

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİMDALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

ZİYA PAŞA’NIN HARÂBÂT’I
(2. cilt, İnceleme-Metin-Dizin)

Mustafa ÇAĞLAR

DANIŞMAN
Prof. Dr. Âdem CEYHAN

MANİSA-2018

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİMDALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

ZİYA PAŞA’NIN HARÂBÂT’I
(2. cilt, İnceleme-Metin-Dizin)

Mustafa ÇAĞLAR

DANIŞMAN
Prof. Dr. Âdem CEYHAN

MANİSA-2018

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 26.12.2017 ve 45/Ek-7 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 9. Maddesi gereğince Enstitümüz Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mustafa ÇAĞLAR'ın "**ZİYÂ PAŞA'NIN HARÂBÂT'I (2. cilt, İnceleme-Metin-Dizin)**" Konulu tezi incelenmiş ve aday 26.01.2018 tarihinde saat 14:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır. Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 90... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna ☒

OY BİRLİĞİ ☒

DÜZELTME yapılmasına * ☐

OY ÇOKLUĞU ☐

RED edilmesine ** ☐

ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

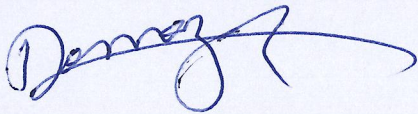
** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

BAŞKAN

Prof. Dr. Adem Çaylak

ÜYE

Doç. Dr. Ramazan EKİNCİ

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. İsmail AUCU

Evet

Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

☐☐

Tez, mutlaka basılmalıdır.

☐☐

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

☐☐

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

☒☐

Tez, basımı gereksizdir.

☐☐

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ziya Paşa’nın Harâbât’ı (2.cilt, İnceleme-Metin-Dizin)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2018

Mustafa ÇAĞLAR

ÖZET

ZİYA PAŞA’NIN HARÂBÂT’I

Ziya Paşa’nın üç cilt halinde hazırladığı *Harâbât* adlı eser Arap, Fars ve Türk edebiyatından seçilmiş şiirlerin bulunduğu oldukça hacimli bir şiir antolojisidir. *Harâbât*’ın önemli bir yönü de edebiyat tarihi sayılabilecek 795 beyitlik uzun manzum mukaddime ihtiva etmesidir. Bu mukaddime şiir sanatı ve Türk, İran, Arap şairleri hakkında dönemine göre önemli görüşler ve bilgiler vardır.

Ziya Paşa divan şiirindeki tekâmülü anlatırken divan şairlerini de överek yüceltir. Ancak 1860’lardan sonra Türk şiirinde kendini gösteren yenileşme hareketinden bu mukaddime hiç bahsetmediği gibi antoloji kısmında da bu dönemden örnekler yer vermez. Bu sebeple *Harâbât*’ın gayesi eski şiirin ihyası olarak görülmüştür. Namık Kemal, *Tahrîb-i Harâbât* (1874) ve *Ta’kîb* (1876) adlı iki eserinde *Harâbât*’ı hem şiir, sanat ve şairler hakkında değerlendirmelerin yer aldığı mukaddimesi hem de seçilmiş şiirler yönünden tenkit etmiştir.

Harâbât’ın I. cildinde “Mukaddime-i Harâbât” ile Türkçe, Arapça ve Farsça kasideler yer alır. Burada yirmi iki şairin Türkçe, otuz sekiz şairin Farsça, otuz yedi şairin Arapça kasideleri bulunmaktadır. II. cilt, kaside ve mesnevi dışında kalan çeşitli nazım biçimlerindeki şiirlerden meydana gelir. Türkçe ve Farsça şiirler “terkîbât, terciât, tesdîsât, tahmîsât, kıtaât, rubâiyyât, gazeliyyât, ebyât” olmak üzere sıralanmıştır. *Harâbât*’ın III. cildi ise mesnevilerden seçilmiş örnekleri ihtiva eder. Bu ciltte on yedisi Türkçe, otuz altısı Farsça olmak üzere toplam elli üç eserden örnekler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Paşa, *Harâbât*, Antoloji, Şiir, Türk Edebiyatı.

ABSTRACT

HARÂBÂT OF ZIYA PASHA

Ziya Pasha's work named '*Harabat*' written in three volume is an anthology, in which there are chosen poems from Arabic, Persian, Turkish and Jagatai fields. '*Harabat*' is poem anthology gathered with prestigious samples from Arabic, Persian, Turkish literatures that is the most extensive after Reforms (Tanzimat). The most important side of *Harabat* is, formed by way of literature history, the 795 couplet long introduction. In that introduction there are worthy opinions and knowledge, by its period, about poetry and Turkish literature.

Ziya Pasha exalts Divan (Ottoman) Poets, too, in glowing terms when he phrases evolution in Divan (Ottoman) poetry. But he didn't ever speak of innovation movement seen after 1860s in Turkish poetry, nor he gave samples of that period in the part of anthology. For this reason, the object of *Harabat* has been seen as recovering the old poetry and it had been criticise heavily by Namık Kemal. Namık Kemal, in his two works named *Tahrîb-i Harâbât* (1874) and *Ta'kîb* (1876), cut up '*Harâbât*'.

In the first volume of '*Harâbât*', along with its introduction there are Turkish, Arabic and Persian odes. In that part twenty two poets' Turkish, thirty eight poets' Persian and thirty seven poets' Arabic odes have taken part.

The second volume, apart from ode and mesnevi, is formed from various poems which are in the form of poetry. Turkish and Persian poems are arranged as in the form of "terkîbât, terciât, tesdîsât, tahmîsât, kitaât, rubâiyyât, gazeliyyât, ebyât" – composition.

The third volume of *Harâbât* involves samples chosen from mesnevis. In that volume there are samples a total of fifty three works, including seventeen Turkish and thirty six Persian.

Keywords: Ziya Pasha, *Harâbât*, Anthology, Poem, Turkish Literature.

ÖNSÖZ

Söylediği birçok bilgece beyti atasözü gibi sevilmiş olan Ziya Paşa'nın hazırlamış olduğu *Harâbât*'ın edebiyat tarihimizde önemli bir yeri vardır. Bilhassa Tanzimat yıllarında Şinasi ve Namık Kemal'in başını çektiği, edebiyatta yenileşme çalışmalarının olduğu zamanda Ziya Paşa da bu akıma katılmış; ancak Divan şiirinin tesirinden kurtulamayarak adeta divan şiirinin savunucusu olmuş ve tamamı 3 cilt olan bu antolojiyi hazırlayıp bastırmıştır. Namık Kemal tarafından da bu esere karşı tenkitler yazılmış ve Ziya Paşa'nın anılan antolojisi isabetli, isabetsiz denebilecek çeşitli değerlendirmelere uğramıştır. Üniversitelerde, özellikle Yeni Türk Edebiyatı derslerinde üzerinde durulan, hatta lise müfredatında dahi yer alan bu eserin Latin harflerine çevrilmesi nedense çok gecikmiştir. Bunun farkına vararak tez danışmanım olan Prof. Dr. Âdem Ceyhan geçtiğimiz yıllarda *Harâbât*'ın 1. ve 3. ciltlerini yüksek lisans tezi olarak hazırlatmış ve arada kalan 2. cilt üzerinde çalışmayı da bana teklif etmiştir. Danışmanımın bu teklifini kabul ederek araştırma ve okumalara başladım.

Eserin metnini internet ortamında çeşitli sitelerden bulmak mümkündür. Biz bu eserin pdf formatını iki farklı siteden indirdik. Her iki sitenin metinleri de aynı olmakla birlikte <https://archive.org/details/harabatz02ziyauoft> adresinde eksik sayfalar olduğunu tespit ettik. Eserin 121. sayfasından 128. sayfasına kadar olan kısım bu sitenin kayıtlarında eksikti. Eserin eksiksiz tam metnini Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Daire Başkanlığına ait <http://katalog.marmara.edu.tr/> adresinde bulunmaktadır. *Harâbât*, Arapça ve Farsça şiirler de dahil 506 sayfalık 27x19 ebadında olan ve her sayfasında iki sütun bulunan bir eserdir. Ancak şiirlerden önceki 11 sayalığ içindekiler bölümü de sayılınca, eser 516 sayfa oluyor. Eserin son sayfasında matbaa (Dârü't-Tıbâati'l-Âmire) mührü vardır. Eserin matbu olması okumada kolaylık sağlamakla birlikte az da olsa silik olduğundan veya matbaanın çok kaliteli bir basım yapamayışından bazı beyitlerde okumada güçlük çektik. Bu durumlarda şairin adı verilmişse divanına müracat ederek okunamayan kısımları bulduk. Okunamayan veya silik olan şairlerin isimlerini ise "...?" şeklinde gösterdik. Yapılabilecek bir tahmin olduğu durumlarda da köşeli parantez içinde galip olan tahmini yazdık. *Harâbât*'ın bu cildinin Türkçe kısmında hem Çağatay sahası hem Anadolu sahasından şairlerin oluşu, hem de 14. asırdan 19. asra kadar olan geniş bir zamanı kapsaması Ziya Paşa'nın divan şiirine -başından

kendi devrine kadar- olan ilgi ve vukufunu göstermesi bakımından önemlidir. Bununla beraber *Harâbât*’ı hazırlarken Ziya Paşa’nın yanında söz konusu şairlerin çoğunun divanını bulundurduğunu bazen de antolojiler, şuarâ tezkireleri gibi ikinci el kaynaklardan faydalandığını tahmin etmekteyiz. Çünkü şairi bilinen bazı beyitlere de “lâedrî” kaydını düştüğünü görüyoruz. Biz tespit edebildiklerimizin yanına köşeli parantez içinde şairin adını yazarak bunları gösterdik. Bunlar sonuç kısmında örneklendirilmiştir.

Harâbât’ın bu kadar geniş bir coğrafyadan ve zaman diliminden örnekler bulundurması, onu okuyan birine Türklerin hemen her devrinde kullandığı dili ve bunlar arasındaki farklılıkları görebilme imkânı veriyor. Bu anlamda bu eser üzerinde çalışmak oldukça öğretici ve zevkliydi. *Harâbât*’ın 1. cildinde kasideler, 3. cildinde ise mesneviler yer almaktadır. Elimizdeki 2. cildinde ise gazeller, beyitler, rubailer, kıt’alar, tahmisler, tesdisler, terkîb-i bentler ve tercî-i bentler yer almaktadır. Konu olarak da çeşitlilik olmakla birlikte aşk, ayrılık, ölüm, hamsofuluk yergisi, sosyal tenkit ve kahramanlıkla ilgili duygu ve düşünceleri dile getiren şiirlerin daha çok yer tuttuğu söylenebilir.

Biz bu eserdeki Türkçe şiirleri Latin harflerine aktarırken daha okunaklı olacağını düşünerek transkribe etmedik. Ancak uzun sesleri şapka (^) işaretiyle ve “ayn” harfini -şiirin veznini bulmaya yarayacak şekilde- ters kesme (‘) işaretiyle gösterdik. Ayrıca “ kaf ” harfinden sonra gelen uzun ünlüleri şapka (^) işaretiyle değil de “ ā, ī, ū “ şeklinde düz çizgi ile yazmayı tercih ettik. Bu tercihimizde amacımız “kânûn-kânûn”, “bâkî-bâkî” vb. kelimelerde olduğu gibi anlam karışıklığının önüne geçmektir.

Harâbât’ın ikinci cildi üzerinde çalışmayı bana teklif ve tavsiye eden, bilgi ve tecrübeleriyle yardımını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Âdem Ceyhan’a, tez sürecinde ortaya çıkan zorluklar karşısında danışman olarak gösterdiği anlayış ve hassasiyetten dolayı teşekkür borçlu olduğumu belirtmek isterim. Ayrıca bu günlere gelmemde bana bilgi, birikim, tecrübe, örnek davranış ve yaklaşımlarıyla yardımcı olan, ders veren bütün hocalarıma gönülden teşekkürlerimi sunuyorum. Bu çalışmayla Türk kültür ve edebiyatına bir hizmetim olduysa kendimi bahtiyar sayacağım.

Mustafa ÇAĞLAR

MANİSA-2018

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
ÖNSÖZ.....	IX
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

1. ZİYÂ PAŞA'NIN HAYATI.....	5

II. BÖLÜM

2. ZİYÂ PAŞA'NIN HARÂBÂTI.....	11

III. BÖLÜM

3. HARÂBÂT 2. CİLT-METİN.....	17
3.1. TERKÎBÂT Ü TERCÎ'ÂT Ü TAHMÎSÂT	22
3.2. TÜRKÎ KİT'ALAR.....	101
3.3. TÜRKCİE RUBÂÎLER.....	119
3.4. TÜRKÎ GAZELİYYÂT VE EBYÂT.....	123
SONUÇ.....	407
KAYNAKÇA.....	414
DİZİN.....	416

KISALTMALAR

c.:	cilt
Dr.:	doktor
H.:	hicrî
haz.:	hazırlayan
İst.:	İstanbul
Ltd.:	limited
M.:	milâdî
M.Ö.:	milattan önce
nr:	numara
Prof.:	profesör
s.:	sayfa
ss.:	sayfa sayıları
Şti.:	şirketi
vb:	ve benzeri

GİRİŞ

Şiir, hikaye, beste, resim vb. sanat eserlerinden seçilen parçaların bir araya toplandığı kitaplara “antoloji” denir. Antoloji esasen telif bir eser olmayıp derleyip toplamak suretiyle hazırlanan kitaptır. Daha değişik veya kapsamlı tarifler bulmak da mümkündür. Antoloji; “anthos” (çiçek) ve “legein” (seçmek, toplamak) kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiş Yunanca bir kelimedir. Bilinen ilk antoloji de M.Ö. II. asırda meydana getirilmiştir. “*Stephanos*” (Çelenk) adını taşıyan bu antolojiyi Gadaralı Meleagros hazırlamıştır. Antoloji kelimesi bizim dilimize edebiyatımıza Fransızca’dan (antologie) geçmiş ve bir araştırmaya göre 1929 senesinden sonra kullanılmaya başlanmıştır. İlk olarak Ali Cânîp Yöntem’in hazırladığı *Türk Edebiyatı Antolojisi* (1931) isimli çalışmasında görüyoruz bu kelimeyi.

Edebiyatımızın daha eski dönemlerinde ise bu tür çalışmalara nazire mecmuaları, mecmua, numune, müntehabat, güldeste, cönk gibi isimler verilirdi. Günümüzde ise “antoloji” kelimesi “seçki” kelimesiyle karşılanmaktadır.

Şiir antolojisi hazırlamak zahiren kolay görünen, fakat hakikatte zor olan, emek, dikkat ve birikim isteyen bir uğraştır. Her şeyden önce hazırlanacak antolojiye göre dönemin şairlerinden haberdar olunmalı ve bu şairlerin şiir kitaplarını okuyup incelemiş olmak gerekir. Ve tabii bir de şiirin iyisinden, güzelinden anlayacak bir şiir beğenisine sahip olmak lazım. Çünkü antolojiye alınacak şiirler ortalamanın üzerinde bir estetik ve kalitede olmalı, bunun yanında şiir zevkine sahip okuyucuların geneli tarafından beğenilmeli. Eğer ele alınan dönemden bazı önemli sayılan şairler atlanırsa veya bir şairin herkes tarafından kabul görmüş güzel bir şiiri yerine ortalama bir şiiri antolojiye girerse, bu antoloji hazırlayıcısının yetkinliğini sorgulamaya yetecek ve boyundan büyük işlere kalkıştığı düşünülecektir. Meğer ki antolojiye “Benim Seçtiklerim” veya “Benim Beğendiklerim” şeklinde bir başlık koymamış ola.¹

Antoloji telif bir eser olmayıp başkalarının telif ettiği eserlerden yapılan seçmelerdir. Durum böyle olunca aklımıza “İnsan niçin antoloji hazırlar?” ya da “İnsanı antoloji hazırlamaya sevk eden sebepler nelerdir?” gibi sorular geliyor. Aslında her antoloji hazırlayıcısının kendine göre farklı bir gerekçesi veya amacı

¹ Turan Karataş, “Antoloji/Seçki Kitapları Üzerine Bir İnceleme”, **Bir**, İstanbul, 1998, c. 9-10, ss. 336-338.

vardır. Tabii bunlar bire bir görüşmeden tespit edilebilecek hususlar değildir. Ama genel olarak şunlar sıralanabilir:

1. Belli bir sahaya ait sanatçılardan ve onların eserlerinden okuru haberdar etmek için: *Irak Muâsır Türk Şâirleri* (Ziyat Akkoyunlu-Suphi Saatçi).
2. Özel günler ve haftalar için (Cumhuriyet bayramı, Öğretmenler Günü vb.): *Milli Bayramlar İçin Şiirler* (Ferit Ragıp Tuncor).
3. Seçkin kişilere özel yazılan şiirleri toplamak için: *Dîvân Şiirinde Na't* (Emine Yeniterzi).
4. Özel biri için yazılan şiirleri toplamak için: *Atatürk Şiirleri Antolojisi* (Ziyaettin Büyükkoyuncu).
5. Belli bir konuya ait şiirleri toplamak için: *Türk Edebiyatında Tevhitler* (Mustafa İsen).
6. Bir edebî ekolün-topluluğun şiirlerini bir araya getirmek için: *Servet-i Fünûn Edebiyatı* (Şemsettin Kutlu).
7. Bir duyguyu ele alan şiirleri toplamak için: *Yakın Dönem Şiirimizde Aşk* (Erdal Sarıçam).
8. Başka bir milletin sevilen şiirlerini toplamak için: *Çeçen Şiir Antolojisi* (Refik Özdemir).

Bu maddeler çoğaltılabilir. Ayrıca insan gördüğü güzellikleri ve beğendiği şeyleri başkalarıyla paylaşmak ister, böylelikle beğenilerinde yalnız olmadığını hisseder ve paylaşılan hislerden dolayı mutlu olur. Yani özel bir sebep dışında sırf şiir zevki için de antoloji hazırlanabilir.

Bizim edebiyatımızda derleyeni bilinen antoloji sayılabilecek ilk eser Ömer bin Mezîd'in hazırladığı *Mecmûatü'n-nezâir*'dir. H.840/M.1437'de hazırlanan bu kitapta XIII, XIV ve XV. asırların başlarında yaşamış 84 şaire ait 397 şiir yer alır. Edebiyatımızda bu sahada yapılan diğer bir çalışma *Câmiü'n-nezâir*'dir. Şair Eğridirli Hacı Kemal tarafından H.918/M.1512'de hazırlanan *Câmiü'n-nezâir* XIII. asrın başlarından XVI. asrın başlarına kadar Anadolu'da yaşayan şairlerden bir kısmının şiirlerinden örnekler ve bunlara yazılan bazı nazirelerden oluşmaktadır. Kendisinin de bazı manzumelerine yer verdiği bu mecmuada 266 şairden örnekler vardır. Ömer bin Mezîd'in *Mecmûatü'n-nezâir*'ine göre daha hacimli olan bu eser 29.461 beyitten meydana gelmiştir. Ahmed Fakîh, Şeyyâd Hamza, Gülşehrî gibi Anadolu'daki Türk edebiyatının başlangıç dönemini temsil eden şairlerin eserlerinin

de yer aldığı bu nazireler toplamı birçok şair ve eser için tek kaynak olması bakımından büyük önem arz etmektedir.²

Edirneli Nazmî'nin hazırladığı *Mecmaü'n-nezâir* (H.930/M.1523) ise bu türdeki bir başka çalışmadır. Bu eserde 243 şairin şiirleri ve bunlara değişik şairlerin yazdıkları nazireler vardır. Eserde ayrıca Nazmî'nin kendisinin de 203 naziresi vardır.³ Bir diğer çalışma da Peştelî Hisâlî'ye aittir. *Metâliü'n-nezâir* adlı eserinde Hisâlî XIII. asırdan XVII. asrın ilk yarısına kadar pek çok divan şairinin nazirelerine ait matla beyitlerini bir araya getirmiştir.⁴

Batı tarzındaki antolojiler ise Tanzimat'tan sonra hazırlanmaya başlanmıştır. Refik ve Mehmet Tevfik'in üç cilt olarak hazırladıkları *Letâif-i İnşâ* adlı eserde, bazı divan sahibi şahsiyetlerin mektuplarından seçmeler vardır. Ziya Paşa'nın hazırladığı üç ciltlik *Harâbât*, Mahmud Ekrem'in *Kudemâdan Birkaç Şâir*, Muallim Nâcî'nin *Osmanlı Şâirleri*, Emin Osman'ın *Hadikatü'l-üdebâ*, Ebüzziyâ Tevfik'in hazırladığı ve arka arkaya altı defa basılan *Nümûne-i Edebiyyât-ı Osmâniyye* (nesir) adlı eserler, bu devrin önemli antolojilerindendir.

İkinci Meşrutîyet'ten sonra hazırlanan antolojilerden olan Bulgurluzâde Rızâ'nın üç ciltlik *Bedâyi-i Edebiyye*'sinin I. cildi Tanzimat devri şairlerinden seçme şiirler, II. cildi Tanzimat dönemi yazarlarından seçme parçalar, III. cildi ise vecize ve hikmetli sözler ihtiva eder.

Yukarıda sayılan klasik edebiyatımızla ilgili antoloji çalışmalarına Mithat Cemal Kuntay'ın *Nefâis-i Edebiyye*, Süleyman Bahrî ile Re'fet Avnî'nin hazırladıkları *Resimli Müntehebât-ı Edebiyye*, Ahmet Cevdet'in *Âsâr-ı Nefîse*, Fâhir İz'in *Türk Edebiyatında Nazım (I, II)*, *Türk Edebiyatında Nesir* adlı eserlerini de ilave edebiliriz. Ayrıca İskoç asıllı E. John Wilkinson Gibb (1857-1901) tarafından hazırlanan ve ilk cildi 1900 yılında basılan ve sonradan 6 cilt halinde yayınlanan *A History of Ottoman Poetry*'de (Osmanlı Şiir Tarihi) Mevlânâ'dan Ziya Paşa'ya kadar altı yüz yıllık zaman diliminin önemli sayılan divan şairlerinden seçmeler yer alır.

² Mustafa Canbolat, "Câmiü'n-Nezâir", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, 1993, c. 7, ss. 111-112.

³ Mustafa Özkan, "Edirneli Nazmî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, 1994, c. 10, ss. 450-451.

⁴ Bilge Kaya, "Peştelî Hisâlî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, 2007, c. 34, s. 254.

Gibb, genç yaşıta öldüğü için son dönemden sadece Şinasi ve Ziya Paşa'yı inceleyebilmiştir.⁵

⁵Christopher Ferrard, “GİBB, Elias John Wilkinson”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, 1996, c. 14, s. 65.

I. BÖLÜM

ZİYA PAŞA’NIN HAYATI

Bu çalışmanın asıl konusu Ziya Paşa’nın *Harâbât*’ının 2. cildinin incelenmesi ve metninin yeni harflere çevrilerek sunulmasıdır . Ziya Paşa’nın hayatı ve eserleri hakkında daha önce birçok yazar, akademisyen ve araştırmacı tarafından çalışma yapılmış, çeşitli eserler telif edilmiştir. Bu sebeple biz çalışmamızın bu kısmını, ortaya koyacak yeni bir bilgi de olmadığından kaynakçada ve dipnotlarda gösterilen çalışmalardan yararlanarak hazırladık. Daha kapsamlı bilgiye ihtiyaç duyulduğunda kaynakçada gösterilen eserlere müracat edilebilir.

Asıl adı Abdülhamid Ziyâeddin olan Ziya Paşa, İstanbul Kandilli’de dünyaya geldi. Babası Ferîdüddin Efendi aslen Erzurum’un İspir kazasına bağlı Kerab köyünden olup Galata Gümrüğü kâtiplerindendir. Annesi İtir Hanım’dır. Ziya Paşa ilk eğitiminin ardından devrine göre modern öğrenim veren Süleymânîye civarındaki Mekteb-i Ulûm-i Edebiyye’de, daha sonra Beyazıd Rüşdiyesi’nde okudu. Bir yandan da Arapça ve Farsça öğreniyordu. Yaşıtlarına göre bilgisiyle ve elyazısının güzelliğiyle dikkat çekti. Henüz on altı-on yedi yaşlarında iken Dâire-i Sadâret-i Uzmâ Mektûbî Kalemi’ne kâtip olarak girdi. Fatîn Efendi, Leskofçalı Gâlib, Osman Şems Efendi, Osman Nevres ve Kâzım Paşa gibi şahsiyetlerle tanıştı. Onlarla yakın dostluklar kurdu. Mekteb-i Ulûm-ı Edebiyye’de başladığı şiir yazmayı burada biraz daha geliştirdi.

Defter-i Âmâl adlı hatıralarında Sadâret Kalemi’ne başladığı yıllarda aruzu ve şiir bilgisini Fatîn Efendi’den öğrendiğini söyler. Bu kalemde iken devrin tanınmış şairlerinin devam ettiği Tavukpazarı’ndaki meyhanelere, Mahmud Paşa Cami avlusundaki kahvehanelere ve edebiyat mahfillerinden biri olan Mehmed Lebîb Efendi’nin konağına devam etti. 1856’da Mâbeyn-i Hümâyûn beşinci kâtibi olarak girdiği sarayda bir yandan Fransızca öğrenmek suretiyle Batı kültür ve edebiyatını daha yakından tanımaya çalışırken bir yandan da siyasette yükselme hırsına kapıldı. Mâbeyn-i Hümâyûn ferîki İbrahim Edhem Paşa’nın Fransızca’dan çevirmeye başladığı *Endülüş Tarihi*’nin çevirisini onun teşvikiyle tamamladı, arkasından *Engizisyon Tarihi*’ni tercüme etti.

Nisan 1862’de paşa unvanı verilip Kıbrıs mutasarrıflığına tayin edilmek suretiyle İstanbul’dan uzaklaştırılan Ziya Paşa, Kıbrıs’ta geniş çapta bir imar

faaliyetine girdi. Ancak iklimine alışamadığı Magosa’da sıtmaya yakalandı, bir çocuğu felç oldu. Ertesi yıl Meclis-i Vâlâ azalığı ile İstanbul’a döndü. Ziya Paşa’yı İstanbul’dan uzaklaştırmakta ısrarlı olan Âli Paşa, yaklaşık üç yıl sonra onu Amasya mutasarrıflığına tayin ettirdi. Burada yaklaşık iki buçuk yıl kaldı. Bu zaman zarfında benzeri görülmemiş bir imar hareketine girişerek halkın sevgi ve saygısını kazandı. Fakat bazı suistimal söylentileri üzerine Canik mutasarrıflığına nakledildi (1865). Canik’te bazı sağlık problemleri yanında idari çalışmaları ve hasımlarıyla uğraşması yüzünden edebiyatla ilgilenemediği anlaşılmaktadır. Ekim 1865’te Meclis-i Vâlâ azalığı ile tekrar İstanbul’a döndükten sonra *Muhbir* gazetesinde yayımlanan yazılarında Bâbîâlî’nin iç ve dış politikalarını açıkça tenkit etmeye başladı. 1867 yılı başlarında hastalığını ileri sürerek tedavi amacıyla Paris’e gitmek için izin istediği Âli Paşa, masraftan bahsederek Paris Sergisi’ne gönderilecek eşya komisyonu ile birlikte gitmesini tavsiye etti. Bunu düşünürken ikinci defa Kıbrıs mutasarrıflığına tayini çıktı. Bunu istemeyen Ziya Paşa’ya bu sefer yeni vazife yeri olarak Rodos yolu görüldü. Ziya Paşa bundan da memnun olmayarak istifa etti ve gizlice Paris’e kaçtı (17 Mayıs 1867). Sultan Abdülaziz’in Paris’e gelmesi üzerine Temmuz 1867’de Londra’ya geçti. Daha sonra arkadaşlarının ortak kararıyla Namık Kemal’le birlikte Londra’da *Hürriyet* gazetesini çıkarmaya başladı (29 Haziran 1868). *Hürriyet* gazetesini yayımladıkları sürede Ziya Paşa zaman zaman hükûmetin iç ve dış politikalarını tenkit etti. Ancak gazetenin 63. sayısından sonra Namık Kemal’in İstanbul’a dönmesi üzerine, doğrudan Âli Paşa’yı hedef alan ve ağır suçlamalarda bulunan makaleler yazmaya başladı. Gazetenin 67. sayısında çıkan bir yazısı dolayısıyla Bâbîâlî’nin başvurusu üzerine İngiliz hükûmeti tarafından tutuklandı. Kefaletle serbest bırakıldıktan sonra can güvenliği için Paris’e, oradan da Cenevre’ye geçti. 89. sayıdan 100. sayıya kadar *Hürriyet*’i burada litograf baskı olarak çıkardı. Âli Paşa’nın 7 Eylül 1871’de ölümünü izleyen günlerde yeni Sadrazam Mahmud Nedim Paşa aracılığıyla Sultan Abdülaziz’e sunduğu bir kasidenin yumuşattığı havadan faydalanıp o da İstanbul’a döndü. II. Abdülhamid tahta çıktıktan sonra Namık Kemal’le birlikte bir süre Kânûn-i Esâsî Encümeni’nde görevlendirildi. Doksanüç Harbi (1877-1878) sırasında askerin kışlık ihtiyacını karşılamak için kurulan Hediye-i Askeriyye Cemiyeti’ne başkanlık yaptı. Padişahın Şubat 1878’de Meclis-i Mebusan’ı süresiz kapatmasından kısa bir müddet önce İstanbul mebusluğuna aday olacağı söylentileri üzerine vezir rütbesi ve paşa unvanıyla Suriye valiliğine tayin edildi (1877). Suriye’deki Hristiyan ve Yahudi tebaa ile arası açılınca

vazifesi Konya'ya nakledildi. Konya'dan da bu defa tefecilerin şikâyeti üzerine görevinden alınarak 1878'de Adana valiliğine gönderildi. Ziya Paşa Adana'da ciddi imar çalışmaları yaptı. Önce tiyatro binası inşa ettirdi, temsiller vermek üzere İstanbul'dan bir tiyatro topluluğu getirtti. Yeni okullar açtı. Devlet memurlarının daha verimli çalışmasını sağlamak için mecburi kurslar düzenledi. Ancak Kıbrıs'tayken başlayan ve Amasya'da nükseden hastalığı burada yeniden ortaya çıktı. 17 Mayıs 1880 tarihinde henüz 51 yaşında iken vefat etti. Cenazesi kalabalık bir cemaat tarafından Adana Ulucami haziresine defnedildi.

EDEBÎ ŞAHİİYETİ:

Ziya Paşa, Şinasi'den sonra Namık Kemal ile birlikte, 1860'lı yıllardan başlayarak Fransız edebiyatı tesiri altında gelişen yeni Türk edebiyatının kurucularından sayılmaktadır. Ziya Paşa'nın eserlerinde divan şiiri ile âşık tarzı geleneği ve Fransız edebiyatı etkisi görülür. *Defter-i Âmâl*'de, rüşdiyede okurken lalası İsmail Ağa'nın teşvikiyle gizlice Farsça öğrendiğini belirten Ziya Paşa, *Harâbât* mukaddimesinde henüz on beş yaşına gelmeden şiirle meşgul olmaya başladığını söyler. Yine lalasının teşvikiyle âşık tarzında şiirler kaleme alır. Okuduğu ilk eserler arasında *Âşık Ömer Dîvânı* ile Gevherî'nin bazı şiirleri bulunmaktadır. Ziya Paşa doğrudan doğruya âşık edebiyatıyla ilgilendiği bu dönemde Âşık Garib ve Âşık Kerem gibi halk hikayelerini de okuduğunu Âşık Ömer ve Gevherî'nin bazı manzumelerine nazireler yazdığını ifade eder. Ancak Dâire-i Sadâret-i Uzmâ Mektûbî Kalemî'nde çalışırken Fatîn Efendi ile tanıştıktan sonra halk şiirinden çok daha derin bir şiir dünyası olduğunu anlar ve eline geçen divanları okumaya başlar. Onun yine bu sırada Hâfız-ı Şîrâzî'yi tanıyıp Fars edebiyatıyla da ilgilenmesi dikkat çekicidir. Ziya Paşa o sırada devam ettiği kahvehane ve meyhanelerdeki arkadaşlarının da etkisiyle artık klasik tarzda gazeller, kasideler, şarkılar, nazireler, hicivler yazmaya başlar. İlk şöhretini kazandığı ve eski şiire aşinalığını ortaya koyduğu meşhur "*Tercî-i Bend*"ini yine bu esnada kaleme alır. Siyasi ve sosyal muhtevalı eserlerinde realizme yaklaşırken bazı manzumelerinde romantizme yaklaşır. Bir bakıma duygularıyla yerli kalmaya çalışırken şekilden ziyade fikir yönüyle eskilerden ayrılır. Tanzimat'tan sonraki Türk edebiyatının karakteristik özelliğini meydana getiren bir yanıyla yerli, bir yanıyla da yeni olma gayreti onda net bir şekilde görülür. Ziya Paşa'nın özellikle yakınındaki isimler tarafından tenkit edilmesinin sebebi meşhur "*Şiir ve İnşâ*" makalesinde ileri sürdükleriyle bundan altı

yıl sonra yazdığı *Harâbât*'ın mukaddimesindeki görüşleri arasındaki tezattır. “*Şiir ve İnşâ*”da özetle divan şiirinin Türk milletinin gerçek şiiri olmadığını ve orijinal bir şiir sayılamayacağını iddia eder. Buna karşılık Türk edebiyatı tarihinde ilk defa gerçek Türk şiirinin halk şiiri olduğunu ileri sürer. Makalesinde Türk nesir dilini de ele alır ve ortaya ilginç görüşler koyar. Osmanlı sanatlı nesrinin birer şaheseri kabul edilen Veysî ile Nergisî'nin yazdıklarında ve Feridun Bey'in *Münşeât*'ında üçte bir oranında bile Türkçe kelime bulunmadığı gibi burada tek bir cümleyi anlayabilmek için olağanüstü bir çaba sarf etmek gerektiğini yazar. 1874'te yayımlanan *Harâbât*'ın mukaddimesinde ise “*Şiir ve İnşâ*”da tenkit ettiği divan şairlerinden Necâti Bey ile Ahmed Paşa ve Zâtî'nin Türk dilinin temellerini attıklarını söylemesi, buna karşılık halk şairlerinin eserlerini eşek anırmasına benzetmesi, Namık Kemal ile birlikte yeni edebiyatı savunan yazarlar tarafından uzun süre ağır biçimde tenkit edilmesine yol açar.⁶

ESERLERİ:

Eş'âr-ı Ziyâ: Ziya Paşa'nın bu kitabındaki şiirleri –bir ikisi dışında- bütünüyle divan şiiri tarzındadır. Münacat, na't, kaside, mersiye, gazel, kıt'a, şarkı, türkü, tercî-i bend, terkîb-i bend, müseddes, tahmis, tesdis ve tarih manzumelerinden oluşan bu eseri Ziya Paşa hayattayken bastıramamış, ölümünden sonra damadı Hamdi Bey bastırmıştır. Bunlarda Ziya Paşa'nın aruzu divan şiiri üstadları kadar iyi kullanamadığı söylenir. Hatta Tanpınar onu “aruzu en sakat kullanan şairlerden biri” sayar. Kasidelerinde, Fars şairlerine benzemekle övünen Ziya Paşa klasik nazmın bütün imkânlarını kullanmaya çalışır. Bazı gazellerinde özellikle Nedim, Nâbî ve Nâîli'yi benimsemiş görünür. Buna rağmen gazellerinin çoğunda yeni bir ruh ve tavır dikkatleri çekmektedir. Mesela Avrupa'dan edindiği izlenimlerden hareketle Doğu-Batı karşılaştırması yaptığı şiirinin ilk beyti şöyledir:

Diyâr-ı küfrü gezdim beldeler kâşâneler gördüm

Dolaştım mülk-i İslâmı bütün vîrâneler gördüm

⁶ Abdullah Uçman, “Ziyâ Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 2013, c. 44, ss. 475-477.

Divan edebiyatında gazel genellikle lirik ve âşıkane duyguların anlatımında kullanılırken Ziya Paşa onu hikmetli sözlerin, sosyal ve siyasi tercihlerini ortaya koyan fikirlerinin ifade vasıtası hâline getirdi.

Bu eser daha sonra 1924 yılında Süleyman Nazif tarafından eksik ve hatalı basılan kısımları düzeltilmiş, bazı notlar ve açıklamalarla birlikte *Külliyât-ı Ziyâ Paşa* ismiyle yeniden neşredilmiştir.

Zafernâme: Ziya Paşa'nın tanınmış eserlerinden biri olan *Zafernâme*; Kaside, Tahmis ve Şerh olmak üzere üç bölümden meydana gelir. Şairin sadrazam Âli Paşa'yı metheder gibi görünerek, esaslı bir şekilde hafife alması ve hicvetmesi bu eserin asıl önemli yönüdür. Bu bakımdan *Zafernâme* hicviye türünün en başarılı örneklerinden sayılabilir. Ziya Paşa diğer eserlerinden farklı olarak burada şiirleri, başkalarının -Âli Paşa'nın himaye ettiği şahsiyetlerin- ağzından yazar. Kasideyi İzmir Mutasarrıfı Fâzıl Paşa, Kaside'nin her beytine üçer mısra ekleyerek hazırladığı Tahmis'i yakın adamlarından Hayri Efendi, Şerh'ini ise Zaptiye Nâzırı Hüsnü Paşa yazmış gibi gösterir. *Zafernâme* tamamıyla bir hiciv eseri olmakla birlikte hiç bayağılığa kaçmadan, gayet ince ve zarif bir eda içerisinde kaleme alınmış, hem devrinde hem zamanında hayli beğenilmiştir.

Rüyâ: Londra'da, *Hürriyet* gazetesinin 68. ve 69. sayılarında çıkan bu eser divan edebiyatının hâbnâmeleri tarzında yazılmıştır. Ziya Paşa'nın, *Zafernâme* gibi siyasi tenkit tarzında karşılıklı konuşma şeklinde kaleme aldığı küçük, fantastik bir eserdir. Konusunu, Ziya Paşa'nın Âli Paşa'ya karşı duyduğu öfke teşkil eder. Ziya Paşa, bir gün Londra'daki Hampton Court'da bahçe içinde bir bankta otururken uykuya dalar ve bir rüya görür. Rüyasında, İstanbul'dadır ve padişahla görüşür. Memleket meseleleri hakkında fikir alışverişinde bulunur. İdaredeki bozuklukların başlıca sebeplerinden birinin de Âli Paşa olduğunu belirtir. Âli Paşa'nın azledilmesiyle bütün işlerin kısa sürede düzeleceğini ve Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin amacının ne olduğunu, memleketi kurtarmak için yapılması gerekenleri sıralar. Nihayetinde padişah'tan, Âli Paşa'nın azline ve Kıbrıs Valiliği'ne tayinine dair bir ferman alan Ziya Paşa bu ezeli rakibinin elinden sadâret mührünü alır. Mührü tam padişaha vereceği sırada parkın bekçileri tarafından uyandırılır. Ziya Paşa, padişaha Âli Paşa'dan sonra sadrazam olacak kişinin özelliklerini sıralayarak aslında kendini tarif eder ki bu aslında eserin dayanak noktasıdır. Edebî açıdan bakıldığında eser sade, tabî, pürüzsüz, samimi bir dille yazılmıştır.

Arz-ı Hâl: Bu eseri Ziya Paşa, Londra ziyareti sırasında Sultan Abdülaziz’e takdim etmiştir. Eserde saraydaki görevinden niçin uzaklaştırıldığını, kendisinin istemediği yerlere tayin edilmesinin sebeplerini ve Avrupa’ya neden kaçtığını anlatmaktadır. Kendisinden ve memleketin o günkü durumundan bahseden âdeta uzun bir dilekçe gibi görünen *Arz-ı Hâl*, sultana iyice yakın olmak, Âli Paşa’ya olan öfkelerini ve şahsi ihtirasını dile getirmek emelini taşımaktadır.

Verâset-i Saltânat-ı Seniyye: Verâset Mektupları olarak bilinen bu eseri Ziya Paşa sanki İstanbul’daki bir arkadaşına yazmış gibidir (1868). O tarihlerde değiştirilen Verâset Kânunları sebebiyle zarar gören Mustafa Fâzıl Paşa’nın hukukunu korumak üzere yazılan bu mektuplar, aynı zamanda kardeşi Abdülaziz’i tahttan uzak tutmak isteyen Abdülmecid’in, bu amaçla oğlu V. Murat’ı veliaht seçmesinden söz eder.

Endülüs Târîhi: İbrahim Edhem Paşa’nın Viardot’tan tercüme etmeye başladığı fakat tamamlayamadığı bu eseri Ziya Paşa, yeni baştan süslü, sanatlı bir dil kullanarak tercüme etmiş ve eski nesre ne kadar hâkim olduğunu göstermek istemiş gibidir.

Engizisyon Târîhi: Ziya Paşa’nın bir başka çevirisi olan bu eser, İspanya’daki Engizisyon mahkemelerinin durumunu ele alarak özellikle Müsevîler’e yapılan zulüm ve baskılardan bahseder. Müslümanlara yapılan eziyetler ise anlatılmamış ve bunun sebebi olarak da “İslam alemini üzüntüye sevk etmemek” gösterilmiştir.

Riyânın Encâmı: Ziya Paşa’nın Avrupa’da iken Moliere’den çevirmeye başladığı, ancak hayatının son yıllarında Adana valisi iken burada kurduğu tiyatrodaki temsil edilmek üzere tamamladığı beş perdelik manzum bir komedidir. Türk edebiyatında manzum tiyatronun ilk örneği kabul edilen eser daha sonra, *Tartüffe yahut Riyânın Encâmı* adıyla yayımlanmıştır (İstanbul 1887).

Emile: Ziya Paşa’nın, Rousseau’dan dilimize çevirdiği bir başka eserdir. Ebuzziyâ Tevfik Bey’in kanaatine göre; Ziya Paşa’nın “*Defter-i Âmâl*”i işte bu *Emile* tercümesine yazılan bir önsözdür.⁷

⁷ Uçman, age, s. 478.

II. BÖLÜM

ZİYA PAŞA’NIN HARÂBÂTI

Ziya Paşa, yıllar boyunca seçip topladığı İslami edebiyatın üç büyük diliyle yazılmış şiirlerini Fransa’dan döndükten sonra 1874/ 1875 yıllarında belli bir düzene sokarak üç cilt hâlinde *Harâbât* adıyla yayımlamıştır. *Harâbât*, çift sütuna dizilmiş, büyük ebattaki toplam 1227 sayfalık hacmi ve Türk, Fars, Arap edebiyatlarından bir araya getirdiği seçkin örneklerle Tanzimat’tan sonraki yılların en kapsamlı antolojisidir. *Harâbât*’ın önemli bir yönünü de bir bakıma edebiyat tarihi mahiyetini taşıyan, 795 beyitlik uzun manzum mukaddimesi teşkil eder. Bu mukaddime şiir sanatı ve Türk edebiyatı hakkında devrine göre çok önemli ve dikkate değer görüşler taşımaktadır. Dokuz bölüme ayrılan mukaddime; tevhid, münacat ve na’ttan sonra “Sebeb-i Tertîb-i Harâbât” bölümünde Ziya Paşa eserini hazırlamaktaki gayesini, kendisinin şiire nasıl başlayıp bu yolda nasıl yetiştiğini, antolojisinde nasıl bir usûl takip ettiğini ve eserine neden “*Harâbât*” adını verdiğini anlatır. “Meşrû u Ahvâl-i Şâirî” bölümünde şiir ve şairlik hakkındaki düşüncelerini belirttikten sonra, “Ahvâl-i Eş’âr-ı Türkî” ve “Ahvâl-i Şu‘arâ-yı Rûm” bölümlerinde Osmanlı şiirinin zaman içinde geçirdiği merhaleler ve gelişme safhalarına dair görüşleriyle edebî zümreler ve zihniyetleri temsil eden çeşitli şairler hakkındaki tespit ve değerlendirmelerini ortaya koyar. Osmanlı Türkçesi ve edebiyatının Çağatay Türkçesi ile olan münasebetine işaret etmesi yanında Çağatay edebiyatından şiir örneklerine yer vermesi, *Harâbât*’ın ayrıca dikkat çeken tarafıdır. Ziya Paşa divan şiirindeki tekâmülü anlatırken divan şairlerini de överek yüceltir. Ancak 1860’lardan sonra Türk şiirinde kendini gösteren yenileşme hareketinden bu mukaddimede hiç bahsetmediği gibi antoloji kısmında da bu dönemden örnekler yer vermez. Bu sebeple *Harâbât*’ın gayesi eski şiirin ihyası olarak görülmüş ve Namık Kemal tarafından hem mukaddimesi hem de seçip aldığı örnekler yönünden şiddetle tenkide uğramıştır. Namık Kemal, *Tahrîb-i Harâbât* (1874) ve *Ta’kîb* (1876) adlı iki eseriyle *Harâbât*’a art arda hücum eder. M. Kaya Bilgegil “*Harâbât Karşısında Namık Kemal*” (İstanbul, 1972) adlı kapsamlı araştırması ile Namık Kemal’in *Harâbât*’a yönelttiği tenkitleri inceleyerek haklı olduğu taraflar yanında çok haksız ve hatalı bulduğu yönleri tespit etmiş, bu edebiyata vukufu olduğu sanılan Namık Kemal’in bu alandaki bilgi yetersizliklerini ve yaptığı yanlışları göstermiştir.

Harâbât'ın I. cildinde “*Mukaddime-i Harâbât*” ile Türkçe, Arapça ve Farsça kasideler yer alır. Burada yirmi iki şairin Türkçe, otuz sekiz şairin Farsça, otuz yedi şairin Arapça kasideleri bulunmaktadır. Bu eserde şiirlerine yer verilen şairler mahlaslarına göre elifbâ sırasıyla sıralanmıştır. Bir şairin birden fazla kasidesi alınmışsa birkaç istisna hariç bunlar kafiyelerine göre sıralanmıştır.

II. cilt, kaside ve mesnevi dışında kalan çeşitli nazım biçimlerindeki şiirlerden oluşur. Türkçe ve Farsça şiirler “terkîbât, terciât, tesdîsât, tahmîsât, kıtaât, rubâiyyât, gazeliyyât, ebyât” olmak üzere sıralanmıştır. Arapça şiirler de “mukattaât, gazeliyyât, ebyât” başlıkları altında toplanmıştır. Arapça şiirlerdeki istisnalar dışında bu ciltte de şairler elifbaya göre sıralanmıştır.

Bu ciltte Ziya Paşa'nın şiirlerinden seçmeler yaptığı çağdaşı şairler Şeyhülislâm Ârif Hikmet, Cevdet Paşa, Hersekli Ârif Hikmet, Yenişehirli Avnî Bey, Leskofçalı Gâlip, Kâzım Paşa, Mahmud Nedîm Paşa, Yusuf Kâmil Paşa ve Osman Nevres Efendi'dir. Namık Kemal'den ise sadece heveskârlık çağında yazdığı üç beytine yer verilmiştir. *Harâbât*'ın III. cildi de mesnevilerden yapılmış seçmeleri ihtiva eder. Burada da mahlaslara göre bir tertip yapılmıştır. Bu ciltte on yedisi Türkçe, otuz altısı Farsça olmak üzere toplam elli üç eserden örnekler bulunmaktadır.⁸

Elinizdeki eser, Ziya Paşa'nın 1874/ 1875 yılında üç cilt halinde hazırladığı *Harâbât*⁹ adlı şiir antolojisinin 2. cildidir. Bu eserde şair Türkçe, Farsça, Arapça şiirlere yer vermiştir. Beş yüz altı sayfalık eserin 177. sayfasına kadar Türkçe şiirler mevcuttur. *Harâbât*'ın bu cildinde hangi dillere, ne kadar yer ayrıldığını toplu olarak görmekte fayda var:

Türkçe şiirler: (2-177 arası) 176 sayfa

Farsça şiirler: (178- 382 arası) 205 sayfa

Arapça şiirler: (383-506 arası) 124 sayfa

Görüldüğü üzere en az Arapça şiirlere, en çok da Farsça şiirlere yer verilmiştir. Bu bilgiler bize Ziya Paşa'nın Fars şairlerinden daha çok şiir seçtiğini düşündürmektedir. Aynı zamanda Arap ve Fars dilleri ve edebiyatına olan geniş vukufunu göstermektedir. Şadi Aydın'ın eserin Farsça bölümü üzerine yaptığı inceleme 2015 yılının Haziran-Aralık döneminde çıkan Nüşa dergisi'nin 41.

⁸ Cemal Kurnaz, “Harâbât”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, 1997, c.16, ss. 68-69.

⁹ Kenan Akyüz, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1999, s. 45.

sayısında yayınlanmıştır. İncelemede Ziya Paşa'nın şiir anlayışı ve *Harâbât*'ın önsözü hakkında özet bilgi verildikten sonra, her cildin içeriğiyle ilgili malumat yer almaktadır. Makalede, ikinci ciltte Farsça manzumelerinden seçmeler bulunan üç yüz yetmiş dört şairin isim veya mahlasları sıralanmıştır. Arapça manzumesi bulunan şairlerin sayısının ise üç yüz kırk beş olduğu belirtilmiştir.¹⁰

Eserin başındaki içindekiler bölümüne baktığımızda Türkçe bölümünde Ziya Paşa'nın üç yüz doksan yedi farklı şairden şiirler seçtiğini görüyoruz. Ayrıca eser içinde mahlas yerine "lâedrî" yazan çok sayıda beyit de vardır. Bilindiği gibi söyleyeni bilinmeyen mısra, beyit vb. şiirler için "lâedrî"nin kısaltılmış şekli olan "lâ" kullanılır. Ancak bunlar anonim şiirlerle karıştırılmamalıdır. Çünkü anonim şiir, hiçbir şekilde söyleyeni bilinmeyen ve halkın ortak malı olmuş şiirlerdir. "lâedrî" ise "bilmem, bilinmez" anlamlarına gelir ve söyleyeni bilinmeyen nazım parçalarının sonuna yazılır. Aslında kaynak yetersizliğinden veya eldeki imkânların kısıtlı olmasından dolayı beytin veya şiirin sahibinin bilinmeyişiştir. Bazen de şair söylediği şiirin veya beytin kendisine ait olduğunun bilinmemesini istediği durumlarda da bu yola başvurulabilir¹¹. Bu eserde de bizim, şairini bildiğimiz bazı şiirler ve beyitler "lâedrî" olarak gösterilmiştir. Bu gibi şiirlerin sahipleri tespit edilebildiği kadarıyla tarafımızdan [] işareti içinde gösterilmiştir. Demek ki Ziya Paşa da beğendiği fakat şairini bilemediği veya bulamadığı beyitleri de eserine almış ve "lâedrî" kaydını düşmüştür.

Bu eserde tercî-i bendler, terkîb-i bendler, tahmisler, tesdisler, rubailer, gazeller, kıt'alar ve beyitler mevcut olan nazım şekilleridir. Ancak bunlar arasında herhangi bir orana göre yazılmışlık izlenimi yoktur. Ziya Paşa bu esere kendi şiirlerinden de seçmeler yaparak koymuştur. Mesela Hemdemî'nin *Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân* adlı manzum tarihine yazdığı zeyl, meşhur *Tercî-i Bend* ve *Terkîb-i Bend* bunlardandır. Adı geçmişken bu son iki eser hakkında kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır. *Tercî-i Bend* Ziya Paşa'nın Avrupa'ya gitmeden önce 1859'da yazdığı klasik tarzdaki şiirlerinin en meşhurlarındandır. Dini, felsefî ve tasavvufî bir muhtevası olan bu eser hikmet dolu muhtevası ile ona haklı bir şöhret kazandırmıştır. Namık Kemal de:

Terci' ile fikri kıldın i 'lâ

¹⁰ Şadi Aydın, "Ziya Paşa'nın Harâbât'ında Fars Şiiri ve Farsça Söyleyen Şairler", **NÜSHA**, Bizim Büro Ltd. Şti., Ankara, 2015 (c. 15 /sayı:41), ss. 159-170.

¹¹ İskender Pala, "lâedrî", **Ansiklopedik Dîvan Şiiri Sözlüğü**, 6. Baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999, s.251.

(Tercî-i Bend ile fikri yücelttin)

diyerek onu ve eserini övmüştür. *Tercî-i Bendi*, Doğu ve Batı düşüncesinin bir sentezi olarak değerlendirilebilir. Şiirde baştan sona kadar, kâinata ince ve dikkatli bir bakış vardır. Bu bakış sonunda, şairin çözemediği bir yığın muamma ve kendi şahsından hareketle âdemoğlunun âcizliği dile getirilmektedir.¹² Kötünün galip gelmesi, iyinin ezilmesi Ziya Paşa'yı büyük bir şüpheyne düşürüyor. Dünyada iyilik ve kötülüğün müşterek bir ölçüsü yoktur. Herkes hareketlerini kendine göre doğru bulur, kimse yaptığı işi sapıklık saymaz. Hasılı cihanda akıllılık ile deliliği, hak ile batılı ayıracak bir terazi yoktur. Kâinat ve hayat karşısında şüphe, sual, nefret, isyan ve acz ile dolu sürekli bir hayret duygusu uyandıran *Tercî-i Bend* Türk edebiyatının büyük “felsefî şiiri”dir.

Ziya Paşa, *Terkîb-i Bendi* 1870 yılında İsviçre’de kaleme almıştır. Bu eser Bağdatlı Rûhî’nin,

Sanman bizi kim şîre-i engûr ile mestiz

Biz ehl-i harâbâtınız mest-i elestiz

Erbâb-ı garaz bizden ırağ olduğu yeğdir

Düşmez yere zîrâ okumuz sâhib-i şastız

beyitleriyle başlayan *Terkîb-i Bend*’ine nazire olarak yazılmıştır. Muallim Nâci’ye göre bu nazire aslından daha güzeldir. Ziya Paşa da eserin sonunda “Söz meydanında senin gibi bir yiğit yoktu. Ama şimdi (kendini kastederek) bir Anadolu şairi seninle beraber oldu.” diyerek kendini övmektedir. Namık Kemal de:

Terkîb ile şi’ri etdin ihyâ

(Terkîb-i Bend ile şiiri canlandırdın)

diyerek beğenisini dile getirmiştir. Aralarında yaklaşık üç asırlık bir zaman farkı olmasına rağmen Ziya Paşa’nın Bağdatlı Rûhî’yi örnek alması, ona nazire yazması

¹² Önder Göçgün, *Ziyâ Paşa’nın Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, ss.17-18.

onun eski şiirimizden nasıl etkilendiğini ve beslendiğini gösterir.¹³ Bu eserin bir başka özelliği de

*Nush ile yola gelmeyi etmeli tekdîr
Tekdîr ile uslanmayanın hakkı kötektir*

*Bî-baht olanın bâğına bir katresi düşmez
Bârân yerine dürr ü güher yağsa semâdan*

*Âyînesi işdir kişinin lâfa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde*

*Allâh'a sığın şahs-ı halîmin gazâbından
Zîrâ yumuşak huylu atın çiftesi pekdir*

gibi beyitleriyle halkın hafızasına yerleşmiş atasözü niteliğinde birçok beyti ihtiva etmesidir. İsmail Habib Sevük de “Belki hiçbir manzume, onun kadar geniş ölçüde milletin hafızasına mısralarını bağdaş kurdurmamıştır.” diyerek beğenisini dile getirir.

Eserde, şiiri seçilen şairlerin devirlerine bakıldığında 14. asırdan Ziya Paşa’nın kendi asrına, yani 19. asra kadar altı asrın edebî şahsiyetlerinden şiirler seçtiği görülür. Şairlerin yaşadıkları coğrafyada da aynı geniş yelpazeyi görmek mümkündür. Çağatay edebiyatından Ali Şîr Nevâî, Hüseyin Baykara gibi isimlerin yanında, Bağdat’tan Fuzûlî, Rûhî ve Balkanlar’dan Üsküplü Atâ, Bosnalı Dervîş Paşa gibi isimleri görüyoruz. Zaten bu eserin kalan üçte ikilik kısmının da Arapça ve Farsça şiirlerden meydana geldiği hatırlanırsa Ziya Paşa’nın şiir dünyasıyla ne kadar ilgili ve ona ne kadar hâkim olduğu daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca Ziya Paşa; Mihrî Hâtûn, Hubbî Kadın, Leylâ Hanım gibi kadın şairlerden de seçmeler yaparak okuyucuya onların eserlerinden de örnekler göstermiş olmaktadır.

Bu çalışmada dikkatimizi çeken bir başka husus da şudur: Ziya Paşa, beğendiği bazı manzumenin tamamını aldığı hâlde, bazı gazellerden seçmeler yaparak gazelin bir kısmını, yani sadece beğendiği beyitlerini bu esere almayı tercih

¹³ Mehmet Kaplan, **Şiir Tahlilleri**, 15. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998, ss. 65-68.

etmiştir. Bu davranış, bize Ziya Paşa'nın antolojisini hazırlarken seçici davrandığını, manzumelerin belirli beyitlerini almayı tercih ettiğini göstermektedir.

Eserin muhtevasına bakıldığında, nazım şekillerinde olan çeşitliliğin, konularda da olduğu görülür. Eserde belli bir konuyla ilgili değil, muhtelif konularla ilgili seçmeler yapıldığı (aşk, ayrılık, ölüm, felekten şikâyet, zamandan şikâyet, hamsofuluk yergisi, tarih, sosyal tenkit, kahramanlık, din) söylenebilir.

Seçilen nazım şekillerine bakılacak olursa Ziya Paşa'nın belli bir oran gözetmediği, seçmelerini kendi şiir anlayışına ve edebî zevkine göre yaptığını söyleyebiliriz. Kendisi de eseri bu şekilde bölümlere ayırmış ve her bölümün başına o bölümde seçilen nazım şeklinin veya şekillerinin isimlerini başlık olarak yazmıştır. Biz de bunlar belli olsun diye bölüm başlıklarını büyük harflerle ve koyu yazmayı tercih ettik. Bunlara bakıldığında eserin dört bölümden ibaret olduğu görülür: Eserin başından 47. sayfasına kadar terkîb-i bendler, tercî-i bendler, tahmisler ve tesdisler, 47. sayfasından 57. sayfasına kadar kıt'alar, 57. sayfasından 59. sayfasına kadar rubailer, 59. sayfasından 171. sayfasına kadar gazeller ve beyitlerden yapılan seçmeler yer alır. Ayrıca eserin son bölümünde 171. sayfasından itibaren 177. sayfasına kadar, yani eserin Türkçe bölümünün sonuna kadar kendisinin ve Reşîd'in zeyl yazdığı Hemdemî'nin *Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân* adlı kaside tarzında tarihi görülür.

III. BÖLÜM

[*Harâbât*'ın işbu bezm-i sânisinde âsâr-ı müntehâba vü esâmî-i şu'arâyı hâvî cedveldir]

Ebu's-suûd Efendi (Şeyhü'l-İslâm)	Belîğ
Sultân Ahmed-i Sâlis	Belîğî
İbn Kemâl Ahmed Efendi	Bahâyî (Şeyhü'l-İslâm)
Ahmed Paşa	Behiştî Vizeli
Âzerî Defterdâr	Beyânî İstanbulî
Esrâr Dede	Beyânî Ruscuklu
İshâk Efendi (Şeyhü'l-İslâm)	Bîdârî
İshâk Efendi	Tâlî
Es'ad	Tevfik
Es'ad Efendi [Şeyhü'l-İslâm]	Tîgî
Es'ad-ı Bağdâdî	Sâbit
Es'ad Musullu	Sâkîb
Es'ad Muhlis Paşa (Yozgatlı)	Câzim
Eşref Paşa Bursevî	Câmî
Usûlî	Ca'fer Çelebi
Âgâh Bursalı	Celâl Çelebi
Âgehî	Celîlî
İlhâmî Sultân Selîm-i Sâlis	Şehzâde Sultân Cem
Emrî	Cinânî
Emnî	Cevdet-i Kadîm
Emnî Âmedî	Cevdet Paşa
Ümîdî	Cevrî
Emîn Bursalı	Hâzık
Emînî	Hâzim
Enverî Midâd Fûrûş	Hâsım Es'ad Paşa
Ânı Fâtıma Hâtun	Köprülüzâde Hâfız Paşa
Enîs Dede	Hâfız Sirozlu
Ehlî	Hâfız Acem
Âhî	Hâkim Vak'a-nüvis
Sultân Bayezid-i Sâni	Hâlet Efendi
Şeyh Bayezid Halife	Hâletî
Bahtî Sultân Ahmed-i Evvel	Dervîş Hâletî
Pertev-i Kadîm	Hâmid Enderûnî
Pertev Paşa	Hâmî-i Âmedî
Pertev Paşa Erzurumlu	Hubâbî
Basîr-i Bağdâdî	Sabî Hâtûn
Bekâyî-i İznîkî	Harîrî Bursalı
Bekâyî-i İstanbulî	Hasan Çelebi Ahîzâde
Dervîş Bülendî	Hasan Çelebi Mu'îd

Sultân Hüseyin Baykara
Küfevî Hüseyin Çelebi
Haşmet
Hıfzî Edirneli
Hikmet Beğ Hersekli
Hilmî-i İznîkî
Hilmî Morali
Halîmkârî
Hilmî Bursalı
Hamdî Sivaslı
Hanîf
Hayretî
Hâtem Hâtemî Edirneli
Hâkânî
Hâkî
Hâlisî
Hüdâî
Hürrem Paşa
Hüsrev
Hisâlî
Huldî
Halîlî
Hayrî Reîsü'l-küttâb
Haylî
Dâniş
Dâniş Beğ
Derûnî
Dervîş-i Kadîm
Dervîş Paşa Bosnalı
Dürrî
Zâtî
Zekâî
Zihnî Erzurumlu
Zihnî Defterdâr
Râif Beğ Mollacıkzâde
Râbit
Râtib Paşa
Râtib Beğ
Râcî
Râzî
Râsih Enderûnî
Râsih-i Kadîm
Râsim-i Atîk
Râşid-i Kadîm

Râşid Müverrih
Râgıb Efendi
Râgıb Paşa
Râmiz Paşa
Râmî Paşa
Râmî
Rahşânî
Ruhsat
Remzî Bahâdır Giray
Resîm
Rüşdî
Reşkî
Reşid
Reşid Vak'a-nüvîs
Ali Rızâ Paşa
Ali Rızâ Beğ
Rızâyî
Rif'at Kırımlı
Ref'î
Remzî Pîrî Paşa
Remzî Bursalı
Revânî
Rûhî-i Bağdâdî
Rûhî Yeniçeri
Rehâyî
Riyâzî
Zâtî
Zekeriyyâ Efendi (Şeyhü'l-İslâm)
Zülâlî Zeyneb Hâtûn
Sâlik
Sâlim
Sâ'î
Sâ'î Nakkâş
Sâmihi
Sâmî
Sânih
Sehâbî
Sermed Şekerzâde
Surûrî Burdurlu
Surûrî Müverrih
Sırrî İskenderli
Sırrî Hanım Diyârbakırlı
Sırrî Trabzonlu
Su'ûdî

Hoca Sâ‘deddîn (Şeyhü’l-İslâm)

Sa‘dî Tâczâde

Sa‘îd

Sa‘îd Beğ Hızır Ağazâde

Sa‘îd Sırrî Beğ

Sa‘yî

Sultân Selîm-i Evvel

Sultân Selîm-i Sâni

Selmân

Selikî

Sûzî

Sehâyî

Süheylî

Siyâh-pûş Îrânî

Seyyid Çelebi

Sîretî

Seyfî Defterdâr

Şâkir Beğ

Şâmî Mustafâ Beğ

Şânî Bosnalı

Şânî Yeniçeli

Şâhî Okçuzâde

Şâhî Şehzâde Bayezîd

Şehîd

Şeref Efendi

Şerîf

Şuğlî

Osmân Şems Efendi

Şemsî Paşa

Şem‘î

Dervîş Şinâsî

Şehrî

Şeyhî Hamîdî

Şîrî

Sâib-i Isfehânî

Sâbirî

Sâhib Efendi Pîrîzâde

Şeyh Sâdık Erzurumlu

Sâdık Çelebi

Subhî Hakîmzâde

Sabrî

Seyyid Sabrî

Sabûhî

Safâyî

Safvet Efendi

Sun‘î Kastamonulu

Sun‘î Gelibolulu

Za‘fî

Zamîrî

Ziyâ Beğ

Ziyâî

Tâlib

Tâlib Bursalı

Tâlib Sultân Selîm-i Sâni

Tâli‘î

Zarîf

Zuhûrî

Ârif

Ârif Hikmet Beğ (Şeyhü’l-İslâm)

Ârif Süleymân Beğ

Ârifî-i Kadîm

Âzim

Âşık Çelebi

Âsım

Âsım Efendi Çelebizâde (Şeyhü’l-İslâm)

Âsım Efendi (Mütercim)

Âtîf

Âlî Urlalı

Âlî Müverrih

Abdurrahmân Efendi

İmâm Sultânî

Abdullâh Vassâf Efendi

Abdullâh Efendi Hayreddinzâde

Abdî Himmetzâde

Ubeyd Hân

Ubeydî

Adlî Sultân Mehmed-i Sâlis

Adnî Mahmûd Paşa (Vezîr-i Fâtih)

‘Îzârî Edirneli

Arşî

İzzet

Mustafâ İzzet Efendi (Reîsü’l-ulemâ)

İzzet Beğ Yenilikci

İzzet Molla

İzzetî Vişnezâde

İzzî

Azîzî

İsmetî
Atâ Edirneli
Atâ Üsküblü
Atâyî
İffet Bursalı
İlmî Edirneli
İlmî Remzîzâde
İlmî Efendi Kınalîzâde
İlmî Efendi Mamazâde
Ankâ Beğ
Avnî Beğ
Ahdî
Aynî-i Kadîm
Gâlib Beğ Palaslı
Gâlib Dede
Gubârî
Garîbî Erbilî
Gazâlî Deli Birâder
Gammî
Gınyâyî
Gavsî Dede
Fâizî Kâfzâde
Fâik-i Kadîm
Fâik Beğ Manastırlı
Fâik Memdûh Beğ
Fâzıl
Fâmî
Fânî
Fethî
Ferâgî
Fîrâkî
Furûgî
Fasîh Dede
Fazlı
Fuzûlî
Fıtnat Hanım
Figânî Maslûb
Fennî-i Kadîm
Fennî Cizyedâr
Fevrî
Fehîm
Kâdirî
Kabûlî Kütahyalı
Kadrî

Kudsî
Korkud Şehzâde
Kâtibî
Kâzım Paşa
Yûsuf Kâmil Paşa
Kâmî
Kânî
Kebûterî
Kirâmî
Keşfî
Kelîm-i Eyyûbî
Kemâl-i Zerd
Kemâlî
Lebîb Efendi
Lebîbî
Lisânî
Lutfî
Molla Lutfî Şehîd
La'î
Lem'î
Leylâ Hanım
Mâlikî
Mânî
Mâhir Baba
Misâlî
Muhibbî Sultân Süleymân-ı Evvel
Muhibbî Niğdeli
Mahremî
Muhtârî
Mahtûmî
Muhlis Şehzâde Sultân Mustafâ Şehîd
Medhî
Mezâkî
Sultân Murâd-ı Sâlis
Sultân Murâd-ı Sâni
Sultân Murâd-ı Râbi'
Meşâmî
Meşkî
Mısrî Niyâzî
Mustafâ Çelebi Nişancı
Mu'îdî
Mekâlî
Mekkî
Melîhî

Münîf
Mîhrî Hâtun
Meylî
Nâilî
Nâbî
Nâzım
Nâmî
Nâmîk Kemâl Beğ
Necâtî
Necîb
Nahîfî
Nedîm
Mahmûd Nedîm Paşa
Nergisî
Nûzhet
Nesîb Dede
Hoca Neş'et
Neşâtî
Nizâmî Karamanlî
Nazîm
Nazmî Çelebi
Nevâî
Nevres-i Kadîm
Nevres Efendi
Nev'î
Nihâd Beğ
Nihânî
Neylî
Vâsık

Vâsıf Reîsü'l-küttâb
Vâsıf Enderûnî
Vâkır
Vâlîhî
Vâlî Yenipazarlı
Vecdî
Vücûdî
Vahdetî
Vahîd
Hoca Vahî
Vassâf
Vusûlî
Sultân Veled
Seyyid Vehbî
Vehbî Sünbülzâde
Veysî
Hâdî Mamazâde
Hüdâyî Müezzîn
Hilâlî
Hem-demî
Yetim Alî Çelebi
Yahyâ Efendi (Şeyhü'l-İslâm)
Yahyâ Beğ Taşlıcalı
Yüsrî
Yakînî
Yûsuf Mevelevî
Molla Yûsuf

TÜRKÇE

[Terkîbât u tercîât u tesdîsât u tahmîsât u kıt'ât u rubâ'ıyyât u gazeliyyât u ebyât]

HARÂBÂT

İsmiyle cem' ü tertîb kılınan mecmû'a-i müntehâbâtın işbu bezm-i sânisinde terkîbât
ü tercî'ât ü tahmîsât ü kıta'ât ü rubâ'ıyyât ü gazeliyyât ü ebyât mündericdir

(s.2)

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

TÜRKÎ EŞ'ÂR

TERKÎBÂT Ü TERCÎ'ÂT Ü TAHMÎSÂT Ü TESDÎSÂT

Sultân Süleymân Merhûm İçin Mersiye
Bâkî

Ey pâ-y-bend-i dâmgeh-i kayd-ı nâm ü neng
Tâ key hevâ-yı meşgale-i dehr-i bî-direng

An ol günü ki âhir olub nev-bahâr-ı ömr
Berg-i hazâna dönse gerek rûy-ı lâle reng

Âhir mekânın olsa gerek cür'a gibi hâk
Devrân elinden irse gerek câm-ı 'ayşa seng

İnsân odur ki âyine-veş kalbi sâf ola
Sînende n'eyler âdem isen kîne-i peleng

İbret gözünde niceye dek gaflet uyhusu
Yetmez mi sana vâkı'a-i şâh-ı şîr-çeng

Ol şeh-süvâr-ı mülk-i saâdet ki rahşına
Cevlân deminde arsa-i âlem gelürdi teng

Baş eğdi âb-ı tîgına küffâr-ı Engürüs
Şemşîr-i gevherini pesend eyledi Fireng

Yüz yere koydu lutf ile gül-berg-i ter gibi
Sandûka saldı hâzin-i devrân güher gibi

Hakkā ki zîb ü zînet-i ikbâl ü câh idi
Şâh-ı Sikender-efser ü Dârâ-sipâh idi

Gerdûn ayağı tozuna eylerdi ser-fürû
Dünyâya hâk-i bârgehi secdegâh idi

Kemter gedâyı az ‘atâsı kılurdu bây
Bir lütfu çok mürüvveti çok pâdişâh idi

Hâk-i cenâb-ı hazreti dergâh-ı devleti
Fazl ü belâgat ehline ümmîdgâh idi

Hükm-i kazâyâ virdi rızâyı egerçi kim
Şah-ı kazâ-tüvân ü kader-destgâh idi

Gerdûn-ı dûna zâr ü zebûn oldu sanmayın
Maksûdu terk-i câh ile kurb-ı İlâh idi

Cân ü cihânı gözlerimiz görmese n’ola
Rûşen cemâli âleme hurşîd ü mâh idi

Hûrşîde baksa gözleri halkın dola gelür
Zîrâ görünce hâtıra ol meh-likâ gelür

Döksün sehâb kaddin anıp katre katre kan
İtsün nihâl-i nârveni nahl-i ergavân

Bu acılarla çeşm-i nücûm olsun eşk-bâr
Âfâkı tutsun âteş-i dilden çıkan duhân

Kılsın kebûd câmelerin âsuman siyâh
Giysün libâs-ı mâtem-i şâhî bütün cihân

(s.3)

Bâkî
Yaksın derûn-ı sîne-i ins ü perîde dâğ
Nâr-ı firâk-ı Şâh Süleymân-ı kâm-rân

Kıldı firâz-ı küngüre-i arşı cilvegâh
Lâyık değildi şânına hakkâ bu hâk-dân

Murg-ı revânı göklere irdi hümâ gibi
Kaldı hazîz-i hâkde bir iki üstühân

Çâpük-süvâr-ı arsa-i kevn ü mekân idi
İkbâl ü izzet olmuş idi yâr ü hem-inân

Ser-keşlik itdi tevsen-i baht-ı sitîze-kâr
Düşdü zemîne sâye-i eltâf-ı Kirdigâr

Olsun gamında bencileyin zâr u bî-karâr
Âfâkı gezsın ağlayarak ebr-i nev-bahâr

Tutsun cihânı nâle-i murgân subh-dem
Güller yolunsun âh u figân eylesün hezâr

Sünbüllerini mâtem idüp çözsün ağlasın
Dâmâne döksün eşk-i firâvânı kûhsâr

Andıkça bûy-ı hulkını derdinle lâle-veş
Olsun derûn-ı nâfe-i müşk-i Tatar târ

Gül hasretinle yollara tutsun kulağını
Nergis gibi kıyâmete dek çeksün intizâr

Deryâlar etse âlemi çeşm-i güher-feşân
Gelmez vücûda sencileyin dürr-i şâh-vâr

Ey dil bu demde sensin olan bana hem-nefes
Gel nây gibi inleyelim bârî zâr zâr

Âheng-i âh u nâleleri edelim bülend
Ashâb-ı derdi cûşa getürsin bu heft bend

Gün doğdı şâh-ı âlem uyanmaz mı hâbdan
Kılmaz mı cilve hayme-i gerdûn-tınâbdan

Yollarda kaldı gözlerimiz gelmedi haber
Hâk-i cenâb-ı südde-i devlet-meâbdan

Reng-i izârı gitdi yatar kendi huşk-leb
Şol gül gibi ki ayrı düşüpdür gül-âbdan

Gâhî hicâb-ı ebre girer husrevâ felek
Yâd eyledikce lütfunu terler hicâbdan

Tıfl-ı sirişki yerlere girsın duâm odur
Her kim gamından ağlamaya şeyh u şâbdan

Yansın yakılsun âteş-i hecrinle âfitâb
Derdinle kara çullara girsın sehâbdan

Yâd eylesün hünerlerini kanlar ağlasun
Tîgîn boyunca karaya batsın kırâbdan

Derd ü gamınla çâk-i girîbân idüp kalem
Pîrâhenini pârelesin gussadan ‘alem

Tîgîn içürdi düşmana zahm-ı zebânları
Bahs itmez oldu kimse kesildi lisânları

Gördi nihâl-i serv-i ser-efrâz-ı nîzeni
Ser-keşlik adın anmadı bir dahı bânları

Her kanda basdı pâ-y-ı semendin nisâr için
Hânlar yolunda cümle revân itdi cânları

Deşt-i fenâda murg-ı hevâ durmayıp konar
Tîgîn Hudâ yolunda sebîl etdi canları

Şemşîr gibi rûy-ı zemîne taraf taraf
Saldın demir kuşaklı cihân pehlivanları

Aldun hezâr büt-gedeyi mescid eyledin
Nâkûs yerlerinde okutdun ezânları

Âhir çalındı kûs-ı rahîl itdün irtihâl
Evvel konağın oldu cinân bostanları

Minnet Hudâya iki cihânda kılup saîd
Nâm-ı şerîfün eyledi hem gâzî hem şehîd

(s.4)

Bâkî
Bâkî cemâl-i Pâdişeh-i dil-peziî gör
Mir‘ât-i sun‘-ı Hazret-i Hayy-i Kadîri gör

Pîr-i ‘Azîz-i Mısr-ı vücûd itdi intikâl
Mîr-i cevân-ı çâpûk-i Yûsuf-nazîri gör

Gün doğdı şimdi gâyet irdi sepîde-dem
Ruhsâr-ı hûb-ı husrev-i rûşen-zamîri gör

Behrâm-ı vakti gûra yetürdi bu sayd-gâh
Var işigine hidmet-i Şâh-ı Erdşîri gör

Ber-bâd kıldı taht-ı Süleymân’ı rûzgâr
Sultân Selîm Hân-ı Sikender-serîri gör

Vardı peleng-i kûh-ı vegâ hâb-ı râhate
Kûh-sâr-ı kibriyâda duran nerre şîri gör

Cevlâne gitdi ravzaya tâvûs-ı bâg-ı kuds
Ferr-i hümâ-yı evc-i saâdet-mesîri gör

İkbâl ü baht-ı husrev-i âfâk müstedâm
Rûh-u revân-ı şâha tahiyyât ve’s-selâm

Kıldıkca şâh-ı âleme Hak fazl u rahmeti
Virsin cihânda hazret-i paşaya devleti

Sâhib-kırân-ı arsa-ı iklîm-i saltanat
Ol dem ki kıldı mülk-i bekâya azîmeti

Ol cism-i pâki cânı gibi eyledi nihân
Âsûde kıldı hâl-i sipâh ü raiyyeti

Halk-ı cihâna kırk sekiz gün duyurmayıp
Bir hafta içre kıldılar ancak bu hâleti

Tedbîri gör ki irmedi kimse hayâline
Âsaf cihâna gelse göreydi vezâreti

Gayret kemerlerini kuşandı kılıç gibi
Aldı Hisârı virdi Hudâ feth ü nusreti

Râhat yüzünü görmedi çalışdı cân ile
Çekdi Efendi yolına bu denli zahmeti

Yâ Rab çerâg-ı devlet u bahtın münevver et
İki cihânda gönli murâdın müyesser et

Gazel Reşid Paşa Merhumundur
Cevdet Paşa
Cism-i elfâza revân-bahş-ı edâdır hâmem
Mehd-i hulyâya suver-zây-ı safâdır hâmem
Derd-i işkâl-i ma‘ânîye devâdır hâmem
Hasta-i nâtıkaya rûh-fezâdır hâmem
Zât-ı Îsâ gibi ‘icâz-nümâdır hâmem

Nakşına şîşe hayâlân-ı zarâfet teşne
Nokta vü hattına her sâhib-i hikmet teşne
Katre-i reşhasına ehl-i belâgat teşne
Reşha-i feyzine erbâb-ı fesâhat teşne
Gûyiyâ çeşme-i ilhâm-ı Hudâdır hâmem

Sa‘yi meşkur ola kim itdi be-vechi âdâb
Merve-i kalbi safâ-yı rakamiyle sîrâb
Reşehâtı harem-i câna virüp âb ile tâb
Oldu icrâ-yı suhan itmeğe zerrîn mîzâb
Kâbe-i mâniye açılrsa sezâdır hâmem

Sanma kim yazdığn nazmn ne bün ü ne seri var
Mülhemiyet gibi başında hümâ esferi var
Çarh-ı i‘câza kadar açmağa bâl ü peri var
Ser-i şahenşehi endîşeye konsa yeri var
Evc-i a‘lâ-yı maârifde hümâdır hâmem

(s. 5)

Cevdet Paşa
Gezerek menhec-i bârîk-i hayâli herbâr
Tutarım Tûr-ı tecelli-i maânîde karâr
Her sözüm sihr-i helâl olduğı çün-kim der-kâr
Bî-muhâba reh-i nâ-refteye gitsem de ne var
Kahr-ı hasm eylemeğe elde asâdır hâmem

Feyz-i neyl-i suhana nasb eyle mikyâs-ı cedît
Eyledim râh-ı mecârî-i hayâli tecdîd
Lezzet-i şîr ü şeker nazm ile nesrimde pedîd
Ney-şeker mi acebâ Mısr-ı maânîde pedîd
Bak halâvetde tab‘-ı bülegâdır hâmem

Hazret-i Âsaf-ı âlî-himem Cem-haslet
Buyurup şî‘re tenezzül o Felâtûn-fikret
Eylemiş bu gazelin nazmına çün kim himmet

Tarz-ı tahmîsi vesîle ederek ey Cevdet
Menkabet-hân-ı reşîd'ül-vüzerâdır hâmem

Terkîb-i Bend
Rûhî
Sanman bizi kim şîre-i engûr ile mestiz
Biz ehl-i harâbâtmanız mest-i elestiz

Ter-dâmen olanlar bizi âlûde sanır lîk
Biz mâil-i bûs-ı leb-i câm u kefi destiz

Sadrın gözedüp n'eyleyelim bezm-i cihânın
Pây-ı hum-ı meydîr yerimiz bâde-perestiz

Mâil değıliz kimsenin âzârına ammâ
Hâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-şikestiz

Erbâb-ı garaz bizden ırağ olduğı yeğdir
Düşmez yere zîrâ okumuz sâhib-i şestiz

Bu âlem-i fânîde ne mîr ü ne gedâyız
A'lâlara a'lâlanırsız pest ile petsiz

Hem-kâse-i erbâb-ı diliz arbedemiz yok
Meyhânedeyiz gerçi velî aşk ile mestiz

Biz mest-i mey-i meygede-i âlem-i cânız
Ser-halka-i cem'iyyet-i peymâne-keşânız

Sâkî getir ol bâdeyi kim dâfi'-i gamdır
Saykal ur o mir'âta ki pür-jeng-i elemdir

Dil-besteleriz bizden ırağ eyleme bir dem
Ol bâdeyi kim nûr-ı dil ü dîde-i Cem'dir

Ey hâce fenâ ehline zinhâr ululanma
Dervîşi bu mülkün şeh-i bâ-hayl ü haşemdir

Hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye 'âlî
Tâc-ı ser-i âlemdir o kim hâk-i kademdir

Gel doğrulalım meygedeye rağmına anın
Kim bâr-ı riyâdan kad-i ber-keştesi hamdır

Mey sun bize sâkî biziz ol kavm ki derler
Rindân-ı sabûhî-zede-i bezm-i kîdemdir

Bu nazmı Peyâmîden işit hâle münâsib
Kim zübde-i yârân-ı suhendân-ı Acemdir

Mâ rind-i sabûhî-zede-i bezm-i elestim
Piş ez heme sâgar-ı keş ü bîş ez heme mestim

Hoş kûşe-i zevk idi safâ ehline âlem
Bir hâl ile sürseydi eğer ömrünü âdem

Sıhhat sonu dert olmasa vuslat sonu hicrân
Nûş âhiri nîş olmasa sûr âhiri mâtem

Bu âlem-i fânîde safâyı ol ider kim
Yeksân ola yanında eger zevk u eğer gam

Dâim ola hem sohbet-i rindân-ı kadeh-nûş
Varın koya meydâna eger bîş ü eger kem

(s.6)

Rûhî
Sûfî ki safâda geçinür Mâlik-i Dînâr
Bir dirhemini alsan olur hâtırı derhem

Zâhir bu ki âhir yeri hâk olsa gerekdir
Ger dirheme muhtâc ola ger mâlik-i dirhem

Mey sun bize sâkî içelim rağmına anın
Kim cehli ile bilmediği yerden urur dem

Her münkir-i keyfiyyet-i erbâb-ı harâbât
Öz aklı ile Hakk'ı diler kim bula heyhât

Gör zâhidi kim sâhib-i irşâd olayım der
Dün mektebe vardı bugün üstâd olayım der

Meyhânede ister yıkılup olmağı vîrân
Bîçâre harâbâtta âbâd olayım der

Elden komasun gül gibi câm-ı meyi bir dem
Her kim ki bu gam-hânede dil-şâd olayım der

Bir serv-kadin bende-i efkendesî olsun
Âlemde o kim gussadan âzâd olayım der

Ömrün geçirüb kûh-ı belâda dil-i şeydâ
Berhem-zen-i hengâme-i Ferhâd olayım der

Vasl istemeyüb hecr ile hoş geçdiği bu kim
Miskîn gam-ı cânâneye mu‘tâd olayım der

Gezdi yürüdi bulmadı bir eğlenecek yer
Min-ba‘d yine âzim-i Bağdâd olayım der

Bağdâd sadefdir güher-i dürr-i Necefdir
Yanında anın dürr ü güher seng ü hazefdir

Ol güher-i yektâ ki bulunmaz ana hemtâ
Gelmez sadef-i kevne bir öyle dürr-i yektâ

Ol zât-ı şerîfe yaraşur dâvâ-yı himmet
Kim oldu ne dünyâ ana maksûd ne ukbâ

Kim derk ider anı ki ola zâtına mâlûm
Remz-i kütüb-i medrese-i âlem-i bâlâ

Ol zâhidin ağlar yer ü gök hâline yarın
Kim içmeye destinden anın câm-ı musaffa

Bir noktadadır sırrı didi çâr kitâbın
Ol çârdadır sırr-ı kütübhâne-i eşyâ

Ol nokta benim didi dönüp remzini seyret
Ya‘ni ki benim cümle-i esmâya müsemmâ

Çün hisse imiş kıssadan ehl-i dile maksûd
Maksûd nedir anla bil ey ârif ü dânâ

Hep mağlata vü laklakadır bâtın ü zâhir
Bir nokta imiş asl-ı sühan evvel ü âhir

Vardım seher-i tâat için mescide nâgâh
Gördüm oturur halka olup bir nice gümrâh

Girmiş kemer-i vahdete almış ele tesbîh
Her birisinin vird ü zebânı çil ü pencâh

Didim ne sayarsuz ne alursuz ne virürsüz
K'aslâ dilinizde ne nebî var ne hod Allah

Didi biri kim şehrimizin hâkim-i vakti
Hayr itmek için halka gelür mescide her-gâh

İhsânı da pencâh ü çihldür fukarâya
Sabr eyle ki demdir gele ol mîr-i felek-câh

Geldiklerini mescide bildim ne içündür
Yüz döndürüp andan didim ey kavm olun âgâh

Sizden kim ırağ oldu ise Hakk'a yakındır
Zîrâ ki dalâlet yoludur gitdiğiniz râh

Tahkîk bu kim hep işinüz zerk u riyâdır
Taklîtdeziz tâatınız cümle hebâdır

Dünyâda denîlerden idersün taleb-i kâm
Ey hâm-tamâ niceye dek bu tamâ-ı hâm

(s.7)

Rûhî
Bir nâ-halefi cübbe vü destâr ile görsen
Eylersün anın cübbe vü destârına ikrâm

Nakşın çıkarub eylemeden zâtını ma'lûm
Başlarsun ana eylemeğe fakrını i'lâm

Cerrâr deyü virmez olur Tanrı selâmın
Şermende ider eylese sana bir habbece in'âm

Ve'ger olasun hırkada nâmın ola dervîş
Mülhid deyü yandurmağa eyler seni ikdâm

Yazık sana kim eylesün hırs u tama'dan
Bir habbe için kendüni âlemlere bed-nâm

Yok sende kanâat gözün aç olduğu oldur
Rızkun irişür yoksa eger subh u eger şâm

Et lokması lâzım mı doyurmaz mı seni nân
Zehr olsun o lokma k'ola pesmânde-i dû-nân

Ebnâ-yı zamânın talebi nâm ü nişândır
Herbiri tasavvurda fûlân ibn-i fûlandır

Güftâra gelüp söyleseler cehl-i mürekkeb
Zu'munca velî herbiri bir kutb-ı zamândır

Erbâb-ı hîred zerre kadar mu'tekid olmaz
Ol mürşide kim mu'tekad-ı bî-hîredândır

Taklîdle seccâde-nişîn olmuş oturmuş
Tahkîkde ammâ har-ı be-güsiste-'inândır

Dirmiş bana keşf oldu rumûzât-ı hakîkat
Vallâhi yalandır sözü billâhi yalandır

Kendinden ırağ ol düşüp ardına yorulma
Ol bî-haberin gitdiği yol zann ü gümândır

Ey tâlib-i tahkîk eger var ise derkin
Gûş it bu sözü kim haber-i bâ-haberândır

Zinhâr unutup bildiğini düşme inâda
Bir pîre yapış kim iresin sırr-ı meâda

Giryen kopar ey hâce meger kim ciğerinden
Kim çıkdı ciger pâreleri çeşm-i terinden

Bin girye idersen seni âhir ayırırlar
Ferzend ü zen ü tantana-i sîm ü zerinden

Bu mülk-i fenâyâ ki ademden sefer itdin
Sûdun nedir ancak anı bil sen seferinden

Yok çıkmaya gönlün der-i dünyâ-yı denîden
Billâh di hoşnûd musun yohsa yerinden

Bu mezbeleden şöyle güzâr eyleyegör kim
Bir zerre gubâr ırmeye tâ reh-güzerinden

Sîm ile zeri kendine kat kat siper itsen
Merg okunu geçmez mi sanursun siperinden

Akl adın anub kendüni teklîfe bırakma

Dîvâne olub ref' kalem kıl üzerinden

Ey hâce eger kim sen isen âkıl ü dâna
Şeydâlığı bin akla değışmez dil-i şeydâ

Ey sâhib-i kudret kanı insâf-ı mürüvvet
Rindân-ı mey-âşâma niçün olmaya rağbet

Kısmetleri dirsün ezeli cevri ü cefâdır
Cevri ola niçün zevk u safâ olmaya kısmet

Dirsün ki bugün eylemeyen yarın ider zevk
Çok mu iki gün bendelerin eyleye işret

Hâcetlerimiz kâdir iken kılmaya hâsıl
Salmak kereminden bizi ferdâya ne hâcet

Nâçar çeker halk bu zahmetleri yohsa
Âdem kara dağ olsa getirmez buna tâkat

Hâlin kime açsan sana der hikmeti vardır
Öldürdü bizi âh bilinmez mi bu hikmet

Bîhûde dönüp n'eyler ola başımız üzre
Halkın bu felek dediği dölâb-ı meşakkat

Bîhûde yeter döndü hemen terkini kılma
Kim aksine devri eylemeden yeğdi yıkılma

(s.8)

Rûhî

Çarhın ki ne sa'dinde ne nahsinde bekâ var
Dehrin ki ne hâssında ne âmında vefâ var

Aldanma anın sa'dına nahsinden alınma
Nahsinde dime mihnet ü sa'dinde safâ var

Meyl itme anın hâssına âmından üşenme
Âmında dime hisset ü hâssında atâ var

Cehd eyle hemân gayri eline bakmaya gör kim
Benden ne sana fâide senden ne bana var

Eğninde görüp gayrların atlâs ü dîbâ

Gam çekme ki eđnimde benim köhne abâ var

Geç cümle bu efkârları ârif-i vakt ol
Sergeşte bil anı ki serinde bu hevâ var

Ferdâ elemin çekme mey iç bak ruh-ı hûbâ
Âşıklara ferdâda dahi va‘d-i likâ var

El verse safâ fırsatı fevt eyleme bir dem
Dünyâ ana değmez ki cefâsın çeke âdem

Sûretde n’ola zerre isek ma’nîde yohuz
Rûhü’l-Kudüs’ün Meryem’e nefh itdiđi rûhuz

Peymâne-i hûrşîdle her subh ideriz ayş
Îsâ gibi peymânekeş-i lâ-yı sabûhuz

İtdikse şarâb içmemeye tevbe güzelsiz
Sâbit-kademiz tevbemiz üstünde nasûhuz

Mâr ise adû biz yed-i beyzâ-yı Kelîmiz
Tûfân ise dünyâ gamı biz keşti-i Nûh’uz

Molla okusun medresede Şerh-i Ma‘âni
Metn-i kadehi sun bize biz ehl-i şürûhuz

Sûfî bizi sen cism gözüyle göremezsın
Aç cân gözünü eyle nazar gör ki ne rûhuz

Pür-gûlara leb-beste görünmekdeyiz ammâ
Rindân-ı Mesîhâ-deme miftâh-ı fütûhuz

Îsî-dem ü Rûhî-lakab ü Hızr-hayâtız
Deryâ-yı sıfat içre nihân gevher-i zâtız

Âyâ nice bir devr ide bu çâr anâsır
Kim ana ne evvel ola ma‘lûm ne âhir

Gâh eyleyeler âlem-i tefrîdde seyrân
Gâhî olalar âlem-i terkîbde sâyir

Tefrîdde çâr ola vü nâçâr ola devri
Terkîbe gelince se-mevâlîd ola zâhir

Bu cümle mezâhirde olan mu'teber insân
İnsâna ola cümle tufeylî bu mezâhir

Nefsini bilenler getire Hâlik'a imân
Bilmezlere imân getirenler ola kâfir

Kâfir ki yerin dûzah ider cehl ile eyler
Çün cehl hakikatde ola küfr acep sır

Dünyâ vere câhillere el kâmil olanlar
Ayakda kalup olmayalar habbeye kâdir

Çün cehl dedir zevk kemâli n'idelim biz
Kâl ehli safâ eyleye hâli n'idelim biz

Sûfî ki riyâ ile ider kendini mevsûf
Evkât-ı şerîfî ola taklîd ile masrûf

Minberde hatîb ola vü mahfilde muarrif
Âr eylemeye olduğuna cehl ile ma'rûf

Âyîne-i kalbini kûdûret ide tîre
Rûşenger-i feyz-i Hakk ile olmaya mekşûf

Cân ü dilinin mihr ü mehi olmaya pür-nûr
Dâim biri mahsûf ola anın biri meksûf

Cem'i kütüb itmekle ne mümkün ola vâkıf
Esrâr-ı Hudâ'ya ki ola ol mürşide mevkûf

Zâtında ki âsâr-ı kemâl olmaya hardır
Yâ şâl-ı siyeh eĝnine giymiş ya yeşil sûf

(s.9)

Rûhî
Âlemde ki kâmil çeke gam zevk ide câhil
Yerden göĝe dek yuf bana ger dimez isem yûf

Çün Hak diyeni eylediler zulm ile ber-dâr
Bâtıl söze âgâz idelim biz dahi nâcâr

Yûf hârına dehrin gül ü gül-zârına hem yûf
Aĝyârına yûf yâr-ı cefa-kârına hem yûf

Her ayş ki mevkûf ola keyfiyyet-i hamra
Ayyâşına yûf hamrına yûf hammârına hem yûf

Çün ehl-i vücûdun yeri sahrâ-yı ademdir
Yûf kâfile vü kâfile-sâlârına hem yûf

Zî-kıymet olunca n'idelim câh ü celâli
Yûf anı satan dûna haridârına hem yûf

Âlemde ki bengîler ola vâkıf-ı esrâr
Seyrânına yûf anların esrârına hem yûf

Ârif ki ola müdbir ü nâdân ola mukbil
İkbâline yûf âlemin idbârına hem yûf

Çarh-ı feleğin sa'dine vü nahsine sad-hayf
Kevkeblerinin sâbit ü seyyârına hem yûf

Çün ola harâm ehl-i dile dünyâ vü ukbâ
Cehdeyle ne ukbâ ola hâtırda ne dünyâ

Dünyâ talebiyle kimisi halkın emekde
Kimi oturup zevkle dünyâyı yemekde

Yok derdine bir çâre ider mîr ü gedâda
Sen çekdiğin âlâmı gerek sakla gerek de

Âyân-ı cihândan kerem umma anı sanma
Âsâr-ı atâ ola ya paşada ya begde

Matbahlarına aç varanlar degenek yer
Der-bânları var göz kapıda el degenekde

Bir devrde geldik bu fenâ âleme biz kim
Âsâr-ı atâ yok ne beşerde ne melekde

Ağyâr vefâdan dem urur yâr cefâdan
Âdemde vefâ olmaya var ola köpekde

Evc-i feleğe basdı kadem câh ile câhil
Erbâb-ı kemâlin yeri yok zîr-i felekde

Yâ Rab bize bir er bulunup himmet ider mi
Yohsa günümüz böyle felâketle geçer mi

Virdük dil ü cân ile rızâ hükm-i kazâya
Gam çekmeyiz uğrarsak eger derd ü belâya

Koyduk vatanı gurbete bu fikrle çıkdık
Kim renc-i sefer bâis ola ‘izz ü alâya

Devr eylemedik yer komadık bir nice yıldır
Uyduk dil-i dîvâneye dil uydu hevâya

Olduk nereye vardık ise aşka giriftâr
Alındı gönül bir sanem-i mâh-likâya

Bağdâd’a yolun düşse ger ey bâd-ı seher-hîz
Âdâb ile var hizmet-i yârân-ı safâya

Rûhî’yi eger bir sorar ister bulunursa
Dirlerse buluştun mu o bî-berg ü nevâya

Bu matla‘-ı garrâyı oku epsem ol anda
Ma‘lûm olur ahvâlimiz erbâb-ı vefâya

Hâlâ ki biz üftâde-i hûbân-ı Dımışkız
Ser-halka-i rindân-ı melâmet-keş-i ışkız

Müseddes

Rehâyî

Dilâ sanki giyâh idim zemîn-i gamda bitdim ben
Bahârı ömrümün geçdi hazâna şimdi yitdim ben

(s.10)

Rehâyî

Ne güldüm gül gibi bir dem ne gönlüm hurrem itdim ben
Niye geldim cihâna n'eyledim bilmem ne itdim be
Hemân ağlayı geldim âleme ağlayı gitdim ben
San ol nîlûferim kim suda bitdim suda yitdim ben

Bu bağ-ı rûzgâr içre ne bir dem şâdımân oldum
Nice yıl ol hevâda gerçi yel gibi devân oldum
Yiğitlik vakti geçdi gitdi pîr-i nâ-tüvân oldum
Ecel râhına gözyaşı ile âhir revân oldum
Hemân ağlayı geldim âleme ağlayı gitdim ben
San ol nîlûferim kim suda bitdim suda yitdim ben

Zaîfim derdmendim dil-şikeste haste cânımla
Şeb ü rûz inlerim hem-râz olup âh ü figânımla
Yanıp bu sîne-i pür-sûz ile dâğ-ı nihânımla
Dem-â-dem rû-yı zerdimle bu eşk-i hûn-feşânımla
Hemân ağlayı geldim âleme ağlayı gitdim ben
San ol nîlûferim kim suda bitdim suda yitdim ben

Bekâ yok anladım bildim cihândır bir fenâ gülzâr
Gözetdim her kenârın ayn-ı ibret ile nergisvâr
Kim anda şâdmân olup güler gül bülbül eyler zâr
Bu remzi gördüm oldum gülmeden oynamadan bîzâr
Hemân ağlayı geldim âleme ağlayı gitdim ben
San ol nîlûferim kim suda bitdim suda yitdim ben

Eğerçi ağlamak gülmek olur elbet her âdemde
Ben ağladım yürüdüm gülmedim hergiz bu âlemde
Nice ağladım ise ben anadan doğduğum demde
Rehâyî giryeden kurtulmam âhir yine ölsem de
Hemân ağlayı geldim âleme ağlayı gitdim ben
San ol nîlûferim kim suda bitdim suda yitdim ben

Ariş Fethi İçin Muhammes Tarzında Tevârih
Sürûrî
Kâhire iklimine gelmişdi Efrenc-i laîn
Kıldı serhad reh-güzerde buldu bir hısn-ı hasîn
Feth olundu şimdi yazdım iki tarih-i metîn
Pâdişâhım müjde kim aldı Arîş'i ehl-i dîn
Kesdi âdânın emânın bu cihâd-ı bihterîn

Âteşi üzre saçup âteş ocaklı gâziyân
Kâfire hısnı cahîm-ender-cahîm itdi hemân
Halk ider her ân iki târîhimi vird-i zebân
Hak olup yâver Arîş'i aldı sultân-ı cihân
Cân-ı a'dâ yandı Yezdân eyledi dûzah-rehîn

Zîr ü bâlâda meger söylendi adl ü dâd-ı şâh
Kim inüp ordusuna itdi sürûş imdâd-ı şâh
Çün anılsun iki târîhimde kıldım yâd-ı şâh
Eyleye Allah saîd aldı Arîş'i pâdişâh
İtdi küffârı helâk erbâb-ı din oldu emîn

Gönderüp cenge o sadr-ı kâmilî Sultân Selîm
Hak bu kim kırdı adû-yı bâtılı Sultân Selîm
Şu iki târîhin oldu mâilî Sultân Selîm

Nez' idüp aldı Arîş'i hâsılı Sultân Selim
Oldu düşmen mündefi' merdân idüp sa'y-ı bihîn

(s.11)

Mekr-i düşmenden ola dâim şâh-ı devrân selîm
Eylemiş kalbi gibi ismin dahi Yezdân selîm
Zikr olundu iki târîhimde feth-i hân Selîm
Cenkle aldık Arîş'i hükm idüp Sultan Selîm
Mahv için âdâsını merdân-ı dîn itdi yemîn

Mısır'ı istîlâya râzı olmayup rûh-ı Kelîm
Oldu Efrenc-i leîm efgende-i renc-i elîm
İtdi mülhem iki târîhe beni Rabb-i Alîm
Cebr ile aldı Arîş'i evvelâ Sultân Selîm
Kahr-ı a'dâsıyçün Âsaf eyledi re'y-i rezîn

Şiddet-i nâr-ı vegâdan kim olurdu âhen-âb
Hûn-ı düşmen tîre itmez mi ne denlû olsa nâb
Birbirine iki târîhim olur nâib menâb
Cehd idüp aldı Arîş'i şâh Selîm-i Cem-cenâb
Dem demâdem akdî âdâdan türâbı kıldı tıyn

Kudsiyân itdi vürûd aldı Arîş'i şâh Selîm
Eyledi Hakk'a dürûd aldı Arîş'i şâh Selîm
Bak iki târîhe zûd aldı Arîş'i şâh Selîm
Geldi imdâd-ı Vedûd aldı Arîş'i şâh Selîm
Leşker-i Efrenci dâim Hak ide endûh-gîn

Kal'ada çekdi kapandıkda adû kaht ü galâ
Habbe yok ammâ ki mevcûd idi envâ-ı belâ
İkidir târîh-i tâmmım var ise misli salâ
Kıldı azm erbâb-ı dîn aldı Arîş'i evvelâ
Kırdı cumhûr-ı sipâh-ı Şeh Selîm-kâm-bîn

Zelzele verdi zemîne top idüp kal'a-küşâd
Başına yıkdı Freng'in cân evin Rabbü'l 'ibâd
Gûş idüp yazdım iki târîh bî-naks u ziyâd
Aldı hamd olsun Arîş'in kal'asın ehl-i cihâd
Münhezimdir ceyş-i mel'ûn kaçdı gelmez ba'dezîn

Hırsı bâisdir ki erdi düşmen-i tammâa rîş
Yâni seyf-i gâziyân açdı o bed-evzâa rîş
Şu iki târîhi itdirdi bana peydâ Arîş
Oldu mel'ûn nâ-pedîd alındı bî-pervâ Arîş

Dökdü kan ceyş-i adûden şâh-ı âlem aldı kîn

Eyledi Allah kerem aldı Arîş'i ehl-i dîn
Kandadır levh ey kalem aldı Arîş'i ehl-i dîn
İki târîh it rakam aldı Arîş'i ehl-i dîn
Hem Fireng'i bozdu hem aldı Arîş'i ehl-i dîn
Şüd be-lutf-ı Hak şeh-i âlem müeyyed in

Asker-i şâhînin alayı varup serhengle
Seyr idince kaçdı âdâ hısna özr-i lengle
Halk okur her dem iki târîhimi âhengle
Azm idüp cenk-âverân aldı Arîş'i cengle
Pâdişâh-ı Cem-cenâb olsun serîrinde mekîn

Bahs-i evsâfında itrâitsün ehl-i ictihâd
Nâm-dârân-ı megâzî koydular âlemde bir ad
İki târîhim beğendi Âsaf-ı Yûsuf-nihâd
Kal'ayı aldı Arîş'e girdi ashâb-ı cihâd
Pâdişâhın gördü cündin kaçdı küffâr-ı mehîn

Her dem Efrenc'in kılıç başın iki şakk eyleyüp
Sû-yı bahre akıdırdı kanın ırmak eyleyüp
Bak iki târîhe şükr-i nusret-i Hak eyleyüp
Ehl-i seyf aldı Arîş'i Hak muvaffak eyleyüp
Kâfiri kahr eyledi sultan-ı Cem-câh âferîn

(s.12)

Böyle hûn-pâlâ gerekdir dest-i merdânda kılıç
Düşmenin ırkı kesilmez olmasa kanda kılıç
Medh olunsun iki târîhimle her ânda kılıç
Mü'minîn aldı Arîş'i saldı meydanda kılıç
Düşmeni kıldı hirâsân cenkle sâhib-i mekîn

Ehl-i seyf urdukca her dem düşmen-i dûna kılıç
Reng alup kandan olurdu başka bir gûne kılıç
İki târîhimden anla girdiğin hûna kılıç
Mü'minîn aldı Arîş'i çaldı mel'ûna kılıç
Oldu seyf-i sadr-ı âlî bâdî-i feth-i mübîn

Münhezim cünd-i adûdan tünd-i hûyân-ı sefer
Oldu pâ-mâl-ı guzât râh-pûyân-ı sefer
Şu iki târîhi söyler nükte-gûyân-ı sefer
Ceng idüp aldı Arîş'i ceng-cûyân-ı sefer
Eyledi âdâyı lerzân dâver-i mesned-nişîn

Gāziyân saldıkcā her-dem sîne-i küffâra şîş
Mürdegânın dâvet eylerdi cehennemde keşîş
Ben de ömrümde iki târîh ile gördüm bir riş
Çıkmadı meydâna harbî topla alındı Arîş
Bozdu kîn aldı adûdan dâver-i dâniş-karîn

Dehriyân rüsvâ-yı âlem oldu alındı Arîş
Fâtihi serdâr-ı ekrem oldu alındı Arîş
İki târîhim müsellemler oldu alındı Arîş
Mesken-i harbî cehennem oldu alındı Arîş
Kâfiri kıldı müdemmer hamle-i sadr-ı güzîn

Bahs idüp keyfiyyet-i feth ü zaferden merdümân
Kimi derdi şüphe yokdur kimi eylerdi gümân
İki târîhimle itdim şöyle tahkîk u beyân
Müjde ehl-i seyf alup hısn-ı Arîş'i dökdü kan
Azmile Mısır da sâhib-müher ideriz pür-nigîn

Aske-i serdâr-ı ekrem oldu reh-yâb-ı zafer
Başına kopdu kıyâmet kâfirin eyne'l mefer
Şu iki târîhdir hâtır-nişân-ı her nefer
Ehl-i dîn aldı Arîş'i eyleyip meyl-i sefer
Kırdı kâfiri sipâh-ı âsaf-ı dâd-âferîn

Tengnâ-yı kal'ada düşmen semûm-ı sayfla
Terleyip kan nâle eylerdi sadâ-yı hayfla
İki târîhe savaşımdı cûş-ı ceys-i keyfle
Sa'y idüp sâhib nigîn aldı Arîş'i seyfle
Dış biler bî-dîn için İslâmiyân seyfinde sîn

Dalkılıçlıkla hisâra daldı erbâb-ı silâh
Ceys-i mahsûru cahîme saldı erbâb-ı silâh
Bu iki târîhe hayrân kaldı erbâb-ı salâh
Hükm-i Âsafla Arîş'i aldı erbâb-ı salâh
İşidüp gül-bang-ı İslâm'ı adû itdi enîn

Basdı mührün nâmeyle ahkâmla sâhib-i nigîn
Dâvet itdi leşkeri ikdâmla sâhib-i nigîn
İki târîhim alır ikrâmla sâhib-i nigîn
Kıldı hükm aldı Arîş'i nâmla sâhib-i nigîn
Mü'minîne bâb-ı Mısır'ı açdı Fettâh-ı M'uin

Kal'anın kırdı kapısın gülle kim tutmaz künâd

Der ki cennet-i şehâdet semnine oldu küşâd
İki târîhimde mâlûm işte mefhûm-ı cihâd
Toplayup aldı Arîş'i sadr-ı sâhib adl ü dâd
Cengle rûh-ı şehîdân buldu vasl-ı hûri'în

(s.13)

Gâziyân der-ceng-i evvel açdı derbend-i asîr
An-karîb itsün Hudâ Mısır'ın dahi fethin yesîr
Şu iki târîhim oldu dil-pesend ü dil-pezîr
Eyledi hamle Arîş'in hısnını aldı vezîr
Bildî düşmen aczini geldi yere sürdü cebîn

Hısn-ı mezbûru ki vardı ibtidâ aldı vezîr
Cümlesinden ehl-i İslâm'ın duâ aldı vezîr
Şu iki târîhime verdi bahâ aldı vezîr
Hakk'a hamd olsun Arîş'i evvelâ aldı vezîr
Kahr-ı Hak erdi Frenc'e oldu bi'l-cümle hazîn

Tîgî kim ceyş-i adûnün başına çaldı cünûd
Kesdi ser-tâ-pâ Freng'e velvele saldı cünûd
Şu iki târîhime hayrân olup kaldı cünûd
Kıldı hükm-i Âsaf Arîş'i bu sene aldı cünûd
Def-i cumhûr itmege oldu melâik-ı münzelîn

Düşmenânın bîm-i cân mânende-i berdü'l-acûz
Titretirdi tenlerin müştedd iken tâb-ı temûz
Dinle kim vardır iki târîh-i tâmmımda rumûz
Seyf-i Yûsuf'la Arîş'i aldı âdâdan henûz
Hısnı aldı ehl-i İslâm oldu Hak'dan müsteîn

Hasmı yakdı şûle-i şemşîr ile germî-i sayf
Hem Hudâ'nın hem kulun gördükçe hışmın derdi hayf
İki târîh eyledim inşâ gulû etdikde keyf
Seyf ile kıldı hücûm aldı Arîş'i ehl-i seyf
Kâfirin def it vücûdun yâ Mucîbe's-sâilîn

Kal'aya girdi çekip seyfin hemen ashâb-ı dîn
Ehl-i küfre açdı zahm-ı hünçegân ashâb-ı dîn
Şu iki târîhim itsin hırz-ı cân ashâb-ı dîn
Hısnını aldı Arîş'in dökdü kan ashâb-ı dîn
Kıldı topun nârasıyla gûş-ı âlem çın çın

Kasd idince ehl-i îmândan cüyûş-ı bî-kerân
Öldü küfründe Mısır doldu cahîme dîgerân

İki târîhimle tebşîr eyleyim nâsı her ân
Müjde-bâd aldı Arîş'i seyfle cengâverân
Azm-i ceng itdikce hâlâ geçdi pîşini pesîn

Her tûfeng-endâz kim âdâsı dâim urula
Urdu atdığı yeri ceng eyleyüp cumhûr ile
İki târîh itdim inşâ inşirâh-ı sûr ile
Kıldı azm ehl-i cihâd aldı Arîş'i zûr ile
Lâ-yüad kurşun yedi harbî ki oldu dâne-çîn

Top sadâsı kıldı sersem sanki âdâ yutdu sem
Gāziyân vardı kılıçla hun-feşânlık itdi hem
İki târîh itdim inşâ kim degildir bîş ü kem
Kıldı ceng İslâmiyân aldı Arîş'i akdî dem
Muşt-ı gülle eyledi bî-dîni mânend-i acîn

Fırka-i dehrî ki hiç itmezdi istishâb-ı dîn
Katline îmansızın itdi hücûm erbâb-ı dîn
Şu iki târîhi îcâb eyledi âdâb-ı dîn
Kıldı kasd aldı Arîş'i toplayıb ashâb-ı dîn
Olmasın cumhûr-ı âdâ hergiz âsâyiş-güzîn

Müslimîn Efrenc'e tavr-ı yeknesakla kasd idüp
Kırdı ceşşin nusret-i Rabbi'l-felakla kasd idüp
Ezber itdim bu iki târîhi nakle kasd idüp
Ehl-i dîn aldı Arîş'i lûtf-ı Hak'la kasd idüp
Kaçdı harbîler alındı harble hısn-ı hasîn

(s.14)

Râh-ı nîrenge sülûk itmekle serheng-i Fireng
Kaldı mîrîye getirmişdi biraz tûp u tûfeng
Geldi kâsid iki târîh itdi inşâ-yı direng
Mısır'a topdan açdı yol aldı Arîş'i ehl-i ceng
Mahv olup âdâ-yı dîn kılmaz mı terk ân ü în

Şükr li'llâh düşmenânı topcıyân mahsûr idüp
Aldılar hısnı elinden nâ-be-kârı dûr idüp
Bak iki târîh yazdım âleme meşhûr idüp
Aldı hamd olsun Arîş'i ehl-i îmân zûr idüp
Bozdu merdân-ı hücûm olmuşdu mel'ûn der-kemîn

Nâmdârân bunda küffârı kırıp aldıkca nâm
Hâb-ı râhat oldu hasma Ümm-i dünyâda harâm
Kesret-i killet bulup yazdım iki târîh-i tâm

Ehl-i dîn aldı Arîş'i sa'd ide Rabbü'l-enâm
Oldu asker şâd-kâm ü cûd-ı Rabbü'l-âlemîn

Kasd-ı cân-ı düşmen-i menfûr idüp ashâb-ı dîn
Kuvvet-i İslâm'la makhûr idüp ashâb-ı dîn
Şu iki târîhi yazdım sûr idüp ashâb-ı dîn
Çekdi seyf aldı Arîş'i zûr idüp ashâb-ı dîn
Bozdu meydân-ı şecâatde adûyı mü'minîn

Ümm-i dünyâya ayak basdıkda âdâ rengle
Yardılar başın o evlâd-ı zinânın sengle
Söyledim bir beyt iki târîh-i dengâ dengle
Eyledi Allah kerem aldık Arîş'i cengle
Mâder-i kâfir kederle kıldı ilkâ-yı cenîn

Ceyş-i düşmenden kırıldı pîr ü bernâ kalmayıp
Gitmedi Mısır'a havâdis şahs-ı yektâ kalmayıp
İki târîh itdim inşâ şimdi kavgâ kalmayıp
Müjde kim hısn-ı Arîş alındı âdâ kalmayıp
Kavm-i mel'ûnu kabul itmez bu mülk-i nâzenîn

Pîş-gâh-ı kal'âda açıldı ebvâb-ı cihâd
Girdi kırdı düşmen-ı mahsûru ashâb-ı cihâd
Şu iki târîhi itdim zîver-i bâb-ı cihâd
Verdi can âdâ Arîş'i aldı erbâb-ı cihâd
Hem binâ-yı kuvvet-i ehl-i cihad oldu metîn

Bir gürültü kopdu düşmen hısnı itmişken penâh
Sandı ra'd ü berk o sîti kıldı eflâke nigâh
İki târîhimde âfak itdi kesb-i intibâh
Müjde âdâdan Arîş'in kal'asın aldı sipâh
Saldı sakf-ı âsumâna top-ı şâhîler tanîn

Kabza-i tîga idüp şemşîr-bâzan vaz'-ı yed
Fart-ı reşkinden felekde derdi Mirrîhu'l hased
Her dü târîhim olur kat'-ı zebân içün sened
Ehl-i seyf aldı Arîş'i irdi Allah'dan meded
Kubbe-i arşa kılıç asdı cünûd-ı müslimîn

Kal'a dîvârın guzât itdikce vîrân top ile
Düşmen-i dînin olurdu cismi lertzân top ile
Sîti her târîhimin olmakda yeksân top ile
Aldılar hısnı Arîş'i ehl-i îmân top ile
Kahr-ı Mâbûd ile nâr oldu mahall-i kâfirîn

Havfla dönmüşdü reng-i rûy-ı âdâ sûsene
Erliği düşmekle yelmezdi kenâr u bûsene
İki târîh istemez mi bu zaferle şu sene
Oldu Bârî'den meded Arîş'i aldık bu sene

مات اهل الكفر مجر وحا وكنا فائزين

(s.15)

Korkusundan düşmene cây-ı gürîz oldu halâ
Kanda kaldı bundan evvelki tecebbür-i a'lâ
İki târîhim ider küffârı derde mübtelâ
Kıldı kasd İslâmiyân aldı Arîş'i evvelâ
Anladı ceşş-i adû mikdârını ilme'l yakîn

Ehl-i küfrân ehl-i nâr ü ehl-i îmân ehl-i seyf
Top-ı âdânın sadâsın kesdi el-ân ehl-i seyf
Zülfikâr oldu dü târîh aldı meydân ehl-i seyf
Ehl-i udvâna Arîş'i kıldı zindân ehl-i seyf
Hevl-i cân itdi adûnun meskenin zîr-i zemîn

Geldi meydân-ı cihâda rub'-ı meskûndan sipâh
Hasm-ı dil-hûnu siyeh rûz-itdi şeb-hûndan sipâh
Hoşlanır böyle iki târîh-i mevzûndan sipâh
Kalmadı âdâ Arîş'i aldı mel'undan sipâh
Seg idi nâmerd idi merd oldu Efrenc-i lâîn

Ceyş-i serdâr-ı dilîr ikdâm idince yeknesak
Cism-i menhûs-ı adûda kalmadı candan ramak
Dinle kıldım iki târîhimde zikr-i mâ-sebak
Avn-i Rabbânî ile aldı Arîş'i ehl-i Hak
Kâfiri mahv eyledi hakkâ duâ-yı müttekîn

Tavr-ı Efrenc-i dagal-bâz eyledi îcâb-ı seyf
Kıpkızıl kılsın dem-â-dem kalbini tîz-âb-ı seyf
İki târîhimde vasf itdi kalem erbâb-ı seyf
Aldı bî-pervâ Arîş'i ceng idüp ashâb-ı seyf
Oldu lerzân ehl-i îmandan cünûd-ı müşrikîn

Tîg-ı erbâb-ı gazâdan cânına yetdikde rîş
Gitdi kâfir cây-gâh itdi cahîmi bitdi iş
Yek dü târîh eyledim ihsâ ki ne kemdir ne bîş
Akdı dem alındı harbî-i fedâyîden Arîş
Her şehîdi eyledi Hakk sâkin-i Adn yerin

Düşmenân hısna kapanmışdı kapısın berkidip
Dûd-ı bârut ile görmezdi biri birin yedip
Ver Surûrî iki târîhin der-i şâha gidüp
Cünd-i İslâm aldı kâfirden Arîş'i cehd idüp
Mısır'a Nil-âsâ revân oldu cüyûş-ı ehl-i dîn (1214)

Her iki mısırâdaki âhâd ü aşrât ü miât
Kendi cinsiyle müsâvat üzre bulmuşdur sebât
Nakl-i yekdiğerle it bu altı kısma iltifât
Heşt olur her beyt-i yektâda tevârîh-i guzât
Kıl hisâb evvelki iki üzre ey ehl-i yakîn

Müseddes

Süheylî

Cihân-ı bî-vefâ bâkî değildir kimseye ey yâr
Değildir bir karâra çün bilirsın çarh-ı nâ-hemvâr
Dilersen olasın bâğ-ı cihân içinde ber-hurdâr
Bu kavli cân ile gûş it sana pendim budur her bâr
Eli altında olma kimsenin hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstünde kaşın var

Bu dâr-ı gamda vîrân olmayup âbâd olam dersin
Yanında hâss u âmin hürmet ile yâd olam dersin
Belâ vü derd ü hecr ü gussadan âzâd olam dersin
Bu mihnet-hâne içre bir iki gün şâd olam dersin
Eli altında olma kimsenin hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstünde kaşın var

(s.16)

Belâ vü derd ü hecri sen çekersin ol safâ eyler
Bir ednâ cürm sâdır olsa senden bin cefâ eyler
Ne denli cân-ı dilden hizmet itsen hep hebâ eyler
Vücûd-ı nâzenînin bâr-ı mihnetle dü-tâ eyler
Eli altında olma kimsenin hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstünde kaşın var

Bu deştin bir seher geşt eyler iken lâlezârında
Göründü çeşmime bir kasr-ı âlî kûh-sârında
O kasrın yok kusûru zînet ü nakş ü nigârında
Yazılmış âb-ı zerle gördüm ol kasrın kenârında
Eli altında olma kimsenin hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstünde kaşın var

Dilâ bezm-i belâda ney gibi nâlân olursan da
Beyâbâna düşüp Mecnûn gibi üryân olursan da
Elin genc-i murâda ırmeyüp vîrân olursan da
Süheyli gibi dâim bî-ser ü sâ mân olursan da
Eli altında olma kimsenin hâtem gibi zinhâr
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstünde kaşın var

Tercî-i Bend
(Câmi‘u’l-huruf Ziyâ Beğ)
Bu kârgâh-ı sun‘ aceb ders hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

Gerdûn bir âsiyâb-ı felâket-medârdır
Gûyâ içinde âdem-i âvâre dânedir

Mânend-i dîv beççelerin iltikâm ider
Köhne ribât-ı dehr aceb âşiyânedir

Tahkîk olunsa nakş-ı temâsîl-i kâinât
Ya hâb ü ya hayâl ü yâhud bir fesânedir

Müncer olur umûr-ı cihân bir nihâyete
Sayfın şitâya meyli bahârın hazânedir

Kesb-i yakîne âdem için yokdur ihtimâl
Her i‘tikâd akla göre gâibânedir

Yâ Rab nedir bu keşmekeş-i derd-i ihtiyâc
İnsanın ihtiyâcı ki bir lokma nânadır

Yokdur siper bu kubbe-i firûze-fâmda
Zerrât cümle tîr-i kazâyâ nişânedir

Asl-ı murâd hükm-i ezel bulmadır vücûd
Zâhirdeki savâb ü hatâ hep bahânedir

Bir fâilin meâsiridir cümle hâdisât
Ne iktizâ-yı çarh u ne hükm-i zamânedir

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Ecrâm-ı bî-nihâye ile pürdür âsmân
Nisbet olunsa zerre değildir bu hâk-dân

Bin şems-i tâbdâr ü hezârân meh-i münîr
Yüz bin sevâbit ü nice seyyâre-i ayân

Her şems ider tevâbi‘-i mahsûsasiyle seyr
Her tâbia‘ tevâbi‘-i uhrâ eder kırân

Her şems ider levâhikına neşr-i feyz-i hâs
Her lâhikın tabîatı emsâline nihân

Her cümle merkezinde ider seyr-i bî-vukûf
Her kıt‘a mihverinde bulur feyz-i câvidân

Her cümle-i vesîada mebsût bin vücûd
Her kıta‘-yı fesîhada meşhûd bin cihân

Herbir vücûd masdar olur bin vücûd için
Herbir cihân hezâr cihândan verir nişân

(s.17)

Her zerrede tarîka-i mahsûsa üzre feyz
Her cismde tabîat-ı mahsûsa üzre cân

Her âlemin sinîn ü tevârîhi muhtelif
Herbir zemînde başka hesâp üzredir zamân

Peyvestedir sevâhili girdâb-ı hayrete
Bir bahrdür ki hâsılı bu bahr-ı bî-kerân

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Bir zerredir ki zerre-i nâ-müntehâ-yı hâk
Bir zerre hârice idemez andan infikâk

Lübbü lehîb-i nâr ile bir gûy-ı âteşin
Kışrı mecâri-i yemm ü nehr ile çâk çâk

Nisbetle kışrı hacmine ol lübb-i âteşin
Şol kubbedir ki ferş oluna anda berg-i tâk

Bu kışrdır ki cümle-i hayvâna rûz u şeb
İhzâr-ı rızk u tûşe için eyler inhimâk

Gâhî teneffüs eyleyecek ejder-i zemîn
Kûh-ı şerer-feşânlar ider arzı lerze-nâk

Ol zerre-i cesîmeyi fânûs-ı şem‘-vâr
Olmuş muhît tûde-be-tûde nesîm-i pâk

Kim rûz şeb o sofrâ-i âlem-şümûlden
Her nefis rızkın almada ber-vech-i iştirâk

Bu noktadır yemîn ü şimâli beyân iden
Eyler cihâta akl bu merkezden insilâk

Zerrât-ı kevn bunda bulur neşve-i hayât
Efrâd-ı halk bunda çeker cür‘a-ı helâk

Husbîde-i firâş-ı emândır nüfûs hep
Bir top-ı şû‘le nâkde bî-kayd-ı vehm ü bâk

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Dendân-ı şîre lokma olur âhuvân-ı zâr
Bir gûsfendi tu‘me kılar gurk-i cân-şikâr

Bî-cürm iken gıdâ-yı anâkib olur meges
Mâsûm iken kebûteri şâhîn ider şikâr

Âciz iken ukāba giriftâr olur keşef
Gûk-ı zaîfî kût idinir bî-vesîle mâr

Bî-cünha mâkiyân-beçeyi çâk ider zagan
Bî-sâbıka dü pâre ider mûşu mûş-hâr

Güncişk-i zârı bâşe-i perrân helâk ider
Eylar tezervi pençe-i gadrinde bâz hâr

Mâr-ı zemîne lokma olur mûrg-ı tîz-per
Mûrg-ı hevâya tu‘me olur mâhî-i bihâr

Gavvâsı hırs-ı gevher ider lokma-i neheng
Kebgi ümîd-i dâne ider teleye şikâr

Dürdâne-i derûnu için çâk olur sadef
Âvâzıdır kafesde iden bülbülü nizâr

Bîdesterin helâkine hayye olur sebep
Katl-i samûr-ı zâra olur postu medâr

Gâlib zebûnu kâidedir eylemek telef
Yerde hevâda bahrde cârî bu gîrûdâr

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Gâh âfitâb u gâh kevâkib gehi cemâd
Oldu ilâh-ı mu‘tekad-ı zümre-i ibâd

Geh icl ü gâh âteş ü Yezdân u Ehrimen
Geh nûr u zulmet oldu kazâyâ-yı i‘tikâd

Akl ü cemâl ü aşk ilâh oldu bir zamân
Bütlerle doldu bir nice yıl cümle-i bilâd

Encâm irdi nevbet-i tevhîd-i zât-ı Hak
Geldi zuhûra bunda da bin fitne bin fesâd

(s.18)

Geh ayn u gâh gayr sanıp halk u hâlikı
Geh cem'e gâh farka ukûl itdi i'timâd

Oldu hezâr zât denip geh sıfâta ayn
Bir aslda gehî nice asl itdi ittihâd

Her şahs nefs unsuruna nisbet eyleyip
Aklınca bir ilâh-ı müşahhas ider murâd

Yek-dîgere ne rûtbe muhâlifse şahs u akl
Âlemde ol kadar mütehâliftir i'tikâd

Hikmet budur ki âharına hasm olur bilip
Her kavm kendi mesleğini menhec-i sedâd

Ammâ bu ihtilâf ile maksûdu cümlemin
Bir hâlîka hulûs ile itmekdir inkıyâd

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Güller güler figânla geçer ömr-i andelîb
Bîmâr ihtizârda ücret diler tabîb

Mânend-i lâşe na'ş-ı tûvanger zelîl ü hâr
Kerkes misâl vâris ü gassâl nâ-şekîb

Bâlîn-i nâza hâce-i şehri eyler ittikâ
Hâk-i mezellet üzre yatır aç bir garîb

Pertev-fürûz-ı bezm-i tarab şem'-i hande-rîz
Pervâne-i şikeste-per üftâde-i lehîb

Sûm ü basal çü nergis ü lâle gûşâde-leb
Mahbûs künc-i mahfaza-i tengnâda tîb

Bister-nevâz-ı izz ü safâ ahmak-ı hasîs
Külhan-nişîn-i züll ü hevân âkıl-i hasîb

Geh devlet-i cihândan ider cehl behre-yâb
Geh lokma-i aşâdan ider akl bî-nasîb

Makbûl-i bezm-i sohbet olur müfsid-i leîm
Menfûr-ı tab‘-ı âlem olur nâsih-i musîb

Gâhî muhakkar-ı cühelâ şâir-i belîğ
Gâhî musahhar-ı humakâ fâzıl-ı edîb

Bir âcizin maîşeti noksan-pezîr olur
Bir zâlimin umûru ider kesb-i fer ü zîb

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Yâ Rab nedir bu dehrde her merd-i zû-fünûn
Olmuş belâ-yı akl ile ârâmdan masûn

Yâ Rab niçin bu arsada her şahs-ı ârifin
Mikdâr-ı fazlına göre derdi olur füzûn

Her hangi sûya atf-ı nigâh itse bî-huzûr
Her hangi şey’e sarf-ı hayâl itse aklı dîn

Mümkün müdür hakikat-i eşyâyı vezn ü derk
Mîzân-ı akla dirhem-i tâdil iken zunûn

Güncîde-i basîret olur mu bu acz ile
Haysiyyet-i havâdis ü keyfiyyet-i şûn

Gûyâ ki bunca mihnet ü gam az gelip olur
Bir de tahakküm-i cühelâ ile bağı hûn

Bilmem ki muktezâ-yı nizâm-ı cihân mıdır
Dâim cihânda câhil olur mesa‘det-nümûn

Cârî cihân cihân olalıdır bu kâide
Bir ahmak-ı denîye olur ehl-i dil zebûn

Nâdân firâz-ı izz ü saâdetde ser-firâz
Dânâ hazîz-i acz ü mezelletde ser-nigûn

Nâdânı kâm-perver ider tâlî'-i bülend
Ehl-i dili muhakkar ider baht-ı vâjgûn

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

(s.19)

Ziyâ Beğ
Düşdü cüdâ naîm-i safâdan Ebü'l-beşer
Oldu Halîl'e tecrübe-geh gerden-i beşer

Yâkûb'u kıldı fırkat-i ferzend eşk-bâr
Oldu cenâb-ı Yûsuf'a çâh-ı belâ makarr

Eyyûb'u illet-i beden inletdi zâr zâr
Minşâra eyledi Zekerîyyâ fedâ-yı ser

Başı kesildi gadr ile Yahyâ-yı mürselin
Çıkdı semâya zulm ile İsî-i bî-peder

Tâîf'de na'li la'le dönüp oldu hem şikest
Yevm-i Uhud'da dürre-i nâb-ı peyamber

Taş bağladı mecâa ile batn-ı pâkine
Dünyâya rağbet eylemedi seyyidü'l-beşer

Te'sîr-i semm ile eyledi Sıddîk irtihâl
Oldu şehîd-i tîg-ı kazâ âkıbet Ömer

Encâm irdi câmi-i Kur'ân şehâdete
Âhir cenâb-ı Haydar'a da itdi tîg eser

Mesmûmen itdi zât-ı Hasan Adn'e intikâl
Mazlûmen oldu Şâh-ı şehîdân bürîde-ser

Her kimde aşk gâlib ise kurb-ı Hazret'e
Ol denli andadır elem ü derd-i bîşter

سبحان من تحير في صنعه العقول
سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Kimdir bu aczi hâss kılan nev'-i âdeme
Kimdir bu nev'-i eşref iden cümle âleme

Şeytân u nefsi kimdir iden âlet-i şürûr
Kimdir koyan zebûn-ı hevâyı cehenneme

Mansûr'u kim düşürdü Ene'l-hak diyârına
Kim verdi hükm katli için şer'-i ekreme

Kimdir şarâbı hurmet ile telh-kâm iden
Î'mâl-i câm ü bâdeyi kim öğretten Cem'e

Kimdir Yehûd'u münkir-i i'câz-ı Hakk iden
Kimdir Mesîh'i nefh kılan zât-ı Meryem'e

Kimdir veren cesâret-i şerr ü fezâhati
Süfyân'a Ca'de'ye Şemr'e İbn Mülcem'e

Kimdir Nasîr-i Tûs'u Hülâgû'ya sevk iden
Musta'sım'ı kim itdi karîn İbn-i Alkam'e

Kimdir veren alîle tedâvîye ihtiyâç
Kimdir koyan meziyyet-i ıslâhı merheme

Zenbûr kimden eyledi tahsîl-i hendese
Bülbüllere kim eyledi ta'lîm-i zemzeme

Kimdir bu kârgâha çeken perde-i hafâ

Kimdir veren tasavvur-ı teftîş âdeme

سبحان من تحير في صنعه العقول

سبحان من بقدرته يعجز الفحول

İtmiş kimisi râhatın ikbâl için fedâ

Olmuş kimi beliyye-i idbâra mübtelâ

Olmuş kimi tûvanger-i devrân iken zelîl

Olmuş kimine serveti sermâye-i anâ

Toplar kimisi vâris ü hâdis için nukûd

Eyler kimisi servet için ömrünü hebâ

Düşmüş kimi tecessüs-i kibrît-i ahmere

Olmuş kimine mûcib-i iflâs kîmyâ

İtmiş kimin harîs-i kîtâl ârzû-yı şân

Kılmış tama‘ kimisini can-dâde-i vegâ

Olmuş kimi musahhar-ı efsûn-ı çeşm-i yâr

Olmuş kimi mukayyed-i gîsû-yı dil-rübâ

İtmiş hevâ-yı lâle kimin dâğdâr-ı gam

Olmuş kimine derd-i gül ü yâsemen belâ

Tefrîk için kimisi okur rukye-i füsûn

Teshîr için kimisi yazar nüsha-i duâ

(s.20)

Olmuş kimi safâ ile rind-i piyâle-keş

Olmuş kimisi hırs ile üftâde-i riya

İtmiş hulâsa bir emel-i hâs-ı bî-lüzûm

Her şahs-ı hürrü kayd-ı esâretle mübtelâ

سبحان من تحير في صنعه العقول

سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Mazlûma zâlim eyler iken zulm ü gadr ü âl
Kârında âsim olduğunu eylemez hayâl

Emvâl-i halkı sârik alıp sârikım demez
Kâtil vebâl-i katle dahi vermez ihtimâl

Bir vech-i hak beyân ider elbette fi‘line
Her hangisinden eyler isen ayrıca suâl

Bir memleketde salb olunur kâtı‘-ı tarîk
Bir yerde mûcib-i şeref ü fahr olur bu hâl

Bir belde hicâb-ı zenân ayb olur yine
Bir şehirde bu hâlet olur bâis-i cemâl

Meşreb olur şarâbı içer hurmetin bilir
Mezheb olur hukûk-ı ibâdî görür helâl

Bir âkıl-i müsellemetü’l-etvâra mahrem ol
Mişvâr u tavrını nazar-ı îtibâra al

Seyret ne denlû vaz‘-ı garîbi ider zuhûr
Kim her biri cünûna olur başka başka dâl

Vâbestedir hayâline ef‘âli herkesin
Kimse umûruna idemez nisbet-i dalâl

Akl ü cünûnu bâtıl u hakkı beyân için
Yokdur cihânda hayf ki mîzân-ı i‘tidâl

سبحان من تحير في صنعه العقول

سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Eyler sabâh şâmı vü leyli nehâr ider
Sayfi kılar şitâ vü hazânı bahâr ider

Nez‘-i hayât-ı hayy ider emvâta cân verir

Eyler gubârı âdem ü cismi gubâr ider

Cism-i Halîl'e nârı ider nûr kudreti
Nûru Kelîm'e hikmeti hem-reng-i nâr ider

Leylî-i hüsnü çeşmine Şîrîn edip müdâm
Ferhâd'ı derd-i aşk ile mecnûn u zâr ider

Demlerce bir tama'la kılar kalbi bî-huzûr
Yıllarca bir emelle dili bî-karâr ider

Bir mülkü harîs-i bî-sitemkâr için yıkar
Bir kavmi bir münâfık ile târumâr ider

Bir cismi izz ü nâz ile sâd-sâl besleyip
Encâm-ı kâr pençe-i merge şikâr ider

Yüz yılda bir vücûdu kılıp genc-i mârifet
Âhir yerin nişîmen-i hâk-i mezâr ider

Ârif odur ki mu'terif-i acz olup Ziyâ
Bu hâdisât-ı câriyeden i'tibâr ider

Mülkünde Hakk tasarruf ider keyfe mâ yeşâ
İsterse kevni yok ider isterse var ider

سبحان من تحير في صنعه العقول

سبحان من بقدرته يعجز الفحول

Ve lehü

Terkîb-i Bend

Sâkî getir ol bâdeyi kim mâye-i cândır

Ârâm-dih-i akl-ı melâmet-zedegândır

Ol mey ki olur saykal-ı dil ehl-i kemâle

Nâpuhtelerin aklına bâdî-i ziyândır

Bir câm ile yap hâtırî zîrâ dil-i vîrân

Mehcûr-ı harabât olalı hayli zamândır

(s. 21)

Sâkî içelim aşkına rindân-ı Hudâ'nın
Rindân-ı Hudâ vâkıf-ı esrâr-ı nihândır

Sâkî içelim rağmına sûfî-i harîsin
Kim maksadı kevser emeli hûr-ı cinândır

Aşk olsun o pîr-i mey-i perverde-i aşka
Kim bâdesi sad-sâle vü sâkîsi civândır

Pîr-i meye sor mes'elede var ise şübhen
Vâizlerin efsâneleri hep hezeyândır

Ben anladığım çarh ise bu çarh-ı çep-endâz
Yahşi görünür sûreti ammâ ki yamândır

Benzer felek ol çenber-i fânûs-ı hayâle
Kim nakş-ı temâsîli serîü'l-cereyândır

Sâkî bize mey sun ki dil-i tecrübet-âmûz
Endîşe-i encâm ile vakf-ı halecândır

İç bâde güzel sev var ise akl ü şuûrun
Dünyâ var imiş yâ ki yoğ olmuş ne umûrun

Yetmez mi bu kasrî revîş-i ağreb-i âlem
Bir menzile ermez mi aceb kevkeb-i âlem

Şimdi uyuyanlar o zamânda uyanırlar
Bir subha resîde olur âhir şeb-i âlem

Pâ-mâl eder encâm kimin üstüne dönse
Âğâz edeli devre budur meşreb-i âlem

Bin böyle cihân zer ü sîm olsa yetişmez
Mümkün mi ki is'âf oluna matleb-i âlem

Hâricden eger olsa temâşâsına imkân
Müdhiş görünür heykel-i müste'ceb-i âlem

Almış yükünü şöyle ki seyrinde halelsiz
Bir zerre dahi kaldıramaz merkeb-i âlem

Ebnâ-yı beşerde kalacak mı bu muâdât
Bilmem ne zamân doğrulacak mezheb-i âlem

Her safhada bir şekl-i hakikat eder ibrâz
Her gün çevirir bir varaka mikleb-i âlem

Bin ders-i maârif okunur her varakında
Yâ Rab ne güzel mekteb olur mekteb-i âlem

Bu cism-i kesîfin neresi merkez-i kuvvet
Yâ Rab ne matıyyeyle gezer kâleb-i âlem

سبحا نك يا من خلق الخلق و سوي
سبحا نك سبحا نك سبحا نك الفا

Ey kudretine olmayan âgâz u tenâhî
Mümkün değil evsâfını idrâk kemâhî

Her nesne kılar varlığına hüsn-i şehâdet
Her zerre eder vahdetine arz-ı güvâhî

Hükmün kılar izhâr bu âsâr ile mihri
Emrin eder ibrâz bu envâr ile mâhî

Dil-sîr-i bisât-ı niamın murg-ı hevâyî
Sîr-âb-ı zülâl-i keremindir suda mâhî

Eyler keremin âteşi gül-zâr Halîl'e
Mağlûb olur peşşeye Nemrûd-ı mübâhî

Zâlimleri adlin ne zamân hâk edecektir
Mazlûmların çıkmadadır göklere âhı

Bîgânelere münhasır envâ'-ı huzûzât
Mihnet-zede-i aşkına mahsûs devâhî

Sensin eden ıdlâl nice ehl-i tarîkı
Sensin eden ihdâ nice güm-geşte-i râhı

Hükmün ki ola mûcib-i hayr u şer-i ef'âl
Yâ Rab ne içindir bu evâmir bu nevâhî

Sendendir İlâhî yine bu mekr ü bu fitne
Bu mekr ü bu fitne yine sendendir İlâhî

گفتی بکن و باز زنی سنک ملامت
دست من و دامان تو در روز قیامت

(s.22)

Bir katre içen çeşme-i pür-hûn-ı fenâdan
Başın alamaz bir dahi bârân-ı belâdan

Âsûde olam dersin eger gelme cihâna
Meydâna düşen kurtulamaz seng-i kazâdan

Sâbit kadem ol merkez-i me'mûn-ı rızâda
Vâreste olup dâire-i havf u recâdan

Dursun kef-i hükmünde terâzû-yı adâlet
Havfın var ise mahkeme-i rûz-ı cezâdan

Her kim ki arar bûy-ı vefâ tâb'-ı beşerde
Benzer ana kim devlet umar zıll-i Hümâ'dan

Bî-baht olanın bâğına bir katresi düşmez
Bârân yerine dürr ü güher yağsa semâdan

Erbâb-ı kemâli çekemez nâkıs olanlar
Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan

Her âkile bir derd bu âlemde mukarrer
Râhat yaşamış var mı gürûh-ı ukalâdan

Halletmediler bu lugazın sırrını kimse
Bin kâfile geçdi hükemâdan fuzalâdan

Kıl san'at-ı üstâdı tahayyürle temâşâ
Dem urma eger ârif isen çûn u çerâdan

İdrâk-i maâlî bu küçük akla gerekmez
Zîrâ bu terâzû o kadar sıkleti çekmez

Dehrin ne safâ var acabâ sîm ü zerinde
İnsan bırakır hepsini hîn-i seferinde

Bir reng-i vefâ var mı nazar kıl şu sipihrin
Ne leyl ü nehârında ne şems ü kamerinde

Seyr etdi hevâ üzre denir taht-ı Süleymân
Ol saltanatın yeller eser şimdi yerinde

Hür olmak eger ister isen olma cihânın
Zevkünde safâsında gamında kederinde

Cânân gide rindân dağıla mey ola rîzân
Böyle gecenin hayr umulur mu seherinde

Hayr umma eger sadr-ı cihân olsa da bi' l-farz
Her kim ki hasâset ola ırk u güherinde

Yıldız arayıp gökde nice turfa müneccim
Gaflet ile görmez kuyuyu reh-güzerinde

Anlar ki verir lâf ile dünyâya nizâmât
Bin dürlü teseyyüb bulunur hânelerinde

Âyînesi işdir kişinin lâfa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde

Ben her ne kadar gördüm ise ba'zı mazarrat
Sâbit-kademim yine bu re'yin üzerinde

İnsâna sadâkat yakışır görse de ikrâh
Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allâh

Gadr ede reâyâsına vâlî-i eyâlet
Dünyâda vü ukbâda ne zillet ne rezâlet

Lâyık mıdır insân olana vakt-i kazâda
Hak zâhir iken bâtıl için hükmü imâlet

Kādî ola da'vâcı vü muhzır dahi şâhid
Ol mahkemenin hükmüne derler mi adâlet

Ey mürtekib-i har bu ne zillet ki çekersin
Birkaç kuruşa müddet-i ömrünce hacâlet

Lânet ola ol mâla ki tahsiline anın
Ya dîn ola ya ırz u ya nâmûs ola âlet

Âdem olanın hayr olur âdemlere kasdı
İnsânlığa insânda budur işte delâlet

İnsân ana derler ki ede kalb-i rakîki
Âlâm-ı benî-nev'i ile kesb-i melâlet

Âdem ana derler ki garazdan ola sâlim
Nefsinde dahi eyleye icrâ-yı adâlet

(s. 23)

Sâdık görünür kisvede erbâb-ı hıyânet
Mürşid sanılır vehlede ashâb-ı dalâlet

Ekser kişinin sûretine sîreti uymaz
Yâ Rab bu ne hikmetdir İlâhî bu ne hâlet

Ümmîd-i vefâ eyleme her şahs-ı dagalda
Çok hâcıların çıkdı haçı zîr-i bagalda

Bir abd-i Habeş dehre olur baht ile sultân
Dahhâk'in eder mülkünü bir Gâve perîşân

İkbâline idbârına bel bağlama dehrin
Bir dâirede devr edemez çenber-i devrân

Zâlim yine bir zulme giriftâr olur âhir
Elbette olur ev yıkanın hânesi vîrân

Ekser görülür çünkü cezâ cins-i amelden
Encâmda âhenden olur rahne-i sûhân

Tezkîr olunur la'n ile Haccâc ile Cengîz
Tebcîl edilir Nûşirevân ile Süleymân

Kâbil midir elfâz ile tağyîr-i hakîkat
Mümkün mü ki tefrîk oluna küfr ile îmân

Bir hâkden inşâ olunur deyr ile mescid
Birdir nazar-ı Hak'da Mecûs ile Müselmân

Her derdin olur çâresi her inleyen ölmez
Her mihnete bir âhir olur her gama pâyân

Geh çâk olunur dâmen-i pâkîze-i ismet
Geh iffet eder âdem-i ârâyîş-i zindân

Sabr et siteme ister isen hüsn-i mükâfât
Fikr eyle ne zulm eylediler Yûsuf'a ihvân

Zâlimlere bir gün dedirir kudret-i Mevlâ
تالله لقد أترك الله علينا¹⁴

Her şahsı harîm-i Hakk'a mahrem mi sanırsın
Her tâc giyen çulsuzu Edhem mi sanırsın

Dehri arasan binde bir âdem bulamazsın
Âdem görünen harları âdem mi sanırsın

Çok mukbili gördüm ki güler içi kan ağlar
Handân görünen herkesi hurrem mi sanırsın

Bil illeti kıl sonra müdâvâta tasaddî
Her merhemi her yâreye merhem mi sanırsın

Kibre ne sebep yoksa vezîrim deyü gerçek
Sen kendini düstûr-ı mükerrerem mi sanırsın

Ey müftehir-i devlet-i yek-rûze-i dünyâ
Dünyâ sana mahsûs u müselleme mi sanırsın

Hâlî ne zamân kaldı cihân ehl-i tama'dan
Sen zâtını bu âleme elzem mi sanırsın

En ummadığın keşf eder esrâr-ı derûnun
Sen herkesi kör âlemi sersem mi sanırsın

Bir gün gelecek sen de perîşân olacaksın
Ey gonca bu cem'iyeti her dem mi sanırsın

Nâ-merd olayım çarha eger minnet edersem
Cevrinle senin ben keder etsem mi sanırsın

Allâh'a tevekkül edenin yâveri Hak'dır
Nâ-şâd gönül bir gün olur şâd olacaktır

Pek rengine aldanma felek eski felektir
Zîrâ feleğin meşreb-i nâ-sâzı dönektir

¹⁴ "Allah'a and olsun, hakikaten Allah seni bize üstün kılmış." (Kur'an, Yûsuf, 12, 91)

Yâ bister-i kemhâda ya vîrânede cân ver
Çün bâ y u gedâ hâke beraber girecekdir

Allâh’a sığın şahs-ı halîmin gazabından
Zîrâ yumuşak huylu atın çiftesi pekdir

Yakdı nice cânlar o nezâketle tebessüm
Şîrin dahi kasdetmesi câna gülerekdir

Bed-asla necâbet mi verir hiç üniforma
Zer-dûz palan ursan eşek yine eşekdir

(s. 24)

Bed-mâye olan anlaşılır meclis-i meyde
İşret güher-i âdemi temyîze mihekdir

Nush ile yola gelmeyi etmeli tekdîr
Tekdîr ile uslanmayanın hakkı kötekdir

Nâ-dânlar eder sohbeti nâ-dânla telezzüz
Dîvânelerin hem-demi dîvâne gerekdir

Afv ile mübeşşer midir ashâb-ı merâtib
Kânûn-ı cezâ âcize mi hâs demekdir

Milyonla çalan mesned-i izzetde ser-efrâz
Birkaç kuruşu mürtekibin câyı kürekdir

Îmân ile dîn akçedir erbâb-ı gınâda
Nâmûs u hamîyyet sözü kaldı fukarâda

İkbâl için ahabbı siâyet yeni çıkdı
Bilmez idik evvel bu dirâyet yeni çıkdı

Sirkat çoğalıp lafz-ı sadâkat modalandı
Nâmûs tamâm oldu hamîyyet yeni çıkdı

Düşmanlara ahabbını zemm oldu zarâfet
Dil-dârdan ağyâra şikâyet yeni çıkdı

Sâdıkları tahkîr ile red kâide oldu
Hırsızlara ikrâm ü inâyet yeni çıkdı

Hak söyleyen evvel dahi menfûr idi gerçi
Hâinlere ammâ ki riâyet yeni çıkdı

Evrâk ile ilân olunur cümle nizâmât
Elfâz ile terfih-i raiyyet yeni çıkdı

Âciz olanın ketm olunur hakk-ı sarîhi
Mahmîleri her yerde himâyet yeni çıkdı

İsnâd-ı taassub olunur merd-i gayûra
Dînsizlere tevcih-i revîyyet yeni çıkdı

İslâm imiş devlete pâ-bend-i terakkî
Evvel yoğ idi işbu rivâyet yeni çıkdı

Milliyyet-i nisyân ederek her işimizde
Efkâr-ı Fireng'e tebaiyyet yeni çıkdı

Eyvâh bu bâzîçede bizler yine yandık
Zîrâ ki ziyân ortada bilmem ne kazandık

Zâhirde görüp bizleri sanma ukalâyız
Biz bir sürü âkıl sıfatında budalâyız

Âkıl denilir mi bize kim hâli bilirken
Dil-dâde-i âlâyış-i nîreng-i hevâyız

Yârân-ı vatandan bizi özler bulunursa
Düşdük sefer-i gurbete muhtâc-ı duâyız

Terkîb-i acîbiz iki hâsıyyetimiz var
Ahbâbımızın devletiyiz hasma belâyız

Güncîde durur hırkamız altında künûzât
Dervîşleriz gerçi nazarda fukarâyız

Ukbâya yarar bir işimiz yok ise bârî
Âzâde-dil-i şâibe-i zerk u riyâyız

Devletlülere bizleri tahkîr düşer mi
Biz âciz isek de yine mahlûk-ı Hudâyız

Bir âfet-i hun-hâra esîr oldu gönül kim
Her nâzına her lâhzada bin kerre fedâyız

Hâtırda durur sohbetinin lezzeti hâlâ
Gerçi o şerefden nice yıldır ki cüdâyız

Her cevrine râzîleriz ey şâh-ı melâhat
Bizler ki kuluz mu‘tasım-ı bâb-ı rızâyız

İster bize lutf eyle diler bizden ırağ ol
Dünyâda hemân sen şeref ü şân ile sağ ol

Her millet için bir düziye adlini âm et
Fikr-i gazab-ı Hazret-i Ma‘bûd-ı enâm et

Bevvâl-i çeh-i zemzem-i la‘netle anar halk
Sen Ka‘be gibi kendini hürmetle be-nâm et

(s.25)

İncinmemek istersen eger mülk-i fenâda
Bir kimseyi incitmemeğe hasr-ı merâm et

Bir yerde ki yok nağmeni takdîr edecek gûş
Tazyî-i nefes eyleme tebdîl-i makâm et

Avret gibi mağlûb-ı hevâ olma er ol er
Nefsin seni râm etmeye sen nefsini râm et

Mânend-i şecer nâbit olur sâbit olanlar
Her kangı işin ehli isen anda devâm et

Noksânını bil bir işe yâ başlama evvel
Yâ başladığın kârı pezîrâ-yı hitâm et

Uğrarsa sabâ râhın eger semt-i Irâk’a
Bağdâd iline doğru dahi azm-i hırâm et

Merdân-ı sühan-dânı ziyâret edip andan
Âdâb ile git ravza-i Rûhî’ye selâm et

Tahsînini arz eyleyip evvelce Ziyâ’nın
Bu beyti huzûrunda oku hatm-i kelâm et

Meydân-ı sühanda yoğ iken sen gibi bir er
Bir şâir-i Rûm oldu sana şimdi berâber

Fuzûlî'ye Taklîd

Ve lehû

Azm eyleyende bâga dün ol nahl-i pür-gurûr
Ezhâr-ı gülistâna verip tâze bir sürûr
Etdi kenâr-ı havzı nişîmengeh-i huzûr
Su içre aksini görücek hem çü serv-i nûr
Bu kad mi yoksa serv-i çemândır dedim dedi
Tâze nihâl-i gülşen-i cânındurur senin

Gördüm giderdi nâz atına binmiş ol cevân
Zülf-i nikâbın açdı görünce beni hemân
Bir od bırahdı bağrım evin yahdı nâ-gehân
Sordum tutup inânını ey bî-amân amân
Bu hüsn yâ ki mihr-i cihândır dedim dedi
Sûz-efgen-i ocâğ-ı revânındurur senin

Ol hûni çekdi katlime nâzı bıçağını
Verdi füsûn çeşm ü tegâfülle zâgını
Bend etdi dest ü pâyıma kisvesi bağını
Bahdım yüzüne kırmızı gördüm yanağını
Vechinde reng-i gâze ıyândır dedim dedi
Bi'llâhi aks-i mevce-i kanındurur senin

Peymâne sundu dün gece meclisde bana yâr
Sandım özünde vasl gibi bir hayâl var
Ağzın aramak istedim etdim fedâ-yı âr
Dâmen tek ayağına düşem şöyle zâr zâr
Fikr-i visâl yahşi gümândır dedim dedi
Bu söz hayâl-i zihn-i yamanun durur senin

Bir çeşmenin başınd oturmuş o gül-beden
Gördüm elinde var idi bir deste yâsemen
Karışdırırdı güldü beni anda görüben
Hayretle kendi kendim unuttum da gayrı ben
Bu bir latîf şâd-revândır dedim dedi
Yoh yoh Ziyâ sirişk revânındurur senin

(s.26)

Sadr-ı esbak Mahmûd Nedîm Paşa Hazretleri hâriciye müsteşârı iken
söyledikleri matla'ın tesdîsidir

Gönül gönül ne bu hüzn ü elem bu gam tâ Key
Harâbe-zâr-ı cihânda bulur fenâ her şey
Ne oldu devlet-i Cemşîd kanda Husrev ü key

Kaçırma fırsatı kıl iltizâm sâgar u mey
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Gerekse Husrev ü Cem Rüstem ü Nerîmândır
Gerek gedâ vü gerek kâfir u müselmândır
Ribât-ı dehre gelen yek dü rûze mihmândır
Bu vakti hoş geçiriş muktezâ-yı irfândır
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Bakılsa çeşm-i hakîkatla zerre râhatı yok
Cihânı öyle hayâl etmeli ki mihneti yok
Gelince gitmemenin bâhusûs sûreti yok
Bu bir gidiş ki onun ihtimâl-i avdeti yok
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Şuûn mazhar-ı sırr-ı tecellî-i Hakdır
Vücûd âyine-i zât-ı Hayy-ı mutlakdır
Bilen bu hikmeti her kârda muvaffakdır
Ki âleme gelenin gitmesi muhakkaktır
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Vücûda bî-hûde gamla azâb vermekden
Tedârik etmeli esbâb-ı ayşî mâ-emken
Safâ eden ile birdir gidişde derdi çeken
Geçirme âkıl isen vakti fırsat elde iken
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Nizâm-bend-i şuhûd olalı bu bezm-i cihân
Ne rindler ne kadeh-keşler etdiler güzerân
Görüp bu hâli berây-ı nasîhat-ı rindân
Kenâr-ı sâgara yazmış bu beyti pîr-i mugân
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi
Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Neşât âhir olur gam bulur Ziyâ pâyân
Fakat bu meclis-i devrâna bir gelir insân
Bu râzî Hazret-i Mahmûd Beğden et iz'ân
Ki etdi hikmeti bu matla'ında derc ü beyân
Tefekkür etmeli de bu cihâna bir gelişi

Gidermeli kederi bakmalı safâya kişi

Tercî-i bendin matla‘ını şerh yolunda tesdîsdir
Âlem hayâl-hâne-i hikmet nişânedir
Kevn ü fesâd şîve-i hükm-i zamânedir

(s. 27)

Hestî vü nistî-i cihân heb bahânedir
Mecmûa-i dü kevn ser-â-ser fesânedir
Bu kârgâh-ı sun‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

Konmuş bu çârsûya bir âyîne-i hayât
Sûr nûr olmuş onda temâsîl-i kâinât
Tutmuş cihânı pertev-i mişkât-ı nûr-ı zât
Cevher kadîm reng-i tesâvir bî-sebât
Bu kârgâh-ı sun‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

Etmiş vücûd muhtelifât ile imtizâc
Her sûreti kabûl eder âyîne-i mizâc
İllet ilâca lâzımedir illete ilâc
Her şeyde âşikâr müselsel bu ihtiyâc
Bu kârgâh-ı sun‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

Devrân ki sad-hezâr Cem’i eyleyip zebûn
Kılmış nice piyâle-i ser-şârı ser-nigûn
Olur yine bu bezme aceb ârzû füzûn
Bundan ziyâde akla göre olamaz cünûn
Bu kârgâh-ı sun‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

Mîzân-ı Hakda bu dahi bir özge ma‘delet
Menfûr olur hüner-ver ü cühhâl mültefet
Mağlûb-ı zümre-i cühelâ ehl-i mârifet
Pâ-mâldir kemâl ü hüner hâr ü has-sıfat
Bu kârgâh-ı sun‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

Sa‘y eyle keşfe muknia-i râz mübhemi
Anla nedir hamîre-i eczâ-yı âlemi
İdrâk eyle cevher-i nefis-i mukaddemi
Fehm et meâl-i nüsha-i kübrâ-yı âdemi

*Bu kârgâh-ı sun ‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir*

Âsâr zâhir olmadadır gerçi nîk ü bed
Birdir bakılsa çeşm-i hakîkatla kâlbüd
Olsa füzûn ne meretebe ta‘dâdda aded
Her bir adedde yine celî ma‘nî-i ehad
*Bu kârgâh-ı sun ‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir*

Geh ceng ü gâh sulh u gehî hubb ü geh nifâk
Geh fark u ihtilâf ü gehî cem ü ittifâk
İdbâr için tessüf ü ikbâle iştiyâk
Bir ömr-i yek dü rûze için cümle bu meşâkk
*Bu kârgâh-ı sun ‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir*

Sath-ı zemîn ü küngüre-i âsmân nedir
Fasl-ı bahâr ü sayf şitâ vü hazân nedir

(s.28)

Âsâr-ı dil-şikârî her-nev-civân nedir
Şevk-ı şarâb ü sûziş-i nây ü kemân nedir
*Bu kârgâh-ı sun ‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir*

Ber muktezâ-yı şîve-i ahkâm-ı rûzgâr
Her nev ‘ ü cins bir cereyân üzre bî-karâr
Mebde-i Ziyâ ıyân ü meâd ise âşikâr
Yokdur dirîg gelmede gitmekde ihtiyâr
*Bu kârgâh-ı sun ‘ aceb ders-hânedir
Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir*

Müseddes
İzzet Molla
Eylemem töhmetim inkâr o değil feryâdım
Dest-i vüs’ümde midir hilkat-i mâder-zâdım
Hâşe lillâh ki benim re’yim ola îcâdım
Yazmaga bozmaga kâbil mi değil âdım
*Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti‘dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu‘tâdım*

Kimseinin mezhebi bir kimseye mezheb olamaz
İstese bâzısına taklîd dahi heb olamaz

Arayan kudret-i cüz' iyye-i müeddeb olamaz
Hakka tefvîz-i umûr etse muâteb olamaz
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Etse mahlûku ihâta ezeli ilm-i Hudâ
Neden eyler acebâ anda taaddüd kudemâ
Kâşki bahsini terk etse gürûh-ı ulemâ
Ben kulum kulluğuma layık olandır bu recâ
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Kıdem-i zâtına bir ân olamaz ahd-i kühen
Ezelisin ebedîsin var iken yokdum ben
Hâlik-ı lâ-yetecezzâ vü heyûlâsın sen
Ne çıkar dest-i meşîyyetde olan âcizden
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Keremin mücrimedir mu'terif-i taksîrim
Edemem cürmümü inkâr o değil tezvîrim
Yed-i takdîrdedir var ise de tedbîrim
Bırakıp aklımı geldim sürüyüp zencîrim
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Sen bilirsin ki değil cürmümü hâşâ inkâr
Akl-ı cüz'î dahi ger olmasa teklife medâr
Farzdır etme ubûdiyyetini leyl ü nehâr
Aczden başka ne verdin bana destimde ne var
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Biliriz akl ile butlânımızı Hakk sensin
Hadd-i zâtında ubûdiyyete elyak sensin

(s. 29)

İhtiyârın dahi mu'tîsi muhakkak sensin
Abd-i âciz ne yapar kâdir-i mutlak sensin
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Mebhas-i cebr ü kaderden o kadar bîzârım
Şu kadar fehmi ederim ben ki maâsîkârım

Kudretim yoksa dahi cürmüme var ikrârım
Rabb-i İzzet ne demekdir bilirim hünkârım
Müsteid kıl yoğ ise lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem mu'tâdım

Muhammes

Ve lehû

Nakş eder nevk- i alevle kalb-i sûzânım Alî
Çağırır cûy-ı sirişkim çeşm-i giryânım Alî
Gel yetiş imdâdına ey şâh-ı merdânım Alî
Dûzah-ı firkatde koyma yandım imânım Alî
Kevser'in sâkîsisin kandır beni cânım Alî

Âl-i Beyt'in aşkına söndür bu nâr-ı hasreti
Teşnegân senden ümîd eyler şarâb- ı vuslatı
Gülmesin ahvâlime şâhım Muhammed ümmeti
Dûzah-ı firkatde koyma yandım imânım Alî
Kevser'in sâkîsisin kandır beni cânım Alî

Âl-i Beyt'inden dirîğ etdi felek mâ'ü'l-hayât
Çeşme-i âb-ı bekâyı görsem etmem iltifât
Bu dil-i sûzânıma senden olur senden necât
Dûzah-ı firkatde koyma yandım imânım Alî
Kevser'in sâkîsisin kandır beni cânım Alî

Nûr-i çeşm-i Fâtıma mahdûm-ı a'zam aşkına
Şâh-ı taht-ı Kerbelâ sıbt-ı mükerrem aşkına
Mest-i sahbâ-yı şehâdetden akan dem aşkına
Dûzah-ı firkatde koyma yandım imânım Alî
Kevser'in sâkîsisin kandır beni cânım Alî

Kesmez ümîdin yazıp İzzet kulun bu makta'ı
Çeşmime bir dürr ki dergeh-i ümniyyedir her mısra'ı
Arz-ı hâlimdir sana Hayrî-i zârın matla'ı
Dûzah-ı firkatde koyma yandım imânım Alî
Kevser'in sâkîsisin kandır beni cânım Alî

Müseddes

Atâyî

Âh kim bağrım yine peymâne gibi doldu hûn
Bezm-i hecr-i yârda düşdüm yıkıldım ser-nigûn
Gâlib oldu bu dil-i şeydâya sevdâ-yı cünûn
Vâdi-i hayretde kaldım bulmadum bir reh-nümûn
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn

Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tali ‘ zebûn

Âlem-i gurbetde oldu şâm-ı mihnet bir yana
Üstüme doğmaz o mâh-ı burc-ı devlet bir yana
Oldu tâli sâkin-i burc-ı nuhûset bir yana
Gitti devlet bir yana başdan saâdet bir yana
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn
Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tali ‘ zebûn

(s.30)

Bülbül-i dil tan mıdır eylerse feryâd-ı hezâr
Bir yüzü gül gonca dil-berden ayırdı rûzgâr
Ben belâ hârında düşmenlerle ayş etmekde yâr
Bir değildir dostlarım derdim nasıl edem şümâr
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn
Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tali ‘ zebûn

Dem mi vardır kim belâ bezminde nâlân olmayam
Bâde-i eşkim döküp âlûde-dâmân olmayam
Bir nefes mümkün müdür ki ney gibi nâlân olmayam
Ben nice sohbet sonu gibi perîşân olmayam
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn
Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tali ‘ zebûn

Hizmetinde iken beni redd eyledi ol pâdişâh
Sürdü şehrinden giderdi dergahinden beni bî-günâh
Külkülü hecriyle oldu çeşmime âlem siyâh
Bî-meded kaldım Atâyî-veş karanularda âh
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn
Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tali ‘ zebûn

Sâkî-nâme
Gâlib Dede
Sâkî ver ol piyâle-i elmâsa fer ü tâb
Elmâs içinde mevc ura ammâ ki la‘l-i nâb
Versin fûrûg bezme o halkerde âftâb
Olsun harîm-i meygede subh u şafak şarâb
Şîr-i arak benât-ı millî ede feyzyâb
Bir bahr içinde berk ura hûrşîd ü mâh-tâb
Deryâ dilân-ı aşkına îsâr-ı güher et
Sahbâ-yı sürhü çeşmime yâkût-ı ahmer et

Sâkî getir ol âbı ki âteş fûrûş ola
Her bir habâbı kulzüm-i dûzah be-dûş ola

Mevc-i safâsı şule-i Kevser-hurûş ola
Nakşı gül ü piyâlesi mahv-ı nükûş ola
Ser-mest-i andelîbi gürûh-ı sürûş ola
Bu bahr-i hûn ki dildâr ona cür‘a nûş ola
Keşf edem ol ferahla gam-ı dil-sitânımı
Destûr olursa söyleyeyim dâsitânımı

Sâkî getir o câmı ki mahmûru mest olur
Hûr-i behîştin erse gözü mey-perest olur
Sâgar keş-i nuhustı harâb-ı elest olur
Yanında kadr-i zühd ü kerâmât pest olur
Peymâne-i hayât ki tevbe-şikest olur
Mestâne reng-i rûy-ı recâ zîb-i dest olur
Ammâ hîred teeddüb edip ihtisâsına
Nâz ü niyâz-ı hizmet eder bezm-i hâssına

Sâkî getir şarâbı ki mahmûr-ı bî-dilim
Akl ile âşinâ değilim gerçi âkılım
Mânend-i mevc-i cûş ile dil-gîr-i sâhilim
Ditrer elimde kâse-i girdâb-ı kanzilim

(s.31)

Ummân içinde pençe-i mihre mûmâsilim
Oldum garîk-ı bahr-ı fenâ merd-i kâmilim
Varırsan ey gönül yemm-i aşkın verâsına
Benden selâm et ol tarafın âşinâsına

Sâkî getir meyi ki sanadır hitâb-ı aşk
Her yüzden oldu gerçi suâl ü cevâb-ı aşk
Açıldı âftâb zuhûr etdi hâb-ı aşk
Zülfünle vermiş ârızına pîçtâb-ı aşk
Hatt geldi nâsih oldu o hükmü kitâb-ı aşk
Bir dahi fitne eyleyemez intisâb-ı aşk
Yâ Rab o kara gün ne belâ-yı siyâh idi
Ger âh şu‘le vermese hâlim tebâh idi

Sâkî revân et âteş-i kâfûr-pâreden
Birkaç kadeh pür eyle o mevc-i şerâreden
Seyr et hilâl-i sâgarı nûr-ı sitâreden
Ketm eyleme habâbı dil-i hîç-kâreden
Kaldırma yâni şîşeyi pîş-i nezâreden
Bir gün olur ki mest gözün hûşyâr olur
Gâlib de bu humârı savar neş‘edâr olur

Müseddes
Ve lehû
Sanman bizi kim beste-dil-i nefs-i gavîyiz
Hâk-i kadem-i Âl-i Abâ Mustafâvîyiz
Ne havf-ı emîrân biliriz ne bedevîyiz
Râzî-şüde-i hükm-i kazâ Murtazâvîyiz
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz Şâh-ı Velâyet kuluyuz hem Alevîyiz

Âlemlere isnâ aşer ebrâc degil mi
Her biri ser-i mihr ü mehe tâc degil mi
Tîr-i siteme cümlesi âmâc degil mi
Dâvâ-yı muhabbet buna muhtâc degil mi
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz Şâh-ı Velâyet kuluyuz hem Alevîyiz

Nakş-ı hevesi safha-i dilden sile geldik
Tâ dâvâ-yı mihr-i neseb-i pâk ile geldik
Kurbân-ı Îlâhî olup İsmâile geldik
Çün bezm-i kıdemden dile geldik bile geldik
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz Şâh-ı Velâyet kuluyuz hem Alevîyiz

A‘vân-ı Yezîdîn hele hasmânıyız el-hak
La‘net-keş-i¹⁵ îmân-ı dil ü cânıyız el-hak
Bu ma‘rekenin Sâm ü Nerîmânıyız el-hak
Evlâd-ı Hüseyin kulu kurbânıyız el-hak
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz Şâh-ı Velâyet kuluyuz hem Alevîyiz

Yokdur bizi tekdîre Havâricde liyâkat
Ednâmız eder âlemi pür-lerze-i dehşet

(s.32)

Ammâ n’idelim böyle imiş hükm-i meşîyyet
Cân baş fedâ eylesek Es‘ad ne saâdet
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz Şâh-ı Velâyet kuluyuz hem Alevîyiz

Müseddes
Ve lehû
Tedbîrini terk eyle takdîr Hudânındır

¹⁵ Bu kelime asıl metinde “ken” şeklindedir.

Sen yoksun o benlikler hep vehm ü gümânındır
Birden bire bul aşkı bu tuhfe bulanındır
Devrân olalı devrân erbâb-ı safânındır
Âşıkda keder n'eyler gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır

Mey-hâneyi seyr etdim uşşâka matâf olmuş
Teklîf ü tekellüfden sükkânı muâf olmuş
Bir neş'e gelip meclis bî-havf ü hilâf olmuş
Gam sohbeti yâd olmaz meşrebleri sâf olmuş
Âşıkda keder n'eyler gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır

Ey dil sen o dildâra lââyık mı degilsin ya
Dâvâ-yı muhabbetde sâdık mı degilsin ya
Özrü n'ola Azrânın Vâmık mı degilsin ya
Bu gam ne gezer sende âşık mı degilsin ya
Âşıkda keder n'eyler gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır

Mahzûn idi bir gün dil mey-hâne-i mânâda
İnkâra döşenmişdim efkâr düşüp yâda
Bir pîr gelip nâ-gâh pend etdi ale'l-âde
Al destine bir bâde derd ü gamı ver bâde
Âşıkda keder n'eyler gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır

Bir bâde çek efzûn kap meclisde zeber-dest ol
Atma ayağın taşra mey-hânede pâ-best ol
Alçağa akar sular pâ-y-ı huma düş mest ol
Pür-cûş olayım dersin Gâlip gibi ser-mest ol
Âşıkda keder n'eyler gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır

Müseddes

Ve lehû

Küfr-i zülfün yâd eden mü'min Müselmân olmasın
Nûr-ı vechin seyr eden kâfir sanem-hân olmasın
Ebrûvânın fikr eden zâhidde îmân olmasın
Aşkına dil bağlayan âlemde şâdân olmasın
İsterim hüsnün gibi cevrine pâ-yân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Katl-i âma mâil olsun gamze-i cellâdlar

Dem-be-dem eflâke çıksın âhlar feryâdlar

(s.33)

Tâkatın tâk eylesin âşıkların bî-dâdlar
Hep geri kalsın bütün Mecnûnlar Ferhâdlar
İsterim hüsnün gibi cevrine pââyân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Kec-külâh ol bezmi teşrîf et mey-i nahvetle mest
Hamle-i saff-ı şehîdân et olup hancer-be-dest
Eyle mir'ât-ı dil-i uşşâkı bin kerre şikest
Zâhir olsun hod-perest ile beğim dilber-perest
İsterim hüsnün gibi cevrine pââyân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Kâzib ü sâdık bilinsin imtihân et imtihân
Etme her hâhişger-i ihsâna lütfun râygân
Böyle mebzûl olmasın bahşişlerin şâhım amân
Tâ seçilsin nev-heveslerden gürûh-ı âşikân
İsterim hüsnün gibi cevrine pââyân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Yüz verip ehl-i niyâza terk-i nâz etmek neden
Böyle hüsnün var iken bî-dâdı az etmek neden
Zülfün-âsâ medd-i ihsânı dırâz etmek neden
Her gedâya dergeh-i ümmîdi bâz etmek neden
İsterim hüsnün gibi cevrine pââyân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Hüsnünün olsun bahâ-yı râygânı cân u baş
Tâlibânı vasl olan bî-derdler kılsın telâş
Hep çekilsinler bu bâzârı görüp ehl-i maâş
Gâlib-i mihnet-keşin destinde kalsın ol kumaş
İsterim hüsnün gibi cevrine pââyân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Müseddes

Fuzûlî

Dün sâye saldı başıma bir serv-i ser-bülend
Kim kaddi dil-rübâ idi reftâr-ı dil-pesend
Güftâre geldi nâ-geh açıp la'l-i nûş-hand
Bir piste gördüm anda döker rîze rîze kand
Sordum meger bu dürc-i dehendir dedim dedi
Yoh yoh devâ-yı derd-i nihânun durur senin

Egmiş hilâli üstüne tarf-ı külâhını
Çok dil-şikestenin göğsü yetirmiş âhını
Zülfün dağıtdı gizledi ebr içre mâhını
Gördüm yüzünde halka-i zülf-i siyâhını
Ol pîç ü tâbı çok ne resendir dedim dedi
Devr-i ruhumda rişte-i cânın durur senin

Vermiş fûrûğ şem'-i ruhı gün çerâğına
Salmış şikest serv-i kadî gül budağına
Dün serv teg basanda kadem göz bulağına
Bir nice hârdan elem ermiş ayağına
Gül bergine batan ne dikendir dedim dedi
Müjgân-ı çeşm-i eşk-feşânun durur senin

(s.34)

Seyr ile saldı bâğa güzer ol semen-izâr
Envâ'-ı zîb ü zînet ile fasl-ı nev-bahâr
Dökmüş gül üzre sümbül-i gîsû-yı müşg-bâr
Yakmış ayağına yine gül-berg tek nigâr
Nesrîne reng-i lâle nedendir dedim dedi
Gamzem hadengi dökdüğü kanın durur senin

Seyl-i sirişkim oldu revân hâk-i kûyuna
Cân vâlih oldu la'l-i leb ü güft-ü-gûyuna
Dil düşdü dâm-ı silsile-i müşg-bûyuna
Ol lâhza kim sataşdı gözüm zülf ü rûyuna
Akreb meh-i münîre vatandır dedim dedi
Vehm eyle kim hatarlı kırânın durur senin

Düşmüş izârı üzre mu'anber selâsili
Âşüfte-hâl edip nice bî-sabr ü bî-dili
Aklımı vâlih eyledi şekl ü şemâili
Göz gördü kâmetin dil ü cân oldu mâili
Veh bu ne turfa serv-i çemendir dedim dedi
Manzûr-ı dîde-i nigerânın durur senin

Dün subh-dem ki lâle vü nesrîn salıp nikâb
Gül çehresinden aldı sabâ perde-i hicâb
Gül-zâra çıkdı seyr için ol reşk-i âftâb
Şeb-nem nisâr etdi güneş lû'lü-i hoş-âb
Lû'lü mü yohsa dürr-i Adendir dedim dedi
Epsem Fuzûli eşk-i revânın durur senin

Muhammes

Ve lehû

Ey harîr içre tenin mutlak bilûr içre gül-âb
Göğsün âb-ı rûşen ol âb üzre dügmendir habâb
Öyle zîbâsın ki yok nuzzârına âlemde tâb
Vay eger terçek çıkıp serpip leçek salsan nikâb
Hiç şek yok kim seni görgeç olur âlem harâb

Dil çekip zerrîn utağan verdi la'linden sürâğ
Tutdu ol güftâr için lali benâguşun kulağ
Zülfüne hem-dem tarak âşüfte ben ondan ırağ
Diş salıp her pîç ü tâb açdıkda zülfünden tarağ
Rişte-i cânımda reşkinden düşer yüz pîç ü tâb

Ey yüzü gül gömleği gül-gûn u donu kırmızı
Âteşin kisvet giyip odlara yandırdın bizi
Âdem oğlundan senin tek doğmaz ey kâfir kızı
Ay ü gündür devr-i hüsnünde cemâlin âcizi
Gûyâ anan meh-i tâbândır atan âftâb

Al saç bağında müşgîn saç perîşân-halîyim
Sim sâk üzre kızıl halhaller pâ-mâliyim
Sanma saç bağı gibi mihirinden ey meh hâlîyim
Ârızın devrinde zerrîn silsilen timsâliyim
Gamzen okundan hazîn cânımda yüz bin ızdırab

Sürmeden gözler kara eller hınâdan lâle-reng
Hiç şâhid yok bu reng ile ki sensin şûh u şeng
Vesmeli kaşın yeşil tozlu keman gamzen hadeng
Gamze vü kaşına meyl eyler Fuzûlî bî-direng
Kuş acebdır itmemek tîr ü kemândan ictinâb

(s.35)

Murabbâ

Fuzûlî

Hâsılım berk-ı havâdisden melâmet çağıdır
Mesnedim kûy-ı melâmetde fenâ toprağıdır
Zâr gönlüm tende zindân-ı belâ tutsağıdır
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

Devr cevrimden ten ü cânımda râhat kalmadı
Sûret-i hâlimde âsâr-ı ferâgat kalamdı
Mihnet ü gam çekmeğe minba'd tâkat kalmadı
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

Gönlümün mülkün cefâ seyl-âbı vîrân eyledi
Bahtımın hâlin hücûm-ı gam perîşân eyledi
Bağrımı endîşe-i devr-i felek kan eyledi
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

İntihâsız cevrlar odlara yandırdı beni
Acı sözler tatlı canımdan usandırdı beni
Halkdan bî-hûde efgânım utandırdı beni
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

İstedim bir çâre çok yeldim yüğürdüm her yana
Rahm edip bir kimse imdâd etmedi mutlak bana
Çâresiz kaldım mürüvvet isteyü geldim sana
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

Dâda geldim adl-i dîvânına feryâdım işit
Sen ki âdilsin gör efgânım nedendir gavre yit
Şerh-i hâlim sor murâdım ver elim tut fikrim it
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

Gör Fuzûlinin ruh-ı zerdinde eşk-i âlini
Perde-i idbâr tutmuş sûreti-i ikbâlini
Dermendindir inâyetler edip sor hâlini
Rahm kıl devletli sultânım mürüvvet çağıdır

Müseddes
Nâilî
Fîrâşım seng-i hârâ pûşışım şevk-i katâd olsun
Yerim beytü'l-hazen kârım figân-ı girye-zâd olsun
Ten-i mecrûhuma ta'n-ı adû zahm-ı ziyâd olsun
Edenler gönlümü âzürde mesrûrû'l-füâd olsun
Yıkanlar hâtır-ı nâşadımı yâ Rab şâd olsun
Benim'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

Sipîhr-i kîne-cûdan bî-vefâlık resm-i âdîdir
Felekden bî-niyâz olmak dahi bir özge vâdîdir
Verâ-yı kâm-cûyân-ı muhabbet nâ-murâdîdir
Gönül bu matla'ın memnûn-ı ma'nâ-yı meâdîdir
Yıkanlar hâtır-ı nâşadımı yâ Rab şâd olsun
Benim'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

Mürûr-ı dehr ile dilşâd olup ahabb kârımdan
Adû pür-derd ü dâg olsun cefâ-yı ihtiyârımdan

Bu beyti istimâ etsin geçenler reh-güzârımdan
Bu anlansın zebân-ı sebze-i hâk-i mezârımdan
Yıkanlar hâtır-ı nâşadımı yâ Rab şâd olsun
Benim 'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

Müsâfir-hâne-i dünyâ da hân-ı gussa-zâdımdır
Libâs-ı âfiyet merdûd-ı çeşm-i şu'le-zâdımdır

(s.36)

Melâlet râhat-ı cânım sitem rûh-ı fû'âdımdır
Benim hûd tâ ezelden nâ-murâd olmak murâdımdır
Yıkanlar hâtır-ı nâşadımı yâ Rab şâd olsun
Benim 'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

Ne mümkündür bula ey Nâilî hükm-i kazâ tağyîr
Bozulmak mümteni'dir ser-nüvişt-i nâme-i takdîr
Bu mânâdan derûn şâdım ki bir dem etmeyip te'hîr
Ede ser-tîz ü bürrân tîşe-i âzârı bî-taksîr
Yıkanlar hâtır-ı nâşadımı yâ Rab şâd olsun
Benim 'çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

Muhammes

Nâbî

Bu gülsitânda benim 'çün ne gül ne şebnem var
Bu çâr-sûda ne dâd ü sited ne dirhem var
Ne kudret ü ne tasarruf ne bîş ü ne kem var
Ne kuvvet ü ne taayyün ne zahm-ı merhem var
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Vücûd cûd-ı İlâhî hayat bahş-i Kerîm
Nefs atıyye-i rahmet kelâm fazl-ı Kadîm
Beden binâ-yı Hudâ rûh nefha-i tekrîm
Kuvâ vedîa-i kudret havâs vaz'-ı Hakîm
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Bu kâr-hânede bir başka kâr ü bârım yok
Ne varsa cümle onundur bir özge varım yok
Cihâna gelmede gitmekde ihtiyârım yok
Benim benim diyecek elde bir medârım yok
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Zemîn bisât-ı kader çarh hayme-i azamet
Nücûm-ı sâbit ü seyyâre meş'al-i kudret

Cihân netîce-i cûd-ı hazâin-i rahmet
Sahâif-i suver-i kevn nüsha-i hikmet
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Vücûd âriyetidir hayât emânetdir
İbâda da‘vâ-yı mülk iddiâ-yı şirketdir
Kulluk vazîfesi teslîmdir itâatdır
Bana kulum dediği lütfdür inâyetdir
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Benim fakîr ü tehî-dest cûd Hakk’ındır
Adem benim sıfatımdır vücûd Hakk’ındır
Zuhûr-ı hestî vü bûd ü nebûd Hakk’ındır
Temevvüc-i yem-i gayb ü şühûd Hakk’ındır
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Taayyüşüm kerem-i sofrâ-i atâdandır
Teneffüsüm nefes-i rahmet-i Hudâ’dandır
Vezâifim der-i in‘âm-ı kibriyâdandır
Revâtibim ni‘am-ı matbah-ı kazâdandır
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Nasîbsiz alamam rızkı huşk ile terden
Ne âsumân ü zemînden ne bahr ile berden
Gelir mukadder olan denli nukre vü zerden
Ziyâde kabz edemem rızkımı mukadderden
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Sudûr-ı mevc havâdis-i rûsûm hâme-i sun‘
Cerîde-i dü-cihân nakş-ı kâr-ı hâme-i sun‘

(s. 37)

Nâbî
Libâs-ı arz u semâ târ ü pûd-ı câme-i sun‘
Şuhûs-ı nâs temâsil –i şâh-nâme-i sun‘
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Sabâhı şâm ü şeb-i tîreyi nehâr edemem
Hevâyı âteş ü âb âbı hâk-sâr edemem
Sîpihri sâkin ü küh-sârı bî-karar edemem
Hazânı kendi murâdımca nev-bahâr edemem
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Ademden etdi beni kudreti ber-âverde

Gızâmı eyledi âmâde rahm-ı mâderde
Nevâl-i zâhir ü bâtınla etdi perverde
Benimle çekdi zuhûr-ı cemâline perde

Tecelliyât-ı Hudâdır açılsa çeşm-i şuûr
Tasavvurât-ı avâlim teceddüdât-ı umûr
Bürûz-ı genc-i hafîdir bu lücce-i pür-şûr
Bu kâr ü bâr İlâhî bu tumturak-ı zuhûr
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Gehî tehî vü gehî pür-hazâin-i imkân
Suver-nümâ-yı nevîn şîşe-i hâne-i devrân
Garîb meyve-feşânlıkda Nâbiyâ her ân
Bu köhne bâğ-ı perîşân hevâ-yı rû-yı hazân
Bu kâr-hânede bilsem neyim benim nem var

Tahmîs-i Gazel-i Fuzûlî

Nâbî

Edip meyl-i sitem eşk ile âh alma gedâlardan
Sakin ey nev-nihâlim nâ-sezâ âb ü hevâlardan
Yazıkdır dûr tutma câm-ı lütfun mübtelâlardan
Kerem kıl kesme sâkî iltifâtın bî-nevâlardan
Elinden geldiği hayrî dirîğ etme gedâlardan

Hele kâm-ı sipihr üzre biz olduk kıssa pâ-mâli
Çekildik gurbete olduk visâl-i yârdan hâlî
Aceb hâsıl mıdır hem sohbetân-ı aşkın âmâlî
Sabâ kûyında dil-dârın nedir üftâdeler hâlî
Bizim yerden gelirsen bir haber ver âşinâlardan

Felek sed olsa vermez dîde-i hûn-pâşe temkîni
Ne denli tûtiyâ versen kurutmaz çeşm-i nemgîni
Gel ağlatma ilâc-ı nâ-pesendinle bu miskîni
Tabîbâ hâk-i kûy-ı yârdandır eşk teskîni
Bana artırma zahmet göz yaşarır tûtiyâlardan

Tehî-destân-ı künc-i gurbetiz berk ü nevâmız yok
Nevâl-i visâlden gayrı nevâle iştihamız yok
Hayâl-i hâl-i müşg-âginden gayrı gızâmız yok
Esîr-i gurbetiz biz senden özge âşinâmız yok
Ayağın kesme başın'çün bizim mihnet-serâlardan

Derûnun Nâbiyâ âbyine-i ruhsâr-ı râz eyle

Dilin tennûr âteş-hâne-i sûz u güdâz eyle
Lebin tekrâr-ı harf-i vasldan hâhiş tırâz eyle
Fûzûlî nâzeninler görsen izhâr-ı niyâz eyle
Terahhum umsa ayb olmaz gedâlar pâdşâlardan

Müseddes

(s. 38)

Nazîm

Dün vâlih eyledi beni bir şuh-ı şeh-levend
Kim çeşmi sâhir idi nigâhı füsûn-pesend
Ruhsârı üzre zülfün edip deste deste bend
Her târın etdi cân ü dile halka-i kemend
Bağlandı dil görüp ne resendir dedim dedi
Zencîr-i bend-i şîr-i jiyânun durur senin

Mestâne bezm-i meyde edip kec külâhını
Süzmüş şarâb-ı nâz ile çeşm-i siyâhını
Gösterdi gîsûvânı dilin dâmgâhını
Arz etdi cân-ı zâre zenahdânı çâhını
Ey şâh-ı hüsn bu ne zekandır dedim dedi
Ârâmgâh-ı rûh-ı revânun durur senin

Ol dem ki oldu hatt-ı ruh-ı pâki âşikâr
Gülzâr-ı hüsnün etdi ser-â-ser benefşezâr
Tekrâr eyledi beni mecnûn o nev-bahâr
Âhir misâl-i cevri olup zâr ü bî-karâr
Bâğ-ı ruhunda bu ne çemendir dedim dedi
Mahsûl-i çeşm-i eşk feşânun durur senin

Ol mâh arz edip yine mihr-i cemâlini
Zerrât-ı aşkın etdi perîşân hâlini
Bulmuş tamâm hüsn ü melâhat kemâlini
Seyr eyledikde halka-i zülfünde hâlini
Bu nâfe içre müşg-i hatındır dedim dedi
Dâm-ı cünûnda dâne-i cânun durur senin

Dem-sâz olup o dilber-i hâzır cevâb ile
Oldum nedîm-i meclisi sad pîç ü tâb ile
Mestâne bezm-i bâdede keyf-i şarâb ile
Ol mest-i nâz-pervere şerm ü hicâb ile
Harf-i vasl ne gûne suhandur dedim dedi
Şâm ü seherde vird-i zebânun durur senin

Bildim eger çi rişte-i cândır miyânını
Bir nesne yok ki benzedem ammâ dehânını
Çîn-i itâb ile göricek ebruvânını
Levh-i dilin mukaddem edip imtihânını
Ebrûlarında bu ne şikendir dedim dedi
Meşk-1 cünûnda iki kemânun durur senin

Vasf-1 hatt-1 izârın edip başka bir kitâb
Her safha oldu bir sanem-i anberîn-nikâb
Dendânı midhatinde verip nazma âb ü tâb
Etdim nisâr-1 la‘line bir lücce dürr-i nâb
Tab‘ım meger ki dürr-i adndir dedim dedi
Hakkâ Nazîm genc-i nihânun durur senin

Sâkînâme
Nef‘î
Merhabâ ey câm-1 mînâ-yı mey-i yâkût-reng
Devri gelsin senden öğrensın sipihr-i bî-direng

Merhabâ ey yâdigâr-1 meclis-i devrân-1 Cem
Âb-1 rûy-1 devlet-i Cemşîd ü âyîn-i Peşeng

Merhabâ ey şâhid-i işret-serây-1 meygede
Duhter-i pîr-i mugân hemşîre-i sâkî-i şeng

Sensin ol rûh-1 revân-1 mürde-i endûh u gam
Sana nisbet çeşme-i âb-1 Hızır ayn-1 şereng

(s.39)

Sensin ol sermâye-i bâzâr-1 sûk-1 ehl-i aşk
Düşdü feyzinle kesâda cevher-i nâmûs u neng

Sensin ol pîrâye-i hikmet ki feyz-i kâmilin
Kıldı mir‘ât-1 zamîr-i ehl-i dilden def‘i reng

Cür‘ana vermezdi cân her âşık-1 efsürde-dil
Olmasan tâb efgan-i her hâtır-1 bîtâb u teng

Mey degil rûh-1 revân-1 mürde-i gamsın hele
Âlemin cânı degilsin rûh-1 âlemsin sen

Râhsın râhat-fezâ-yı hâtır-1 mestânesin
Rûhsun nakd-1 revân-1 âşık-1 dîvânesin

Cür‘a-i cân-bahşına leb-teşnedir Hızr u Mesîh
Âb-ı hayvansın yâhud la‘l-i leb-i cânânesin

Âbsın mânâda ammâ âb-ı âteş-pâresin
La‘lsin sûretde reng-i rûyla ammâ nesin

Başlasan meclisde devre sâgar-ı mînâ ile
Lâle-i sîrâb-ı bâğ-ı bezm-i işret-hânesin

Pür-safâdır tâb-ı dîdârınla bezm ü bezmgâh
Rûşenâyî-bahş-ı kalb-i meclis ü peymânesin

Bî-ser ü sâ mân edersin nice Sâm ü Rüstemi
Duhter-i rezsın velî akl almada merdânesin

Zevke dâirdir safâ-yı hâlet-i keyfiyyetin
Meclis-i rindâna mahrem gayrıya bîgânesin

Benzemez bir keyfe keyfinde âlem var senin
Rûhsun el-kıssa râh olmanda şübhem var senin

Bâdi-i zevk u safâsın gerçi nâmın bâdedir
Cür‘anı nûş eyleyenler gussadan âzâdedir

Cân u dilden kimse yok kim sana meftûn olmaya
Şâh u derviş ü gedâ heb feyzine dil-dâdedir

Her kaçan lutf eyleyip bezmi müşerref eylesen
Ehl-i dil ayağına yüz sürmeğe âmâdedir

Şâh-ı evreng-i safâsın lutf u kahrındır sebeb
Kimisi sulh üzre mestânın kimi gavgâdadır

Ehl-i aşka sana benzer hem-dem olmaz kim dilin
Hem küdüretten berî hem gıll ü gışdan sâdedir

Sende n’eyler gıll ü gış bir pâk ü sâf âyînesin
Var ise az çok küdüret sâgar-ı mînâdadır

N’etsin ol esbâbı âşık kim sana rehn olmaya
Âteşe yansın gerek hırka gerek seccâdedir

Meclis-i erbâb-ı dil bir lahza sensiz olmasın
Hürmetin inkâr eden âlemde hürmet bulmasın

Ben hele bir sana benzer yâr-i hem-dem bulmadım
Hem senin bezmin gibi bir bezm-i hurrem bulmadım

Nice mesrûr olmasın ol meclisin erbâbı kim
Katreni nûş eyleyende zerrece gam bulmadım

Sana hâşâ benzedem afyon u bengin neş'esin
Onların dahi husûsâ keyfîni kem bulmadım

Bir yere cem' olsa âşık şem' ile mahbûb ile
Hiç o bezm-i hâssa senden gayrı mahrem bulmadım

Edeli seyl-i hücumun hâne-i zühdü harâb
Tevbenin bünyâdını hâtırda muhkem bulmadım

Zevkine vâsıl olunca tevbesin bozmak değil
Tevbeyi hiç ihtiyâr etmiş âdem bulmadım

Dil-güşâdır meclisin gâyetde hem rindânedir
Her ne derlerse senin hakkında efsânedir

Keyf-i cân-bahşın ki çeşm-i câna râhat bundadır
Hükmünü inkâr eder vâ'iz hamâkat bundadır

Öldürür renc-i humârın dirgürür feyzin yine
Âşık-ı bîmârı bir anda garâbet bundadır

(s.40)

Mürde-i endûha söz yok cân bağışlar sohbetin
Cân verir çok zevkine ol dahi sohbet bundadır

Gerçi varın sarf edersin gönüller almağa
Harc eder varın da herkes sana hikmet bundadır

Ehl-i keyf bilmemiş bu âna dek keyfiyyetin
Yohsa her bîmâr için derlerdi sıhhat bundadır

Sükkerî şerbetinden âlâsın ehl-i dile hele
Telh-kâm etsen n'ola gayrı halâvet bundadır

Hâsılı hem-meşreb olsan yaraşır rindân ile
Ter degil tab‘ın arak gibi letâfet bundadır

Nef‘i-i bîmârı gel keyfinle ihyâ kıl yine
Hâtır-ı mahzûnunu gamdan müberrâ kıl yine

Nevâî
Tercî-i Bend
Kitûr sâkî ol mey ki subh-ı elest
Aning neş‘esidin köngül irdi mest

Meyi kim kılur koysalar câm ara
Özi mest ü keyfiyyeti mey-perest

İşit sergüzeşti ki bu kün manga
Niçe mey-perest oldılar hem-nişest

Mey almakka pîr-i mugân cezbesi
Mini çıktı andak ki mâhini şest

Kılıp hırka mey rehni vü zarfınmg
İtip ağzını mûm ile seng-best

Kilür irdim ignimde meylik sebû
Bolup tokkuz eflâk allımda pest

Ki âgâh olup töştöşümdin kapap
Manga taptılar ihtisâb ehli dest

Şikestim mining ança irmes idi
Ki mey zarfı taptı arada şikest

Çü sındı sebû çâre-i tapmadım
Min-i müflis-i ‘ür ü giryân-ı mest

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sıfâl

Kitûr sâkiyâ müjde-i câmdın
Ki pejmürde bolmışmın encâmdın

Bu gül-şen gülige çü yoktur vefâ

Ni perhîz itey câm-1 gül-fâmdan

Çü yok şâm-1 hicrân humârîga subh
İçip anlamay subhını şâmdın

Halâs eyley özni mey ü nuklning
Su vü dânesi birle bu dâmdın

Bolay deyr pirîga andak mürîd
Ki yâd itmeyin şeyhu'l-İslâmdın

Kirey deyr ara eyle mecnûn ü mest
Ki kitsün hîred hâs ile 'âmdın

Salay bir 'alâlâ harabât ara
Ki çıksun figân ehl-i eyyâmdın

Harâbâtî olmaglım zâhidâ
Su'âl itme min zâr-ı bed-nâmdın

Girev kılğalı meyga çün kalmadı
Ni tesbîh u ni hırka nâkâmdın

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sifâl

Sifâl içre bir cür'a lâî manga
İrür câm-1 giti-nümâyî manga

Kitermekke hûd-bînlığım rencini
Kani bâde yanglıg devâyî manga

(s. 41)

Nevâî
Çü min deyr pîri vefâsıdamın
Felekcin yitişmes cefâyî manga

Felekcin cefâ yitse ey mug-beçe
Ni gam sindin olsa vefâyî manga

Tarîkat sülûkini kesb itkeli
Hemol kün ki boldı hevâyî manga

Burun zühd ü takvîni eylep şî‘âr
Didim kim yitişkey safâyî manga

Barıp hânkah içre kıldım makām
Bu ma‘nî hûd oldı belâyî manga

Bakıp halvet ü zikr ü seccâdeni
Zuhûr itti her dem riyâyî manga

Bolardın özümni halâs eyledim
Ki tâ hâsıl olgay fenâyî manga

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sıfâl

Tilerman bu deyr içre kâşâneî
Ki bolgay civârıda hum-hâneî

Bu hum-hâne sahnıdagı mey-fürûş
Sehâ-şîvelik pîr-i ferzâneî

Anmg kurret’ül-‘aynı köp allıda
İlikide peymâne cânâneî

Semen-berler içre perî-çihreî
Perî-çihreler içre dîvâneî

Manga gâhî ol birse mey birle cân
Bu kılsa gehî katl mestâneî

İrür tilbelikdin işim tün ü kün
Hayâl eylemek beyle efsâneî

Niçe müflis istep didim mey üçün
Kılalı içen ara dengâneî

İşittim ki kılmış yana pîr-i deyr
Harâbât ehliga mey-hâneî

Bu kün açıp ol mey-kede işikin
Birür her gedâ yitse peymâneî

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl

Mey isterge ilkimde singan sifâl

Yana bolmışam ‘âşık u zâr hem
Harâbâtî vü rind ü hammâr hem

Mübâhât itip dürd-keşlik bile
Kılıp takvî vü zühddin ‘âr hem

Sürâhîni büt eyleben agzıda
Kılıdın işip bilge zünnâr hem

Bolup meyga seccâde vü hırka rehn
Barıp nakl üçün keşf ü destâr hem

Fenâ deyri içre kalender-sıfat
Kizip belki dîvâne-kirdâr hem

Perî-çihre etfâlning taşydın
Bolup ser-be-ser cismim efgâr hem

Mini ‘ışkdın örtegen mug-beçe
Ki dîvâne-veşdür perî-vâr hem

Çü bildim ki bu nev‘ birle irür
Harâbât kûyide mey-hâr hem

İrür çünki yek-renglik şart-ı ‘ışk
Bu takrîb birle min-i zâr hem

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sifâl

Kani sâkî-i gül-‘izârım mining
Ki cân kasdı itmiş humârım mining

Firâk içre köp mihnet ü derd ü ren
Çiküpdür ten-i hâk-sârım mining

(s. 42)

Nevâî
Humâr imgeki dik velî körmemiş

Ten-i gam-keş ü cân-ı zârım mining

Bu hayl-i belâ def'iga evlî ol
Ki mey-hâne bolgay hışârım mining

Köp ü azdın tutsa mey pîr-i deyr
Fidâsı anıng yok u bârım mining

Yitürse kadem başıma mug-beçe
İrür cevher-i cân-nişârım mining

Harâbât ara kirgenim ey fakîh
Diyin bol demi râz-dârım mining

Kice hânkâh içre ser-mest idim
Bu kün meysiz itti karârım mining

Humâr eylep ol nev' âşüfte kim
İlikdin barıp ihtiyârım mining

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sıfâl

Mini mey bes âşüfte-hâl eyledi
Bu vâdide Mecnûn misâl eyledi

Başımın köp etrafıda mey-fürûş
Özüm cismi dik pây-mâl eyledi

Çağır kesreti mey batı dik manga
Hıred bülbülin güng ü lâl eyledi

Sebû-keşlikim 'ayn-ı idbârdın
Kadimni yük astıda dâl eyledi

Mey-i la'1 altun kadeh şekli dik
Yüzüm sarıg eşkimni al eyledi

Kadîmdin felek 'afiyet hırkasın
Çikip rehn-i câm-ı zülâl eyledi

Sipihr atlası deyr kûyi ara
Mining kisvetim iski şâl eyledi

Mey ister de idbâr ü âşüftelig
Manga câm sîngan sifâl eyledi

Harâbât pîri çü bir câm için
Mini mundak âşüfte-hâl eyledi

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde sîngan sifâl

Yana dürd keşmin mübâhât için
Birip cân hevâ-yı harâbât için

Kitür sâkiyâ bâde agzınga koy
Demî kim ölüpmin bu mir'ât için

Ni mir'ât belkim kuyâşî ki feyz
Anga 'âm irür barça zerrât için

Manga zâhid itti besî ser-zeniş
Mey içmekke sarf olgan evkât için

Didim yahşırak bâde ol zühddin
Ki kılgay kişi şöhet ü at için

Manga bâdedin boldı nefy-i vücûd
Sanga zühdini kılmak isbât için

Bolup tünd mescid sarı kıldı 'azm
Mini kargayın dip münâcât için

Münâcât itip kirdi halvet ara
Yasalğan riyâyî kerâmet için

Kerâmet min kıldım ol lahza kim
Riyâ bimidin def'i âfat için

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde sîngan sifâl

Yana başlamış bâde içmek habîb
Manga içmey olgay mu sabr u şikîb

İçermin velî kan nidin kim içer
Habîbim bile bâde her dem rakîb

(s. 43)

Nevâî
Nasîbi rakîbining er mey bolup
Nasîbim mining bolsa kan yâ nasîb

Ni zülmi ki gül-şende gül mahremi
Bolup zâg ü mahrûm irür ‘andelîb

Ni tang baglamak kâfer-i ‘ışk olup
Kişi bilge zünnâr ü asmak salîb

Yakam çâk itip kögsüme taş urup
Salıp rüstehîz il ara min garîb

Bolar nef’ çün kılmağı köglüme
Leb-â-leb kadeh birle birdim firîb

Çü bildim ki bîhôdlugumdur ‘ilâc
Harâbât yolıda boldum nişîb

Niçük kim yitip Rüstemî kûyığa
Kirer irdi ser-mest mahmûd-ı habîb

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sifâl

Niçük mey bile bolmasun ülfetim
Ki cân kasdı eyler gam u mihnetim

Nazar eyle bu kâr-geh vaz‘ığa
Ki artar temâşâsıda hayretim

Kuyâş yok ki her zerre mâhiyyetin
Tapa almadı sa’y ile fikretim

Ni kilmek ‘ıyân boldı ni kitmegim
Ni mebde’ yakîn boldı ni ric’atim

Ni kesb-i ‘ulûm itti hall-i müşkilim

Ni tuttu ilik takvî vü tâ‘atim

Tapay dip haber uşbu maksûddın
Tutaştı besî kavm ile sohbetim

Ni kıldı bu derdim ‘ilâcın hakîm
Ni şeyh eyledi def’ bu illetim

Ni kılmakka bir emrdin hâsılıım
Ni kiçmekke bu fikrdin cür’etim

Mining başıma bes katık tüşti iş
Çü tâk oldı bu derd ile tâkatim

Harâbât ara kirdim âşüfte-hâl
Mey isterge ilkimde singan sıfâl

Terkîb-i Bend

Vâsıf

Ey nihâl-i semen-i hüsn-i hırâmende-i nâz
V’ey izâr-ı gül-i nesrîn ü hezâr ehl-i niyâz

Rûy-ı gül-bûy-ı araknâkine söz yok mümtâz
Bî-vefâlık görünür çeşm-i siyâhında biraz

Gamzen efsâneye mâil o dahi bir gammâz
Buna tâkat mi gelir gayrıya oldun hem-râz

Nice sabr eyleyem ey âfet-i bîgâne-nüvâz
Beni pâ-mâl-i cefâ gayra edersin i‘zâz

Nazar et hâl-i perîşânıma bir kerre benim
Yanıyor nâr-ı firâkınla ser-â-pâ bedenim

Yetişir gayrı amân ey gül-i gülzâr-ı cefâ
Hâr-ı âzâr-ı gamın cânıma geçdi zîrâ

Hande-sâz olmadadır hâlîme her dem a‘dâ
Âh aceb n’olsa gerek bu sitem-i nâ-ber-câ

Beni bir semt-i muhâlifde mi gördün âyâ
Ne suçum varsa efendim kerem et kıl inhâ

Âh u feryâd u niyâzım eser etmez mi sana
Gûşuna girmedi hiç eylediğim vâveylâ

Nâfile eylemişim sıdk u hulûsum ibrâz
Ya ne bîhûde imiş eylediğim arz-ı niyâz

(s. 44)

Nice âh eylemeyem kalbimi cây etdi keder
Dil-i dîvânede esbâb-ı meserret ne gezer

Bilmez âyîn-i terahhum nigeñün zerre kadar
Dil-i nâlânıma her dem ne bu hasmâne nazar

Dem-be-dem kârı hemân cevır ile endîşe-i şer
Görmemiş sencileyin zâlimi bir çeşm-i beşer

Gösterir her nigeñimde bana bir nakş-ı diger
Kederimden elem-i hüzn ile şeb-tâ-be-seher

Tâs-ı pür-hûna döner ağlamadan çeşmânım
Sensiz ey nûr-ı basar kanda yatar müjgânım

El-amân eyle terahhum şeh-i iklîm-i fiten
Yine berbâd ediyor mülk-i dili ceşş-i mihen

Hasretin n'eyleyem âh olmadadır sûz-efgen
Görünür çeşmime külhan gibi sahn-ı gülşen

Nemden incindin efendim bana bildir nemden
Âkıbet gamz ü nifâk eylediler mi düşmen

Sebebin söyle ne küsdün dil-i bîcâreye sen
Sûz-ı hicrân-ı gamınla yetişir yandım ben

Sen dururken kime ben çâk-i girîbân edeyim
Kime derdim diyeyim kiminle efgân edeyim

Demedin mi ki sana yâr olam ey âşık-ı zâr
Vuslatımla seni mesrûr edeyim ben her-bâr

Hasedinden görüp âteşlere yansın ağyâr
Sonra oldun yine a'dâ ile hem leyl ü nehâr

Va‘dine durmadın ammâ yine ey gül-ruhsâr
Eyledin n’eyleyim âhir beni rencîde-i hâr

Bister-i gamda yatarken nice demler bîmâr
Etmedin hâlimi bir kerre benim istisfâr

Bu mudur sevdiceğim âşîka âyîn-i vefâ
Gayr ile hem-dem olup bendene bin türlü cefâ

Bârekallâh güzelim lûtfuna şâyân etdin
Lûtf ise ancak olur doğrusu ihsân etdin

Bir zamân pâ-zede-i leşker-i hicrân etdin
Bir zamân ağlamadan dîdelerim kan etdin

Yerimi hasret ile âteş-i sûzân etdin
Ciğerim nâr-ı firâkın ile biryân etdin

Bilmezem n’eylediğim şöyle ki giryân etdin
Tîşe-i gamla dili hâsılı vîrân etdin

Neler etdin neler ey âlem-i hüsnün şâhı
Kâfir etmaz bana sen eylediğin vallâhi

Tâli‘im de bana bildim ki adûdur el-ân
Hele bahtımdan ümîd eylemezem ben dermân

Çarh ise etdi beni kendi gibi ser-gerdân
Dahi n’eyler acebâ aks dönüp bu devrân

Bâri sen eyle gehî şefkat eyâ düşmen-i cân
Gûşe-i gamda bırakma beni zâr u nâlân

Eylerim hüzn ile bu mısra‘ı evrâd-ı zebân
Beni giryende edersen de yine ol handân

Demezem Vâsıf-ı nâlende gibi zâr olasın
Bed-duâ eylemezem sağ olasın var olasın

Müseddes
Ve lehü

Yâra mecbûr olan âşık olamaz bî-ağyâr
Bâğ-ı âlemde olur gül diken âzürde-i hâr

(s.45)

Vâsıf

Hîç mümkün mü hazân görmeye berg-i eşcâr
Geh bahâr-ı ferah ü gâh hazân-ı ekdâr
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr
Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemnden bîzâr

Neş'e bulsa kişi ger keyfe uyup ber-takrîb
Şahne-i renc-i humâr eyler o sâ'at te'dîb
Bezm-i âlemde bu vâdîde kurulmuş tertîb
Zevk u gam şevk u mihen birbirin eyler ta'kîb
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr
Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemnden bîzâr

Âlemin bir pula değmez kuru hayl ü haşemi
Etme ikbâle heves kendine hoş gör bu demi
At gönülden emeli görmeyesin tâ eleme
Ne nevâ-yı nagamı dinle cihânda ne gamı
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr
Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemnden bîzâr

Feleğin müzdü budur halka be-resm-i âdî
Gâh kayd-ı gam-ı endûh gehî âzâdî
Olamaz her dem ü ân nağme-i şevk u şâdî
Ney gibi dâğ-ı derûndan ko tehî feryâdî
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr
Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemnden bîzâr

Fikr-i âlâm-ı güzeşte ile olup dil-efgâr
Vermenin vechi nedir âyîne-i kalbe gubâr
Gam-ı müstakbel ü mâzîyi abesdir tizkâr
Kâr-ı ferdâyı bugünden niye lâzım efkâr
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr
Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemnden bîzâr

Cem' eder var mıdır ikbâl ü refâh ü câhı
Etme âlemde abes yere bu âh u vâhı
Meşrebince kim olur nâil-i hâtır-hâhı
Bulunur her kişinin bir elem-i cângâhı
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr

Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemden bîzâr

Vâsıf âlem dediğin dâire-i mihnetdir
Halkın ülfet diye etdiği abes külfetdir
Meşreb-i ehl-i mürüvvette vefâ zimmetdir
Zevk-ı erbâb-ı muhabbetde elem âdetdir
Kanı ol zevk u safâ k'olmaya encâmı humâr
Ne mey-i şevk ile şâd ol ne elemden bîzâr

Müseddes

Ve lehü

Kim olur zûr ile maksûduna reh-yâb-ı zafer
Gelir elbette zuhûra ne ise hükm-i kader
Hakka tefvîz-i umûr et ne elem çek ne keder
Kıl sözüm ârif isen gûş-ı kabûlüne güher
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelir böyle gider

Reh-i irfân-ı hakikatde budur de'b ü usûl
Matlebi terk iledir menzil-i maksûda vüsûl

(s.46)

Vâsıf

Ne iliş kâma ne ol kat'-ı ümîd ile melûl
Yâr ise başına aklın sözümü eyle kabûl
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelir böyle gider

Zâhir-i hâle bakıp etme dahl bir ferdi
Çekilir çille değil çille-i serd-i merdi
Kendi hâlince olur her kişinin bir derdi
Tükenir mi feleğin mihnet-i germ ü serdi
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelir böyle gider

Seni vâsıl edemez şehr-i murâda bu gidiş
Meclis-i aşk u muhabbetde edeb öğren alış
Ko bu bîgâneliği mürşid-i râh ile biliş
Yârdan hâtır-ı ehl-i dile şekvâ değil iş
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelir böyle gider

Bir zamân nâle-i ney nâleme nisbet ne idi
Nâliş-i mihr-i muhabbet ile yağım eridi

Zevkî fehm eylememek gamdan o demlerde idi
Kime gamdan bunalıp derdimi yandımsa dedi
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelir böyle gider

Dinleme birbirini nâsın abesdir faslı
Kalmasın jeng-i nedâmetle derûnun paslı
Elemin an-asıl âlemde emeldir aslı
Vâsıfâ zevkına bak yok gamın aslı faslı
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelir böyle gider

Muhammes

Ve lehü

Yaratıp Hak bana bir râhber-i âgâhı
Bende-i halka-be-gûş etdi dil-i güm-râhı
Cân ü dilden bu yola oldum anunla râhî
Âbid ü fâsıka Mevlânın açıkdır dergâhı
Beni de böyle kabûl etdi erenler şâhı

Ne şekl ağlamayam inlemeyem etsem âh
Bilirim kimsede yok bende olan cürm ü günâh
Sanırım âlem eder dahl ü ta'an vâh bana vâh
Görüp âlûde beni etme hakâretle nigâh
Beni de böyle kabûl etdi erenler şâhı

Derdi olan olur elbette tabîbe muhtâc
Haste-diller verir eczâ-yı etıbbâyâ revâc
Derdime derdim olur olur ise yine ilâc
Merd-i aşkım neye lâzım bana bu hırka vü tâc
Beni de böyle kabûl etdi erenler şâhı

Ola mâdâm erenler kapısı cilvegehim
Bâb-ı Mevlâyâ çıkar doğru benim şâh-rehim
Doğrudur Hakka özüm değme kec olsun külehim
Urma urma yüzüme kesret-i cürm ü günehim
Beni de böyle kabûl etdi erenler şâhı

Eyleyip mahz-ı kerem bende-i bî-çâresine
Feyzi himmetle meded kıldı bu âvâresine
Merhem-i şefkat ü lûtf urdu dilin yarasına
Bakmayıp hâsılı Vâsıf yüzümün karasına
Beni de böyle kabûl etdi erenler şâhı

(s.47)

TÜRKÎ KİT‘ALAR

Müeyyedzâde Hâtem
Saklaman duhter-i rezi görelim
Sizin için o yalınız değil â
N’ola hemşîremiz değilse bizim
Ya sizin de helâlnız değil â

Edirneli Vâlihî
Girdiler birbirine gîsûlar
Gerdeninde dolaşmadan cânâ
Kıldı ıslâh araların şânâ
Aslahallahü şânehû ebedâ

Lâedrî
Ben değil meftûn-ı hüsnün mübtelâ âlem sana
Bir perî-rûsın tahammül edemez âdem sana
Muktezâ-yı tâlî‘imdir dûr eden senden beni
Yoksa ey serv-i revânım bî-vefâ demem sana

Hâkî
Kerem mukâta‘ası tâ zamân-ı Hâtemden
Kalıp mezâdda bir kimse olmadı tâlib
Kimin nukûd-ı atâyâsı var onu alacak
Meğer cenâb-ı sadâret-penâh ola Râgıb

Ziyâ Beğ
Fark olunmaz hâr-ı tâhûneden ehl-i dünyâ
İl için çünkü eder her biri nefsin it‘âb
Şu kadar var ki uyur her gece râhat birisi
Birinin fikr ü elemle gözüne girmez hâb

İbn Kemâl
Size benden nasîhat olsun kim
Gam erişdikce etmeyin feryâd
İki türlü zarâr mukarrerdir
Dedi bu iş içinde üstâd
Evvelâ bu ki dost gamdan ölür
Sâniyâ bu ki düşmen olur şâd

Hâfız Paşa
Aldı etrâfı adû imdâda asker yok mudur
Dîn yolunda baş verir bir merd-i server yok mudur

Hasm-ı bed-kîşî oyunda ruh-be-ruh şehmât eder
Cengde at oynatır ferzâne bir er yok mudur

Bir aceb girdâba düşdük çâresiz kaldık meded
Âşnâlar zümresinde bir şînâver yok mudur

Cengde hem-pâmız olup baş verip baş almağa
Arsa-i âlemde bir merd-i hünerver yok mudur

Ref'-i bî-dâda tekâsülden garaz ne bilmeyiz
Derd-i mazlûmân suâl olmaz mı mahşer yok mudur

Âteş-i sûzân-ı a'dâya bizimle girmeğe
Dehr içinde imtihân olmuş semender yok mudur

Dergeh-i Sultân Murâda nâmemiz îsâline
Bâd-ı sarsar gibi bir çâbûk kebûter yok mudur

Cevâb-ı Sultân Murâd
Hâfızâ Bağdâda imdâd etmeğe er yok mudur
Bizden istimdâd edersin sende asker yok mudur

Düşmeni mât etmeğe ferzâneym ben der idin
Hasma karşı şimdi at oynatmağa yer yok mudur

Gerçi lâf urmakda yokdur sana hem-pâ biliriz
Lîk senden dâd alır bir dâd güster yok mudur

(s.48)

Sultân Murâd
Merdlik da'vâ edersin bu muhanneslik neden
Râfizîler aldı Bağdâdı tekâsül eyledin

Sana hasm olmaz mı Hazret rûz-ı mahşer yok mudur
Bû Hanîfe şehrin ihmâlinle vîrân etdiler

Sende âyâ gayret-i dîn ü Peyamber yok mudur
Bî-haberken saltanat ihsân eden perverdigâr

Yine Bağdâdı eder ihsân mukadder yok mudur
Rüşvet ile cünd-i İslâmı perîşân eyledin

İşitilmez mi sanırsın bu haberler yok mudur

Avn-i Hakla intikâm almağa a‘dâdan meğer
Bende-i dîrîn vezîr-i dîn-perver yok mudur

Bir Alî siret vezîri şimdi ser-dâr eyledim
Hızr u peygamber delîl olmaz mı rehber yok mudur

Şimdi hâlîmi kıyâs eylersin âyâ âlemi
Ey Murâdî pâdişâh-ı heft-kışver yok mudur

Sultân Selîm-i evvelin fevtinde söylemişdir

İbn Kemâl
Az müddetde çok iş etmiş idi
Sâyesi olmuş idi âlem-gîr
Şems-i asr idi asrda şemsin
Zıllı memdûd olur zamânı kasîr

Ve lehü
Ma‘rifet gerçi ki beğzâdelere lâzımdır
Ehl-i ‘ilm olmaz ise yine beğ oğlu beğdir
Ehl-i ‘ilm oğlu olup medrese-i âlemde
Câhil olmakdan ise doğmadan ölmek yeğdir

Ahmed Paşa
Hâtır-ı şâir âbgîne gibi
Sınmadan pür-safâ güher görünür
Sınıcak gâfil olma andan kim
Başdan ayağa nîşter görünür

Lâedrî
Ey sehî-serv-i kerem bâğ-ı cihân durdukca dur
Gülşen-i pür-zînet-i kevn ü mekân durdukca dur
Zâtını kılmış sûtûn-ı hayme-i ikbâl Hakk
Bârgâh-ı nüh kıbâb-ı âsmân durdukca dur

Rûhî
Bağdâd’a düşse reh-güzerin ey nesîm-i subh
Gör evvelâ ki zümre-i a‘yân ne demdedir

Keşfi Efendi şimdi emîr-i kelâmdır
Ol mefhar-i emâsil ü akrân ne demdedir

Âlî durur tabîatı Tab‘î Efendinin
Devletde mi ol sâhib-i dîvân ne demdedir

Feyzî Efendi'nin de mukarrer mi geldiği
Ol zevk-bahş-ı feyz-resânın ne demdedir

Dâ'î Efendi ehl-i kemâlin Zahîridir
Hoş mu gör ol mukırri-i Kur'ân ne demdedir

Varır mı yanına şuarâ Defterî Begin
Rif'atde mi o sâhib-i dîvân ne demdedir

Andan geçip tecessüs-i yârân-ı sâbık et
Gör şâirân-ı kâfiye-sencân ne demekdir

Var Ahmed-i Harîrî'ye bizden duâlar et
Hoş mu gör ol meâdin-i ihsân ne demdedir

Fürs-i kadîmi bilmede akrânı olmayan
Abdürrahîm osâni-i Selmân ne demdedir

Sâkin mi Kerbelâda Kelâmî-i hoş-edâ
Ol ârif-i yegâne-i devrân ne demdedir

Gül gibi Ahdî tâze gazeller eder mi tarh
Ol andelîb-i gülşen-i irfân ne demdedir

Târîh midir dedikleri hep yine Fazlının
Gûyâ mı ol müverrih-i devrân ne demdedir

Rindî fûnûn-ı şî'rde üstâd mı yine
Ol ser-firâz-ı nükte-güzerân ne demdedir

(s. 49)

Rûhî
Hâlî Beğin ne hâli aceb cevr-i devr ile
Lâyık degildir ana bu zindân ne demekdir

Kel nâmını giderdi mi fi'l-cümle kendiden
Etdi mi Tarzî başına dermân ne demdedir

Demler urur mu yine velâyetden ol sefîh
Yanına cem' olur mu mürîdân ne demdedir

Molla Şerîf hak bu ki zâtı şerîfdir
Eyler mi hoş-nüvîslik el-ân ne demdedir

Edîp Emînî yine tettebbu‘ Fîgânîye
Der mi nazîreler o suhandân ne demdedir

Ağlar mı Kevserî yine bu cevri-dehrden
Ol bağı hûn u dîdesi giryân ne demdedir

Terkîbî hûb şi‘r deyip Nusretî yine
Eyler mi işidenleri hayrân ne demdedir

Eş‘âr-ı sûz-nâk ile hussâdı Âteşî
Yakmakda mı ol âteş-i sûzân ne demdedir

İlmî kemalden yine dâim urur mu dem
Der mi gazel o bî-ser ü sâmân ne demdir

Gül gibi Nakdî mâdih-i Âl-i Resûl mü
Ol derdmend-i zâr u perîşân ne demdedir

Gâhî makâm-ı Hızra varır mı Hamîd hîç
Ol tab‘ı reşk-i çeşme-i hayvân ne demdedir

San‘at satar mı şi‘rde Fehmi-i derdmend
Sıhhatde mi o sâhib-i dükkân ne demdedir

Âheng ile okur mu Nidâyî gazel deyip
Bülbüllenir mi gâh o hoş-elhân ne demdedir

DervîşŞeyhi hazret-i cömerd aşkına
Eyler mi günde cânını kurbân ne demdedir

Eğlencesi mi ortalığın yine Hurremî
Okur mu bulduğun o gazel-hân ne demdedir

Kimlerle eğlenir ola yâr-ı azîzimiz
Hoş-hâl mi o şâh-ı fakîrân ne demdedir

Mecnûn olup gezer mi dahi deşt-i aşkda
Buldu mu Leylâsını o uryân ne demdedir

Gam pûtesinde olmadı mı yanmadan halâs
Molla Hasan o muhlis-i hûbân ne demdedir

Kâsım günün Alî geçirir mi safâ ile

Eyler mi ehl-i zevk ile seyrân ne demdedir

Mecma‘ mı ehl-i zevke yine kahve-hâneler
Varır mı cısr seyrine yârân ne demdedir

Yârân-ı bâ-safâ ile işretde mi yine
Biz bendesin anar mı Alî Hân ne demdedir

Pervâne ile geldi işitdik Muhammedi
Rûşen midir o şem‘-i şebistân ne demdedir

Burhân yeter söz anladığına sükûneti
Varır mı kahve-hâneye Osmân ne demdedir

Üstâd Ahmedin sefere var mı niyyeti
Olsun ana selâm-ı firâvân ne demdedir

Tarzî mürîdiyem deyü terk etdi san‘atı
Hâcî komuşdur adın o şeytân ne demdedir

Sâki mi kahve-hânesinde yine gül gibi Necef
Zemzemleyip verir mi ki fincân ne demdedir

Sânî geçer mi kûşesine kahve-hânenin
Yanına cem‘ olur mu zarîfân ne demdedir

Vâsıl edip bu rik‘ayı bizden duâlar et
Gör cümle safâda mı hullân ne demdedir

Yârâna söyle cân ü gönülden duâdadır
Derlerse sana Rûhî-i bî-cân ne demdedir

Ziyâ Beğ
Her nesne bu âlemde mâdem ki zâildir
Dâim sanan ahvâli Mecnûna mümasildir

Yâ Rab ne acebdir bu dâr-ı şifânın hep
Âkılları mecnûndur mecnûnları âkıldır

Fuzûlî
Ey gönül âh eyle kim âh eylemek hengâmıdır
Ey gözüm kan ağla kim kan ağlamak eyyâmıdır

Ayrılır benden bu gün hâlim perîşân eyleyip

Ol ki göz nûru gönül matlûbu can ârâmıdır

(s.50)

Fuzûlî

Râhat ister tab‘ mihnetdir ibâdet ser-te-ser
Terk-i râhat râğbet-i mihnet kılan mümtâz olur

Bu sebebdendir ki küfr âsân olup İslâm sa‘b
Arsa-i âlemde mülhid çok muvahhid az olur

Ve lehü

Hidmet ehline sîm ü zer vermek
Şâh-ı mülk-i mecâza âdetdir
Hâsıl-ı hidmet-i nebiyy ü velî
Şeref-i rütbe-i şehâdetdir

Nesîb

Dâsitân-ı eshîyâdan sû-i zan geldi bana
Bilmezem Yahyâ yalan mı bu kıssa-i Hâtem yok mudur
Tut ki bunlar var imiş ammâ felek mahv eylemiş
İçlerinden bir tenâsül etmiş âdem yok mudur

Nevâî [Hazreti Ali’nin sözü]

Çün garaz sözdin irür ma‘nâ ana
Nâkıl olsa hâh havâtun hâh ir
Sözci hâlin bakma bak söz hâlini
Körme kim dir anı kör kil kim ni dir

Nevres Efendi

Çok riyâkar var velî görünür
İbn Mülcem iken Alî görünür
Şekl-i yah-pâreden kıyâs eyle
Müncemid kalbi mücellâ görünür
Şimdi âkıl odur zamânede kim
Ketm- i irfân edip deli görünür

Lâ [Yahyâ Nazîm]

Kimseyi dil-teng-i âzâr etme sultanlık budur
Kalb mûrı taht-gâh eyle Süleymânlık budur
Gerçi herbir derde vardır bir tabîb-i çâre-sâz
Nabz-gîr-i kalb-i mahzûn ol ki Lokmânlık budur

Lâ [Nâbî]

Erzân metâ-ı fazl ü hüner tâ o rütbe kim

Bin ma‘rifet zamânede bir âferînedir
Ebnâ-yı vakt her hünere âferîn verir
Yâ Rab bu âferîn ne tükenmez hazînedir

Lâ
Melce-i bahr-i emel her câhile gird-âbdır
Ârife âlâyîş-i dünyâ hayâl ü hâbdır
Bir kapıyı bend ederse bin kapı eyler güşâd
Hazret-i Allâh efendi fâtihü’l-ebvâbdır

Lâ
Piyâleler ki o ruhsâr-ı ala der getirir
Diyâr-ı hüsne gelir bâr-i Cem güher getirir
Hatâya tevbe o rakkâs-ı işve-perdâzın
Hirâm u şîveleri hâtıra neler getirir
Sikke-i nühâsiyye zuhûrunda söylenmiştir

Lâ
Eşk-i hirmândır akârı herkesin
Hayf kim oldu hazîne tamtakır
Geçmede zîr yerine şimdi nühâs
Devletin altın işi oldu bakır

Lâ
Hayli zamân mirvâha cünbân idim
Uyhuya varmış idi ol şîve-kâr
Mülk-i dile ben de Süleymân idim
Kabza-i destimde idi rûzgâr

Lâ
Çîn-i gîsûsuna zencîr-i teselsül dediler
Döndüler sonra hatâdır diye kâkül dediler
Gonca-i la‘l-i şeker-handesine gül der iken
Yanılıp zâika-sencân-ı heves mül dediler

(s.51)

Ziyâ Beğ
Ahkâm-ı kader tahallûf etmez
Bu hâli bilen tekellûf etmez
Çün çarh-ı felek tevakkuf etmez
Âkıl hâle teessüf etmez

İbn Kemâl

Mansıbda bir olsa dahi ger âlim ü câhil
Zâhirde müsâvîyse hakikatde bir olmaz
Altın ile farzâ ki berâber çekile seng
Vezn içre bir olmak ile kıymetde bir olmaz

İzzet Molla

Dest-i kûtâhımızı etmemiş Allâh-resâ
Menba‘-ı lûtfunu yoksa elimizle kaparız
Bize versin mi Hudâ âb-ı hayât-ı tevîk
Hızır bulsak reh-i zulmetde külâhın kaparız

Gubârî-i Kadîm

Ey Gubârî senin eş‘ârına hiç
Kimse bir zerrece toz konduramaz
Meğer ol kâtib-i müsta‘cil kim
Hatt-ı şi‘rim kuruyunca duramaz

Gazâlî Deli Birâder

Sanmanız kim diyâr-ı gurbetde
Kişi mesrûr olup safâ sürmez
Dûr olur gerçi kim ehibbâdan
Hele a‘dâ yüzün dahi görmez

Fuzûlî

Her kimin var ise zâtında şerâret küfrü
İstîlâhât-ı ulûm ile Müselmân olmaz

Ger kara taşı kızıl kan ile rengîn etsen
Tab‘a tağyîr verip la‘l-i Bedahşân olmaz

Eylesen tûtîye ta‘lîm-i edâ-yı kelimât
Sözü insân olur ammâ özü insân olmaz

Her uzun boylu şecâat edebilmez da‘vâ
Her ağac kim boy atar serv-i hırâmân olmaz

Münîf

Nice bir eşk-i firâkınla pür olsun gözümüz
Nice bir hâk-i temennâda sürünsün yüzümüz
Kâkülün aç ruh-ı pür-tâbını göster cânâ
Bilelim biz de cihânda gecemiz gündüzümüz

Lâ

Men' etmeğe tîg-ı sitem gerdiş-i çarhı
Âlemde tahammül gibi hergiz hüner olmaz
Def' eylemeğe nâvekini kavs-i kazânın
Allâha tevekkül gibi muhkem siper olmaz

Edirneli İlmî
İlmîyâ hâli ricâl-i devletin
Cem'-i mâl ü dil perîşân eylemek
Dillerinden sîm ü zer eksik değil
Ellerinden gelmez ihsân eylemek

Lâ
O mâh-rûyu aceb gösterir mi felek
Kalır mı hasretimiz yoksa Kıyâmete dek
Kanı o ahd-i hakikat kanı o nâz ü niyâz
Hebâ mı oldu seninle bu denli nân ü nemek

Lâ
Azîmetin nereden böyle bî-nikâb senin
Ki mâh-tâb-ı ruhun yakmış âfitâb senin
Gehî miyânını kuçdur gehî lebin emdir
Vebâli var ise cânâ benim sevâb senin

Lâ
Şeydâ-ter eyledi beni hûy-gerde gerdenin
İki yakayı görmeye bir yerde gerdenin
Olsun vebâli boynuna bir dahi söylemem
Çöz düğmeni ki olmaya âzürde gardenin

Ârif Süleymân Efendi
Allâh birdir iki cihân vahdet üzredir
İbret gözüyle bak hele bir kerre yek-ten ol
Terk eyle mâsivâyı gözet sırr-ı vahdeti
Benlik hayâlin eyleme zinhâr sen sen ol

Lâ
Ey gamze söyle zahm-ı dilimden zebânım ol
Ey çâk-ı sîne nüsha-i şerh-i beyânım ol
Ey eşk-i dîde ben diyemem yâre derdimi
Sen rû-yı zerdim üzre gelip tercümânım ol

(s.52)

Lâ

Hayr u şerr cümle Hakka râci'dir
Kimsenin ihtiyârı elde değil
Eldeki ihtiyâr cüz'îdir
Lâkin ol dahi her mahalde değil

Ârif Hikmet Beğ Şeyhü'l-İslâm
Olur olmaz işe karışma diye
Nush u pend eylemişdi eslâfım
Câh-ı fetvâ karışdırıp cebren
Şûrişe düşdü cümle evsâfım
Mümkün ise sülûk-i râh-ı halâs
Girmesin bu tarîka ahlâfım

Müeyyed-zâde Abdurrahmân Çelebi
İçelim içelim şarâb içelim
Nice bir gâv gibi âb içelim
Âhiretde olur şarâba hisâb
Biz anı bunda bî-hisâb içelim

Necâtî
Sorarsa ser-güzeştimden benim şehrimde yârânım
Bu yâd illerde kaldım nice derde mübtelâ oldum
Kadîmî âşinâlardan görüp bîgânelik resmin
Vefâ ümmîdine bîgânelerle âşinâ oldum

İbn Kemâl
Muhabbet kasdı her bir âdem ile
Değildir âkile hüsn-i edebden
Muhabbet kasdın etdikde gerekdir
Darılıp sınyasın bir sebebdan
Tahammül etmez ise terk edesin
Muhabbet zâil olur çün gadabdan
Ve ger ne sabr ederse kıymet olmaz
Ona yüz bin semen sîm ü zehebden

Ve lehü
Mahv olup gitmez mürûr-ı dehr ile bâkî kalır
Hâme ile safha-i evrâkda mezbûr olan
Safha-i âlem ne alçak kâğıd olur altına
Bir nefesde neşf eder hep üstüne mestûr olan

Ebû's-Suûd
Ey gönül sahn-ı çemende leb-i deryâ seyrin
Bir sanemle edegör kâm alasın dünyâdan

Yoksa bir dişleri inci boyu serv olmayıcak
Ne biter sahn-ı çemenden ne çıkar deryâdan

Ziyâ Beğ
Der-i Âl-i Abâdır melce’i erbâb-ı îmânın
Ko sûfî gayret-i Süfyâniyânla müstefîd olsun
Anıp ahvâl-i sıbt-ı Ahmedî aşr-ı Muharremde
Yezîd ü kavmine kim la‘net etmezse Yezîd olsun

Ve lehü
Nûr-ı mihrâb-ı hilâli ol mehin
Mücellâ oldu bu şeb bedr olmadan
Secde eylersem bu ‘îde var yeri
Kadri gördüm leyle-i Kadr olmadan

Palaslı Gâlib Beğ
Tecellî berk urur yer yer sevâd-ı dâğ-ı cânımdan
Cihanda Tûr-ı aşkım nûr akar gülistânımdan

Ben ol feyz-i bahâr-ı gülşen-i nûr-ı şühûdum kim
Şuâ’-ı ‘‘len terânî’’cûş eder bâd-ı vezânımdan

N’ola hem feyz-i Îsâ olsa hâk-i pâk-i endîşem
Ser-â-pâ rûh olur sârî hevâ-yı dil-sitânımdan

Safâ-yı cân ü dil bir şemmedir bûy-ı nesîmimden
Hayât-ı câvidân bir reşhadır âb-ı revânımdan

Benim ol bülbül-i kudsî-safir-i bâğ-ı fitrat kim
Gelir pervâza murg-ı akl-ı evvel âşiyânımdan

Benim ol bâğbân-ı şu‘le-tohm u berk-hâsıl kim
Meh ü hurşîd iki kemter kedûdur bûstânımdan

Alır kerrûbiyân bûy-ı vefâ gül-nahl-i tab‘ımdan
Olur rûhâniyân gül-çîn-i ismet bâğ-ı cânımdan

Ben ol vahy efgen-i nazmım ki sıyt-ı şeh-per-i Cibrîl
Olur peydâ sarîr-i hâme-i mu‘ciz-beyânımdan

Ben ol esrâr-ı gûy-ı nüsha-i ümm’ül-kitâbım kim
Çıkar tefsîr-i bi’smillâh her harf-i beyânımdan

Sevâd-ı meşrebim ol âlem-i cûd u gınâdır kim
Süleymânlar eder deryûze mûr-ı nâ-tüvânımdan

(s.53)

Aceb bir cân-fedâ-yı râh-ı istiğnâ-yı aşkım kim
Eder perverde ankâlar hümâlar üstühânımdan

Vücûd âzürdedir hayretle sırru's-sırr-ı gaybımdan
Adem ma'dûmdur hacletle cism-i bî-nişânımdan

Safâ-yı ittisâ'-ı kalb ile ol cevher-i ferdim
Ki mülk-i lâ-mekân bir noktadır kevn ü mekânımdan

Dilim ol gevher-i gencîne-i mihr-i Hudâdır kim
Fürûzândır nücûm envâr-ı şem'-i pâsbânımdan

Dil-i pür-dâğ ile ol kevkeb-efrûz âsmânım kim
Bulur Cibrîl râh-ı arşı şevk-ı kehkeşânımdan

Aceb bir âlem-ârâ âfitâb-ı akl ü idrâkim
Ki peydâdır ser-â-pâ necm-i hikmet âsmânımdan

İşidenler kelâm-ı fâhirim fart-ı letâfetden
Sanırlar selsebîl-i feyz olur cârî zebânımdan

Aceb mi âşıkâne bir gazel de eyleyip inşâd
Akıtsam cûy-ı hasret deşt-i tab'-ı mihrbânımdan

Ebed pür-cûş olur hûn-ı şehâdet cism ü cânımdan
Açar bin lâle deşt-i Kerbelâ her katre kanımdan

Belâ-ender-belâdır ol kadar nizârım kim
Ecel tersân olur hayretle merg-i nâ-gehânımdan

Değildir berk uran dâğ-ı derûnum mû-be-mû tende
İyândır şu'le-i mehtâb her târ-ı ketânımdan

Sipend-i nâr-ı aşkım mihr ü encüm sanma gerdûnun
Tutuşmuş atlası yer yer yanar berk-ı cihânımdan

Ben ol âlûde-dâmân-ı mey-i aşkım ki ey Gâlib
Olur şahs-ı kazâ ser-mest-i hayret geçse yanımdan

Ben ol sahrâ-neverd-i Yûsuf-âmâlim bu âlemde
Ki kuhl-i çeşm alır Ya'kûb gerd-i kârbânımdan

Ben ol ulvî-nijâd-ı himmetim a'mâ-yı mâder-zâd
Bulur nûr-ı basîret dûd-ı şem'-i hânedânımdan

Aceb bir şeb-çerâğ-ı dûdmân-ı mülk-i kudsüm kim
Halîlu'llâh umar hân-ı şefâat mîzbânımdan

Yeter dünyâyı i'câz eyledin nazm ile ey hâme
Yeter mest oldu âlem câm-ı feyz-i câvidânımdan

N'ola bâğ-ı cihânda olsa mihr ü mâhdan meşhûr
Bu kıt'am tâze bir güldür gülistân-ı beyânımdan

Dâniş
Olmuş nişân-ı tîr-i muhabbet civân iken
Kaşı kemân ü çeşmi cihân pehlivân iken

Âhın tamâm etmiş eser Dâniş ol mehe
Olmuş hilâl hüsn ile mihr-i cihân iken

Şehrî
Zâlim-i ber-geşte-hâle şeşder-i ikbâlde
Baht-ı zâr-ı hîle-bâzı bir dü-şeş göstermesin

Olmasın vâreste pîç ü tâb-ı gamdan kîne-cû
Mâr-ı sermâ-dîdeye Allâh güneş göstermesin

Ziyâ Beğ
Dîdede aynek belâ-yı za'f ile elde kadeh
Subhdan akşama dek tâ subha dek akşâmdan

Sorsalar ukbâda derdim âlemin keyfiyyetin
Âlemi gördüm belî lâkin verâ-yı câmdan

Ubeydî
Bu tâk-ı lâciverdî zer-beft otağın olsun
Mihr ile meh yanınca iki solağın olsun

Sultân-ı bahr u bersin devlet serîri üzre
Her dem nesîm-i himmet çâbük ulağın olsun

Çarh-ı berîne hem-ser olup livâ-yı adlin
Ser-menzil-i saâdet dâim konağın olsun

Lûtf et Ubeydînin gel uyar murâdı şem‘in
Bu tekye-i cihânda yanar çerâğın olsun

Nevâî
Sınuk sıfâl ile mey dürdin içkeli tapsan
Kabûl eylemegil câm-ı saltanat-ı Cemdin
İlinge kirse kurug nân-ı maâş içün çekme
Neşât-ı ni‘metinin minnetini Hâtemden

(s. 54)

Vecdî
Bu hüsn ile ger nâra gire ol büt-i tersâ
Dûzahda olan ehl-i hevâ bî-keder olsun
Mâlik olacaksın o güher-pâreye âhir
Ey nâr-ı cehennem sana sad-müjdeler olsun

Vahdetî
Çâr-deh ma‘sum-i pâkin ismini nazm eyledim
Tâ perîşân gönlümü cem‘ eyleyem ağyârdan
Mustafâ hem üç Muhammed Murtazâ hem üç Alî
Ca‘fer u Mûsâ vü Zehrâ bir Hüseyin iki Hasan

Lâ
İşve tarz-ı şîve ne meftûn hayrân sen nesin
Fitne tîğ-ı gamzene sad-çâk kurbân sen nesin
Aks-i rûyındır nazîrin var ise âyînede
Sen nesin bildin mi ey mümtâz-ı devrân sen nesin

Ahmed Paşa
Gördüm kenâr-ı nâmede nâmın nigârımın
Sürdüm anı bu dîde-i giryânım üstüne
Gördüm ki eşk-i çeşmim ile kana gark olur
Aldım gözümden anı kodum cânım üstüne

Pertev
Gitmede ömr-i güzârân mergin istikbâline
Gamla imrâr eylesin diller de isti‘câline
Vakt-i mâzîden kıyâs et Pertevâ müstakbelin
Böyle dünyâ-yı denî gam-hârının vay hâline

Hâkânî

Kâil miyiz bahârda meyden ferâğına
Bi'llâh sâkiyâ düşeriz hep ayağına
Nûş eyledikce bâdeyi çîn oldu kaşların
Bilmem ne dedi zülfün eğildi kulağına

Hâkî

Eyâ veliyy-i ni'am pâdişâh başı içün
Nihâde eyle hüner-mend olanları yerine
Hilâf-ı mevki'ine vaz' olunsa bir cevher
Nakîsa cevhere mi yoksa vaz' edenlerine

Sâlim

Tenezzül etmedi bûy-ı vefâ dimâğıımıza
Sebeb bu oldu cihândan bizim ferâğıımıza
Gönül dırâzî-i dest-i recâdan eyle hazer
Nasîb olan gelir elbet bizim ayağıımıza

Şuğlî

Yine diş yarası var sîb-i zenahdânında
Sulu şeftâli yemişler gibi bostânında
Gece ağyâr ile mey içdiğine şâhiddir
Uykusuzluk eseri nergis-i mestânında

Âşık

Sana dil verdim ise ey büt-Çin
Vahdet-i Hakkı münkir olmadım a
Beni ağyâra nisbet eylersin
Âşık oldumsa kâfir olmadım a

Ziyâ Beğ

Pâdişâhım sanma kim urmaz nişânı kurşunun
Mâhî çâk eyler tûfengin girse mihrin koynuna
Satvet-i şâhânedan bî-çâre desti havf edip
Belki kurşun işlemez bir nüsha takmış boynuna

Tıflî

Olma hergiz emîn şerrinden
Şeyh-i dehri görüp abâ içre
Tîğ-ı bâtın dediği sûfinin
Şeyh-i Efrencidir asâ içre

Ârif

Bize derlerdi vakt-i mâzîde
Senden ednâya bak da şükr eyle

Şimdi aks-i kazıyyedir âlem
Senden a‘lâya bak da şükr eyle

Mustafa İzzet Efendi
Var olan Hak varlığıdır benden eylersen suâl
Yokluğun irfânı kâfidir sülûk erbâbına
Men arefle Hak arefde remzi bildinse eğer
Hırz-ı cân et söyleme zann ü şükûk erbâbına

(s. 55)

Lâ
Umarım bakmaya Rabbim yüzümün karasına
Merhem-i rahmet ura ma‘siyetim yarasına
Kereminden ne kadar mücrim isem kesmem ümîd
Giremez kimse efendiyle kulun arasına

Lâ
Eyâ Habîb-i Hudâ sen görür müsün lâıyk
Ki ümmetin dem-i haşr olmaya selâmetde
Şefâat etsen eğer âsiyân-ı küffârı
Yerinde yeller eser dûzahın kıyâmetde

Lâ
İki âlemde tasarruf ehlidir rûh-ı velî
Deme kim bu mürdedir bundan nice dermân ola
Rûh şemşîr-i Hudâdır ten gılâf olmuş ana
Dahi a‘lâ kâr eder bir tîğ kim uryân ola

Lâ
Aldım hayâl-i perçemin ey mâh dîdeme
Görürse gece hâb yüzün vâh dîdeme
Ben mâcerâmı kendim anar kendim ağlarım
Geh âsiyâb-ı âba bakar gâh dîdeme

Lâ
Rağbet olmaz cihânda doğruya hîç
Eğridir dehrden alan behre
Okçu-zâde gibi vücûdu atıp
Çekdiler Yaycı-zâdeyi sadre

Lâ
Bizden ey bâd-ı sabâ bir haber âzâdelere
Mübtelâ oldu gönül bunda Arab-zâdelere
Ne değer gevher-i vaslın desem ol tıfl-ı Arab

Rûh der rûh işidir ‘unf ile üftâdelere

İbn Kemâl

El vermedi mekkâre-i dünyâ diye ey dil
Âvâre olup eyleme izhâr-ı telâşî
Cem‘ eylememiş meclis-i âlem kurulalıdan
İrfân ile bir yerde Hudâ akl-ı maâşî

Ve lehü

Sana ey nûr-ı mücessem nice teşbîh edeyim
Yoğ iken vech-i şebah tâze nihâl-i çemeni
O bulur câme-i sebzîn-i varakla revnak
Sen ise ahsen olursun çıkarıp pîrezeni

Hurrem Paşa Kadîm

Rubâiden kaşındır beyt-i evvel
Celî hat ile yazmış kâtip anı
Onun itmâmı için hatt-ı la‘lin
Gubâr ile yazılmış beyt-i sâni

Ziyâ Beğ

Bağlıdır hâlince bir kayd-ı emelde her kişi
Cem‘-i mâl eyler kimi ister kimi zürriyeti
Bir esâretgâh-ı ibretidir bu âlem hâsılı
Duymadı kimse cihânda lezzet-i hürriyeti

Ve lehü

Yâ Rab ne eksilirdi deryâ-yı izzetinden
Peymâne-i vücûda zehr-âb dolmasaydı
Âzâde-ser olurdum âsîb-i derd ü gamdan
Ya dehre gelmeseydim ya aklım olmasaydı

Ve lehü

Kıldı Hân Abdülazîz ikbâl ile tahta cülûs
Eyledi bir necm-i gîsûdâr-ı rahşân her yeri
Bir gelir bin yılda böyle şâh-ı âdil âleme
Doğdu anuñün cülûsuyla berâber ahteri

Fuzûlî

Derdden veh ki nasîbim gam-ı hicrân oldu
Gül-i bâğ-ı emelim gonca-i hırmân oldu
Dâğıma râhat için penbe-i râhat urdum
Tutuşup ol dahi bir âteş-i sûzân oldu

(s. 56)

Sultân Murâd-ı Sâni
Sâki getir getür yine dünkü şarâbımı
Söyle dile getür yine çeng ü rebâbımı
Ben var iken gerek bana bu zevk u bu safâ
Bir gün gele ki görmeye kimse türâbımı

Nihâd Beğ
Me'yûs-ı sıhhat olma ne denli marîz isen
Hakdan ümîd kesmemedir kâr-ı âgehî
Ekser bulur devâsını çok kimse derdinin
Her inleyen öleydi kalırdı cihân tehi

Seyyid Vehbî
Remz âgehâ müfâd-ı hadîs-i şerîfdir
Mü'minlerin ya illeti olur ya killeti
Îmânımın kemâline iki güvâhdır
Hakk bende cem' eyledi killetle 'ileti

Lâ
Meyl eder bu hüsn ile kim görse ey gül-fem seni
Tâze sünbülzâra döndürmüş siyeh perçem seni
Bî-misl bir hüsne mâliksin ki ey kaşı hilâl
Birbirine gösterir çün mâh-ı nev âlem seni

Lâ
Esîridir kişinin kendi sırrı
Eğer keşf eylese olur esîri
Kişi kim saklamaya kendi sırrın
Eder lâ-büdd özün gayrın esîri

Lâ
Kendisin görmeğe yokdur hâcet
Bilmekse ârif ile nâdânı
Zâde-i tab'ı ile zâhir olur
Herkesin mertebe-i irfânı

(s. 57)

TÜRKÇE RUBÂİLER

Nevâi
Cânım dağı cîm iki dâlinge fedâ
Andin sevenin elif-i tâze nihâline fedâ

Nevâî dağı anberîn hilâlîne fedâ
Kalgan iki nokta iki hâlinge fedâ

Ve lehü
Ahbâb dingiz ki hânümândın tama‘ üz
Ni hân ü ni mân kevn ü mekândan tama‘ üz
Ni kevn ü mekân cân ü cihândın tama‘ üz
Lâkin dimangiz munı ki andın tama‘ üz

Ve lehü
Cândın sini köp sivar min ey ‘ömr-i azîz
Sandın sini köp siver min ey ‘ömr-i azîz
Her nini ki sivmek andın artuk bolmas
Andın sini köp sivar min ey ‘ömr-i azîz

Ziyâ Beğ ¹⁶
Âlemde huzûr etmeğe bir dem yoğ imiş
Âzâde-i gam aceb bir adem yoğ imiş
Ya hep var imiş anlamadık biz yâhûd
Âdem yoğ imiş dem yoğ imiş gam yoğ imiş

Nevâî
Gurbetde garîb şâd-mân bolmas imiş
Îl anga şefik u mihr-bân bolmas imiş
Altun kafes içre ger kızıl gül bolsa
Bülbülga tiken dik âşiyân bolmas imiş

Dervîş Bülendî
Kâşâne-i şâh-ı dehre mihmân olmam
Mahlûk mürüvvetiyle şâdân olmam
Üftâde-i ka‘r-ı câh-ı Bâbil olsam
Minnet-keş-i rîsmân-ı nâdân olmam

Hâfız
Her gâh visâl-i yâri cûyân olmam
Mâtem-zede-i belâ-yı hicrân olmam
Hûn-âver olursa da eger dîdelerim
Minnet-keş-i tûtiyâ-yı nâdân olmam

Âzim
Sahbâ-yı neşât-ı dehri cûyân olmam
Şermende-i dârû-yı leîmân olmam

¹⁶ Bu rubâî, Nef‘î’nin bir rubâîsine nazîre gibidir.

Bîjen-veş olursam da esîr-i çeh-i gam
Minnet-keş-i bâzû-yı Nerîmân olmam

İzzetî

Her derde verip vücûd giryân olmam
Etfâl-sıfat bahâne cûyân olmam
Çak zirve-i bâm-ı âsmândan düşsem
Minnet-keş-i mûmyâ-yı nâdân olmam

Kelîm-i Eyyûbî

Dil-hâhım için şevk ile pûyân olmam
Deryûze-ger-i dergeh-i nâdân olmam
Ölsem de eger def-i humâr-ı gam için
Minnet-keş-i sahbâ-yı leîmân olmam

Nevâî

Gurbetga tüşüp zaîf ü bîmâr oldum
Derd ü gam ü mihnet ilgida âzâr oldum
Ser-tâ-ser ecel nâşidîn efkâr oldum
Sin sizni belâlarga giriftâr oldum

Yümnî

Rûy-ı dil-i nâdân ile handân olmam
Bir vech ile memnûn-ı leîmân olmam
Olsam da fezâ-yı gamda leb-teşne-i helâk
Minnet-keş-i âb-ı çâh-ı nâdân olmam

(s. 58)

Zamîrî

Bir muğ-beçenin aşkına düşdüm nâ-gâh
Zünnârsız zülfüne bend oldum âh
Islâh-pezîr olmadı gitdi bu dil
Lâhavle velâ-kuvvete illâ billâh

Ârif

Ey ruhları âyînegar-i rû-yı nigâh
Vey sîne-i sîmîni teveccüh-geh-i mâh
Görsem seni bed-mest-i tegâfûl okurum
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Âtîf

Dil geşt ederek deşt-i emelde eyvâh
Şeh-râh-ı sedâdı koyup oldu güm-râh
Ne kuvvet-i rehyâbî ve ne tâb-ı rücû‘

Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Fâmî

Ey dil yemm-i isyâna garîk oldun âh
Emvâc-ı belâ-zârdan olgıl âgâh
Kurtulmaga girdâb-ı hatardan zikr et
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Kebûterî

Etmez bize ol şûh-ı sitem-pîşe nigâh
Hâl-i dilimiz olmada gitdikce tebâh
Yok yâr gamı çekmege hîç tâkatımız
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Lebîb Efendi

Bir kimde değil sırr-ı kaderden âgâh
Mâni' de ve mu'tî de Cenâb-ı Allâh
Lâzımsa da esbâba gönül rabt etmem
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Nahîfî

Âlûde olup cürm ü günehle her-gâh
Bî-hûde güzâr etme ömrüm eyvâh
Sad-bâr nedâmetle derim şâm ü seher
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Neylî

Feryâd o şûh-ı düzdîde nigâh
Sermâye-i sabrım eyledi cümle tebâh
Bilmem nice olur hâl-i dil-i âvâre
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Yûsuf-ı Mevlevî

Kurbânın olam nedir bu düzdîde nigâh
Dünyâyı helâk eyledi ol çeşm-i siyâh
Ol havf ile ervâh mücerred derler
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Vahîd

Bâr-ı sitemin çekmeden ol mâhın âh
Oldu kadd ham-geşte-i zârım kûtâh
Hep ben çekerim sübha-i cevri-yârî
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Lâ

Olsa ne aceb Mu‘tezilî rû-yı siyâh
Kim eyleyip Hâlıkı her lahza penâh
Her âcize havl ü kuvvet isbât eyler
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Lâ

Hâzır mı idi bilmem o bed-ahter âh
Yerden mi zuhûr eyledi yoksa nâ-gâh
Cânım gele derken yanıma cin geldi
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Lâ

Hem-cins olup diye rakîbe ol mâh
Ben mihnet-i gayretle helâk oldum âh
Şeytânla melek yâni bir olmuş şimdi
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Lâ

Bîmâr gözün helâk idüpdür bizi âh
Kim sağ kalır eylese bir kerre nigâh
Bu za‘f ile dünyâyı harâb etdi gözün
Lâ-havle ve-lâ-kuvvete illâ billâh

Nevâî

Didim zekanının tutup şakağının ni öpây
Göz kaşına sürtüban kapağının ni öpây
Gül dik yüzünün ıslayan dudağının ni öpây
Yok yok eger dîsânın ayağının ni öpây

Molla Yûsuf

Hak rahmetine gerçi cihândır râcî
Bu fi‘l ile hâşâ ki geh olam ben nâcî
Âsîlere tevbedir kıyâmetde şefî‘
Ben rû-siyehe tevbelerim da‘vâcî

(s. 59)

TÜRKÎ GAZELİYYÂT Ü EBYÂT

Es‘ad Paşa

Var bir zamân ki nâza peşîmân eder seni
Ben şimdi söylemem o zamân söylerim sana

Usûlî

Şu serverler ki dağlar gibi baş eğmezdi eflâke
Yatarlar şimdi pest olmuş ne tâc ü ne kemer peydâ

Câmî

Mihrim ki oldu âleme rûşen güneş gibi
Bir zerre gelmez ey meh-i nâ-mihrbân sana

Şehzâde Cem

Oldu zülfün dâm-ı zıll-i hü mâ
Gören eydür ki dâme zıllühümâ
Şâne urdukca zülfüne cân der
Eslaha'llâhü şânehü ebedâ

Cevdet-i Kadîm

Baht-ı bed mâni'-i tahsîl-i kemâl oldu bana
Doğmadan mihr-i emel vakt-i zevâl oldu bana

Hâzık

Budur sözüm sana ey reşk-i âfitâb sana
Harâm ola dil-i mestânesiz şarâb sana

Getirdi leb-nemek ü gamze-i sîh u ruh ateş
Pişirdi laht-ı ciğer mâ-hazar kebâb sana

Hem cefâdan incinir hem de cefâkârı severler
Meşrebim oldu belâ-ender-belâ yâ Rab bana

Hamdi-i Sivâsî

Bir dîdede kim aynek-i idrâk ola eyler
Âyine-i imrûzda ferdâyı temâşâ

Râşid-i Kadîm

Sevâd-ı rû arak-ı şerm ile olur şüste
Lisân-ı hâl-i hayâ i'tizârdır gûyâ

Râgıb Paşa

Dehenin nüsha-i rûyunda çü nûn-ı tenvîn
Sözde peydâ vü tekellümde nihândır cânâ

Reşkî

Ko fikr-i bâtıllı el çek salâh-ı âlemde
Sana mı oldu müfevvez hükûmet-i eşyâ

Rûhî
İltifât-ı çarhı görmem nâ-be-câ bîgâneye
Düşmen-i irfân olur elbette nâdân-âşinâ

Sâlik
Çarhda yıldız kadar meh-pâre var ammâ ki sen
Mîhr-i evc-i hüsn ü ânsın benzemez onlar sana

Senîh Efendi
Dîdeler dîdârına etmez kifâyet şevkden
Dağlardır sînede göz göz nîgeh-bânlar sana

Etmedi gitdi eser nâle-i cângâh sana
Merhamet vermedi mi Hazret-i Allâh sana

Hızır Ağazâde
Beline taş basıp almış ele âhen asâ
Kûy-ı cânânı arar dîtreyerek kible-nümâ

Sûzî
Nice etsin âyine mîhr-i ruhunla aksini fark
Sen âfitâba müşâbihsin âfitâb sana

Şehrî
Ne ihtiyâc ki sâkî vere şârâb sana
Ki öz piyâlesini verdi âfitâb sana

Sâib-i Isfahânî
Şârâb-ı la‘lî için dökme âb rûz-ı nehâr
Ki dem-be-dem leb-i la‘lî verir serâb sana
Şârâbdan ne aceb olmasan eğer serhûş
Bu tuzlu lebler ile neylesin şârâb sana
Kaçar ‘inânı elinden şükûh-ı hüsnünden
Eğer sipîhr-i berîn olsa hem-rikâb sana
Senin sahîfe-i hüsnün kelâm-ı Sâibdir
Ki dâg-ı ayb olur hâl-i intihâb sana

(s.60)

Safvet
Her zaman bir Vâmık u Azrâ olur âlem bu ya
Nev-be-nev efsâneler peydâ olur âlem bu ya
Âb-ı rûyın dökme her nahl-i pelîdin pâyına
Mîve-i matleb ya olmaz ya olur âlem bu ya

Ziyâ Beğ

Renc-i hâtır vermesin feryâd ü efgânlar sana
Gül-izârım sen hemân sağ ol fedâ cânlar sana
Çok mudur ser-der hevâ-yı zülfün olmak rûzgâr
Bir perîsin kim musahhardır Süleymânlar sana
Sen hırâm etsen gelir cûşa melekler şevkden
Ya nasıl sabr etsin insâf eyle insânlar sana
Hey ne sengîn-dilsin ey kâfir ki te'sîr eylemez
Ahlâr feryâdlar çâk-i girîbânlar sana

Ve lehü

Ne âl etdi aceb neş'e-i şarâb sana
Ki sürhî-i mey olur perde-i hicâb sana

Ve lehü

Mürg-ı lâhûtum ki nâsût âşiyân olmaz bana
Tâîr-i kudsüm zemîn ü âsmân olmaz bana
Mün'akis âyîne-i tab'ımda nakş-ı kâinât
Sûret ü ma'nâda bir sırr-ı nihân olmaz bana
Rind-i âlî-meşrebim hum-hâne-i endîşede
Tâs-ı ma'kûs-ı felek bir cür'a-dân olmaz bana

Ve lehü

Ben dilerdim edeyim cân ü dili yâra fedâ
Yâr zannetdiğim etdi beni ağyâra fedâ
Böyledir kâide-i verd-i hezâr âşüfte
Bülbül-i dil-şüde-i zârı eder hâra fedâ
Rind-i aşk ol ne revâ atlas-ı çarha minnet
Hırka-i ismeti kıl hâne-i hammâra fedâ
Leb-i cân-bahşına sad haste-dil olsun kurbân
Bin gazâl-i Hoten ol dîde-i bîmâra fedâ

Tâlib

Deryâda eden ol dürr-i yektâyı temâşa
Bî-perde-i lafz eyledi ma'nâyı temâşâ
Bir dîdede kim nûr-ı hakikat ola eyler
Âyîne-i Yûsufî Züleyhâyı temâşâ
Âyîne sıfat sîr olamazsın bu suverden
Etsen ne kadar âlem-i dünyâyı temâşâ

İzzet Beğ

Lokma-i gam ki gelû-gîr-i melâl oldu bana
Şîr-i mâder gibi mey şimdi helâl oldu bana

Avnî Beğ

Böyle aks-endâz olursa sûretin âyîneye
Seyf-i gayretle mukarrerdir dü-nîm olmak bana
Olmasın Cibrîl nakd-i rûh-der keff-i müşteri
Yûsuf devrânısın ahrâdır ahrâdır gulâm olmak sana

Fâizî

Hîç cem'îyyeti hâtırdan eser gördün mü
Bu kadar meclise uğrar yolun ey bâd-ı sabâ

Fuzûlî

Zihî zâtın nihânî ol nihândan mâsivâ peydâ
Bihâr-ı sun'unâ emvâc peydâ ka'r nâ-peydâ

Bülend ü pest-i âlem şâhid-i feyz-i vücûdudur
Degil bîhûde olmak yoğ iken arz u semâ peydâ

Gehî toprağa eyler hikmetin bin meh-likâ pinhân
Gehî sun'un kılar topraktan bin meh-likâ peydâ

Demâdem aks olur mir'ât-ı âlem kahr u lûtfundan
Onun için geh küdüret zâhir eyler geh safâ peydâ

Ve lehü

Ey olup mi'râc burhân-ı ulüvv-i şân sana
Yere inmiş gökden istikbâl edip Kur'ân sana

Mâh-ı nevdir yohsa sen etdikde seyr-i âsmân
Kaldırıp parmak getirmiş âsmân îmân sana

Ve lehü

Ey melek sîmâ ki senden özge hayrândır sana
Hakk bilir insân demez her kim ki insândır sana

Vermeyen cânın sana bulmaz hayât-ı câvidân
Zinde-i câvîd ana derler ki kurbândır sana

Âlemi pervâne-i şem'-i cemâlin kıldı aşk
Cân-ı âlemsin fedâ her lâhza bin cândır sana

Çıkma yârim geceler ağyâr ta'nından sakın
Sen meh-i evc-i melâhatsin bu noksândır sana

Fuzûlî

Cânımın cevheri ol la‘l-i şeker-bâra fedâ
Ömrümün hâsılı ol şîve-i refîâra fedâ

Gözlerimden dökülen katre-i eşkim güheri
Leblerinden saçılan lü‘lû‘-i şehvâra fedâ

Çâk-i sînemde olan kanlı cigerpâreleri
Mest çeşminde olan gamze-i hûn-hâra fedâ

Cân ü dil kaydını çekmekden özüm kurtardım
Cânı cânâneye etdim dili dil-dâra fedâ

Ey Fuzûlî n’ola ger saklar isem cânı azîz
Vakt ola kim ola bir şûh-ı sitemkâra fedâ

Ve lehü
Dostum âlem senin’çün ger olur düşmen bana
Gam degil zîrâ yetersin dost ancak ben bana

Aşka saldım ben beni pend almayıp bir dostdan
Hiç düşmen eylemez anı ki etdim ben bana

Eyminem seng-i melâmetden kim alıp çevremi
Oldu zencîr-i cünûn bir kal‘a-i âhen bana

Ve lehü
Her zamân manzûr bir şûh-ı sitem-gerdir bana
Kanda olsam bir belâ Hakdan mukarrerdir bana

Zahmlardan bin ağız açdım edâ-yı şükre kim
Her okun bir ni‘met-i gayr-ı mükerrerrdir bana

Ahter-i bahtım vebâlin gör ki ol mehden gelen
Mihrlerdir özgeye cevîr ü cefâlardır bana

Ve lehü
Gerçi ey dil yâr içün yüz verdi yüz mihnet sana
Zerrece kat‘-ı mahabbet etmedin rahmet sana

Ehl-i aşkı âteş-i hicrâna eylersin kebâb
Döne döne imtihân etdin budur âdet sana

Sende dün gördüm Fuzûlî meyl-i mihrâb-ı namâz

Terk-i aşk etmek mi istersin nedir niyyet sana

Ve lehü

Gamzesin sevdin gönül cânın gerekmez mi sana

Tığa urdun cism-i uryânın gerekmez mi sana

Âteşin âhımla eylersin bana teklîf-i bâğ

Bâğ-bân gül-berg-i handânın gerekmez mi sana

Ve lehü

Aşkdır ol neş'e-i kâmil ki andandır müdâm

Meyde teşvîr-i harâret neyde te'sîr-i sadâ

Eylemez halvet-serâ-yı sırr-ı vahdet mahremi

Âşıkı ma'sûkdan ma'sûku âşıkdan cüdâ

Ve lehü

Dostlar kan yaş döküp kıldı beni rüsvâ-yı halk

Veh ki düşmen çıkdı âhir dîde-i pür-hûn bana

Olmazam her kanda kim olsam giriftâr olmadan

Bir belâdır göz bir âfetdir dil-i mahzûn bana

Ve lehü

Bin cân olaydı kâşki ben dil-şikestede

Tâ her biriyle bir kez olaydım fedâ sana

Derlemiş ruhsâr ile hûbân açarlar gönlümü

Gör ne gülşendir ki âteşden verirler âb bana

Nâilî-i Kadîm

Şarâb-ı nâz getirdikce nîm-hâb sana

Tutar elinde kadeh mâh ü âfitâb sana

Cihânı etmeğe bir lahzada harâb sana

Yeter o nergis-i mahmûr-ı nîm-hâb sana

Hezâr pâre dile leblerinden et sâkî

Eğer düşerse nemek-rîzi-i kebâb sana

Düşerdi manzara-i çâr-tâk-ı nahvetden

Bu hüsn ile nazar etseydi âfitâb sana

Selâm-ı Nâilî-i zârdan mı incindin

Nedendir ey ham-ı ebrû bu pîç ü tâb sana

Ve lehü

Bu âlem pâ-y-tâ-ser kûh kûh mihnet ü gamdır
Eder her tîşe-kâr-ı ârzû bir Bîsütûn peydâ

Nâmî

N'îçün mukayyed-i târ-ı belâ-yı zülf oldun
Sezâdır ey dil-i ser-keşte ızdırâb sana

Necâtî

Bulamadılar arayıp şîve-i reftârını
Gıtdî tûbâ bir yana serv-i dil-ârâ bir yana

(s. 62)

Nahîfî

Ser-i kûyunda bir dem sensiz ârâm etmeyen gönlüm
Garîb illerde şimdi derd ile âvâredir cânâ

Ve lehü

Baht-ı gaddârın bu cevri ü vaz'-ı bî-dâdı bana
Korkarım terk etdirir bu mihnet-âbâdı bana

Nedîm

Nigâh mümteni' ey reşk-i âfitâb sana
Fürûğ-ı dîdeden olsa eger nikâb sana

Murâdı aks-i ruhun sînesine çekmekdir
Bu yüzden eyledi âyîne intisâb sana

Ve lehü

Ben şâirim o kâmet-i mevzûnu doğrusu
Sevmem desem de bil ki yalan söylerim sana

Nevres-i Kadîm

Lâyık mıdır ki sana kesip verdiğim kalem
Fetvâ-yı hûn-ı nâ-hakkımı yaza ibtidâ

Nevâî

Hak tanukdır kim tirigligdin maña sinsin murâd
Yoksa âlem ning yoğ u barı berâberdür maña

Ve lehü

Körgeli hüsnüangi zâr u mübtelâ boldum saña

Ni belâlıg kün idi kim âşinâ boldum saña

Nihâd Beğ

Rü'yâ görür gibi görürüm cümle âlemi
Sensin murâd-ı dil bu cihân hâbdır bana

Vâsıf

Seyr edip raks u hırâmın nice azmaz sûfî
Gören ey meh seni oynar bile azmak değil a

Ne kırarsın ikide birde benim hâtırımı
Gönlüm ey tıfl-ı ziyânkâr oyuncak değil a

Ve lehü

Bir gece teşrîf edip mahfîce çâker-hânemi
Sarmışım tenhâ seni ey meh-likâ rü'yâ bu ya

Hân mân-sûz-tahammüldür cefâ-yı dâimin
Yoksa gâhî cevri ü gâh etsen vefâ a'lâ bu ya

Vâkıf

Rahm ederdin dil-i nâ-şâdıma bilsen derdim
Hâlimi arz edemem n'eyleyeyim âh sana

Hüdâyî Müezzîn

Ümîdim bu vefâdan ola gönlünde eser peydâ
Hudâ kâdirdir eyler seng-i hârâdan güher peydâ

Yahyâ Efendi

Ne ma'nîler ne sözler mündericdir safha-i dilde
Eğerci sûret-i zâhirde hâmûşum kitâb-âsâ

İbn Kemâl

Bir serv besledim nice yıl bâğ-bân olup
Ser-keşlik etdi ol dahi dâmen-keşân olup

Şehzâde Cem

Oldu gonca yüzüne zülfün nikâb
San nihân oldu bulutda âfitâb

Dil cefâdan kaçdı vardı kûyına
Cennet içre bildi kim olmaz azâb

Cân verip sırr-ı dehânın remzini

Leblerinden sorarım vermez cevâb

Kapına yüz sürdüğüm gören dedi
Levha-i zerle ne zîn olmuş bu bâb

Cân-ı Cem yoluna olmuşdur fedâ
Söz budur vallâhü a‘lem bi’s-savâb

Ve lehü
Çün garîb-i hüsdür Cem hâlini hâlüne sor
Hâlini bilmez garîb olanların illâ garîb

Enverî Midâd-fürûş
Zülfünle hattın ilm ü vefâ bahsin eder hep
Biri kara câhil birisi cehl-i mürekkeb

Sâbit
Bu işretgehde sâkî herkese meşrebce lutf eyle
Cenâb-ı rinde tavşan kanı mey sun zâhide sa‘leb

Râgıb Paşa
Elinden çekdiğim sâkî-i dehrin nîş-i hemmdir hep
Benim sahbâ deyu nûş etdiğim zehr-âb-ı gamdır hep

Rüşdî
Ey meh aceb mi olsak eğer şöhre-i cihân
Aşkım garîb ü hüsnün ise ağreb-i garîb

(s. 63)

Sîretî
O şîvelerle tebessüm o nâzlarla ‘itâb
O handelerle tekellüm o işvelerle hitâb

O meh cebîn-i münevver o kec-rev ebrûlar
O ca‘d-i zülf-i muanber o kâkül-i pertâb

O cilveler o revîşler meded o cünbişler
O gamzeler o bakışlar o nergis-i pür-hâb

O hâl-i müşg-feşân o hatt-ı abîr-efşân
O la‘l lebler o dendân o gevher-i nâ-yâb

Ziyâ Beğ
Aç yüzünden zülfünü gitsin hicâb

Sevdiğim ya doğ ya doğsun âfitâb

Lâ

Benim bir Leyli-i şîrîn-lebim olsun da âlemde
Cihânın kûh u deşti Kays ile Ferhâdın olsun hep

İzzet Ali Paşa

Hîç görmedik nigâr ne âlemededir aceb
Biz hasteyiz o yâr ne âlemededir aceb

Biz beste-i kemend-i ham-ı zülf-i dilberiz
Bilmem dil-i nizâr ne âlemededir aceb

Biz nâle-senc-i köhne-bahârân-ı hasretiz
Gülzârda hezâr ne âlemededir aceb

Hamyâze-i humâr bizi etdi dil-şikest
Sâkî-i şîvekâr ne âlemededir aceb

İzzet-i mükedderiz hele bir iştiyâk ile
Bilmem Nedîm-i zâr ne âlemededir aceb

İzzet Molla

Meşhûrdur ki zulmden olmaz cihân harâb
Eyler anı müdâhane-i âlimân harâb

Bir mevsim-i bahârına geldik ki âlemin
Bülbül hamûş havz tehî gülstân harâb

Avnî Beğ

Demiş Mansûr ene'l-hak gûy olup bâlâ-yı dâr üzre
Leşi nâ-hak yere âlemde ber-dâr olmasın yâ Rab

Manastırlı Fâik Beğ

Pâyına yüz sürmek ümîdiyle ey meh-i âfitâb
Rû-yı hâk oldu dedi yâ leytenî küntü türâb

Fânî

Devr-i la'linde senin mey-hâre bir ben bir habâb
Baş açık yalın ayak âvâre bir ben bir habâb

Sâf-dil sâkî derûnuz eyleriz âyîne-vâr

Pâk çeşm ile nazar dîdâra bir ben bir habâb

Raht u bahtın suya salmış bâda vermiş varını
Bî-dil ü hân mân bî-çâre bir ben bir habâb

Kâinâtı hiçe saymaz dehri almaz aynına
Var mıdır derlerse Fânî zâra bir ben bir habâb

Fuzûlî
Menim tek hiç kim zâr u perîşân olmasın yâ Rab
Esîr-i derd-i aşk u dâğ-ı hicrân olmasın yâ Rab

Dem-â-dem cevrlerdir çekdiğim bî-rahm bütlerden
Bu kâfirler esîri bir Müselmân olmasın yâ Rab

Dimem kim adli yok ya zulmü çok her hâl ile olsa
Gönül mülküne andan gayrı sultân olamasın yâ Rab

Çıkarmak etseler tenden çekip peykânın ol cânın
Çıkan olsun dil-i mecrûh peykân omasın yâ Rab

Fuzûlî buldu genc-i âfiyet mey-hâne küncünde
Mübârek mülkdür ol mülk vîrân olmasın yâ Rab

Ve lehü
Subh salup mâh-ı ruhandan nikâb
Çık ki temâşâyâ çıka âfitâb

Mest çıkup salma nazar her yana
Görme revâ kim ola âlem harâb

Geceler encüm sayarım subha dek
Ey şeb-i hicrin bana yevmü'l-hisâb

Dûzaha girmez siteminden yanan
Kâbil-i cennet değil ehl-i azâb

Saldı ayakdan gam-ı âlem beni
Ver bana gam def'ine sâkî şarâb

Ve lehü
Gâlibâ bir ehl-i dil toprağıdır dürd-i şarâb
Kim kılup hürmet binâlar tutmuş üstünde habâb

Berk u bârân sanma kim gördükce âh u eşkimi
Bilmezem nemdir benim ağlar bana yanar sehâb

(s. 64)

Fuzûlî

Aks-i rûyın suya salmış sâye zülfün toprağa
Anber etmiş toprağın ismin suyun adın gül-âb

Yelde bulmuş bûy-ı zülfün suda aks-i ârızın
Kim yeli bağına basup suya göz dikmiş habâb

Kilk-i kudret levh-i sînemde seni eyler rakam
Eyleyüp mahbûblar mecmûasından intihâb

Olmadı ol mâha rûşen yandığım hicrân günü
Yandığım şeb-tâ-seher şem'in ne bilsün âfitâb

Ve lehü

Kûh-ken Şîrîne öz nakşın çekip vermiş firîb
Gör ne câhildir yontar taşdan özüne bir rakîb

Kaşların yayı bir ok lutf eylemiş her âşığa
Ben hem andan eylerim bir ok temennâ yâ nasîb

Sultân Murâd-ı Sâlis

Dil derd-i yâre düşdü bir çâre var mı yâ Rab
Bir ben gibi cihânda âvâre var mı yâ Rab

Nâilî

Gül hâra düşdü sîne-figâr oldu andelîb
Bir hâra bıraktı bir güle zâr oldu andelîb

Nâbî

Murâd edince müsebbib bir âdemin kârın
Yed-i teşebbüsünü cüst ü cû eder esbâb

Nâzım

Sipihrin cünbiş devri hilâf-ı müddeâdır hep
Dirîgâ tâli'-i erbâb-ı dil nahs-âşinâdır hep

N'ola herkes bu vâdîde giriftâr olsa bir derde
Bu âlem pây tâ-ser dâmgâh-ı ibtilâdır hep

Nedîm

Aşka düşdüm cân ü dil müft-i civânân oldu hep
Sabr ü tâkat masraf-ı çâk-i girîbân oldu hep

Açmış oldum sînesin bir kerre ârâm ü sükûn
Sîneden bilmem ne hâletdir girîzân oldu hep

Hâl kâfir zülf kâfir çeşm kâfir el-amân
Ser-be-ser iklîm-i hüsnün kâfiristân oldu hep

Sen demişsin kim kimin derdiyle giryândır Nedîm
Hep mürüvvetsiz senin derdinle giryân oldu hep

Nesîb
O rind-i bâde-perestim ki kâse-i serime
Dokunsalar gelir âvâze-i şarâb şarâb

Na'îm
Kabirime gamgîn gelen ahab olur hep neş'e yâb
Rîze rîze üstühânımdan gelir bûy-ı şarâb

Nevâî
Kaş ü yüzüñi müneccim çünkü gördü bî-nikâb
Didi gör kim kavs burcîdin togubtur âfitâb

Bir lebinin cân aldı andak kim birisi bilmedi
İmdi bildim kim aralarında bardur şeker-âb

Ger felek kaşının bile bahsi hilâlidin kılur
Bir dise peyveste cânâ işibtür iki cevâb

Gül gibi yüzünde yeter ferdâyini hûşumdan mini
Gerçi bî-hûş ilge hûş üçün mukavvî dür gülâb

Kim sirişkim gördi ma'lûm etdi aşkım hâsılın
Dâne birle eyle kim il nakdini eyler hisâb

Ni çemendür bu ki hasret suyu vü derd otudın
Perveriş tapmış kayu birgin dakim bâr âb ü tâb

Ger Nevâî nining köbüg bağrıda kan duruna aceb
Ham söz olur bâlîn dânuşgan köpken kebâb

Vecdî
Dilin sabr ü sükûnun nâle vü feryâda verdim hep
Bu cism-i âteşinin âb ü hâkin bâda verdim hep

N'ola germest açılsa goncası ol gül-bün-i nâzın
Ana ben su yerine hûn-ı dilden bâde verdim hep

Vâsıf
Gayret komuyor der de eder gıybete âğâz
İfşâ-yı uyûb etme midir gayret-i ahbâb

Vehbî
Vehbî mutâbık olmadı ta'bîr-i vâkıa
Çok kerre gerçi etdi bizi kâm-yâb hâb

Yakîni
Kimin kolundadır ol çeşm-i şâh-bâz aceb
Kiminle salınır ol serv-i ser-firâz aceb

Lâ
Bir delikanlı harâmîdir deyü habs etdiler
Kurtulunca asmadan hayli sıkılmışdır şarâb

(s. 65)

İbn Kemal
Ko ey dil çok sözü zülf-i perîşânında dil-dârm
Perîşân sözleri cem' eyle defter bağla dîvân et

Sâbit
İkisi birdir muazzeb eylemekde adamı
Kevkebi mes'ûd düşmen tâlî'i menhûs dost

Şehzâde Cem
Cefâların bana bildim vefâ imiş ey dost
Bu fikri kim ben ederdim hatâ imiş ey dost

Ümîdi zülfüne tutmuş idim velî bildim
O dahi ömr gibi bî-vefâ imiş ey dost

Erişmek ister idi hân-ı vaslına lîkin
Hemân nasîb-i Cem âhir duâ imiş ey dost

Ve lehü
Ya beni ol dehen-i tenge irişdir ey baht
Ya vücûdumu diyâr-ı adem-âbâda ilet

Cevrî
'Îtâb-ı gamze âfet hışm-ı çeşm-i bî-emân âfet

Cihâna hüsn ile saldı o şûh-ı dil-sitân âfet

O sayyâd-ı kemîngâh-ı belâdır gamze-i mestâ
Ki olmuş dest-i bâzûsunda tîr âfet kemân âfet

Nice âsûde olsun Cevri-i âvâre âlemde
Muhabbet âfet ü dil âfet ü hüsn-i bûtân âfet

Hâzık-ı Kadîm
Kâse-lîsân biri birini eder istiskâl
Cümleden olsa da memnûn veliyy-i ni‘met

Hâletî
Dem-beste-i hayretdir olan vâsıl-ı maksûd
Her lâl olamaz mahrem-i sultân-ı mahabbet

Dervîş-i Kadîm
Yâr ser-keş sîne pür-âteş gönül sevdâ-perest
Baht nâ-hemvâr tâli‘ ser-nigûn hâtır şikest

Şehr gam-âbâd behcet-hâne-i şâdî harâb
Rûtbe-i idbâr ‘âlî pâye-i ikbâl pest

Kîse-i ümmîd hâlî dest-i istiğnâ tehî
Menzil-i fırsat ba‘îd ü pâ-yı istid‘â pest

Râşid-i Kadîm
Vücûdun perde-i dîdâr-ı ma‘nâ olduğun anla
Nihân ol dîdeden çün nağme var seyr-i makâmât et

Râgıb Paşa
Sâidinde kalmadı tîr ü tûfenge iktidâr
Var ise nîrû-yı cünbiş gerden-i hûbâna at

Rızâyî
Rind isen destinde zerrîn sâgar-ı billûr tut
Sâgar olmazsa sifâl-i köhneyi ma‘zûr tut

Zeyneb Hâtun
Keşf et nikâbını yeri göğü münevver et
Bu âlem-i anâsırı firdevs-i enver et

Âb-ı hayât olmayıcak kısmet ey gönül
Bin yıl gerekse Hızır ile seyr-i Sikender et

Zeyneb ko meyli zînet-i dünyâyâ zen gibi
Merdâne var sâde olup terk-i zîver et

Sultân Süleymân
Tâc ü taht-ı saltanat ber-bâd olur çün âkıbet
Kendini âlem serîrinde Süleymân oldu tut

Kaldırırısın çün ayağı bezm-i dünyâdan gönül
İçdiğin câm-ı şarâbı âb-ı hayvân oldu tut

Ziyâ Beğ
Dehri tutmuş pertev-i hûrşîd-i âlem-gîr-i baht
Müncelîdir cümle-i zerrâtda te'sîr-i baht

Cehli de tahsîl için elbet ederdik ihtimâm
Mümkün olsaydı fedâ-yı fazl ile tağyîr-i baht

Fark için temyîz-i ehliyetdeki noksânını
Sûret-i a'mâda eslâf etdiler tasvîr-i baht

İzzet-i cehle hevân-ı ilme yokdur bir sebep
Muktezâ-yı akl ü hikmetse eğer tedbîr-i baht

Bir müessirden zuhûr eyler Ziyâ âsâr hep
Harf-i ta'rîz ü tesellîdir bize ta'bîr-i baht

Ârif
Hâl-i dili ol âfete takrîre ne hâcet
Bir vâkıa kim hayr ola ta'bîre ne hâcet

Ubeyd Hân
Yeti göğsü âhım ey hûrşîd-i tâbânım işit
Gâh gâhi rahm edip feryâd ü efgânım işit

(s. 66)

Manastırlı Fâik Beğ
Gidersen ey dil eğer kûy-ı yâre cânın ilet
O şâh-ı memleket-i hüsne armağânın ilet

Fâzıl
Devlet için mücâhede cennet için duâ
Değmez bu renc ü mihnete dünyâ vü âhiret

Fuzûlî

Ey esîr-i dâğ-ı gam bir kûşe-i mey-hâne tut
Tutma zühhâdın muhâlif pendini peymâne tut

Dişledimse la‘lin ey kanım döken kahr eyleme
Tut ki kan etdim adâlet eyle kanı kana tut

Tutmazam zencîr-i zülfü terkin ey nâsîh beni
Hâh bir âkıl hayâl et hâh bir dîvâne tut

Ve lehü

Sabâ ağyârdan pinhân gamım dil-dâra izhâr et
Habersiz yârımı hâl-i harâbımdan haberdâr et

Getir yâdım onun yanında ger görsen ki kahr eyler
Hamûş olma yine düşnâm takrîbiyle tekrâr et

Giriftâr-ı gam-ı aşk olalı âzâde-i dehrim
Gam-ı aşka beni bundan beter yâ Rab giriftâr et

Kâzım Paşa

Câm-ı la‘lin ile hem-reng olamaz sâgar-ı mey
Benzemez mühr-i Süleymân’a nigîn-i yâkut

Kan oturdu diline reşk-i lebinle la‘lin
Dondu hüsnün göricek nûr-ı cebîn-i yâkut

Mısrî

Mescid ü mey-hânede Ka‘bede büt-hânede
Hânede vîrânede çağırırım dost dost

Nedîm

Hattın nazar-ı âşîka elbette girândır
Kıldan ağır ey şûh terâzû-yı muhabbet

Nesîb Dede

Tâ kim bilesin lûtfunu servin leb-i cûda
Ey dîde-i ter ol kad-i mevzûnu hayâl et

Nevâî

Koydum ol dem kim yüz içtin halkını küydür geli
İlga ert selidin veli min natürene nûşni öt

Nevres Efendi

Hâh sunsun bâde sâkî hâh emdîrsin lebin
Bezm-i yek-rengîde telh ü şûra etmem iltifât

Nevres-i Kadîm
Bî-derdim ey felek bana bir gam tedârik et
Bir özge zevk başka bir âlem tedârik et

Lâ
Ey tıfl-ı dil ümîdi ko âzâd olamazsın
Bir cum‘ası yok heftedir eyyâm-ı mahabbet

Lâ
Sunıcak ayağını destine bir gözleri mest
Tevbe başın dahi olursa o dem eyle şikest

Lâ
Kimden istifsâr idem keyfiyyet-i aşkı aceb
Ârif-i âgâh serhoş vâkıf-ı esrâr mest

Lâ
Vermeye şemme halâvet ana mânend-i piyâz
Giyse zer-beftleri câhil-i nâdân kat kat

Lâ
Şeb-i yeldâyı muvakkıtle müneccim ne bilir
Mübtelâ-yı gama sor kim geceler kaç sâat

Pertev Paşa
Rû-nümâdır cihet-i câmia-i hatt ü kef
Mâh derler güzele vech-i şebehdir bâis

Tevfik
İgmâz ü tegâfûl gerek âsâyîşe yoksa
Bî-gâyedir âmed şüd-i emvâc-ı havâdis

Hersekli Ârif
Nûr-ı vahdetden olup şu‘le-pezirây hudûs
Verdi fer âlem-i tekvîne merâyâ-yı hudûs

Asla nisbetle terettüb eder isbât-ı kıdem
Tavr-ı fer‘iyyet ü sûrettedir inşâ-yı hudûs

Hikmet Beğ
Eylemiş ehl-i hikem mevc ile bahri temsîl

Tâ ki ma‘lûm ola mâhiyyet-i ma‘nâ-yı hudûs

Nâbî

Terhîs-i duhûl itmeyicek sâhib-i dîvân

Bî-fâidedir va‘de-i derbâna teşebbûs

Lutfu ukalâ sâhib-i zılden eder ümmîd

Nâdândır eden sâye-i bî-câna teşebbûs

(s. 67)

Lâ

Bâde arak tükendi sâkî getir müselles

Eş-şey’ü lâ yüsennâ illâ ve kad yüselles

Bâkî

Neden bu menzil-i hâkîde ârâm ihtiyâr etdin

Senin cândır yerin ey tîr-i dilber gel bedenden geç

Basîr-i Bağdâdî

Zen merde civân pîre kemân tîre muhtâc

Eczâ-yı cihân cümle biri birine muhtâc

Sultân ...? (Hüseyin)

Töküp kanım terahhum kılmadınğ hiç

Görüp hâlim tebessüm kılmadınğ hiç

Tebessüm kılmadınğ cânımnı aldınğ

Alıp cânım terahhum kılmadınğ hiç

Sâbit

Nüşan maraz-ı aşka ilâc eylemedi hiç

Ey şeyh-i kerâmât-fürûş ez de suyun iç

Râtib Beğ

Zâhir edince sürhi-i ruhsâr-ı yâr mevc

Dîdem çü bahr-ı ahmer eder âşikâr mevc

Koymaz hayâl-i yâri gözümde hücûm-ı eşk

Çün aks-i mâhı yemmde eder bî-karâr mevc

Geh zülf-i yâri gâh ruhun anıp ağlarım

Bahr-i sirişkim urmada leyl ü nehâr mevc

Sırdır hevâ-yı mihnet-i aşk olmasaydı ger

Urmazdı taşa başını dîvâne-vâr mevc

Ser-keşlik etmeseydi uyup da hevâsına
Olmazdı pây-mâl-i gam-ı rûzgâr mevc

Sâhilde dondu kaldı meger hûn-ı çeşm-i ter
Mercânlar etdi sanma kenâra nisâr mevc

Gelmez tagayyür aslına birdir hakîkati
Deryâda gerçi zâhir olur sad-hezâr mevc

Meczûb-ı şevk-ı vaslı olup Râtib ol mehin
Geh cezr ü gâh med eder etmez karâr mevc

Rûhî
Yâre aşk inkârı müşkil gayrıya ikrâr güc
Bir belâ-keş n'eylesin ikrâr güc inkâr güc

Sâmî
Etmez kenâr-ı matlebde gevhernisâr mevc
Tâ olmayınca zillet ile hâksâr mevc

Vaz'-ı hilâf-ı ehl-i kerem hikmet üzredir
Geh cezr ü gâh meddi eder âşikâr

Vermez binâ-yı fakra hâlel cûş-ı hâdisât
Gark edemez kemîne hası sad-hezâr mevc

Sâhib-i P...? (Pîrî-zâde)
N'ola serden geçerse pîrehen ser de geçer andan
Geçenden geç demişler sen de serden pîrehenden geç

İzzet Ali Paşa
Her katre-i sirişkim eder âşikâr mevc
İzhâr eder belî güher-i âbdâr mevc

Teskîn-i cûş-ı dil eden eşk-i dîdedir
Bârân olunca olmaz imiş pây-dâr mevc

İzzet Molla
Bâb-ı Hak'dan gayrı her dergâhdan merdûd olur
Bir kabâhat eylemiş bî-çâre arz-ı ihtiyâc

Ve lehü

(Eylemem bir cân için cânâna arz-ı ihtiyâc)

Fuzûlî

Münharifdir sâkîyâ endûh-ı dünyâdan mizâc
Bâde tut kim illet-i endûha gafletdir ilâc

Çekme taht ü tâc kaydın bî-ser ü pâlık gözet
Kim ayağa benddir taht ü belâdır başa tâc

Bir perî zülfün tutup hâlinden alsan kâm-ı dil
Tut ki Çîn mülkünü tutdun Hindden aldın harâc

Ve lehü

Gönlüm açılır zülf-i perîşânını görgeç
Nutkum tutulur gonce-i handânını görgeç

Baksam ruhuna kan saçılır dîdelerimden
Bağrım delinir nâvek-i müjgânını görgeç

Ra'nâlık ile kâmet-i şimşâdı kılan yâd
Olmaz mı hacil serv-i hırâmânını görgeç

Kâfir ki değil mu'terif-i nâr-ı cehennem
Îmâna gelir âteş-i hicrânını görgeç

(s. 68)

Fuzûlî

Olur kaddin dü-tâ aşkın yolunda bir belâ görgeç
Tarîk ehline âdetdir tevâzu' âşinâ görgeç

Ben dervîşe il hem cevır eder sen cevır kıldıkca
Kim eyler zulm men'in pâdşâhım sen revâ görgeç

Nâbî

Âsûde ol muhîtte tâ olmağa halâs
Redd ü kabûl keşmekeşinden misâl-i mevc

Nevâî

Hüsni artar yüzde zülfün 'anber-efşân eylegeç
Şem' rûşenrak bolur târın perîşân eylegeç

Yüzni güllerdin bizip mü bizni kurbân eyleding
Ya yüzüngge tigdi kanlar bizni kurbân eylegeç

Âşkâr eylep yüzün közümnî hayrân eyledi
Yaşurun aldı aldı köngül közümnî hayrân eylegeç

Cânda koygaç nakd-i 'ışkın kıldı könglümni helâk
Öltürür mahremni sultân genc pinhân eylegeç

Ay Nevâyî 'ışk eger könglüngni mecrûh itmedi
Pes ni dur kim kan kilur agzıngdın efgân eylegeç

Ve lehü
Gönüller nâlesi zülfün kimdin nâ-gehân görgeç
İrür andak ki kuşlar

Göngül çâkin gözümde eşk-i rengîn ...
Bâliğ-i zahmını fehm eylerler il deryâda kan görgeç

Göngüller nakdini târâc ider ...
Anın din devr-i yüz bağlar karakcı kervân görgeç

Nevres Efendi
Gel ey dil terk-i rindî eyle bu deyr-i kühendenden geç
Ayağ-ı meyden el çek ârzû-yı encümenden geç

Şeb-i târik şâm-ı gurbeti subh etmek istersen
Sevâd-ı şâm ile üns eyle sevdâ-yı vatandan geç

Nedir ey eşk-i dîde ülfetin tâ böyle merdümle
Ciger-küşemsin âhir sen benim gel pîrehenden geç

Düşürdün âhir ol hâl-i siyeh sevdâsına kendin
Hele ben geçdim ey dil gayrı senden sen de benden geç

Erişmez turra-i cânâna cândan geçmeyen Nevres
Ya cândan geç ya cânândan zülf-i pür-şikenden

Vâsıf
Dile müjgânı ol şehlâ-nigâhın işler işler kim
Olur her nakş-ı sûz-ı nigâr gâhî rast gâhî geç

Gelip lüknetzebânı âşıkâ vuslat telâşından
Dehânından çıkar güftâr gâhî râst gâhî geç

Aranmaz neş'e-i temkîn rind-i lâübâlîde
Gehî mest ü gehî hüşyâr gâhî râst gâhî geç

Musullu Es'ad
Eyyâm-ı inbisât iledir lezzet-i hayât
Tûfân-ı gamda âdeme lâzım mı ömr-i Nûh

Sultân Cem
Çün öper her nefes ol la'l-i şeker-bârı kadeh
Rûzgâr eylese toprağımızı bârî kadeh

Halîm Giray
Olmaz ise benimle o meh hem-dem-i sabâh
Hem-reng-i şâm-ı gurbet olur âlem-i sabâh

Eşk-i seher dökersem o şûhun yüzü güler
Şâd-âb olur düşünce güle şeb-nem-i sabâh

(s. 69)

Kefevî Hüseyin Çelebi
Şerhalarla edelim cismi ser-â-pâ mecrûh
Arz-ı hâl eyleyelim yâre mufassal meşrûh

Şerîf
Alâka bir olacak diller ittihâd eyler
Delîldir ana târ-ı yegâne-i tesbîh

Ziyâ Beğ
Döker çeşmim gibi bir mâh-rû hicriyle kan ey subh
Değildir her şafak bîhûde pür-hûn âsmân ey subh

Eritdi cism-i zârım âteş-i hasret mesel-i şem'
Çerâğ-ı bezm idim cânâna ben de bir zamân ey subh

Enîs ü gam-güsârım sensin ancak şâm-ı gurbetde
Yeter hicrân yeter Allâh için olsun amân ey subh

Bulurlar tesliyet senden garîbân-ı şeb-i hasret
Bu haslet sıdkına yetmez mi her günde nişân ey subh

Ziyâ-yı nâ-şekîbe ketm-i râz etmekde benzersin
Girîbân çâk olursun çıkmaz ağzından figân ey subh

Gâlib Dede
Zekâtı yok zarar etmez tükenmez eksilmez
Olur mu âdeme hülyâ gibi nisâb-ı ferah

Fuzûlî

Ger değil bir mâh mihriyle benim tek zâr subh
Başın açıp nice her gün yakasın yırtar subh

Gün değil her gün bir ay mihriyle göğsün çâk edip
Tâze tâze dâğlardır kim kılar izhâr subh

Aşkda sâdıklık izhâr etdi dâğın gösterip
Gâlibâ derlerdi kâzib kıldı ondan âr subh

Kâzım Paşa

İdâre etmedi dûlâb-ı çarhı âb-ı ferah
Felek piyâlesine kondu şarâb-ı ferah

Ümîd-i afv ile olma harîs-i isyân kim
Ziyân resîde eder âdemi hisâb-ı ferah

Tükendi derd ile ömrüm gün âhir oldu henüz
Görünmedi gözüme gitdi âftâb-ı ferah

Geleliden âleme ser-geşte-i gamım ey çarh
N'olur başımda çevir bir de âsyâb-ı ferah

Nevâî

Rûza vü gül ? vü içmaz ol gülgûn kadeh
Ni gönül hoşluğuyla tazay men mahzûn kadeh

Rûza ayın görmey ilgin kadehni salma gıl
Lîk al bayram hilâli hem görüngen tûn kadeh

Câm irürmin tilbe kakanlık gözümün kâsesi
Lâleler sahrâda bes ger istese Mecnûn kadeh

Yüsrî

Dâhilim silkine ser-geşte duâcılarının
Beni terk eyleme mânend-i nişân-ı tesbîh

Sühâyî

Tatlı sözüne arûs-ı dehrin aldanma er ol
'İyş-ı Ferhâdı sakın helvâ-yı Şîrîn etdi telh

Sâdık Çelebi

Hûn-ı aşkla dilâ engüşt-i cânân şâh şâh

Gösterir bahr-i kefi kudretde mercân şâh şâh

Zülf-i müşg-efşân ile kadd-i nigâra benzemez
Farkına sünbül takınsa nahl-i büstân şâh şâh

Öykünüp âhû-yı Çîn sünbül-i hoş bûyına
Farkına takındılar miskîn gazâlân şâh şâh

Burc-ı mîzân oldu sanırlar makâm-ı sünbüle
Hırmen-i mehde saçın olsa perîşân şâh şâh

Hadd-i gülgûnun gibi ra'nâ şükûfe görmedi
Bâğda gezdi dırahtı gerçi murgân şâh şâh

Aynî-i Kadîm
Tâvus-veş hırâm ederek geldi gülşene
Giymiş o şîvekâr sefid ü siyâh ü sürh

Gâlib Dede
Rûz u leyâl ü hûn-ı şafak cümle bî-devâm
Etmekde hep güzâr sefid ü siyâh ü sürh

Fâik Memdûh Beğ
Şevk-ı didârınla cismimden eder cân insilâh
Eyledi pirâheninden mâh-ı Ken'ân insilâh

(s. 70)

Fâik Memdûh Beğ
Eyeriz bir bahr-i tûfân-ı cûşda meşk-ı şînâ
Sâhilinde Nûh ider haşyetle giryân insilâh

Bir aceb feyz-i mücerred var ki tîğ-ı gamzede
Sıklet-i tekfinden etmiş şehîdân insilâh

İktisâ-yı sevb-i vuslatdır tecerrüdden murâd
Sanma kim bî-hûde kıldı Kays-ı nâlân insilâh

Nazîm
Rîş-i sefid ü rûy-ı siyeh sürhî-i hicâb
Hep etdin ihtiyâr sefid ü siyâh ü sürh

Nevâî
Ağzıdın açığ söz ayneb zâhir itsâz her çeşm
Ayb-ı îmâ sûtûr peste şûr îmâs bâdâm telh

Ömr-i şehdî bes cev cevîn lîkin âhir kılmasa
Merk-i zehri birle anı dehr nâfer câm telh

Vâsık
Yazdıkca yâra nâme varak şermden olur
Çün rûy-ı i'tizâr sefid ü siyâh ü sürh

Es'ad-i Bağdâdî
Sünbül-i zülfünü yârın ne güzel desteledin
Kuvvet-i pençe-i ikbâline ey şâne hased

Bâkî
Nâdân elinden alma eğer erse destine
Şah-bâz-ı âşiyâne-i devlet yeden-be-yed

Ve lehü
Zamîrin şikest etme erbâb-ı aşkın
Yine sana râci' yine sana âid

Ve lehü
Ferâgat güzel sevmeden tevbe meyden
Zihî re'y-i bâtıl zihî fikr-i fâsid

Hâletî Dervîş
Destârın ile ruhların ey gül-bün-i ümmîd
Üç dâne güldür iki sürh ü biri sefid

Alî Rızâ Paşa
Hürmetinden mey düşer gâhî ayağa düşse de
Gelmede bintü'l-'ineb tâ devr-i Cemden yed-be-yed

Osmân Şems Efendi
Olur fakr u fenâ ehlinde kayd-ı bîş ü kemnâ-bûd
Ümîd-i lûtf nâ-peydâ hirâs-ı kahr u gam nâ-bûd

Visâl-i subh-ı dîdâr ile isbât-ı vücûd eyler
Misâl-i şem' olanlar aşk ile ser tâ-kadem nâ-bûd

Aceb bir bezmin oldum Cem neşât-ı câm-gül-fâmı
Ki sahbâ vü sebû vü bezm ü sâkî câm ü Cem nâ-bûd

Ziyâ Beğ
Toplamış bir deste sünbül yâr perçem koymuş ad

Katre kalmış bâdeden ağzında gül-fem koymuş ad

Perde perde san‘at izhâr etmeğe üstâd-ı sun‘
Bir tiyatro-hâne yapmış sonra âlem koymuş ad

Hey ne kudret hey ne san‘atdır ki Hallâk-ı ezel
Bir avuç toprağı tahmîr etmiş âdem koymuş ad

Ve lehü
Değil aksi sadânın yâd edip küh-sâr-ı Şîrini
Eder sordukca zahm-ı tîşe-i Ferhâd’dan feryâd

Ne âh etdi eser ne nâleden yâr oldu âsûde
Figân efgân-ı bî-te’sîrden feryâddan feryâd

Ya ben bî-hûş-ı aşkım ya o sermest-i muhabbetdir
İstemem nice demlerdir dil-i nâ-şâddan feryâd

Ve lehü
Hayf kim güm-geşte râh-ı tîh-i hayret olmuşuz
Bir sadâ gûş eyleriz ammâ ki kâil nâ-bedîd

Keşti-i akla olur her mevci bir girdâb-ı ye’s
Aşk bir deryâ-yı ummândır ki sâhil nâ-bedîd

Nâbî
Leb zikrde ammâ ki gönül fikr-i cihânda
Kaldı arada sübha-i mercân mütereddid

Lâ
Zencîr-i cünûn gerdenimi eyledi mu‘tâd
Mecnûn-ı İlâhînin olur sübhası fûlâd

Hayrî Reîsü’l-küttâb
Aceb mi gafleti efzûn ederse rîş-i sefid
Ki vakt-ı subh olur dîdelerde hâb lezîz

Visâl-i yâri kılar hüsn-i hulku şîrîn-ter
Dahi ziyâde eder şerbeti gül-âb lezîz

Sitem kerem yerine kâim olduğu vardır
Şitâda lâ-büdd olur tâb-ı âftâb lezîz

Fuzûlî

Ey mezâk-ı cânê cevriñ şehd ü şekker tek lezîz
Dembedem zehr-i gamın kand-i mükerrer tek lezîz

Şerh-i ahvâlim sen meste nasîhat gibi telh
Telh-i güftârın ben mahmûra sâgar tek lezîz

Lâ

Rakîbe oldu müyesser İlâhî zehr olsun
Îtâb-ı telh-i lebin gibi bir şarâb-ı lezîz

İbn Kemâl

Yola çıksa şâhlar âdetdürür bârân yağar
Sen ne şehsin yoluna halkın gözünden kan yağar

Gözlerim yaşı ümîd-i vasl ü bîm-i hicr ile
Benzer ol bârâna kim bir ân diner bir ân yağar

Ve lehü

Gamzenin hançerleri zahmın dehânım sandılar
Şu'le çıkdı âteş-i dilden zebânım sandılar

Sultân Ahmed-i Sâlis

Bir safâ ile neşât-ı âbâdı etdin çün makar
Sana da ey gam adem-âbâda lâzımdır sefer

Ahmed Paşa

Müşkil budur ki her kime kim hâlim ağlasam
Aşkın yolunda ol dahi benden beter çıkar

Ahmed aceb mi cennet-i kûyundan olsa dûr
Bilmezlik ile âdem elinden neler çıkar

Ve lehü

Halka-i zülfün ki ruhsârında ser-gerdân yatar
Yasdanıp genc üzre san bin başlı sü'bân yatar

Gör nice Hindû-beçedir gül yüzünde benleri
Kim gül-i ter döşenip meh-tâbda uryân yatar

Ve lehü

Kıldım belâ-yı aşk ile ben mübtelâ sefer
Meşhûrdur ki âşık ya sabr u ya sefer

Hayyretdeyim ki böyle he vâdâr iken sana
Çün erdi kûyma niçün eyler sabâ sefer

Gitmez kapından ol ki göre zülf-i haddini
Akreb de olsa mâh değildir revâ sefer

Ve lehü
Âh kim gamzelerle dilberler
Takınır sağlı sollu hancerler

Ârızın lutfun öğmeğe bülbül
Berg-i gülden letâif ezberler

Ve lehü
Şem‘-i meclis germ olup öykendigüçün yüzüne
Asdılar bâzârda sonra zebânın yakdılar

Ve lehü
Düşmüş yüzüne zülfü perîşân ü bî-karâr
Yâ Rab kim ol da bencileyin mübtelâ mıdır

Ve lehü
Gül yanağında hatt-ı yâr okunur
Yûlicü’l-leyle ve’n-nehâr okunur

İshâk
Erdi bahâr mevsimi açıldı lâleler
Bezm-i çemende devr eder piyâleler

Ve lehü
Günden güne ol gonca dehen hûb olacaktır
Devrân gibi pür-fîtne vü âşûb olacaktır

Ol la‘l-i Mesîhâ-demi gördün mü ki anın
Bir bûsesi bin cân gibi mergûb olacaktır

Bir yer var imiş dil-beri âşık-keş olurmuş
İshâk meger var ise Üsküb olacaktır

Ve lehü
Farkına düşdü gönül derd ü belâya cân verir
Cânına kâr etdi gurbet âşinâyâ cân verir

Rahmet ol âşüfte vü şeydâyâ kim dil-dârdan

Bir göz ucuyla ırakdan merhabâya cân verir

Tevbe etdim der imiş İshâk dil-ber sevmeğe
Hay inanman Tanrı hakkı Mustafâ'ya cân verir

Ve lehü
Derd-i hecriyle neler çekdiğimi âh bilir
Ger ölürsem dimezem kimseye Allâh bilir

Âh şahım deyu yazdık der ü dîvâr-ı dile
Ötesin yazmağa varmaz dilimiz şâh bilir

Firkatinle yine bir derde düşübdür İshâk
Gâh bilmez unuttur kendisini gâh bilir

(s. 72)

İshâk
Ol ki hüsn ü hulk ile halk-ı cihânın cânıdır
Bir meh-i nâ-mihribânın zâr ü ser-gerdânıdır

Bu cemâl-i bî-nazîr ü hüsn-i bî-hemtâ ile
Ben anın hayrânıyım ya o kimin hayrânıdır

Ve lehü
Yâra yalvaramayıp kalsa hicâb altında
Bir kadeh mey kişinin cümle hicâbın götürür

Hoca-zâde Es'ad
Hevâ-yı sünbülîde seyr-i sünbülzâr a'lâdır
Zemîni âsmânı gösterir özge temâşâdır

Es'ad
Müselmânım diyen böyle kıyar mı ehl-i îmâna
Ne milletin ne âyînin perestiş kârısın kâfir

Muhlis Es'ad Paşa
Her câh ü saâdetde bir başka safâ vardır
Her izzet ü devletde bir başka safâ vardır

Gurbetde vatan yâdı kalbe getirir şâdı
Geçmiş günü sohbetde bir başka safâ vardır

Ağyâra gücenmiş yâr afvına çâş yalvar
A'dâya mürüvvetde bir başka safâ vardır

Mey dâfi‘-i gam derler âlem bunu söylerler
Cânân ile işretde bir başka safâ vardır

Ve lehü
Kaysı yektâ sanma dünyânın nice mecnûnu var
Mülket-i aşkın kemâl-i vüs‘at-i hâmûnu var

Zülfü sünbül hâli fül ruhsârı gül ol âfetin
Gülsitân-ı hüsnünün ezhâr-ı gûn-â-gûnu var

Lâf-ı da‘vâ-yı enâniyyet ne lâyük âkıla
Herkesin âlemde bin mâ-fevkı bin mâ-dûnu var

Nâzenînler nazmımı ser-zîb-i ıkd eyler benim
Tab‘ımın Muhlis nice böyle dürr-i meknûnu var

Ve lehü
Herkesin hâlince vardır bir tecellîgâh-ı aşk
Bîsütûn Ferhâda kûh-ı Tûr şeklin gösterir

Yanmağa mecbûr eden bilmem nedir pervâneyi
Var ise nâr ehl-i aşka nûr şeklin gösterir

Dilde âteş serde dûd u eşk-i yemm dü-dîde çarh
Cism-i âşık sûretâ vapur şeklin gösterir

Benzer erbâb-ı riyânın hâli ol kâşâne
İç yüzü vîrân dışı ma‘mûr şeklin gösterir

Ve lehü
Bir hoş tekellüm eyler o âfet çıtır pıtır
Pek tatlı söyler etse de lüknet çıtır pıtır

Fındıklı zevkîn etmişe benzer o mest-i nâz
Ağzında tarz-ı sohbet-i işret çıtır pıtır

Cânlar değer dakîka-i vaslım der idi yâr
Koynuma gece gireydi sâat çıtır pıtır

Muhlis sipend-i âteş-i aşk olmasa dilin
Nazmında olmaz idi bu hâlet çıtır pıtır

Ve lehü

Bîh-1 nahl-i aşk hâk pâk-i idrâkimdedir
Ser sahbâ-yı muhabbet tâk-1 idrâkimdedir

Âleme pertev-nisâr-1 himmet olsam çok değil
Mihr ü mâh-1 feyz çün eflâk-1 idrâkimdedir

Es'ad-1 Bağdâdî
Kayırmam bana cevır ü gayra lutfun fark ideydin tek
Seni cân ü gönülden sevmeyen kimdir seven kimdir

Âgâh
İncinme cevırine dahi ol mâh tâzedir
Bilmez nevâzîş-i dili bi'llâh tâzedir

Bîgânelerle cünbişin ol nahl-i nev-resin
Âha havâle eyler idim âh tâzedir

Ve lehü
Huzûr-1 yârdayız kıyl ü kâlimiz hoşdur
Zamâne hâlimize korsa hâlimiz hoşdur

Ve lehü
Gönülde âh-1 pey-â-pey keder alâmetidir
Bu tünd-bâd yine bir haber alâmetidir

(s. 73)

Âgâh
Hiç sorma mübtelâların ahvâlini bellidir
Sen bî-vefâya dil verenin hâli bellidir

Ve lehü
Dil hayâlinde hayâlin dil-i bî-tâbdadır
Gâh mey şîşede geh şîşe mey-i nâbdadır

Ve lehü
Lâyık değil vedâ ile âzâr-1 döstân
Mânend-i nâme gizli sefer meşrebimcedir

Ve lehü
(Nâ-mübârek kademi nehr-i Fıratı kurutur)

Ve lehü
(Dahi ey şem'-i bezm-ârâ fîrûzânlık ne gün-çündür)

Emrî

Kühsâr-ı Bîsütûnda gösterip lâle sandığın
Ferhâd kanlar içdiği hûnîn piyâledir

Emânî

Vasf-ı dendânını geh geh dil-i mahzûn söyler
Söylemez söylemez ammâ dürr-i meknûn söyler

Ânî Fâtıma Hâtun

Hayâl-i ârızınla dîde sahn-ı gülsitânımdır
Açılmış şerhalar sînemde nahl-i erguvânımdır

Bâkî

Her kaçan gönlüme fikr-i ârız-ı dil-ber düşer
Gûyiyâ mir'âta aks-i pertev-i hâver düşer

Ger ölürsem hasret-i kaddiyle ol servin beni
Bir yere defn eyleyin kim sâye-i ar'ar düşer

Anun için varmazam kûyuna kim giryân olup
Hâk-i râhın korkaram câna gözümde ter düşer

Ve lehü

Zahm-ı dilden kan akar bu çeşm-i giryân bî-haber
Garka verdi âlemi bir katre ummân bî-haber

Yâr bî-pervâ Celâlî gibi hatt kaldırdı baş
Memleketde fitne peydâ oldu sultân bî-haber

Mest olup uyurken öpmüş la'î dil-dârı rakîb
Ehremenler aldılar mührü Süleymân bî-haber

Ve lehü

Kûyun gedâsı oldu dil-i mübtelâyı gör
Sevdâ-yı mülk-i saltanat eyler gedâyı gör

Ve lehü

Dil derdini gamınla dil-figâr olan bilir
Bîmâr hâlini yine bîmâr olan bilir

Ve lehü

Kesb eder derd ü gamın dil çeşm-i giryân harcanır
Cem' eder deryâ-yı ummân ebr-i bârân harcanır

Ve lehü

Kapında sâil olmak gayra mihmân olmadan yeğdir
Gedâ-yı kûyun olmak dehre sultân olmadan yeğdir

Ve lehü

Nihâl-i kâmetin cânâ aceb serv-i dil-ârâdır
Egerçi kaddin a' lâ kâmetin a' lâdan a' lâdır

Ve lehü

Zülfünden ayrı Bâkî bir hâl ile yürür kim
Zencîrden boşanmış dîvânedir sanırlar

Ve lehü

Biz tâlib-i teveccüh-i ikbâl-i rûzgâr
Gül-berg-i bâg-ı ömr ise ber-bâd olup gider

Ve lehü

Huşk ü ter ile kâni' olan ayş ü nûş eder
Dünyâ gamını pâdşeh-i bahr ü berr çeker

Ve lehü

Güzeller mihr-bân olmaz demek yanlıştır ey Bâkî
Olur va'llâh bi'llâh hemân yalvarı görsünler

Ve lehü

Cân la'lin eyler ârzû yâr içmek ister kanımı
Yâ Rab ne vâdîdir bu kim cân teşne cânân teşnedir

Ve lehü

Doyulmaz hân ü ihsâna kanâat gelmez insâna
Kerem gördükce ey Bâkî gedâlardan recâ artar

Ve lehü

(Güzel söz güherdir güher az olur)

Pertev Paşa

Handesi âvâz-ı kulkul giryesi taktîr-i mey
Mâcerâ-yı meclise sâgar hem ağlar hem güler

Jâlesi giryân olur handân olunca goncesi
Gülşen-i ibretde verd-i ter hem ağlar hem güler

Ehl-i sûziş gülse de vâreste olmaz giryeden
Baksana şem'-i ziyâ-güster hem ağlar hem güler

(s. 74)

Erzurumlu Pertev Paşa
Bir hâneye mâlik değilim ben şu cihânda
Kuttâ‘-ı tarîkın dahi şeş-hânesi vardır

Bekâyî-i İznîkî
N’ola her dem nikâb ile çıkarsa yollara zenler
Ki bağlar yüzlerini kasd-ı gâret etse reh-zenler

Bahâyî
Yârin tecelliyâtını sad gûne eyleyen
Âyîne-i dilimde olan inkisârdır

Behiştî Vizeli
Hünkâr şehre geldi diye seyre çıkdılar
Her kûşe meh-likâ dolu hünkâra kim bakar

Ve lehü
Bülbül-i gül-şen-i kudsüm bu cihân dâmımdır
Beni bunda tutan ol serv-i gül-endâmımdır

Tevfik
Ne gûne aldadır bin şîvelerle şâhid-i takdîr
Tevekkülден geçip dil-beste-i tedbîr olandan sor

Tîgî
Yıkar bir ayağıyla âlemi bilmem ne hikmetdir
Şarâb-ı telh ile sâkîde benzer acı kuvvet var

Ve lehü
Âhıma meyl eyledi ol servi etdim der-kenâr
Âlem içre görmedim böyle muvâfık rûzgâr

Cinânî
Ne azm-i terk-i diyâr etmeğe mecâlîm var
Ne kâdirim ki duram bir garîb hâlim var

Cevdet-i Atîk
Nakd-i vaktin ayş ü nûşa sarf eder
Ehl-i zevkın ekseri medyûndur

Mâil-i hûbân olur erbâb-ı aşk
Leylî’ye meyl eyleyen Mecnûndur

Cevdet Paşa

Göçüp geçmişse de ehl-i safânın nâmı kalmışdır
Eğer gitdiyse Cem bezm-i cihânda câmı kalmışdır

Ve lehü

Tenezzül ayn-ı rif'at olduğun seyr et ki sun'-ı Hak
Ser-i kâkülleri bâlâ-yı çeşm-i izzet etmiştir

Ve lehü

Tecellî-hâne-i hulyâda kaldı Cevdetâ ancak
Bakıp mir'at-ı ruhsârına hayrân olduğum yerler

Cevrî

Çarha kılma serfûrû ikbâl için gayret budur
Hem gedâ hem pâdşâh-ı âlem ol devlet budur

Her ne denli himmete endâze olmazsa yine
Müşterî olma metâ'-ı devlete himmet budur

Hâzık

Tenezzül eylemez âlî-himem çirk-âb-ı dünyâya
Anunçün zirve-i câha çıkan ekser edânîdir

Ve lehü

Kimdir bu rûzgârda âsûde-hâl olan
Târîh-i ser-güzeşt-i selef ezberimdedir

Hâlet Efendi

Perîsin bî-bedelsin tarz ü tavrın hep müsellemdir
Ne çâre bî-vefâsın âh insâniyyetin yokdur

Sen ey tîğ-ı tegâfûl gamzeden gaddâr kâfırsın
N'îçün pek zulm ü bî-dâd ile bilmem şöhretin yokdur

N'îçün terk eyleyip zâr u perîşân eyledin böyle
Senin hâletle ey bî-gâne-hû az ülfetin yokdur

Hâletî Dervîş

Âh edersem bile âh etmeğe başlar kühsâr
Âh der âh işidir kûh-ı belâda dîl-i zâr

Kefevî Hüseyin Çelebi

Mezâk ehli lebin yâd etse tûtî kandı vasf eyler

Bilen söyler acebdir hâl-i âlem bilmeyen söyler

Haşmet

Gül hazâna muntazır bülbül figâna münhasır

Çeşm-i ibretle gülistân ayn-ı şîvengâhdır

Hersekli Hikmet Beğ

Eylemişdir âlemin bûd ü ne-bûdundan ferâğ

Dil ne ukbâsın hayâl eyler ne dünyâsın bilir

Eylemez Hikmet tenezzül yoksa kim erbâb-ı aşk

Celb ü teshîr ü visâlin vefk-ı a'lâsın bilir

Ve lehü

İdrâk eden netâyic-i ahvâl-i âlemi

Vâreste-i alâik-ı bûd ü ne-bûd olur

Ve lehü

Bî-tâb ü tâkat etdi beni renciş-i humâr

Bir bâde sun fakîrine sâkî sevâbdır

Bî-hûdedir kemâl ü dirâyet zamânede

Bâb-ı kibâr-ı asra hüner intisâbdır

Hikmet-i nizâm-ı âlem-i kevn ü fesâdı hep

İhlâl eden müdâhene vü irtikâbdır

(s. 75)

Hersekli Hikmet Beğ

Nâdânda kim eş'ia-i ikbâl eder zuhûr

Gûyâ sehâb-ı fitnede eyler kamer zuhûr

Yâ Rab ya kadr-i dânişe feyz-i revâc ver

Yâhûd cihânda etmesin ehl-i hüner zuhûr

Tut kim zamâne hurde-şinâs-ı umûr imiş

Eyler ne çâre hükm-i kazâ vü kader zuhûr

Çün kim ikâl-i dest-i meşîetdedir cihân

Bilmem n'îçündür eyledi akl-ı beşer zuhûr

Hikmet tekâbü'l üzredir ahkâm-ı hâdisât

Elbet eder verâ-yı safâdan keder zuhûr

Ve lehü
Bü'l-aceb mecmûa-i kesret-nümâdır kâinât
Cümlelerin şîrâze-i cem'iyet-i eczâsı bir

Rû-nümâdır neş'esinde hep tefâvüt âlemin
Sâki-i sun'un velî-i câm-ı cihân-pîrâsı bir

Terk-i âmâl-i dü-kevn et Hak-cûy isen
Sâlik-i aşk-ı İlâhînin olur sevdâsı bir

Ve lehü
Hazm eder ümmîd-i rif'atle şikem-perverd-i câh
Her ne vaz'-ı herze-âmîz etse mukbilden zuhûr

Halîm Girây
Çeşm-i Hak-bînde ağyâr ile yâr ikisi bir
Bâğ-ı tevhîdde zîrâ gül ü hâr ikisi bir

Gâh ruhsâra gehî zülfe bakar nev-hevesân
Ehl-i tahkîka göre leyl ü nehâr ikisi bir

Şâhlar hâk-i siyâh içre fakîrâne yatır
Dergeh-i Hakda sığâr ile kibâr ikisi bir

Ve lehü
Hazân-âlûdedir reşk-i bahârân gördüğün yerler
Makarr-ı zâğdır şimdi gülistân gördüğün yerler

Hanîf
Azli nasbından muanvendir ricâl-i devletin
Kıymet-i gevher nigîninden dahi efzûndur

Hayretî
Ağlamakdan döndü bir girdâba düşmüş mûya ten
Göreyim şimdengirû nâr-ı mahabbet nem yakar

Hâtemî Edirneli
Erişir menzil-i maksûduna âheste giden
Tîz-reftâr olanın pâyına dâmen dolaşır

Ve lehü
Şîvesinden duramaz bir dem ayağ üstüne yâr
Tâze şâhın yine kendüye olur mîvesi bâr

Halîlî
Âşıkâ dil-rubâ mı eksik olur
Ehl-i derde belâ mı eksik olur

Ne sorarsın Halîlî ağladığım
Yâr ile mâcerâ mı eksik olur

Hayâlî
Cihân-ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler
Şu mâhîler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Ve lehü
Nedir cân kim anı sen nâzenîn cânâne vermezler
Sana âşık olanlar yoluna cânâ ne vermezler

Hayrî Reîsü'l-küttâb
Vahdete nisbet ile kesret-i eşyâ birdir
Mevcler her ne kadar çok ise deryâ birdir

Dikkat ashâbı gerek anlamağa mefhûmun
Nüşa-i câmia-i kevnde ma'nâ birdir

Ma'nâ-yı vahdet-i Hakk kesret ile sâbit olur
Gerçi şâhid ikidir şer'de da'vâ birdir

İhtilâfât-ı şuûnât cedâvil gibidir
Bahr-i tevhîde akar cümle-i mecrâ birdir

Ve lehü
Ol nâleler ki etmiş idim dergehinde ben
Bir gün olur ki hâtır-ı yâra hutûr eder

Seyl-âb-ı eşkim üstüne yokdur hamüşde
Bir cisrdir ki leşker-i mihnet mürûr eder

Dervîş Paşa
Tahammül cevri-i yâra ta'ne-i ağyâra müşkildir
Bilir derd ehli anı yara üzre yara müşkildir

Dürrî
O şeb ki sâkî-i ra'nâ yürür durur oturur
Eyâg ü şem' ü ahibbâ yürür durur oturur

Ne hâldir bu ki seyyâre vü sevâbit ü hâk

Hevâ-yı aşk ile hâlâ yürür durur oturur

(s. 76)

Dürrî

Bahâr şevkî ile cûy u serv ü sebze-i ter
Bu gülşen içre ne zîbâ yürür durur oturur

Bilir mi gör harekât ü sükûn u hayretini
Egerçi Dürrî-i şeydâ yürür durur oturur

Zâtî

N'oldun inlersin felek hercâyî cânânın mı var
Her makâmı seyr eder bir mâh-ı tâbânın mı var

Benzini ey bûstân fasl-ı hazân mı etdi zerd
Yoksa başı taşra bir serv-i hırâmânın mı var

Ve lehü

Skender gibi bir er yoğ iken ey nev-civân anı
Suya iletip bu dehr-i pîre-zen susuz getirmiştir

Ve lehü

Şuâ'ından gecem gündür duhânından günüm dündür
Ne gecem gecedir âhım odundan ne günüm gündür

Zekâî

Âftâba bakamam hâtırına yâr gelir
Mâha noksân erer ol gece ki dildâr gelir

Elem-i hecrin ile kûşe-i vahdet yeğdir
Hele ağyâra müdârâ bilene âr gelir

Ve lehü

Hümâ-yı himmetim bâd-ı hevâya rağbetim yokdur
Kanâat kûşesinde rûzgâra minnetim yokdur

Zihnî Defterdâr

Yâr çâh-ı zekanım ayn-ı vefâdır der ise
Sakın ey âşık-ı bî-çâre inanma çenedir

Zihnî-i Erzurûmî

İnleyip dülâb-veş dökdüm gözümde âblar
Döndürünce ol mehi kurdum nice dülâblar

Râif Molla
Aksinin âyînesi sînendir
Aksinin sînesi âyînendir

Râzî
Hudâ dîvâr-ı devlet-hâne-i erbâb-ı ikbâli
Gehî bir lâne-i güncişk-i bî-ârâm için saklar

Râşid Müverrih
Cedelkârâna hâmûşî kadar rengîn cevâb olmaz
Sükûtun merd-i dâna hasmını ilzâm için saklar

Ve lehü
Hulûs-ı âlemi nakş-ber-âbdır derler
Vefâ zamânede ayn-ı serâbdır derler

Cihânda devlet eder aybın âdemin mestûr
Günâh ederse de farzâ sevâbdır derler

Çıkınca nâmı mey-âşâmlıkla bir rindin
Elinde âb görölse şarâbdır derler

Ümîd-i vuslat ederken firâk-ı cânânı
Egerçi çekmedik ammâ azâbdır derler

Ve lehü
Meâl-i gaflet-i erbâb-ı dünyâ hep nedâmetdir
Bu rü'yâ hâbdân evvel dahi ta'bir olunmuşdur

Râgıb Paşa
Harâbâtı görenler her biri bir hâletin söyler
Safâsın nakl eder rindân zâhid sıkletin söyler

Tecellî neş'esin ehl-i şikem idrâk kâbil mi
Behişt andıkca zâhid ekl ü şürbün lezzetin söyler

Ne zabt-ı hâkim-i şer'î ne hükm-i zâbıt-ı aklî
Cünûn iklimini seyr eyleyenler râhatın söyler

Miyân-ı güft ü gûda bed-meniş îhâm eder kubhun
Şecâat arz ederken merd-i Kıbtî sirkatin söyler

Muvâfıkdır yine elbet mizâca şîve-i hikmet
Tabîbin olsa da kizbi marîzin sıhhatin söyler

Perîşânî-ı hâtır nükte-i serbeste-veş kaldı
Ne kimse hikmetin anlar ne Râgıb illetin söyler

Ve lehü
Hem sînesi pür-dâğ hem âvâzesi muhrik
Neyden bilinir sûz-ı mahabbet neye derler

Nâkıs olmaz feyz-i zâtî telhî-i eyyâmdan
Bâde telh oldukca artar neş'esi kuvvetlenir

Lâl olur elbet zebân-ı hâme-i pîçîde mûy
Kılca gamdan tab'-ı erbâb-ı sühen illetlenir

Kâse-i lebrîz Fağfûr olsa da vermez sadâ
Servet efzâyîş bulunca ağıniyâ hastelenir

(s. 77)

Râgıb Paşa
Sanma menşûr-ı hîred ya iffet-i takvâ yürür
Bezm-i Cemdir bunda hükm-i câm-ı gam-fersâ yürür

Bîsütûnu zûr-ı Ferhâd eyledi sâir mesel
Himmet-i uşşâk olunca kûh pâ-ber-câ yürür

İmtiyâz-ı sâbit ü seyyârı müşküldür hayâl
Zanneder keştî-nişînân sâhil-i deryâ yürür

Her metâ'ın bir revâcı var bu bender-gâhda
Geh tahammül geh niyâz ü gâh istiğnâ yürür

Ve lehü
Sanma kim dâire-i şeyhî kerâmetle döner
Ehl-i cûd eylediği feyz ü semâhatle döner

Oldu rûşen bana hem sûret-i fânûs hayâl
Çarh-ı ser-geşte dahi tâb-ı mahabbetle döner

Âb u hâkında var âsâr-ı ferah mey-gedenin
Kim ki endûh ile azm etse meserretle döner

Ve lehü
Izdırâb-ı nâ-be-hengâm istemez tahsîl-i kâm
Mevki'inde bî-tekellüf-kâr kendin gösterir

Böyledir Râgıb mükâfât-ı amel kim fi'l-mesel
Sorsalar mağdûrunu gaddâr kendin gösterir

Ve lehü
Uçurdum murg-ı hâbı hasretinle çok zamanlardır
Dü-çeşm-i hûn-feşânım şimdi hâlî âşiyânlardır

Cihânda katre zîr-i zehr hırmân olmadır kârı
Bu nîlî kâse-i ma'kûsı kim âsmânlardır

Ve lehü
Kûy-ı fenâyâ şevk ile pûyân olup gider
Gûyâ gelen bu dehre peşîmân olup gider

Kaldık esîr-i merkez-i hâk-i ten sakîl
Cûlar sû-yı muhîta şitâbân olup gider

Ve lehü
Emelden olduğumuz böyle dûr bizdendir
Değil felekde rehâvet kusûr bizdendir

Ne denli zerre gibi bî-vücûd isek de yine
Şu kâr-hânede nakş-ı zuhûr bizdendir

Ve lehü
Baht olmayınca hüsn-i tabîat neyi müfid
Sâib de olsa halk hatâsın arar bulur

Geh deyr u gâh Ka'be gehi Sûmenâtı
Hak-cûy kande olsa Hudâsın arar bulur

Ve lehü
Çıkar mı tâ-be-mahşer lezzet-i zahmı derûnumdan
O lûtfu kim hadengin etdi hep hâtır-nişânımdır

Ve lehü
Münâfi-i edebdir her talebde şîve-i ibrâm
Anınçün cilvegerdir sûret-i nehy üzre matlebler

Ve lehü
Sû-be-sû sevk eyleyen hep sâik-ı takdîrdir
Kimsenin destinde yok Râgıb zimâm-ı ihtiyâr

Ve lehü
Bî-vücûd olmak gibi yokdur cihânın râhatı
Gör ki sîmurgun ne dâmı var ne de sayyâdı var

Ve lehü
Efendi ta‘n edenin aklı var mı Mecnûna
Gürûh-ı ehl-i hevâ içre bir mi bin deli var

Râmî Paşa
Mükedderdir ser-â-ser meşreb-i eczâ-yı âlem
Safâ-yı hâtır ancak bâdede sâgarda kalmıştır

Rahmî
Za‘fdan günc-i ‘anâda kim dil-i şeydâ yatur
Ger ecel gelseydi görmez şöyle nâ-peydâ yatar

Cûşa gelse kem habâbıdır rüsûm-ı kâinât
Aşkdır nâmı fezâ-yı dilde bir deryâ yatar

Var fenâ deştin temâşâ et açıp ibret gözün
Nice İskender türâb olmuş nice Dârâ yatar

Şâh-ı âlem gelse çekmez pâynı dâmânına
Günc-i istiğnâda Rahmî şöyle bî-pervâ yatar

Ve lehü
Şeb mahv olur hemîşe ki necm-i seher doğar
Encâm-ı inhizâmda mihr-i zafer doğar

Âbisten-i safâ vü kederdir leyâl hep
Gün doğmadan meşîme-i şebden neler doğar

(s. 78)

Rûhî
Belâdır şâhsârı berg ü bârı mihnet ü gamdır
Dıraht-ı aşk derler bâğ-ı dilde bir nihâlim var

Ve lehü
Dil-i uşşâk yâra yâr ise ağyâra mâildir
Ne hâletdir bu kim bûlbûl güle gül hâra mâildir

Ruhsat
Senin’çün ey meh-i tâbımda hâle dâğ-ber dildir
İzâr-ı hâl-dârında bu hâle dâğ-ber dildir

Süveydâ-yı derûn-ı lâle nâ-ber-câ değildir hep
Düşüp aşkınla sahrâ vü cibâle dâğ-ber dildir

Gehî mihr ü gehî mâh-ı münevverden olur mehcûr
Felek âmed şüd-i subh u leyâle dâğ-ber dildir

Değil sûrâhî-i ney ruhsatâ âsârdan hâlî
Dem- i uşşâk-ı bî-sabr ü mecâle dâğ-ber dildir

Rüşdî-i Kadîm
Bir nîm câm-ı nâza dahi yok tahammülüm
Ma'zûr-ı çeşm-i mestin ola tâkatim budur

Ve lehü
İrer bir sâhil-i maksûda âhir fûlk-i dil kalmaz
Olur bir gün müsâid rûzgâr ammâ zamân ister

Ve lehü
(Ayağından bu bezmin el çekip dûr olmamız yeğdir)

Ref'î
Çokdan olurdum yolunda şeh-süvârım hâk-sâr
Korkarım kim çok görür anı götürmez rûzgâr

Remzî Pîrî Paşa
Şeb-i zülfünde kalanlar zulümât ile yürür
İrişen lebleri âyîne-i hayât ile yürür

Zâhidi hasret-i mey şöyle zaîf eyledi kim
Elde tesbîh ü asâsı salâvât ile yürür

Bursalı Remzi
Cânı yokdur birinin ola müşâbih kaddine
Bunca sûretler ki tasvîr etdiler nakkâşlar

Rûhî
Kimi gam-nâk bu halkın kimi ayyaş nedir
Kiminin bâlişi atlas kiminin taş nedir

Bâis-i hande nedir gonca-i nev-hâstede
Bülbül-i zârda ki dîde-i hûn-pâş nedir

Taleb-i ni'met-i vasl eylerken Leylâdan

Kâse-i kelle-i Mecnûnu kıran taş nedir

Hele gel derd ü belâ sofrasına mihmân ol
Sen de gör ehl-i mahabbet yediği aş nedir

Öldüren den ne eser zâhir ölen den ne nişân
Râh-ı aşkında peyâpey kesilen baş nedir

Ve lehü
Cân dirîg etmediğim yoluna ol mâh bilir
Kuluna sâdık olan bendesini şâh bilir

Ne kadar hüsnü ziyâd olduğunu ister isen
Yine ol şûh-ı cefâ-cû bizi bed-hâh bilir

Şol kadar yaraladı tîg-ı firâkın beni kim
Ne belâ çekdiğimi yaradan Allâh bilir

Tutdu şemşîrine yüz gitmeye râh-ı ‘ademe
Dil-i şeydâ ne kadar tıfl ise de râh bilir
Ve lehü
Kimi mestâne seher yâr ile gülşende yatur
Kimi derd ü gam-ı hicrân ile külhende yatur

Künc-i mihnetde rakîbâ beni tenhâ sanma
Yâr eger sende yatarsa elemi bende yatur

Kîn uşşâk belâ-keş dil-i sengîninde
Benzer ol âteş-i sûzâna ki âhemde yatur

Hânedan taşra hırâm eyle gör ey serv-i sehî
Her kadem hâk-i rehinde nice efgende yatur

Hâk ü hûn içre yatur derd ü gamınla Rûhî
Yâd idüp anı demezsin ki aceb kanda yatur

Ve lehü
Kime cüz’î bu cihân kimine küllî görünür
Cüz’ ü küll âlem-i ma’nîde müsâvî görünür

Olmayan peyrev-i pîrân-ı kütübhâne-i aşk
Ne bilir âlem-i sûretde ne ma’nâ görünür

Pîr-i reh âdeme dünyâda gerekdir yoksa

Bir kadem taşra ki çıkdık reh-i ukbâ görünür

Gird-bâd-ı reh-i pür-vahşet-i sahrâ-yı adem
Kays-ı ser-geşte-dile kâmet-i Leylâ görünür

(s. 79)

Rûhî

Lebin andıkca gönül dîde-i giryân ağlar
Biri inler gam-ı aşk ile biri kan ağlar

Benim ağladığıma gülse aceb mi cânân
Resmdir gonca güler bülbül-i nâlân ağlar

Hem rakîb ağlar elinden o perînin hem ben
Kâfir ağlar gam-ı aşkıyla Müselmân ağlar

Ve lehü

Mest olup gül gül açılmışsın bu fettânlık nedir
Âlemi kırmakdasın âşûb-ı devrânlık nedir

Dil firâkında perîşândır desem dersin neden
Bir perîşânsın ki bilmezsin perîşânlık nedir

Ma'rifetdir fasl eden âlemde cinsinden seni
Ey diyen insânım evvel bil ki insânlık nedir

Ve lehü

Dünyâya gelen durmaz dünyâ ne aceb yerdir
Ukbâya giden gelmez ukbâ ne aceb yerdir

Kendinde mürüvvet yok halkında fütüvvet yok
Dikkatle nazar kıl gör dünyâ ne aceb yerdir

Ve lehü

Dil ki câm-ı aşk ile mest-i harâb olmuş yatur
Pây-bûsın ârzûsuyla türâb olmuş yatur

Kimse bilmez Rûhi-i âşüfte-hâl-i hâk-sâr
Râh-ı gamda nice yıllardır türâb olmuş yatur

Ayak çek bezm-i âlemden ki âlem menzil-i gamdır
Ferâgat âleminden geçme kim âlem bu âlemdir

Ve lehü

Sâz-ı aşkın edemez kimse hevâsın teşhîs
Ol kadar var ki hemân işidilir bir sesdir

Ve lehü
Dil cûş-ı aşkda ten-i sad-çâk bî-haber
Deryâ temevvüc etmede hâşâk bî-haber

Riyâzî
Sitem kerem sayılır cevır ile cefâ bir olur
Tarîk-ı aşk u mahabbetde müddeâ bir olur

Seninle söyleşiriz ey hidîv-i Cem-mesned
O bârgâhda kim şâh ile gedâ bir olur

Ve lehü
Eylemiş yek-rengi-i aşkıyla şöyle ittihâd
Bilmezem sînemde cânım mı ya cânânım mıdır

Ve lehü
Pervânenin ki sûz-ı dilin nakl eder sabâ
Bî-ihyâr şem'-i şebistânı ağladır

Ve lehü
Senin hüsnün benim aşkım senin cevırın benim sabrım
Efendim dem-be-dem artar tükenmez bî-nihâyetdir

Zeyneb Hâtun
Bezm-i gülde yakamız şevk ile dâmâne yeter
Gücümüz lâle-sıfat çâk-i girîbâna yeter

Sâ'î
Görmek yüzünü hayli zamân mültemesimdir
Tut âyine-i rûyını âhir nefesimdir

Sâ'î Nakkâş
Hele incindiğim yerler gönül ol yâra pek çokdur
Bilinmez dâğ-ı sînem gerçi ammâ yara pek çokdur

Sâlim
Kâzibân nâil-i câh olsa da izzet mi denir
Kıssa-hân câyını ref' etmeğe rif'at mi denir

Sermed Şeker-zâde
Şol arak kim ol gül-endâmın yanağından çıkar

Selsebîlin aynıdır Firdevs bâğından çıkar

Her nefes uymak diler ney nâle vü feryâdına
Bu hevâyı mutribâ anın dimâğından çıkar

Surûrî Burdurlu
Dehen-i tengine bir söz mü bulunmaz ammâ
Hüner ol nükte-i ser-besteyi ta'bîrdedir

Sırrî
O nihâl-i bâğ-ı işve sana da eder temâyül
A gönül ne âh edersin buna rûzgâr derler

Ve lehü
Kanı hâk-i rehin âhımla berbâd etdiğim demler
Anılmaz mı ser-i kûyunda feryâd etdiğim demler

Sırrî Trabzonlu
Akar cûy-ı sirişkim kâmet-i dil-cûyun andıkca
Dolar kan ile çeşmim la'lini yâd etdiğim demler

Âsitân-ı gayra yüz sürmem kapından sürseler
Dönmezem yolunda ölmekden eğer öldürseler

Ve lehü
Bildin esîr-i renciş-i hicrânın olduğum
Cevr ile etme böyle tegâfûl günâhdır

Saîd
Ey nûr-ı dîde senden ümîd-i saîd-i zâr
Ancak ümîd-i şefkat o da gâh gâhdır

(s. 80)

Saîd Beğ Hızır Ağa-zâde
Müselmân sûretinde kim bilir kâfirse de zülfü
Günâhı söyleyenler boynuna bizce karanlıktır

Sa'yî
Sağ esen o ko beni ey dil-i bîmârım var
Ger ölürsem bana çeşmim gibi ağlarım var

La'le dönse gözümün yaşı n'ola aksinden
Dîdede çünkü hayâl-i leb-i dîdârım var

Gam beni şöyle zaîf eyledi kim dildâra
Tâkatim yok dimeğe bir iki güftârım var

Nice hoş-dil olayım sa'y-i belâ güncinde
Bister-i gamda yatır bir dil-i bîmârım var

Selîkî
Anunçün murg-ı Mecnûn başı üstünde mekân eyler
Ki kûy-ı Leylî hâşâ kinden anda âşiyân eyler

Sultân Selîm-i Sâlis
Rûz u şeb dîdelerim derdin ile kan ağlar
Vâkıf olan benim esrârıma her ân ağlar

Gördü çün derd-i dil-i zârımı rahm etdi tabîb
Dedi ey haste-i hicrân sana dermân ağlar

Derd ile rûyuna baktıkca senin İlhamî
Yüzü handân olur ammâ ciğeri kan ağlar

Sultân Selîm-i Sâni
Nevâ-yı neyde rûh-efzâ olur uşşâka bir dem var
Dilâ ney gibi nâlân olmada bir özge âlem var

Ve lehü
Tâlibâ sa'y-i belîğ et kûy-ı yâra varı gör
Cânı cânâna verip terk eyle yoğu varı gör

Siyâh-pûş İrânî
Ben derim nûkhet-i zülfün getir ey bâd-ı sabâ
O gider başıma sevdâ-yı perîşân getirir

Şeref Efendi
Berg-i gülle andelîb-i zârı tekfîn etdiler
Bir Gülistân beytini üstünde telkîn etdiler

Şem'î
Geçdi ömrüm su gibi eşk-i revânım çağlar
Acıyıp deryâlar ağlar hâlîme ırmağlar

Gün doğar sanman şafakdan her seher Ferhâd için
Başına odlar yakıp feryâd ederler dağlar

Dervîş Şinâsi

Derûnî âşinâ ol taşradan bîgâne sansınlar
Bu bir özge revîşdir âkıl ol dîvâne sansınlar

Şehrî
Tâli'imden şöyle me'yûsum ki etmem îtimâd
Kevkeb-i bahtım girîbânımdan eylerse zuhûr

Şeyhî Hamîdî
Demek uşşâkı ki gerdân edip yakmak o yârindir
Güneş şem'in değil pervâne-i bî-ihtiyârındır

Sâdık Çelebi
Başında âşiyân-ı murg-ı mihnetdir kıyâs etmek
Cünûn erbâbının Mecnûn emîr-i tâc-dârıdır

Seyyid Sabrî
Her sözüm izz-i huzûra sühan-ı hâs iledir
Hak bilir sana ubûdiyyetim ihlâs iledir

Ve lehü
Âdem bu bezm-i devr-i dil-ârâyâ bir gelir
Bil kadr-i ömrünü kişi dünyâyâ bir gelir

Ve lehü
Şem' giryân lâle sûzân gonca hûn-âlûdedir
Var mı bir dil kim belâ-yı dehrden âsûdedir

Ve lehü
Kiminle leb-be-leb zânû-be-zânûsun safâlarda
Sebû-veş hem-nişînin câm-veş hem-sohbetin kimdir

Safvet
Köhne mazmûn-ı Sinimmâr Havernak-âsâ
Beytten beyte girip çıkmadan oldum bîzâr

Ziyâ Beğ
Görmeden âsâr-ı nîsânın bahâr elden gider
Güller âhir râm olur ammâ hezâr elden gider

Nev-civân sevmekde ben pîrânı ta'yîb eylemem
Hüsn olur kim seyr ederken ihtiyâr elden gider

Rızk-ı maksûma kanâatdır meâli hikmetin
Kâh hırs-ı nev-şikâr ile şikâr elden gider

Sâr-bân-ı asr isen hazm eyle zîrâ vakt olur
Bir topal merkeb belâsiyle katâr elden gider

Killet-i idrâkden sanma Ziyânın gayretin
N'eylesin kim yer gelir sabr ü vakâr elden gider

(s. 81)

Ziyâ Beğ
Sanma gerdûn çenber-i devr-i zamânı döndürür
Bir yed-i kudret bu dölâb-ı cihânı döndürür

Cemre-i hûşîddir zerrâtı gerçi döndüren
Kim aceb ol cemre-i âteş-feşânı döndürür

Bu ne âteşdir ki yâ Rab aşk derler nâmına
Her şerârı bin zemîn ü âsmânı döndürür

Hey ne deryâdır o deryâ-yı ezel kim katresi
Âsiyâ-yı âlem-i kevn ü mekânı döndürür

Hastedir dil şöyle kim dest-i tereddüdle ecel
Bir yanından bir yana ol nâ-tüvânı döndürür

Âlem-i nazm ü belâgatda Süleymân'dır Ziyâ
Parmağında Hâtem-i sihr ü beyânı döndürür

Ve lehü
Çeşm-i nigâra bağrın pür-sûz u tâb göster
Şâhîn-i nâz alıssın laht-ı kebâb göster

Resminde ey musavver dikkatler et miyâne
Çeşmin o mest-i nâzın az nîm hâb göster

Bak câma aksin alsın tâ nahşeb-i zenehdân
San'atla sonra ondan bir mâh-tâb göster

Vâkıf isen cihânın encâmına elemden
Ne ıztırâb arz et ne pîç ü tâb göster

Her hatve çâh-ı gamdır deşt-i emel hayâl et
Ya düş çeh-i belâya ya içtinâb göster

Ve lehü

Ne kânûna ne cebr ü zûra ne hünkâra tâbîdir
Bu bender-gehde herkes dirhem ü dînâra tâbîdir

Felek bir mâh-rû aşkıyla devr etdirdi dünyâyı
Benim bahtım aceb bir kevkeb-i seyyâra tâbîdir

Sehâb-âsâ yürürler yerde câmid gördüğün dağlar
Bütün zerrât bir kânûn-u istimrâra tâbîdir

Giden gelmez gelen meçhûldür bil kadrini hâlin
Bu dehrin mihnet ü zevkî bütün efkâra tâbîdir

Ahâlî tâbî'-i metbû'dur şâha hakîkatde
Yekûnun hükmü bâlâsındaki mikdâra tâbîdir
Ve lehü
Bir pıtırta duysa gûşum ağzıma cânım gelir
Sanırım gam-hânemi teşrîfe cânânım gelir

Dâmenin tutmak için düşdükce yârın pâyına
Reh-güzâr-ı destime kendi girîbânım gelir

Kandasın ey sabr-ı tâkatsûz taraf-ı bâğdan
Şeh-levendim sevdiğim serv-i hırâmânım gelir

Ey Ziyâ elbette kurtulmaz ziyânımdan felek
Ben gidersem meclis-i devrâna dîvânım gelir

Ve lehü
Gâh eder bir neşter-i mesmûm merhemden zuhûr
Gâh eyler nûş-dârû kâse-i semden zuhûr

Hep müessir bir müessirden bulur feyz-i vücûd
Gerçi eyler sûretâ âsâr-ı âdemden zuhûr

Bâr-ı hâtırdır belâ-cûyân-ı aşka âştî
Lezzet ol şâdîdedir kim eyleye gamdan zuhûr

Nâmını hürmetle hâlâ yâd eder rindân-ı aşk
Hayli demdir gerçi sahbâ edeli Cemden zuhûr

Ve lehü
Hevâ-yı kâkülünle cism-i bîmârımda cân titrer
Vezân oldukca sarsar bâğda berg-i hazân titrer

Meger hurşîdi hüsnün haste-i hummâ-yı aşk etmiş
Anun'çün âsmânda hem yanar hem her zamân titrer

Beyâzından bilir kurb-ı sabâh-ı leyle-i ömrü
Dem-i pîrîde ondan dest ü pâ-yı merdümân titrer

Ve lehü
Yâr müşfikdir çalar sâat beni âgâh eder
Ömrümün her sâati geçdikce bir kez âh eder

Ve lehü
Bir gün ölür cefâdan o şûh cihân geçer
Ey dil dediklerin olur ammâ zamân geçer

Ve lehü
Bî-tâb gördü âşıkına sîne tutdu yâr
Âhir nefesde hasteye âyîne tutdu yâr

Ve lehü
Bir nazar et çiçeklere bir su veren civânı gör
Bâğ-ı vücûda kıl nazar san'at-ı bâğ-bânı gör

Ve lehü
Turfê bir kâşâne-i gamdır Ziyâ mülk-i fenâ
Her giren ol hâneye giryân girer giryân çıkar

(s.82)

Tâlib
Gülün evrâkını bâd-ı hazân etdi nisâr âhir
Dağıtdı âşiyân-ı andelîbi rûzgâr âhir

Ve lehü
Ne dilde tâb-ı sudâ'-ı humâr-ı hasret var
Ne hâst-gârî-i câm-ı visâle cür'et var

Dirîg vakt-i azîz-i mahabbet oldu hebâ
Ne sende rahm ne bende niyâza tâkat var

Egerçi çok nige-h-i âşnâda lutf ammâ
Tegâfûlünde dahi başka bir letâfet var

Tohmas Şâh
Yollarında şeb-nem-i eşkim yatır üftâdedir
Âftâbım hâkdan kaldır ki merdüm-zâdedir

Ârif Hikmet Beğ Şeyhü'l-islâm
Mecbûr eden mezâlîme erkân-ı devleti
İsrâf-ı bî-lüzûm sefâhet değil midir

Ey muhteşem efendi vekâlet-penâh iken
Sarrâfa ser-fürû da rezâlet değil midir

Çeşm-i zevi'l-besâire her seng-i makbere
Mir'ât-ı sâf-ı çehre-i ibret değil midir

Ve lehü
Bezm-i ümîd-i neş'e-i âlemde dem-be-dem
Herkes birer hayâl ile mest-i şarâbdır

Çeşmim görürdü âlemi bir gül-sitân o dem
Ömrün bahâr mevsimi ahd-ı şebâbdır

Ve lehü
İktizâ-yı hikmet üzre selb-i akl eyler kazâ
Yoksa kim pâ-beste-i dârü'sşifâ olmak diler

Ve lehü
Girye izhâr ederek mesti bu bezm-i dehrin
Etdiği zevk gam-ı encâma peşimân görünür

Ve lehü
Gınâ-yı kalbimin etdim zekâtı mâl-ı dünyâyı
Zer-i hûrşîdini arz etse gerdûn rağbetim yokdur

Ve lehü
Behîmiyyet çerâ-gâh-ı safâdır
Gam-ı âlem benî Âdem içindir

Âşık
Libâsın sanma göz o gül 'izârın çeşm-i bülbüldür
Hezârân çeşm-i bülbülden tecellî etdi bir güldür

Âsım Çelebi-zâde
Bezm-i tarabda sâkiyâ bana ne gül ne lâle ver
Derd-i gama devâ için nîmçe bir piyâle ver

Sebze-i pâ-y-mâlim ben de bu gül-şenin felek
Değmez isem su vermeğe bir iki katre jâle ver

Ve lehü
Temâşâ-yı cemâl-i yâra perde dûd-ı âhımdır
Felekde bana gün göstermeyen baht-ı siyâhımdır

Ve lehü
Pîrlikde âteş fakrın olur te'sîr-i saht
Gör çenâr-ı köhnenin hâlin nice sûzân olur

Ve lehü
Kâbiliyyetdir husûl-i matlabın sermâyesi
Elde isti'dâd olunca kâr kendin-güster

Âsım Mütercim
Dem olmaz kim vücûdum hûn-ı gamla olmaya âlûd
Bu cismin âb u hâkî hûn-ı deşt-i Kerbelâdandır

Âsım
Kaddin yanında serv-i dil-ârâya kim bakar
A'lâ gelince bir yere ednâya kim bakar

Âtîf
Fehm etmeyen dakâyık-ı nakş-ı sanâyi'i
İbretistân-ı âleme a'mâ gelir gider

Ve lehü
Halka-i seyha değil çeşm-i tecellî zâhid
Seyr-i leylî-i bekâ dîde-i zencîr iledir

Âlî Kadîm
Tenimde şerhalarım seyl-i eşk yollarıdır
O yolların ötesi bahr-i bî-kerâna çıkar

Âlî Uralı
Hûrşîd gibi gerçi ki hüsnün kemâlde
Ey âftâb-ı çehre zevâlin de öyledir

Abdî Himmet-zâde
Kimi bülbül dedi nâmına kimi murg-ı seher
Andelîbin adı gül-şende hezâr oldu meger

Adnî Mahmûd Paşa Vezîr-i Sultân Mehmed Fâtih
Ol serv-i mâh-ı çehre ki gülden yanağı var
Cân u gönülde lâle gibi mihr dâğı var

Dil murgı hâlî dânesi sayındadır velî
Bilmez anı ki zülf-i siyâhında ağı var

(s. 83)

Mahmûd Paşa
Benzetme mihr ü mâhı felekde cemâline
Tâ ki kimesne işide yerin kulağı var

Arşî
Öpdüler birbirinin gözlerini dilberler
Yine bâdâmlara kapladılar şekerler

İzzet Beğ Yenilikci
Sevk ü takdîrde endâze vü mîzân olmaz
Feyz-i Mevlâya göre nâkıs ü kâmil birdir

Kuvvet-i tâlia‘ bak istemez isti‘dâdı
Mansıb-ı devlete nâ-kâbil ü kâbil birdir

Bir olur adl-i İlâhîde Süleymân ile mûr
Dergeh-i Hakda hemân şâh ile sâil birdir

İzzetâ rahmet-i Hak nîk ü bedde yek-sândır
Yağsa bârân-ı kerem bahr ile sâhil birdir

Ve lehü
Aşk-ı cihânı bu dil-i nâlâna verdiler
Bir ra‘şe-dâr ile dolu peymâne verdiler

İzzet Âlî Paşa
Ey hoş ol şeb kim bana arz-ı cemâl eylerdi yâr
Bî-mecâl idim ben ibrâm-ı visâl eylerdi yâr

Şâhid-i maksûd ağı şemde ben mahrûm-ı kâm
Subha dek teklîf vasliyle cidâl eyler yâr

Pîç ü tâbından gürîz etmek murâd etdikce ben
Halka-i zülfün kemend-i mekr ü âl eyler yâr

Nâr-ı gayretle arak-rîz-i hicâb oldukca ben
Dîdesin mecrâ-yı eşk-i infîâl eyler yâr

Süstî-i tâli‘le ben bî-tâb iken hayf ü dirîg

Kendisin âzürde-i fikr-i muhâl eyler bana

Koydu istîlâ-yı bînâyî beni bir hâle kim
Hayretimden sûret-i bî-cân hayâl eylerdi yâr

Ve lehü
Eyledin âvâre mevc çîn-i zülfünden beni
Cûşîş-i sevdâ dil-i Mecnûna sahrâ istedir

Bezm-i meyde dilber oldukca tebessüm-rîz şevk
Fikr-i fâsid âdeme ber-câ-yı tenhâ istedir

Ve lehü
Sûret-pezîr-i mârifet olmakdandır hüner
Yoksa bu dehre nice heyûlâ gelir gider

Buldukca eşk-i dîde-i ter cûşîş ü sükûn
Gûyâ ki cezr ü med ile deryâ gelir gider

Ve lehü
Beni nâ-kâm eden ikbâl-i hünerdir yoksa
Eser-i kevkeb-i bahtımda şeâmet yokdur

Lezzet-i la‘l-i lebi telhî-i âzâr iledir
Olmaz ol meyde halâvet ki merâret yokdur

Ve lehü
Peygûle-i meşîmede tıfl-ı ümmîdime
Mehd vücûda gelmeden evvel herem gelir

Ve lehü
Kiminle hem-kadeh-i bezm-i ayş idin kâfir
Ki hokka-i dehenin kokladım şarâb kokar

İzzet Molla
Hezâr-ı suya nigâh etsem ârzû birdir
İki göz olsa dahi resm-i hâde-hû birdir

Taaddüd eylemez îcâb menî‘-i feyze
Piyâle olsa hezârân yine sebû birdir

Bulur nihâyeti kıl ü kâl ü vahdetde
Devâsibe-i nefse cadde-i gelû birdir

Ne gûşe-gîrleri nâil-i emel gördük
Cihânda terk-i metâlibde cüst-cû birdir

Bu gülistân-ı fenâda cemâl-i âşıkız
Nezzâremizde hat-âverle sâde-rû birdir

Ve lehü
İç bâde güzel sev de ne derlerse desinler
Mey-hânede kal evde ne derlerse desinler

Ve lehü
Andelîbi verd-i sad-berg ile tekfîn etdiler
Bir gülistân beytini kabrinde telkîn etdiler

Böyle dâmen-keş değildi dest ü vaslında o şûh
Bir takım âşık tekâpûlarla hod-bîn etdiler

Ve lehü
İdbâr-ı saht âkılı dîvâne gösterir
İcbâr-ı baht câhili ferzâne gösterir

Mir'ât-ı devletin bu da bir sırr-ı mübhemi
Mansıb da âşnâları bî-gâne gösterir

(s. 84)

İzzet Molla
(Hakka hak bâtıla bâtıl görünür kâmiller)
(Her Alî haydar değil her seyfe denmez zü'lfekâr)

Ve lehü
(Kimse kâm almış değil ya kâm-ı âlem kimdedir)
(Kim ki hizmet-kâr alır ma'nîde hizmet-kâr olur)

İzzetî Veşne-zâde
Firkatde kanlar ağlarız ümîd ü vasl ile
Yâd eyleriz bu demleri de bir zamân olur

Azmî-i Kadîm
Halîlim sûz-ı aşkı âteş-i aşka düşenden sor
Bir oddan pîrehendir onu başından geçenden sor

İsmetî
Hem yakar pervânesin hem sûz-ı dil izhâr eder
Muktezâ-yı meşreb-i şem'-i şeb-ârâ böyledir

Atâ Edirneli

Gamzen hadengi tîr-i belâdan haber verir
Kaşın kemânı kavs-ı kazâdan haber verir

Bin cân veren fetâde bana var mıdır demiş
Bir cân bulunmadı mı Atâ'dan haber verir

Atâ Üsküblü

Bağrım fîrâk oduyla yanmış kebâba benzer
Keyfiyetiyle şî'rim rengîn şarâba benzer

Bu kara kara eski göynekleriyle sînem
Yer yer ocağı kalmış şehir-i harâba benzer

İlmî Remzi-zâde

Kadem basmaz bisât kurba İlmî geçmeyen serden
Eğer bilmek dilersen onu başından geçenden sor

Ulvî

Kâmilin gitse vücûdu nice icâdı kalır
Sen dahi anlayıgôr kim er ölür adı kalır

Ne hoş cemâline yaraşır hatt-ı müşg-bâr
Âmentü bi'ilezî halku'lleyli ve'nnehâr

Avnî Beğ

Hikmet nedir ki ekser erbâb-ı kuvânın
Mevcûd-ı iktidârı dil-âzârlıkdadır

Ve lehü

Âblar dolâblar yekdiğerinden âh eder
Birbirinden müşteki mağdûrlar gaddârlar

Ve lehü

Avnî nice ibrâz-i kemâl eylesin âdem
Bir yerde ki hak söyleyeni dâra çekerler

Gâlib Dede

Âşıkda keder n'eyler gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır

Gazâlî

Bezm-i çemende jâle ile doldu lâleler

İşret zamânı geldi pür olsun piyâleler

Fâizî Kaf-zâde

Ehl-i derdin berg-i sebzinden mezârı bellidir
Bin bahâr olsa yine gam-sebz-mezârı bellidir

Ve lehü

Âkıl isen bu rûz-gâr-ı bezm-i safâdan al murâd
Meclis-i 'îşi telh eder Fâizâ zamân gelir

Fâik Beğ Manastırlı

Peymânen üzre yer yer sâkî habâb göster
Kevn ü mekânı yek-ser nakş-ı ber âb göster

Bir katre meyle ser-i âdemden et haber-dâr
İblîsi secdesinde pür-pîç ü tâb göster

Ve lehü

Cebhen üzre vaz'-ı engüşt-i teemmülden murâd
Mâha i'câz-ı Resûlullâh'ı söyletmek midir

Ve lehü

Geçdi bir şûh hatt-ı âverdenin âhir eline
Şimdi gûyâ dil-i sad-çâk sakal şânesidir

Fâik Memdûh Beğ

Ruhunda ol ham-ı gîsû büküm büküm bükülür
Ki âteş üzre olan mû büküm büküm bükülür

Bu pîç-tâba aceb âhımız mı oldu sebeb

Neden o zülf-i semen-bû büküm büküm bükülür

Bu nazm-ı dil-keşi Fâik görünce reşkinden

Belî miyân-ı sühen-gû büküm büküm bükülür

Ve lehü

Dîdem olmuşdur gam-ı gird-i hattınla eşk-bâr
Nem zuhûr eyler ererse çeşme elbette gubâr

Derd ile çıkdı gözümden kâh âteş kâh eşk

Gûyiyâ tennûrdur kim oldu tûfân âşikâr

Sînemi aşkıyla yârın dâğ-ı ber-dâğ eyledim

Sâyesinde ol şehin aldım nişân-ı iftîhâr

(s.85)

Memdûh Beğ

Düşdü gîsû-yı siyeh-tâb-ı leb-i şîrînine
Şîr-i sâffın nûşuna ârız olur elbette mâr

Cismi mîzânü'l-hevâdır sanki fâik âdemin
Her nefesde görmede bir germ ü serd-i rûzgâr

Ve lehü

Ben derd-i aşkı söylemesem başka derd olur
Hicrân belâ vü sabr belâlar belâsıdır

Hoş bir zamânda verdi emânât-ı aşkı yâr
Uşşâkın âh ol dem-i kâlû belâsıdır

Firâkî

Âşıkâ nâz eylemez dil-ber egerçi az olur
Ey benim çok sevdiğim bu ne tükenmez nâz olur

Fuzûlî

Hüsnün oldukça füzûn aşk ehli artık zâr olur
Hüsn ne mikdâr olursa aşk ol mikdâr olur

Cennet için men' eden âşıkları dîdârdan
Bilmemiş kim cenneti âşıkların dîdâr olur

Aşk derdinden olur âşık mizâcî müstakîm
Âşıkın derdine dermân etseler bîmâr olur

Zâhid-i bî-hod ne bilsin zevkını aşk ehlinin
Bir aceb meydîr mahabbet kim içen hüş-yâr olur

Ve lehü

Cilve-i aks-i ruhun âyînede ey reşk-i hûr
Rûşen etmiş anı kim hûrşîddendir aya nûr

Berk-i âhım gökyüzün tutmuş sirişkim yeryüzün
Sohbetimden hem vuhûş eyler teneffür hem tuyûr

Dâğ-ı dil-sûz firâkın oldu gün günden füzûn
Nûr-ı mâh efzûn olur hûrşîdden oldukça dûr

Ve lehü

Geh gözde geh gönülde hadengin mekân dutar
Her kanda olsa kanlıyı elbette kan dutar

Dil çekse n'ola cân ü teni hâk-i kûyuna
Hâr ü has iletir anda ki kuş âşiyân dutar

Zıkr-i lebinle zülfüne dil oldu dest-res
Onun gibi ki okuyup efsûn yılan dutar

Ve lehü
Âh eylediğim serv-i hırâmânın içindir
Kan ağladığım gonca-i handânın içindir

Ser-geşteliğim kâkül-i müşgînin ucundan
Âşüfteliğim zülf-i perîşânın içindir

Ve lehü
Öyle ser-mestim ki idrâk etmezem dünyâ nedir
Men kimim sâkî olan kimdir mey-i sahbâ nedir

Gerçi cânândan dil-i şeydâ için kâm isterim
Sorsa cânân bilmezem kâm-ı dil-i şeydâ nedir

Hikmet-i dünyâ vü mâfihâ bilen ârif değil
Ârif oldur bilmeye dünyâ vü mâfihâ nedir

Fuzûlî
Ol perî-veş kim melâhât mülkünün sultânıdır
Hükm onun hükmüdür fermân onun fermânıdır

Sürdü Mecnûn nevbetin şimdi benim rüsvâ-yı aşk
Doğru derler her zamân bir âşıkın devrânıdır

Ve lehü
Bende Mecnûn'dan füzûn âşıklık isti'dâdı var
Âşık-ı sâdık menem Mecnûn'un ancak adı var

Kıl tefâhür kim senin hem var benim tek âşıkın
Leylî'nin Mecnûn'u Şîrîn'in eger Ferhâd'ı var

Ve lehü
Perîşân halk-ı âlem âh ü efgân etdiğimdendir
Perîşân olduğum halkı perîşân etdiğimdendir

Mukavves kaşların kim vesmelerle jeng dutmuşlar
Kılıçlardır ki kanlar dökmek ile reng dutmuşlar

Ve lehü
Rûha benzer dil-berim bilmem mekânı kandadır
Kim bilir âlemde ankâ âşiyânı kandadır

Ve lehü
Mihneti kendüye zevk etmedir insâna hüner
Gam ü şâdî-i felek böyle gelir böyle gider

Ve lehü
Güle gûş etdiremez bülbül anın'çün inler
Varak-ı mühr-i vefâyı kim okur kim dinler

(s. 86)

Fuzûlî
Benden Fuzûlî isteme eş'âr-ı medh ü zemm
Ben âşıkım hemîşe sözüm âşıkânedir

Ve lehü
Müjgânı oku sîneme tâ ber takulubdur
Sabreyle gönül çoğu gidip azı kalubdur

Fuzîlî
Leylî'nin Mecnûn'u Şîrîn'in dahi Ferhâd'ı var
Kâr-ı aşkı bana sor her san'atın üstâdı var

Figânî
Bûsene kâni' değil dil vaslının şeydâsıdır
Dil-berâ ma'zûr tut dünyâ tama' dünyâsıdır

Ve lehü
Merdüm-i dîde kenâr etmeğe ol serv-i kaddi
Yetmiş iki dereden su getirip âl eyler

Kütahyalı Kabûlî
Yokdur günâh o gamzesi hûnîde bendedir
Şâhım suç öldürende değildir ölendedir

Ve lehü
Gülüp açıl dedikce gülmenin de vakti var dersin
Açıl ey gonca-i bâğ-ı letâfet gül zamânıdır

Şeh-zâde Korkut
Tûtîyâ-yı hâk-i pâyından eden kat‘-ı nazar
İki gözümse gerekmez çıksın ey nûr-ı basar

Ve lehü
Hasret-i verd- i ruhunla lâle-i nu‘mânı gör
Baş açık abdâl olup piline yaprak bağlanır

Kâmil Paşa
Hükûmet hikmet ile müşterekdir
Vezîr olan hakîm olmak gerekdir

Kâmî
Yüzünde fitne-i hatt-ı kîl ü kâli rûşendir
Güzelliğin geçeydi gâlibâ bu yüzdendir

Ve lehü
Kanlar dökerse gamze-i bî-dâdı vaktidir
Bu demleri o bir gün olur çok zamân arar

Kânî
Erbâb-ı hased her ne kadar olsa müzâhim
Bir kerre felek bana da nevbet verecekdir

Lebîbî
Aşk dil-berden cüdâ sanma bedende cân yatur
Gâfil olma herkesin gönlünde bir arslan yatur

Ârızında halka halka olmuş ol zülf-i dü-tâ
Genc-i hüsnün hıfz için gûyâ iki su‘bân yatur

Mihr-i ruhsârı ziyâ vermiş cihâna gün gibi
Câme hâbında seher geh gördüm ol cânân yatur

Bâde-i aşkı içip geçmiş Lebîbî kendüden
Mey-gede küncinde şöyle mest ü ser-gerdân yatur

Lisânî
Libâsında değildir nakş-ı kemhâ pençe resminde
Benim dest-i ümîdimdir ki dâmânında kalmışdır

La‘lî
Ezhedin gönlünde cennet âşıkın dîdâr-ı yâr
Her kişinin lâ-cerem başında bir sevdâsı var

Leylâ Hanım

Kıl meclisi âmâde ne derlerse desinler

İç dil-ber ile bâde ne derlerse desinler

Âlemde nedir farkı bana medh ile zemmin

Sağ olsun ehîbbâ da ne derlerse desinler

Ve lehâ

İç bâdeyi gül-şende ne derlerse desinler

Âlemde sen eğlen de ne derlerse desinler

Mahremî

Âşık olmazdan mukaddem düşde düşdüm âteşe

Mübtelâ-yı aşk olursun diye tâbîr etdiler

Muhtârî

Zülfün açıp nesîm ide mi rûyın âşikâr

Ol günü gösterir mi aceb bana rûz-gâr

Mahtûmî

Devlet ricâli râhatı hîç bilmemekdedir

Râhat ricâl-i devleti hîç bilmemekdedir

Medhî

El-hased ey mirvaha olmuş makâmın dest-i yâr

El verirse böyle el versin kişiye rûz-gâr

Sultân Murâd-ı Sâlis

Lutf-ı Rahmâna istinâdım var

Fazl-ı Hak'dan nice murâdım var

Çün dürüst etmişim Hudâya gönül

Meded-i Hakka i'timâdım var

(s. 87)

Sultân Murâd

Leşker ü mâla ittikâ etmem

Asker-i gayba istinâdım var

Çalışın ey mücâhidân-ı gazâ

Dîn yolunda benim cihâdım var

Umarım ki duâm ola makbûl

Ki kabûlüne i'tikâdım var

Ve lehü

Beni âlemde Ferhâd eyleyen şîrîn zebânındır
Beni bülbül gibi zâr eyleyen gonca dehânındır

Meşkî

Hem-demim olsa n'ola derd ü belâ mihnet ü gam
Âlemin işreti cem'iyet-i yârân iledir

Ma'bedî

Güle güldür söylese bülbül ne bilsin âdemi
Yâ Rab ol şûh-ı dil-ârâ gül müdür bülbül müdür

Münîf

Kayd-ı vakfiyye-i ensâb-ı cünûnu gördüm
Kays'ı ol silsilede erşed-i evlâd yazar

Nâilî

Sâkî fûrûg-ı rûyunda âb ü tâb göster
Germiyyet-i hayâdan hûrşîdi âb göster

Dersin ki olmasın râz-âgâh-ı neş'e-i nâz
Cibrîl'e çeşm-i mestin mahmûr-ı hâb göster

Pür-cûş-ı aks-i la'l-i teb-hâle-dârın olsun
Her sunduğun kadehde sâkî habâb göster

Gör secde-i niyâzı sen bana hûblarda
Şâyeste-i perestîş bir âftâb göster

Ey şahne kâr perhîz ol fark-ı zühde mey-rîz
Destinde Bâyezidin câm-ı şarâb göster

El sunma hân-ı lutf-ı çarh-ı siyeh kelîme
Baht-ı leîme kendin âlî cenâb göster

Ve lehü

Târ târ-ı turre-i pür-pîç cânânım mıdır
Harf harf-i nüsha-i hâl-i perîşânım mıdır

Kûy-ı yâra rû-be-râh oldum sirişk ü dâg ile
Bilmezin yâ Rab çeken âbım mı ya nânım mıdır

Etseler bir perdede âğâza bilmez gûş eden
Nâle-i bülbül müdür gül-şende efgânım benim

Ve lehü
Sûz hemân aşkındadır yârın mekânın kim bilir
Gevherinde âb ü tâb olsun da kanın kim bilir

Var ise seng-i siyâh-ı kalbi âşıkdır mihek
Yoksa ol şûhun ayâr-ı hüsn ü ânın kim bilir

Zâtı eşrâf-ı zamânın Nâilî mâlûmdur
Ehl-i ilmin kim sorar zâtın zamânın kim bilir

Ve lehü
Gösterirsin câna mir'ât-ı ruhun kand-ı lebin
Kastın ol tûtî-i şekker-hâhı söyletmek midir

Ketm-i râz-ı aşk mümkündür demekden Nâilî
Hâhişin tıfl-ı dil-i âgâhı söyletmek midir

Ve lehü
Kimin koynundasın şeb-zinde-dâr-ı vuslatın kimdir
Azîmet hân bercîs iktidâr-ı da'vetin kimdir

Ne deyrin büt nigâr-ı âftâb-ı efrûzudur hüsnün
Ne bircik mâhisin pertev perest-i tal'atin kimdir

Ve lehü
Salâh-ı âlem-i kevn olsa gör fesâdı kadar
Olurdu kâm-revâ her kişi murâdı kadar

Bırakma dâmenin elden mahabbetin geh olur
Kulun takarrübü Mevlâsına vedâdı kadar

Ve lehü
Şahsın isti'dâdı lutf-ı peykerinden bellidir
Kîmyâ-yı kâbiliyyet cevherinden bellidir

Ve lehü
Ne gamzeden ne gam-ı yâr-ı pür-cefâdandır
Bizim şikâyetimiz baht-ı bî-vefâdandır

Ve lehü
Çıkaran âlemi başdan senin ey hil'at-i câh

Vakt-i pûşîşde olan bûs-ı girîbânındır

Ve lehü

Bin mübtelâsı var ser-i râhında cân be-kef

Ol tıfl-ı nev-zuhûr-ı hezâr âşnâyı gör

(s. 88)

Nâilî

Sa'y ile niceler olup mâlik-i kimyâ-yı fakr

Hâk bedest devlet ü câha zekât verdiler

Ve lehü

Teferrüc etmeğe dil bî-hod-âne Nâilâ

Verâ-yı âlem-i hayretde bir diyâr ister

Nâbî

Döğünse müşt-i teessüfle n'ola sîne-i ömr

Ki zâyî'olmadadır yok yere hazîne-i ömr

Bilinse kadr-i hayât-ı azîz râcihdir

Hezâr saltanata yek-demi kemîne-i ömr

Tehî kalır güher-i zinde-giden âhir-i kâr

Bu tîşe kavî-i enfâs ile defîne-i ömr

Biz ârâmîde-i keştî-i gafletiz ammâ

Nefes nefes cereyân üzredir sefine-i ömr

Ve lehü

Mevc-i murâd bâde-i cân perverimdedir

Harf-i neşât zîr-i leb-i sâgarımdadır

Benden sorun hakâyık-ı esrâr-ı âlemi

Te'lîf zâr nâme-i dehr ezberimdedir

Bâz-ı şikâr gîri çerâgâh-ı himmetim

Kâm-ı dü-kevn cünbiş-i bâl ü perimdedir

Ve lehü

Dem-i visâl zuhûr-ı hatt-ı nigâra düşer

Erişdirirse Hudâ îdimiz bahâra düşer

Hemân bize düşecek vakt-ı gülde ışretdir

Figân nâ-be-mahal meşreb-i hezâra düşer

Değil zemîne düşen berf-i hâne-i çarhın
Beyâz-ı sûret-i dîvâr pâre pâre düşer

Ve lehü
Dest-i nâzından urandan ki şarâb isterler
Gûyiyâ çeşme-i hûrşîdden âb isterler

Derd serden nice âzâd olur ol tâife kim
Bâde-nûş eyleyecek yerde gül-âb isterler

Sen hemân dildeki nakş-ı hevesi def eyle
Senden ey hâce ne defter ne kitâb isterler

Ve lehü
Hayât devlet-i pâ-y-der-hevâ değil de nedir
Vücûd-ı mevc bekâdır fenâ değil de nedir

Sipâh-ı memlekete ihtiyâc sâbit iken
Mülûk-ı âlem-i sûret gedâ değil de nedir

Esîr-i keş-me-keş-i ıztırâb iken ehlî
Bekâ-yı câha duâ bed-duâ değil de nedir

Ve lehü
Hattın ki gird-i çehre-i terden zuhûr eder
Bir fitnedir ki devr-i kamerden zuhûr eder

Gördüm elinde hancer-i uryânın ol mehin
Bir âb-ı sâfdır ki kemerden zuhûr eder

Bu sûz-ı aşka merdümün dîdedir sebeb
Her âteş ibtidâda şererden zuhûr eder

Ve lehü
Ne sendendir ne bendendir ne çarh-ı kîne-verdendir
Bu derd-i ser humâr-ı neş'e-i câm-ı kâderdendir

Dehân âlûde olmaz ni'met-i elvân-ı âlemden
Dimâğ-ı dilde lezzet hân-ı yağma-yı seherdendir

Ve lehü
Seninçün hâb-ı râhat çeşm-i giryânımla düşmendir
Bisât-ıistirâhat cism-i sûzânımla düşmendir

Gidelden sûzen-i müjgân ü târ-ı kâkülün elden
Rûfû-yı âkıbet çâk-i girîbânımla düşmendir

Ve lehü
Şikâyetim sitem-i şûh-ı ser-keşimdendir
Zuhûr-ı dûd-ı derûnum hep âteşimdendir

Ve lehü
Dîde-i âşık-ı müflis ki hatt ü haldedir
Çeşm-i nekbet-zede der-i safha-i rimâldedir

Düşmez âlûdelere dâiye-i istiğfâr
Çıkmaz ol çirk ki pîrâhen-i bakkâldadır

(s.89)

Nâbî
Nâme yazsam yâra destimde kalem nâ-bûd olur
Harf âteş-nâme hâkister mürekkeb dûd olur

Eylesem dâg-ı derûnum şerhine vaz'-ı kalem
Sîne-i harf üzre dâğ nokta-i hûn âlûd olur

Ve lehü
Gel ey nesîm-i sabâ kûy-ı yârdan ne haber
Gelir mi kâfile-i müşg-bârdan ne haber

Şemîm-i lutfuna âmâdedir meşâmm-ı ümîd
Ne güne cünbüşü var rûzgârdan ne haber

Ve lehü
Yârın güzer-gehidir uşşâka cây-ı râhat
Rindân-hâne ber-düş dâr u diyârı n'eyler

Nakşın girince câna mahv oldu ârzûlar
Dîvâr-ı günc-i gül-hen nakş ü nigârı n'eyler

Ve lehü
Sebû-yı meyle ibrîk-ı vuzû bir hâkdir ammâ
Ne hikmetdir bilinmez biri sâlih biri fâsıkdır

Dahi kimden ümîd-i sıdk edersin Nâbiyâ bilmem
Sabâhın bir nefesde nısfı kâzib nısfı sâdıkdır

Ve lehü
Reg-i tâk-i hafâdan cûşa gel ey bâde-i tahkîk
Kadehler şîşeler humlar sebûlar hep senin'çündür

Sezâdır sâ'ad-i sîmînin etsem heykel-i gerden
Bana pür-hışm ü kîn olmak adûlar hep senin'çündür

Ve lehü
Ben etdiğim niyâzı edersin rakîbe fâş
Ey süst ahd-i meclis emânet değil midir

Hep sen mi kâm-yâb olacaksın zamâned
Ey teng-çeşm kâr be-nevbet değil midir

Ve lehü
Egerçi köhne metâ'ız revâcımız yokdur
Revâca da o kadar ihtiyâcımız yokdur

O câh kim ola hem-dûş ihtimâl-i zevâl
Teveccüh etse bile ibtihâcımız yokdur

Ve lehü
Nakş eyle ey musavvir hüsn-i cemâl-i yârı
Âhû-yı çeşm-i şûhun ammâ remîde göster

Çün hall-i ukde-i dil müşkil-ter oldu sende
Engüş-t-i ârzû bî-nâhun bürîde göster

Ve lehü
Çenber olursa n'ola dâire-i câna kemer
Bestedir nakş-ı mey-hâne-i cânâne kemer

Ve lehü
Şikestelik dile gîsû-yı yârımızdandır
Bize bu şîve yine rûz-gârımızdandır

Ve lehü
Sezâ-yı tîğ olur haddin tecâvüz eyleyen mûlar
Anın'çün tîğden âzâdedir müjgân ü ebrûlar

Ve lehü
Yola bakmakdan ağardı sanemâ dîde-i ter
Ağla hey gözlerim ağla ne gelir var ne gider

Ve lehü
Gelse mîzân-ı kemâl ortaya ey Yûsuf-ı hüsn
Katı çok kimselerin ipliği bâzâra çıkar

Ve lehü
Anladım âyînenin râz-ı dilinden bunu kim
Tıynetî sâf olanın ehl-i nazar yâveridir

Ve lehü
Senden ednâyı görüp şükr ile dem-sâz olmak
Senden a‘lâlara reşk eylemenin merhemidir

Ve lehü
Kim ki meger zen-i dünyâyâ zebûn olmaz ise
Rezm-gâh-ı feleğe merd gelir merd gider

Ve lehü
Tevbe-i meyde sebât-ı kademimden sorma
Orasın sâkî-i gül-çehrenin îbrâmı bilir

Ve lehü
Kanda bir fitne-i zer dîde zuhûr eyler ise
Yine baksın bir ucu gamze-i dil-dâra çıkar

Ve lehü
Oldu sermâye-i hasret bana bîm ü ümmîd
Bilemem eyleyecek girye midir hande midir

Ve lehü
Dıraht-ı ye‘şden izhâr-ı berg ü bâr-ı ümîd
Tasarrufât-ı İlâhiyyeden ba‘îd midir

Ve lehü
Bir âferîdeden etme leb şikâyeti bâz
Ki nakşdan gile nakkâşdan şikâyetdir

(s. 90)

Nâbî
Hemân netîcesi bir fırkat olmasın yoksa
Visâlidir pes olan intizâr mümkündür

Ve lehü
Bâtıl hemîşe bâtıl ü bî-hûdedir velî
Müşkil budur ki sûret-i Hakdan zuhûr ede

Ve lehü
Ehl-i mâtem giryede küttâb-ı kısmet handede
Cân-sitânın verdiği ma‘cûn dü hâsiyyetlidir

Ve lehü
Yek-sebû yek-bezm ü yek-peymâne yek-mey yek-neşât
Mey-keşân-ı bezm-i insin ittihâdı böyledir

Ve lehü
Kimdir bizi men‘ eyleyecek bâğ-ı cinândan
Mevrûs-ı pederdir gireriz hâne bizimdir

Ve lehü
Olmaz yine marîz-i mahabbet şifâ-pezîr
Rûy-ı zemîne bir dahi Îsâ gelir gider

Ve lehü
Bir mihre zerreyiz ki fûrûğ-ı cemâlden
Kûyunda mihr sâye-i dîvârdan geçer

Ve lehü
Oldu beyâz-ı subh gibi mû-yı ser sefid
Ey hufte-çeşm uyan ki ibâdet zamânıdır

Ve lehü
Göstermesin o kaht-ı sühan meclisin Hudâ
Ki âlûde-i tenah-nuh ola lafz-ı nesteler

Ve lehü
Dile resm etmeden nakş-ı hayâlin gördüğü şûhun
Derûn-ı pür-heves mecmûa-i hakkâke dönmüşdür

Ve lehü
Gehî bî-ihtiyâr üftâdelikler pâ-yı dil-dâra
Değil küstâhlıktan lîk dermânsızlığımdandır

Ve lehü
Geh bülendi pest eder gâhî eder pesti bülend
Muktezâ-yı gerdiş-i dolâb-ı âlem böyledir

Ve lehü
Olma ey tab‘-ı harîs enbân-güşâ-yı ıztırâb
Kâr ü bârı âsyâb-ı âlemin nevbetledir

Ve lehü
Hüsn-i civân nisâyâ ne mümkün ola nasîb
Her hisseden zükûra nisâdan füzûn düşer

Ve lehü
Efzûnî-i hayât kim âzârlıkdadır
Sermâye-i necât sebük-bârlıkdadır

Ve lehü
Esâfil olmasa olmaz e‘âlî nâil-i sâ mân
Veren zîrâ ki sûret câme-i zer-târa sûzendir

Ve lehü
Cihân içinde murâdım ne ise verdi kazâ
Hemân bir almadığım intikâm kalmışdır

Ve lehü
Bir gün gelir ki sadra çıkar ser-firâz olur
Ol gördüğün kemîne ki nâmı piyâdedir

Ve lehü
Arz eyleme bî-hûde yere zahmını ey dil
Yok hokka-i eyyâmda merhem ne verirler

Ve lehü
Zebûn bulup bizi pâ-mâl-i cevri edenlerden
Berâ-yı gayret-i hak intikâm alır bulunur

Necâtî
Hatt-ı reyhân ile ol zibâ izâr
Sanasın mushafdır âyet ber-kenâr

Ve lehü
İki üç mîl yerden ben ayağın toprağın gördüm
Çekilse sürmeden eksik değildir göz terâzûdur

Ve lehü
Zülfüne nisbet ya alnın cennet olur ya ruhun
Çünkü Şâm’ın bâğ-ı huld altında ya üstündedir

Ve lehü
Tek yerde gökde zerre kadar minnet olmasın
Örtü döşek Necâtîye bir bûriyâ yeter

Nahîfî
Kanda varsa âşık-ı bî-çâre cânânın arar
Derd ile bî-mâr olan elbette dermânın arar

Ve lehü
Sanma rahmından sunar destin dil-i mecrûhuma
Ol kemân-ebrû cigerde tîr-i müjgânın arar

Ve lehü
Verd-i gül-zâra dokunmakdan sabânın kasdı var
Andelîb-i bî-nevânın râz-ı pinhânın arar

Ve lehü
Şeyh addeylediğin mürşid-i halvet-kârın
Ekserî mu‘tekif-i bezm-i ekâbir bulunur

(s.91)

Nahîfî
Mir’âta bakma bir iki gün eyle tecrübe
Sabr eylemek firâkına müşkil değil midir

Ve lehü
Tıraş oldukça hatt-ı yâr rûyında cilâ artar
Fetîl-i şem‘e benzer kim kesildikce ziyâ artar

Nedîm
Tahammül mülkünü ykdın Hülâgû Hân mısın kâfir
Amân dünyâyı yakdın âteş-i sûzân mısın kâfir

Kız oğlan nâzı nâzın şeh-levend âvâzı âvâzın
Belâsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kâfir

Nedir bu gizli gizli âhlar çâk-i girîbânlar
Aceb bir şûha sen de âşık-ı nâlân mısın kâfir

Niçin sık sık bakarsın böyle mir’ât-ı mücellâya
Meğer sen dahi kendi hüsnüne hayrân mısın kâfir

Nedîm-i zârı bir kâfir esîr etmiş işitmişdim
Sen ol cellâd-ı dîn ol düşmen-i îmân mısın kâfir

Ve lehü
Ne berg-i güldür o leb çiğnesem şeker sanırım

Ne goncadır o dehen koklasam şarâb kokar

Aceb ne bezmde şeb-zinde-dâr-ı sohbet idin
Henüz nergis-i mestinde bûy-ı hâb kokar

O ten ki hâk ola aşkın güdâz ü sûzendir
Biten giyâhî dem-i haşre dek kebâb kokar

Ve lehü
Her turrasında bin şiken-i dil-rubâsı var
Her bir şikenc-i turrada bin mübtelâsı var

Bir çeşmi var ki bir nice yüz bin lisân bilir
Bin hem-zebânı hem-demi bin âşinâsı var

Nergisî
Bedre değil nigâhı cihânın hilâledir
Noksanadır nazarları sanma kemâledir

Nüzhet-i Kadîm
Bir kerre de sor bâri gelip hastanı zâlim
İnsâf nenin adı mürüvvet neye derler

Nesîmî Şehîd
Kâfir görünce zülf ü ruhun dedi ey nigâr
Âmentü bi'l-lezî halaka'l-leyle ve'n-nehâr

Neş'et
Zen gibi şîve-i şehvetle alan dünyâyı
Vaz-ı haml etme gibi vermede feryâd eyler

Ve lehü
Gündüz çıkarır keyfini rindân ramazânın
İftâr safâsın dahi ehl-i şikem eyler

Neşâtî
Ruhsârın üzre zülfün bir pîç ü tâb göster
Çün hâle her çemende bir mâh-tâb göster

Arz eyledikce âşık la'l-i müzâb-ı çeşmin
Aç huffe-i dehânın sen dürr-i nâb göster

Olsun ol iki hancer cevher-nümâ-yı behcet
Ebrûlarında gâhî çîn itâb göster

Mestâne bir nighle bir şûr sal ki dehre
Zühdî tamâm-rüsvâ akli harâb göster

Resm eyle bezm-i aşkı ey mânî-i mahabbet
Ol bezme cân-zârı târ-ı rebâb göster

Pertev-nümâ-yı şevk et ol nâr-ı âb pûşî
Bezm-i safâyı sâkî pür âb ü tâb göster

Vasf-ı ruhunda tarh et bir nev-gazel Neşâtî
Yârâna nakş-ı sihri bir rû-yı âb göster

Ve lehü
Cilve-gâhı nâza kim ol âfet meh-rû çıkar
Her taraftan evc-i çarha şevk ile bin hû çıkar

Cân atar bî-çâre dil gâhî niyâm-ı nâzdan
Kasd-ı zahm-ı cân ile ol hancer-i ebrû çıkar

Remzden hâlî değil nakş-ı cemâl-i dil-rubâ
Hatt-ı la'li bir muammâdır ki şeft-âlû çıkar

Yâsemenden ser-zede sünbül sanır seyr eyleyen
Gûşe-i destârdan kim zülf-i anber-bû çıkar

Ve lehü
Feryâd-ı dil ki sîne-i gam-hârdan gelir
Bir nâledir ki ol pes-i dîvârdan gelir

Fitne salâ-yı el-hazer eyler şitâb ile
Ol şeh ki mest-hâne-i hammârdan gelir

Hamyâze-rîz bâdesidir câm-ı âf-tâb
Ol neş'e-i kim dile nigh-i yârdan gelir

Gül-gûne-i cemâle olur zîb-i bahş-ı reng
Her katre hûnuna çeşm-i güher-i yârdan gelir

(s. 92)

Neşâtî
Misâl-i çeşm-i bütân nergis-i çemen mahmûr
İçen bu bâdeyi mahmûr içmeyen mahmûr

Aceb mi mülk-i dile salsa gamzeler âşûb
Harâb-ı işve nigeş çeşm-i pür-fiten mahmûr

Bahâr-ı âlem-i câhın hazânı der-peydir
Olur bu meclise elbette her gelen mahmûr

Hâşâ keyf mi mahabbet kim
Harâb-ı aşk yatır Kays ü Kûh-ken mahmûr

Ve lehü
Bîn-i pâkîne elif-i ân desem n'ola
Ebrû-yı dil-keşi ana medd-i keşîdedir

Ve lehü
Mûydan ince miyân-ı şûh-ı fettânım mıdır
Rişte-i yârin dil mi ya reg-i cânım mıdır

Ve lehü
Çeşm-i mühre tûtiyâ eyler felek her rîzesin
Ârzû-yı sâye-i kaddinle her kim hâk olur

Ve lehü
Gör safâ-yı aşkı kim dil külbe-i ahzân iken
Gâh olur kim yâd-ı ruhsârınla Yûsuf-zâr olur

Ve lehü
Çeşmimde aks-i hanceri mestûr giryeden
Gûyâ derûn-ı âbda mâhî nihân olur

Ve lehü
Selb edip aklı geçen nâm ü nişân kaydından
Defter-i aşkda Mecnûn gibi nâm-âver olur

Nazîm
Bin pâre olsa zerre değil ol dehân kadar
Yanında cüz-i lâ-yetecezzâ cihân kadar

Ve lehü
Can verdi gam-ı aşktan ayrılmadı Mecnûn
Meydân-ı mahabbetde kıdem böyle gerekdir

Nef'î
Nâz ederse gamzesi uşşâk-ı zâra nâz eder
Zülfü bir âşüftedir kim rûzgâra nâz eder

Ve lehü
Çekdiğim derdi ne hem-hâne ne hem-râh bilir
Âşıkım hâl-i dil-i zârımı Allâh bilir

Ve lehü
Benim âşık ki rüsvâlıkda tutdu şöhretim şehri
Yazanlar kıssa-i Mecnûn'u hep yâbâne yazmışlar

Nevres-i Kadîm
Hacle-gâh-ı Hüsrev'i ol şeb ki tezyîn etdiler
Hûn-ı Ferhâdî hınâ-yı pâ-yi şîrîn etdiler

Çıkmadı bir nîm-ten kadd-i bülend-i himmete
Atlas-ı gerdûnu birkaç kere tahmîn etdiler

Ve lehü
Şeb-i hicrânda neler çekdiğimi hîç sorma
Anı bir ben bilirim bir dahi Allâh bilir

Ve lehü
Germ-i şeb-tâb-ı gece gâh yanar gâh çıkar
Acabâ kangı felâket-zedenin yıldızıdır

Ve lehü
Bu mazmûn ile ancak kasdı tezyîn etmedir nazmın
İnanma dâsitân-ı Rüstem'e Tûsî yalân söyler

Ve lehü
Bahtını ber-câ ederse tahtını ber-bâd eder
Sana da olmaz havâdâr ey Süleymân rûzgâr

Ve lehü
Fedâ-yı gayret-i pervâneyim ki âlemde
Ne bir alâmeti var ne mezârı kalmışdı

Nevres Efendi
Ne reng-i delk-i sûfiden ne nakş bu riyâdandır
Tagayyür-ı neş'e-i irfân da hep bûy-ı riyâdandır

Sipihrin aksine devrinde de maksûd hâsıldır
Hakikatde zuhûru âteşin kalb-i şitâdandır

Eder her sâliki ta'rîz mahmûr-ı zühûl âhir

Siyeh mestî-i gaflet neş'e-i çûn u çirâdandır

Gülü bülbül yakar şem'i dahi pervânezâr eyler
Kimi gördümse şâkî iştikâsı âşinâdandır

Teâküs etmese şevk-ı tecellî inlemez diller
Hurûşu hep cibâlin aks-i te'sîr-i sadâdandır

Sıfât ü zât yek-digerden olmaz bir zamân münfekk
Ziyânın inkişâfı şemsden şemsin ziyâdandır

(s. 93)

Nevres Efendi
Ser-geşte eyleyen beni zülfün hevâsıdır
Bâdî bu inkılâba mahabbet belâsıdır

Verdikce pend perçemine bend olurdu dil
Çeksin belâ-yı kaydını şimdi cezâsıdır

Nevres beni düşürdü dile ârzû-yı dil
Hep çektiğim cihânda benim dil belâsıdır

Ve lehü
Eylesem ağlayarak âh eger eflâk yanar
Su yanar nâr yanar bâd yanar hâk yanar

Kılma levî etmedin âsârımı idrâk deyü
Ben bir âteşdeyim ey aşk ki idrâk yanar

Mihrini saklayacak yer bulamam k'âhımdan
Hem dil-i sùhte hem sîne-i sad-çâk yanar

Ve lehü
Cevher-i sahbâ ki eyler câm-ı minâdan zuhûr
Rûhdur gûyâ eder ceyb-i Mesîhâ'dan zuhûr

Neş'e-i sahbâya kandım gerçi ammâ bilmedim
Etdi sahbâ neş'eden ya neş'e sahbâdan zuhûr

Aşk birleştirmiş esbâb-ı cünûnu şöyle kim
Düşse âteş Kays'a eyler dûd Leylâ'dan zuhûr

Ve lehü
Kanî yâd-ı lebinle hûn-ı dil nûş etdiğim demler

Hezârân bülbülü nâlemle hâmûş etdiğim demler

Gelir mi hâtıra sahbâ sunup peymâne peymâne
Seni bezm-i vefâda mest ü medhûş etdiğim demler

Yanar âteşlere ârâm ü sabrım yâda geldikce
Seni mest eyleyip ey gül der-âgûş etdiğim demler

Ve lehü
Hâli bir bed-aslın ikbâle tahavvül etmesin
Çünkü müstakbelde ya Fir‘avn ya Nemrûd olur

Vaktidir nîk ü bede tahvîl eden her sûreti
Vakt olur kim akbeh şey ahsen-i mevcûd olur

Yolları sıdkın necâta müntehîdir mutlakâ
Fi‘-l-i memdûhu felek kalbetse de mahmûd olur

Ve lehü
Giryeyi ol dem ki ehl-i aşka âyîn etdiler
Dîde-i giryânımı ser-çeşme ta‘yîn etdiler

Sûret-i âyîneye meyl etdirip ruhsârını
Âkıbet ol hûd-nümâ-yı hüsnü hûd-bîn etdiler

Ve lehü
Etdiklerinin kangı birin nakl edeyim ben
Ey aşk senin âh dinlemez nelerin var

Her şîvene bin âşık sevdâ-zede meftûn
Yâ Rab ne musîbet ne belâ şîvelerin var

Nev‘î
Senin mahzûnun olmak bana şâdân olmadan yeğdir
Gamınla ağlamak illerle handân olmadan yeğdir

Cihânın ‘izz ü câhın şöyle iz‘ân eyledim ben kim
Eşiğinde kul olmak dehre sultân olmadan yeğdir

Düşüp kûy-i harâbat içre sûfî kâse-lîs olmak
Serîr-i devlete fağfûr ve hâkan olmadan yeğdir

Ve lehü
Ol sanem reftâr ile bir serv-i bâlâdır gider

Pâyına üftâdeler düşmüş temâşâdır gider

Nâz eder gelmez kenâr-ı âşîka ol dil-rubâ
Söylenir dillerde ammâ bir dil-ârâdır gider

Ve lehü
Belâ dildendir ol dil-dâr elinden dâdımız yokdur
Gönüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

Ve lehü
Kande bir gam yârsız kalsa benimle yâr olur
Bir belâ kim sâhibin bulmaz bana gam-hâr olur

Ve lehü
Geldimse n'ola ben şuâra devrine âhir
Âdet budur en sonra gelir bezme ekâbir

Ve lehü
Cigerde durmaz akar hûn-ı zahm-ı tîr-i nigâr
Örümcek ağıdır üstünde sanki cism-i nizâr

Ve lehü
Sırr-ı Hudâ mezâhir-i eşyâda müstetir
Bir veccele nâzırız görelim Hak ne gösterir

Gülşende gûne gûne nedir bu şükûfeler
Âb ü hevâsı bir kamunun bâğ-bânı bir

(s. 94)

Nihâd Beğ
Hayâl-i bûs-i pâya dest-i ümmîdim sarılmakdan
Gönülde halka halka âhlar halhala dönmüşdür

Ve lehü
Cihânda şimdi zarâfet müdâhene ile olur
Hamâkat olmaza olmaz demekden olmuşdur

Neylî
Kimin hem-bezmisin yârân-ı îş ü işretin kimdir
Nedîmin gam-güsârın hem-demin hem-sohbetin kimdir

Vâsık
Ey çeşm-i baht meyl-i şeker-hâb tâ-be-key
Bîdâr ol ki rû'yet-i didâr vaktidir

Vâsıf

Ne beyân-ı hâle cür'et ne figâna tâkatım var
Ne ricâ-yı vasla gayret ne firâka kudretim var

Düşeli o yâd-gâra gönül oldu pâre pâre
Çekerim gönül ne çâre geçemem mahabbetim var

Ve lehü

(Âteş kenârı kış gününün lâle-zârıdır)

Vâkıf

Ne yârdan ne gönülden şikâyetim vardır
Firâk-ı dil-ber ile şimdi râhatım vardır

Niyâz-ı vuslat ile nerm ola meger yoksa
O tünd-hûya benim gayretim vardır

Vecdî

La'lin tebessüm eyle pür-âb ü tâb göster
Yâkût-ı sürh içinde dürr-i hoş-âb göster

Mey iç ki rûy-ı alın olsun yine hoy-efşân
Âb içre âteşi gör âteşde âb göster

Aks-i ruhunla eyle âyîneyi münevver
Âğuş-ı mehde rahşân bir âf-tâb göster

Etme lebin küşâde ehl-i niyâza ammâ
Her bir suâle gamzen hâzır-cevâb göster

Âb-ı hayât-ı vaslın hâbında câna arz et
Dil-teşne-i ümmîde bârî serâb göster

Küstâh-ı çeşme etme rû-yı dili nümâyân
Âyîne-i ruhunda reng-i hicâb göster

Ser-mest-i dil-şikeste düş pây-ı çeşm-i meste
Mi'mâr-ı lutfâ kendin hâne-harâb göster

Sundukca nergis câm ol mest-i nâza sâkî
Sad çeşm-i mübtelâyı anda habâb göster

Var mı cevâb söyler bu nev-zemîne Vecdî

Şi'rinde ehl-i nazma tâze hitâb göster

Ve lehü

Eger müstelzim-i ihsân ise ise feryâd kâbildir

Kerem mebzûl olursa arz-ı isti'dât kâbildir

Nigâhın men ederdî istese hep gamzenin cevrin

Hemân hikmet murâd etmekde yoksa dâd kâbildir

Ben etsem bîsütûna himmet etmem tîşeyi mahrem

Anı nevk-i müje ile yıkmak ey Ferhâd kâbildir

Dil-i derd âşinâ-yı câm-ı neşâta eylemez minnet

Gubâr-ı gamla da bir lahza olmak şedd kâbildir

Rızâ yok intikâma mezheb-i uşşâkda yoksa

Bir âh ile cihâmı eylemek ber-bâd kâbildir

Düşersin gayrı kâkûl kaydına yoksa sinî ey dil

Şikenc-i turresinden eylemek âzâd kâbildir

Bu feyz ile sözün sihr eylemek müşkil değil Vecdî

Husûsâ tab'-ı çâlâkın ede imdâd kâbildir

Ve lehü

Tûfân-ı sirişkim deme cûş-ı yeme benzer

Bak çeşmime dâmânıma deryâ neme benzer

Zencîr-i mahabbet çekerek geldi cihâna

Mecnûn ile dîvâne gönül tev'eme benzer

Mey-hânede bî-kayd sifâl ile mey içmek

Ne meclis-i Dârâ'ya ne câm-ı Cem'e benzer

Hep aşk ile hem-meclis olan ehl-i cünûndur

Akl ol harem-i ünsde nâ-mahreme benzer

Ve lehü

Şeb-istân-ı gamım bezmimde şem'-i enverim yokdur

Fenâ dünyâda ya'ni bir müselleml dil-berim yokdur

Serinde herkesin bir gonca-i sîr-âb var şimdi

Benim bâğ-ı cihân içinde bir berg-i terim yokdur

Sitanbul'a şu denli ârzû var dilde ey Vecdî
Uçardım bulsam ammâ n'eyleyim bâl ü perim yokdur

(s. 95)

Vecdî
Gamze bî-rahm olduğu müjgânlarından bellidir
Tîg-1 hûn-âşâm nakş-1 cevherinden bellidir

Ka'be cûyân mahabbet-i Hızır rehber eylemez
Secde-gâh-1 ehl-i dil hâk-1 derinden bellidir

Kelle-i pür-dâga zülfü sâye-bahş olsa n'ola
Lâyık-1 tâc-1 şehenşâhî serinden bellidir

Hâl-i ruhsârından anla hâlimi etme suâl
Âşıkın baht-1 siyâhı ahterinden bellidir

Ve lehü
N'ola gül-zâr-1 âlem ser-be-ser beytü'l-hazen olsa
Bu Yûsuf tal'atân-1 dünyâyı Ya'kûb eylemişlerdir

Ve lehü
Gönül sûzân eden cism-i nizârın tâze dâğıdır
Seni pervâne-i aşk eyleyen kendi çerâğıdır

Hoca Vehbî
Bahâne-cû-yı vuslat olduğum yâra duyurmuşlar
Nifâk etmişler ammâ ma'nevî himmet buyurmuşlar

Sultân Veled
Ey ki hezâr âferîn bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler Hüsrev ü Hâkan olur

Hâlikını isteyen nâ-halef olmuş değil
Halka gönül bağlayan sonra peşîmân olur

Ve lehü
(Allâhı seversen beni söyletme gamım var)

Seyyid Vehbî
Tîg-1 nigâha bâde-i nâz ile âb verir
Ben ölmek isterim bana kat'î cevâb verir

Ve lehü

Bî-vefâ-yı zen dehri görüp ehl-i fenâ
Hayretinden dem-i mevtinde dehen-bâz kalır

Veysî
Ümmîd-i hâk-bûs-ı cenâbın ger olmasa
Bu hâk-dâna gelmegi etmezdim ihtiyâr

Ve lehü
Sana Ferhâd olalı ey şeh-i şîrîn-güftâr
Âh der âh işidir kûh-ı belâda dil-i zâr

Mama-zâde Hâdî
Etmesin mi âh dil-sûzum alevler âşikâr
Aşk derler nâmına dilde bir âteş-pâre var

Hilâlî
Dil lebinden şarâb-ı nâb ister
Hastedir derdine cevâb ister

Çeşm-i mesti şarâb-ı nâb ister
Dil bir yândan kebâb ister

Cân verir dil görünce peykânın
Haste-i teşne-dildir âb ister

Ey Hilâlî yetişdi bezm-i bahâr
Devr-i güldür gönül şarâb ister

Yetim Ali Çelebi
Seri pâ pâyı ser eyler cihân bî-ser ü pâdır
Hazîzi evc edip evci hazîz eyler bu dünyâdır

Yahyâ Efendi
Gün yüzün mâhiyyet-i hüsnü kemâhî gösterir
Nûr-ı Hakkı yine ol şem'-i İlâhî gösterir

Bir alay olsa güzeller hep teveccüh yâradır
Halk-ı âlem birbirine pâd-şâhı gösterir

Ey hilâl ebrû cemâlin hakkı bak âyîneye
Bir musaffâ âbdır kim aks-i mâhı gösterir

Ve lehü
Esdi kûyundan sabâ şâd olmağa bâdî budur

Ayağı tozuyla geldi bâis-i şâdî budur

Şîve-i mahbûb zevkından haberdâr olmadın
Bilmedin ey Kays âlem bundadır vâdî budur

Ve lehü
Hâtır-ı pâkine konmuş bâd-ı âhımdan gubâr
Hâk-i pâyine yetiş ey eşk eyle i'tizâr

Eşiğinde gözü yaşlı âşıkın bin var iken
Nev-civânım bin yaşa Yahyâ'yı etdin ihtiyâr

Ve lehü
Söz kim zebânıma gelse gûyâ zebânedir
Ben âşıkım sözüm de benim âşıkânedir

Âşık odur ki yâri eşiğinde cân vere
Mecnûn-ı gâfilin harekâtı yabânedir

(s. 96)

Yahyâ Efendi
Bana kan ağlatır hicrân deminde çekdiğim gamlar
Gelir bir bir hayâle rûz-ı vaslında geçen demler

Güler oynardı dil bâzîçe zan eylerdi dünyâyı
Kanı ol şevkler ol üns ü hâletler o âlemler

Ve lehü
Çeşm-i hûnînim hayâlin şâhını i'zâz eder
Her gelende bir kumâş-ı sürh pây-endâz eder

Ve lehü
Hemîşe merdüm-i çeşmim izâr-ı yâra bakar
Gözüm o penceredir o sahn-ı lâle-zâra bakar

Ve lehü
Kûh-ı mihnetdir başım her su yaşım ırmaglar
Fırkatinde çekdiğim âlâmı çekmez dağlar

Ve lehü
Rast geldim yâra bir serv-i dil-ârâdır gider
Pâyına uşşâk düşmüş bir temâşâdır gider

Ve lehü

Birbirine girdiler dolâblarla âblar
Âblar gâlib gelince döndüler dolâblar

Ve lehü
Hân mân-ı zühdü vîrân eylesin seylâb-ı mey
Bâde aksın gelsin ey sâkî bu Cem vâdisidir

Ve lehü
Korkarım cennette de uşşâk râhat bulmaya
Öğrenirse şîve-i hûbân-ı İstanbulu hûr

Ve lehü
Mâilim bir gül-i ra'nâya ki öpmek dilesem
Almadan bûsesin iki yanağı gül gül olur

Ve lehü
Zevâl-i gussasın çeksın deyû ni'met verir yoksa
Felek ehl-i dilin sanman ki mesrûr olduğun ister

Yüsrî
Kâse-i metrûk-ı mey reng-i lebinden bellidir
Müflisin evvelki hâli meşrebinden bellidir

Ve lehü
Ricânın da ucunda rüşvet ister olmağa nâfiz
Hedefden tîrin irticâ'ı hep temrensizlikdendir

Yakînî
Gamzen cefâsı âşık ayn-ı vefâ gelir
Bîmâra iltifâtı tabîbin devâ gelir

Lâ-edrî
Alır rakîbi o meh-pâre bezm-gâha gelir
Gelirse de bize devlet maa'l-kerâha gelir
Lâ
Alnındaki ol zahm-ı melâhat eseri gör
Gel ârif isen nükte-i şakkü'l-kameri gör

Lâ
Rü'yete hâil olan dîde-i hûn-âbımdır
Bana düşmenlik edenler yine ahbâbımdır

Lâ
Âkıl ne şâd olur bu cihânda ne gam çeker

Câhil hemîşe şâd olayım der elem çeker

Lâ

Nîgeh gül-çîn-i hasret dâmenim pür-hâr-ı mihnetdir
Gel ey bûlbûl benim'çün nâle kıl kim vakt-i firkatdır

Lâ

Yâ Rab meded et derdime dermânımı göster
Ya cânımı al ya bana cânânımı göster

Lâ

Gerdûn fezâ-yı aşkda bir gökçe lâledir
Bahr-i muhît o lâlede bir katre jâledir

Lâ

Çeşm-i ümîd hazret-i hâcet-revâyadır
Dâim teveccühüm taraf-ı Kibriyâyadır

Lâ

Ümîdin kesme Hakdan ey gönül vermek Hudânındır
Meded-cûyân-ı merdân ol ki himmet evliyânındır

Lâ

Firâk bâb-ı devletdir ciger-gâhımda ki dağlar
Sarayın hâlidir cânâ giren ağlar çıkan ağlar

Lâ

Şehr-i aşk âyînini ol dem ki der-kâr etdiler
Her ser-i bâzâra bin Mansûr ber-dâr etdiler

Lâ

Eger bir şem'e bin âyîne tutsan in'ikâs eyler
Bu veche vahdeti a'mâ olan kesret kıyâs eyler

Lâ

Ey gül-i ra'nâ sabânın cünbüşü âhestedir
Geh yürür geh dinlenir benzer gamından hastedir

Lâ

Yürü deryâ-dil olup eyle tahammül yoksa
Rûzgârın önüne düşmeyen âdem yorulur

(s.97)

Lâ

Ne himmet kâr-gerdir ne taleb ne hüsn-i isti'dâd
Sezâ-yı vasl-ı yâr olmağa da âdemda baht ister

Lâ
Halka gadr eyleyenin âkıbeti hayr olmaz
Kendi bulmazsa da bir gün olur evlâdı bulur

Lâ
Ser-mest olurum kande nişânını görürsem
Nakş-ı kadem-i yâr ayağ-ı emelimdir

Lâ
Hem sînesi pür-dâğ hem âvâzesi muhrik
Neyden bilinir sûz-ı mahabbet neye derler

Lâ
Yâr için ağyâra minnet etdiğim 'ayb eyleme
Bâğ-bân bir gül için bin hâre hidmet-kâr olur

Lâ
Tutuşmuş sâha-i gül-şen şerâr-ı âh-ı bülbülden
Nihâl-i ergavân zan etdiğin tuğyân-ı âteşdir

Lâ
Cevr-i dehr ile olur bülbül gurâba hem-nişîn
Yine şekvâyı gurâb eyler garâbet bundadır

Lâ
Her zamân sanma kapında âh eder üftâdeler
Ey şeh-i mülk-i melâhat böyle kalmaz rûzgâr

Lâ
Hûrşîdi ne hâcet edelim nûr ile ta'rîf
Âsârı nümâyende-i erbâb-ı nazardır

Lâ
Melâmet etme benim serv-i ser-bülendimi gör
Bil evvelâ kime kul olduğum efendimi gör

Lâ
Görünen âsmânda sanma kim mâh-ı muharremdir
Felek bir şerha çekdi sînesine rûz-ı mâtemdir

Lâ

(Hep çekdiceğim kendi cezâ-yı amelimdir)

Lâ

(Geçmiş zamân olur ki hayâli cihân-değer)

Lâ

(Mâceramız bizim ey dil dahi çok su götürür)

Lâ

(Cûylar çün erdiler deryâya hâmûş oldular)

Lâ

(Âb-ı zülâl içinde yatar la'l-pâredir)

Lâ

(Hasmın sitemin anlamamak hasma sitemdir)

Ahmed Paşa

Dil kaşın râ'sına meyl etdiği peyveste bu kim

Geçdi her nesneden illâki bu râ'dan geçmez

Âgâh

İşret-i kûşe-i mey-hâneyi herkes bilmez

Mest çok şîve-i mestâneyi herkes bilmez

Ve lehü

Misâl-i şeb-nem nergis-nişîn gözümde uçar

O denli câm-ı mey hoş-güvârı ögsemişüz

İshâk

Mûy-ı siyâh başladı bir bir ağarmaya

Fasl-ı hazânda açılır oldu bahârımız

Ve lehü

Bir zamân sinn-i âf-tâb idi bizim hem-sâyemiz

Devletinde arş-ı a'lâdan yüce idi pâyemiz

Emnî

Âyîne sana olsa mukâbil aceb olmaz

Kim yüzü açılmışda hayâ vü edeb olmaz

Emni Âmidî

Münkesirdir dedi ahbâb bize mînâyı

Hürmet-i bâdede âyâ ne kusûr eylemişiz

Bursalı Emîn

Riyâzetsiz cihânda kimse irfân-âşinâ olmaz
Kedû huşk olmayınca mâhir-i fenn-i şinâ olmaz

Denilmez dil-rubâdan geçmeyince mâcerâ-yı aşk
Piyâle tâ ki hâlî olmaya anda sadâ olmaz

Değil târ-ı ta'alluk kâmile sedd-i sefer-sâzî
Sülûk-i sûzene peyvend-i rişte bend-i pâ olmaz

Emînâ n'ola etsem zahm-ı tîr-i cevîr ile feryâd
Kalem şakk olmasa anda sarîr-i iştikâ olmaz

Emînî

Görmesek sâgar-ı sahbâyı gözümüz açılmaz
Gül gibi elde kadeh olmasa gülmez yüzümüz

Şeyhü'l-islâm Bahâî

Yakılmaz pey-ender-pey çekerken câm-ı âzârın
Bu bezmin bâde-nûşu mest olur ammâ harâb olmaz

Nâlî

Ebr etse eger zülfüne nisbet aceb olmaz
Kim yüzü suyun yere dökende edeb olmaz

(s. 98)

Tevfik

Dehşet veririz lâf ü güzâf ile adûya
Çün nakş-ı esed-i bî-zararız lîk mehîbiz

Sâbit

Meydâna geldi na'ş-ı rakîb-i nemîme-sâz
Kıldım huzûr-ı kalb ile ömrümde bir namâz

Hâzım

Hem hâhiş-i alâka ider hem gam istemez
Gönlüm belâ-yı aşkı hem ister hem istemez

Hâsım Köprülüzâde

Siper endâz-ı acze hasmı tîg-ı hûnfeşân çekmez
Hamûşân-ı edeb endîşe-i zahm-ı zebân çekmez

Es'ad Paşa

Füzûndur dil-şikende münkesirden gadrin âzârı
Kemânın pîçiş hamyâzesin tabl nişân çekmez

Gelû-gîr olsa hasm gâlibin şemşîr ser-tîzi
Çeker cândan siper gayret-keşân harf âmân çekmez

Dil-i âlem-behâyî verme dest-i hurde-sâlâna
Şikest eyler ya gâib tıfl-ı bî-pervâ zamân çekmez

Çeken merdânedir ratl-ı girân hûn şehâdetden
O câm-ı telh-kâm-ı nâ-güvârı her cebân çekmez

Ham çîn cebîne beste yâr minnete hâsim
Tahammül eylemez gerdûn kemend keh-keşân çekmez

Hâfız Sirozlu
Âşıklarız belâ-zedeler mübtelâlarız
Âlemde bir mahabbete kalmış gedâlarız

Hâkim Vak‘a-nüvis
Gel ey ârâm cânım nûr-ı çeşmim derde dermânım
Beden bîmâr ü cân bîzâr ü dil gam-hârdır sensiz

Hâmid Enderûnî
Dükkân-güşâ-yı ser çâr-sû-yı aşk olduk
Netîcesi ya ziyân eyleriz ya kâr ederiz

Haşmet
Ruhsat bulunur dâmen-i cânân ele girmez
Cânân bulunur gûşe-i dâmân ele girmez

Koynundan ayırma bil onun kadrini ey şûh
Haşmet gibi bir nüsha-i irfân ele girmez

Halîmî Bursalı
Benim derd-i derûnum âşık-zâr olmayan bilmez
Mahabbet bir belâdır ki giriftâr olmayan bilmez

Pîrî Reîsü’l-küttâb
Devâ-cûy olmaz enfâs-ı Mesîhâdan dilin zahmı
Bu gül-zârın gülü minnet-keş-i bâd-ı sabâ olmaz

Müdâvât-ı alîl nisbetledir ahvâl-i ma‘lûla
Asâdan özge çeşm-i köre meyl-i tûtiyâ olmaz

Dâniş
Feyz-i isti'dâd mâder-zâd ikdâm istemez
Kâbiliyyet aşka bir cevherdir ibrâm istemez

Râtib Paşa
Hilâf-ı cins ile ünsiyyet-i üstüvâr olmaz
Gurâb tûtîye tûtî gurâba meyl etmez

Râzî
Sermâye-i şâirân tükenmez
Dünyâ tükenir yalan tükenmez

Râşid-i Kadîm
Hod-fürûşâne hüner mâye-i ikbâl olmaz
Câme-i zer sebep-i izzet-i dellâl olmaz

Hâksâri-i hüner-pîşeyi zillet sanma
Pertev-i mihr yere düşse de pâ-mâl olmaz

Râgıb Paşa
Muzaffer vakt-i fırsatda adûdan intikâm almaz
Mürüvvet-mend olan nâ-kâmi-i düşmenle kâm almaz

Ve lehü
Muharrik dil olur dil-rubâya muhtâcız
Zamân za'f-ı kuvâdır asâya muhtâcız

Dem-i Mesîhden insin ricâ-yı himmet-i deyr
Bu deyr-i köhnede biz de duâya muhtâcız

Ve lehü
Fürûzândır çerâg-ı şöret pervâne tâ mahşer
Zebân-ı şu'le-i âvâz hâmûşân hamûş olmaz

Zamân olmaz müsâid ya mekân ya sâkî-i devrân
Bu işret-gehde dil-hâh üzre Râgıb iş ü nûş olmaz

Ve lehü
Bir tecellî idi Mûsâya da kim el verdi
Şecer tûr hemîşe yed-i beyzâ vermez

Ve lehü
Rızâya hükm-i kazâda muvâfıkız ammâ

Biraz da mezheb-i insâfda mesâg ararız

(s. 99)

Râgıb Paşa

Misâl-i haşv-i mısra‘ feyzi yokdur her teng-zarfin
Tutar bir geçse sadra Râgıb ammâ yerin tutmaz

Râmî Paşa

Biz ol âşıklarız kim dâgımız merhem kabul etmez
O gül-zârın ki âteşdir gülü şeb-nem kabul etmez

N’ola ben çekdiğim cevri ü cefâyı yâr bilmezse
Dil zevk-âşnâ-yı yâr girân-ı gam kabul etmez

Sifâl-i köhneden nûş-ı meye mu‘tâd olan rindân
Mücevher câmını bin kerre sunsa Cem kabul etmez

Sirişk-i çeşmi Nîl-i Mısır’a mümkün mü kıyâs etmek
Bu bir deryâ-yı pür-hündur ki bîş ü kem kabul etmez

Gül-i rengîn ruhsârı o nahl-i gül-şen hüsnün
O denli nâzik ü terdir ki Râmî şem kabul etmez

Rızâyî

Bî-nasîbiz kismet rûz-ı ezelden gûyiyâ
Hep serâb ü harmen-i mehdendir âb ü dânemiz

Rûhî

Çokdur egerçi derd ü belâsı mahabbetin
Ammâ ne çâre elde değil ihtiyârımız

Râzî

Safâ-yı hâtırım âşüfte-i ekdârdır sensiz
Ten-i bî-tâb ü bî-tâkatde sıhhat bârdır sensiz

Ol ledün cây-ı ârâm hayâlin hâne-i hâtır
Hakîkatde vücûdum gûyiyâ ağyârdır sensiz

Libâs âteş ten âteş üstühân âteş nefes âteş
Semend-revş-i vücûdum murg-ı âteş-hârdır sensiz

Ziyâ-yı pertev-i ruhsâr-ı âl-i dil-güşâyınla
Şuâ-ı şems-i cânâ çeşmime mismârdır sensiz

Sâmî

Müjem pâ-yı nigâh-ı intizâra hârdır sensiz
Reh-i âmed-şüd nazâra neşter-zârdır sensiz

Aceb mi olsa nâmem dâg-dâr-ı şu'le-i hasret
Kalem destimde murg-ı âteşîn-minkârdır sensiz

Ve lehü

Telâş-ı hırs bî-câ âdemi mahrûm-ı kâm eyler
Ki dest-i ra'şce-dâr ile dolu pey-mâne cem' olmaz

Ve lehü

Her kârda âkil gözedir semt-i sühûlet
Engüşt-i hîred ukde-i düşvâre yapışmaz

Sehâbî

Cünûnum mübtelâ-yı zülf-i cânân olmayan bilmez
Perîşân hâtırın hâlin perîşân olmayan bilmez

Sa'dî

Nazar kıldıkca hüsnüne niçin hışm eyleye çeşmin
Bu rûşendir ki âlemde göze hergiz yesâg olmaz

Şânî Karamanlı

Tîr-i gamzenden beni sanma idem cânâ gürîz
Bir ok atam yarana karşı çıkar cân-ı azîz

Sabrî

Geh câm-ı bâde nûş ederiz gâh hûn-ı dil
Biz ruhsat-ı zamâna göre işret eyleriz

Ve lehü

Benim za'fım gibi âlemde za'f ber-devâm olmaz
Bu günden başlasam bir nâleye yarın tamâm olmaz

Sun'î Gelibolulu

Pîr-i mugânı mey-kedede görmedim bu gün
Etmen taaccüb ağladığım ihtiyârsız

Ziyâ Beğ

Vatan-me'lûf olanlar bî-sebeb terk-i diyâr etmez
Zarûretsiz cihânda kimse gurbet ihtiyâr etmez

Döner sîmâya fikr etdikce hüsnün ızdırâbından

Gönül bir yerde ey ârâm-ı cân sensiz karâr etmez

Ne gam rüsvây olursa zülfüne dil bağlayan mecnûn
Giriftârân-ı zencîr-i mahabbet kayd-ı âr etmez

Yıkardı kûh-ken âhıyla dağlar duymadı Şîrîn
Acebdir gâh söz taşa geçer insâna kâr etmez

Bize hûn-ı beşer sermâye-i nasr u şecâ'atdır
Sibâ'-ı deşt ü hâmûn kendi cinsinden şikâr etmez

Nizâm-ı halk-ı âlem muhteremdir ind-i Bârîde
Hudâ kâdirdir ammâ sîmi zer leyli nehâr etmez

(s.100)

Ziyâ Beğ
Âlim oldur ki bile rütbe-i cehl ü aczin
Âkil oldur ki ede kendi cünûnun temyîz

Tâlib-i Kadîm
Çeşm-i insâf kadar kâmile mîzân olmaz
Kişi noksânını bilmek gibi irfân olmaz

Zulmet-i cürmü n'ola nûr-ı kerem mahv etse
Zülf-i şeb perde-i rûy-ı meh-i tâbân olmaz

Kayd-ı zencîr-i gam-ı dehrden âzâd olmaz
Mevc-i deryâ-yı mey ol meste ki sûhân olmaz

Şöyle nâdim ola kim zühdüne zâhid dem-i afv
Bî-riyâ cürm eden ol denli peşîmân olmaz

Ana ter-dâmeni-i girye-i mestâne gerek
Zühd-i huşk-ı âdeme sermâye-i gufrân gerek

Gonca-i kâm açılmaga zamân var Tâlib
Leb-i ümmîd bu eyyâmda handân olmaz

Zuhûrî
Elimde sâkîyâ yokdur ayâğım sohbet el vermez
Tehî dest-i safâyım bana şimdi işret el vermez

Âlî Müverrih
Yıkıldı hâtırım gönlüm harâb oldu o gül bilmez

Yine cevır etmek ister tâzedir hâtır gönül bilmez

Ve lehü

Gece eyle hâb gündüz işret oldu bâis-i hayret
Bize bu kârın inkârı gibi hâzır cevâb olmaz

Adlî Sultan Mehmed-i Sâlis

Yokdurur zulme rızâmız adle biz mâilleriz
Gözleriz Hakkın rızâsın emrine kâilleriz

Ârifiz âyîne-i âlem-nümâdır gönlümüz
Rûzgârın cünbişinden sanmayın gâfilleriz

Hükm-i Mevlâya mutî‘uz fâriguz tedbîrden
Biz tevekkül ehliyiz takdîrine kâilleriz

Gönlümüz kuhl-ı Sıfâhânı alır mı aynına
Tûtiyâ-yı gerd-i râh-ı dil-bere mâilleriz

Pûte-i aşk içre Adlî kâl edelden kîlimiz
Gıll ü gışdan hâliyiz âlemde sâfi-dilleriz

İzzet Molla

Mecnûn ile bahs etmege gitdi ukalâmız
Var ana kıyâs eyle ne söyler budalâmız

Avnî Beğ

Kimse bîrûn olamaz dâire-i ibretten
Bu şifâ-hânede kânûn gibi zencîr olmaz

Ve lehü

Hubs-ı agrâz ile endîşesi murdâr olana
Günde beş kerre vuzû ile tahâret gelmez

Ve lehü

Ahkâm-ı kazâ mevki‘-i tahkîke gelince
Hiç kimse hakîkatde güneş-kâr bulunmaz

Ve lehü

N’ola sürûş-ı huzûr uğramazsa yanımıza
Hezâr kelb-i mülevvesle bir garâredeyiz

Ve lehü

Zarûrîdir bütün bey‘ ü şîrâsı sûk-ı îcâdın

Bu bâzâr-ı fenâda şart-ı îcâb ü kabûl olmaz

Gubârî

Ey Gubârî ele girmezse şarâb işte gubâr
Su bulunmazsa zarûretde teyemmüm câiz

Gavsî Dede

Âsiyâb-ı çarha kendim geldiğim ayb eyleme
Bizde ma'nâ harmanından sıçramış bir dâne yüz

Fâiz

Feryâdımız ol yâra da ağyâra da kalmaz
Âh dil bülbül güle de hâra da kalmaz

Fâik Beğ Manastırlı

Hatt-ı gülmüş gamze ammâ âfet cândır henüz
Mülkü gâret olmuş ammâ kendi sultândır henüz

Kâfir-istân eyledi iklîm-i aşkı ser-te-ser

Allah Allah ol büt-i nev-res müselmândır henüz

Ger belâ-yı aşka im'ân ile eylersen nazar

Sû-be-sû sîr-âba hûn-ı şehîdândır henüz

Ve lehü

Deyr-i aşkın o Bîrehmenleriyüz kim el-hak

Bâng-ı yâ Rab ile nâkûsını kûyâ ederiz

Fâik Memdûh Beğ

Etmez tulû kevkeb-i rahşân-ı bahtımız

Ger çarh-ı atlas olsa girîbân-ı bahtımız

Ve lehü

Dil-i pür zahamdır her âşıkın feryâdına bâdî

Eğer sûrâh sûrâh olmasa neyden sadâ gelmez

(s.101)

Fuzûlî

Âlem oldu şâd senden ben esîr-i gam henüz

Kıldı âlem terk-i gam bende gam-ı âlem henüz

Ve lehü

Cân bağıslardı lebin izhâr-ı güftâr eyleyip

Urmadan Îsâ leb-i cân-bahşlıktan dem henüz

Secdegâh etmişler ehl-i aşk mihrâb kaşın
Kılmadan hayli melâik secde-i Âdem henüz

Ve lehü
Cân ile bizden eger hoşnûd ola cânânımız
Câna minnetdir anun kurbânı olsun cânımız

Ve lehü
Saâdet-i ezelî kâbil-i zevâl olmaz
Güneş yer üstüne düşmekle pâ-y-mâl olmaz

Fennî-i Kadîm
Her subh güneş kapına gelse aceb olmaz
Ma'zûr tut ey şeh ki gedâda edeb olmaz

Fennî Kâtib-i Cizye
Sikender-seyr isen de sedd-i nutk et pîş-i kâmilde
Felâtûn-ı hakikat-bîne nakl-i mâcerâ olmaz

Kelîm
Bir gün gelir mi rahne bu devr-i teselsüle
Dôlâb-ı çarhı hâk ile yeksân görür müyüz

Lem'î
Sûziş-i aşk ile âteş-hânedir mey-hânemiz
Şu'le-i cevâledendir gerdiş-i peymânemiz

Mâhir Baba
Kanı ol gül gülerek geldiği demler şimdi
Ağlarım aklıma geldikce gülüşüklerimiz

Muhibbî Sultân Süleyman
İhtiyâr-ı fakr eden dergâh ü eyvân istemez
Zâd-ı gamdan özge hergiz kendüye nân istemez

Şol ki istiğnâ serîrinde oturdu şâh-vâr
Ser-te-ser olmağa heft-iklîme sultân istemez

Sînesine her ki kesdi na'l yakdı tâze dâğ
Eylemez bâğa nazar seyr-i gülistân istemez

Şol ki aşk ehlidir olur kûy-ı dil-bere mukîm
Eyleyip dîvânelik dâğ ü beyâbân istemez

Ey Muhibbî yâr elinden bir kadeh nûş eyleyen
Hızr elinden ger ölürse âb-ı hayvân istemez

Mezâkî

Bana dûr baş gamze-i dile çîn-ebrû-yı nâz
Bu şikence vü itâba bu kadar neden sezâyız

Ve lehü

Gehî seng-i sitem eksik değil geh dûr-pâş-ı gam
Garîbin başına gurbet diyârında neler gelmez

Muîdî

Câm-ı mey öperse lebin ger aceb olmaz
Elden ele düşmüşde hayâ vü edeb olmaz

Münîf

Bir zamân Rûmda deryâ-keş idik ey sâkî
Şimdi Îranda kanâat ederiz çay ile biz

Meylî

Subh-ı sâdık geçer ol mihr-i draşân gelmez
Kara akşamlar olur ol meh-i tâbân gelmez

Nâilî

Hevâ-yı aşka uyup kûy-ı yâra dek gideriz
Nesîm-i subha refikız bahâra dek gideriz

Palâs-pâre-i rindî be-dûş u kâse be-kef
Zekât-ı mey verilir bir diyâra dek gideriz

Tarîk-ı fâkada hem-keşf olup Senâîye
Cenâb-ı Külhânî-i Lây-hâra dek gideriz

Verip tezelzül-i Mansûru sakf-ı arşa tamâm
Hudâ Hudâ diyerek pâ-yı dâra dek gideriz

Ederse kand-ı lebin hâtır-ı mezâka hutûr
Diyâr-ı Mısra değil Kandehâra dek gideriz

Felek girerse kef-i Nâilîye dâmânın
Seninle mahkeme-i Girdgâra dek gideriz

Ve lehü

Şu'le-bâr etmiş idi aşk nihâl-i âhım
Olmadın ser-zede tohm-ı şecer-i Tûr henüz

Vakf-ı kurbângeh-i aşk idi gönül bilmez iken
Dest-i kassâb-ı ecel kabza-i sâtûr henüz

Nâbî
Bu âb ü tâb kandan mey-hâneler de bilmez
Sahbâda neş'e kimden mestâneler de bilmez

Âkıl kitâb-ı aklı halleylemekde gâfil
Keyfiyyet-i cünûnu dîvâneler de bilmez

Bir şem'adır cihâna sermâye-bahş-ı sûziş
Ammâ bu sûzun aslı pervâneler de bilmez

(s.102)

Nâbî
Bâğ-ı dehrin hem hazânın hem bahârın görmüşüz
Biz neşâtın da gamın da rûzgârın görmüşüz

Çok da mağrûr olma kim meyhâne-i ikbâlde
Biz hezârânmet-i mağrûrun humârın görmüşüz

Ve lehü
Dünyâ-perestin anlamışız secdegâhını
Pür-nakş-ı sîm ü zer nice seccâde görmüşüz

Güm-nâmlık safâsına leb-teşne cân verir
Bu arsada hezâr filân-zâde görmüşüz

Ve lehü
Hayâlinde gelir gam hâtıra cânâneden gelmez
Sitem hep âşnâlardan gelir bîgâneden gelmez

Misâl-i halka tutdum gûşumu ebvâb-ı âfâka
Sadâ-yı nağme-i ayş ü tarab bir hânedan gelmez

Ve lehü
Bir gûne zevk-yâb-ı gam-ı firkat olmuşuz
Kim yâra hasretiz demeğe hasret olmuşuz

Ve lehü
Her tîre-meniş kadr-şinâs-ı sühan olmaz

Her sifle harîdâr-ı leâl-i Aden olmaz

Ve lehü

Tek olmasın kavâ'id-i ihlâs ber-taraf
Mâni' değil merâsime dâir kusûrumuz

Ve lehü

Bâğ-ı kevnin ne usûlün ne fîrû'un biliriz
Gerçi kim tohm gibi cümleyi hâvîyiz biz

Ve lehü

Bilen hâk-i Sitanbuldur rûsûm-ı şîve vü nâzı
Kenârın dilberi nâzik de olsa nâzenîn olmaz

Ve lehü

Ruh-ı mihr-i münîr olmaz mükedder subh-ı kâzibden
O bir âyîne-i âlem-nümâdır nem kabûl etmez

Ve lehü

Ne maksûda şürû' eylerse ber-aks olmadır kârı
Esîr-i mihnet-i tûl-i emel mevtâ-beden kalmaz

Ve lehü

Ümîd-i devlet için anladım ki bir iki gün
Eziyyet-i feleği irtikâba muhtâcız

Ve lehü

Biz o hâkiz ki bün-i tâkde âsûde idik
Şimdi dürd-i nüh sâgarda zuhûr eylemişiz

Ve lehü

Ne bizimdir ne değildir görünen cünbişler
Nâbiyâ sûret-i muhtârda mecbûruz biz

Nesîb Dede

Halk eder dâd ü sited biz pür-telâş ü bî-nisâb
Çâr-sûy-ı âlemin biz onmadık dellâlîyız

Hoca Neş'et

Sad-hezârânı gelir gülşen-i nazmın ammâ
Neş'egâhı sühana bir dahi Neş'et gelmez

Karamanlı Nizâmî

Gül ârızına olsa muâriz aceb olmaz

Kim yüzü açılmışda hayâ vü edeb olmaz

Nevres-i Kâdîm

Damgasıdır sükût metâ-ı maârifin

Bir gün bizim dahi olur elbet revâcımız

Ve lehü

(Mahabbet teşnesi deryâları nûş etse sîr olmaz)

Ve lehü

(Görenler Cem bisâtın mâil-i nakş-ı hasîr olmaz)

Nevres Efendi

Hâlim ey hâme hasret-zede cânânıma yaz

Derd-mendî-i dil-i hasteyi dermânıma yaz

Eyledin herkesi şâd-âb n'olur ey gül-i ter

Bir sudan nâme dahi dîde-i giryânıma yaz

Nev'î

Tenimden çekdi tîgîn yâr zahm-ı hûn-feşân gitmez

Çekilse suyu vâdînin nişânı bir zamân gitmez

Bilirler birbirin dâğ-ı gamından rûz-ı mahşerde

Senin âşıkların dâr-ı cihândan bî-nişân gitmez

Gönül yolunda şol bî-bâl ü per bir tîre benzer kim

Yabâna atsan onu bin kez ey kaşı kemân gitmez

Ve lehü

Ârifin gönlün Hudâ gamgîn eder şâd eylemez

Bende-i makbûlünü Mevlâsı âzâd eylemez

(s.103)

Neylî

Eğer cân görmek istersen bedensiz

Gör ol rûh-ı revânı pîrehensiz

Çemende nâ-sezâlarla o şûhun

Harâm olsun hırâm-ı nâzı bensiz

Gönül ağyâr için incinme yâra

Gül olmaz bâğ-ı âlemde dikensiz

Eğer her zerre bir mihr olsa dünyâ
Gözüm nûru görünmez bana sensiz

Ve lehü
Hengâm-ı visâl âkıbet ağyâra da kalmaz
Encâma erer mevsim-i gül hâra da kalmaz

Bir şûhun olur ol dahi dermânde-i aşkı
Etdikleri ol şûh-ı sitemkâra da kalmaz

Sünbül-zâde Vehbî
Eden her kârını mîzân-ı insâf ile sencîde
Bu bâzâr-ı belâda sûd görmezse ziyân çekmez

Ve lehü
Bakıp nakş-ı nigîne şöyle fehm etdim ki âlemde
Derûnun şerha şerha etmeyenler nâm-dâr olmaz

Hilâlî
Şikest olsa surâhî câm-ı meclis ber-karâr olmaz
Meseldir sâkıyâ baş gitse ayak pâ-y-dâr olmaz

Hevâyî
Kırpikleri uzundur yârin hayâla sığmaz
Bu eski bir meseldir mızrak çuvâla sığmaz

Yahyâ Efendi
Evrâk-ı bahârı görelim sahn-ı çemende
Gül mevsimidir defter ü dîvâna bakılmaz

Tenhâ gidelim seyre demiş emri o şâhın
Yahyâ burada hâtır-ı yârâna bakılmaz

Ve lehü
Ders-i aşkın müşkilin Yahyâ nice hal eylesin
Söyleyenler kendisin bilmez bilenler söylemez

Yahyâ Beğ
Seni sevdiğini cânım sana izhâr edemez
Değme derd ile günâhın kişi ikrâr edemez

Yüsrî
Nutk-ı cân-bahş-ı hayâlin habs idelden dîdede
Tel kafeslerde ciger lahtiyle bülbül besleriz

Ve lehü
Hep başımızdadır gam-ı sevdâ-yı zülf-i yâr
Mecnûn-ı deşt-i mihneti ta'yîb eder miyiz

Lâ
Âyîne sana olsa mukâbil aceb olmaz
Ellerde gezenlerde hayâ vü edeb olmaz

Lâ
Serv olsa kadd-i yâra muâdil aceb olmaz
Kim baldırı çıplakda hayâ vü edeb olmaz

Lâ
Ay ile gün öykünse yüzüne aceb olmaz
Her-câyî güzellerde hayâ vü edeb olmaz

Lâ
Aceb midir cenân-ı ehl-i dil reşk-i cinân olsa
Giren gönlüne erbâb-ı vefânın bir dahi çıkmaz

Lâ
Ederiz Rahşına kâlâ-yı dili pâ-y-endâz
Şeh-süvârım seni bin nâz ile tevkîr ederiz

Lâ
Ser-i mû fark yokdur beynimizde zülf-i dil-berle
Siyeh-bahtız perîşân-rûzgârız hâne-ber-dûşuz

Lâ
Ne hâcet intihâb-ı cây bûse rûy-ı dil-berde
Derûn-ı Ka'be'de ta'yîn-i mihrâb iktizâ etmez

Lâ
Buna kim âlem-i imkân derler
Olmaz olmaz deme olmaz olmaz

Lâ
(Ağlarınız hâtıra geldikce gülüşdüklerimiz)

Lâ
(Ser vermek olur sırrı ayân eylemek olmaz)

Lâ

(Mîve-i bâğ-ı emel gâh olur gâh olmaz)

Lâ

(Yehûd î mânâ gelmez merd-i mülhid tevbekâr olmaz)

Lâ

(Her zamân dest-i dile dâmen-i fırsat girmez)

Lâ

(Gülü ta'rîfe ne hâcet ne çiçekdir biliriz)

Bâkî

Âkıl oldur gelmeye dünyâ metâ'ından gurûr
Müddet-i devr-i felek bir demdir âdem bir nefes

(s. 104)

Sürûrî

Âşiyân etse aceb mi tepesinde murgân
Şecer-i bâğçe-i âlem-i irfân idi Kays

Şeyhî Germiyânî

Kibriyânın kârbânından haber vermez ukûl
Ermez ondan cân kulağına meğr bâng-ı ceres

İzzet Molla

Sûziş-i aşk ile etmişdi semender peydâ
O sebebdendir ki denir lâne-i murgân idi Kays

Gâlib Dede

Nev-hevesler ne aceb etse anunla da'vâ
Kendi asrında da bâzîçe-i tıflân idi Kays

Ve lehü

Kem-mâyelerin cevri açar cevher-i zâtı
Üsrüble tırâşîde olur peyker-i elmâs

Fâik Memdûh Beğ

Kûh feryâdına ses verseydi dönerdi deşte
Hiç meded gelmeyecek semte şitâbân idi Kays

Yuvasın yapmış idi mihnet-i Leylâ anun

Zanneder ehl-i hevâ lâne-i murgân idi Kays

Fasîh Dede

Müjesin hevl-i Kıyâmet edemezdi tahrîk
Fikr-i Leylâ ile ol mertebe hayrân idi Kays

Neşâtî
Bâl-i murgân-ı belâ per-i külâhıydı anun
Âlem-i aşkda bir başına sultân idi Kays

Nev'î
Ne kara kulluğun olsa efendi baş üzre
Kalem-misâl dilersen beni kitâbete kes

Nihâd Beğ
Sadâ-yı âh tükendi kesildi âh nefes
Gönülden âh ederim âh âha kalmadı ses

Nevâî
Lebingdin ayru bağır laht laht kan mu imes
Bu kan nazar yolıdın dem-be-dem revân mu imes

Cihân ü cân hazer itse ni 'ayb gamzengdin
Belâ-yı cân mu imes âfet-i cihân mu imes

Köngülge kuyung ara rahm nivçün iylemeding
Garîb tilbe mü yâ zâr-ı nâ-tüvân mü imes

Kadehni yahşı tola iylemes sin iy sâkî
Humâr mihnetidîn hâletim yamân mu imes

Kadem Nevâyî-i mahzûn başıka koymas yâr
Gubâr-ı reh mü imes hâk-i âstân mu imes

Ahmed Paşa
Ol sanem kim Leylî-i zülfün girih-gîr eylemiş
Rahm edip Mecnûnuna tedbîr-i zencîr eylemiş

Hâcibin devrinde haddin hat getirmiş kâime
İki eğri şâhid ile gör ne tezvîr eylemiş

Ve lehü
San İsmâîldir çeşmin ki yatur hancer altında
Ya İbrâhîmdir zülfün ki olmuş gülistan âteş

Emrî
Dıraşân oldu gördüm beş hilâl üstünde hûrşîd

Meger kim pençe-i sîmîne ol meh-pâre yaslanmış

Emîri

Âlemde gönül birliği güç yâr ile yoksa
Ağyâr-ı sitemkâra müdârâ olagelmiş

Bâkî

Pâkîze-dil safâdan ruhsâr-ı yâra düşmüş
Bir katre şeb-nem olmuş bir lâle-zâra düşmüş

Eşkim götürdü gitdi kûyuna cism-i zârım
Berg-i hazâna benzer bir cûy-bâra düşmüş

Bûs ü kenârın özler aşkın gamında diller
Zevrakları bu bahrin hep ol kenâra düşmüş

Hâk-i harîm-i kûyun bir lâle-zâra dönmüş
Hûn etdiğin cigerler hep pâre pâra düşmüş

Bundan ziyâde âşık ferhunde-fâl olur mu
Rûz-ı ezelde kur'a nakş-ı nigâra düşmüş

Kısmetde tîr-i aşkın Bâkî'ye oldu rûzî
Sehm-i saâdet ol gün ol dil-figâra düşmüş

Pertev-i Kadîm

Ferâmûş etdi zannetdimdi bu refâtardan ammâ
Tegâfûl gûne bir vâdîcik etmek iktizâ etmiş

Behiştî Vizeli

Yine gül-şende bu gün bülbüle bir hâl olmuş
Gülü hâr ile görüp münkesirü'l-bâl olmuş

(s. 105)

Cinânî

Kanı bir merdüm-i çeşmim gibi demler sürmüş
Şevk-ı mihrinle senin yaş yaşamış gün görmüş

Halîm Girây

Eyyâm-ı Cemde mey-gede dârü'l-emân imiş
Şimdi değil efendi o da bir zamân imiş

Hayrî Reîsü'l-küttâb

Şüst ü şû-yı eşk ile gitmez gözümde aks-i ruh

Âb ile kim şu'le-i yâkûtu teskîn eylemiş

Ve lehü

Meh-i nev sanma gerdûn-ı cünbüş ebrûna reşk etmiş

Kan oynatmış cihâna bir nigâh-ı nîm göstermiş

Râbıt

Sebû pâ-mâl ü peymâne şikest âlûde mey-nûşân

Bu bezm içre meger kim sâkıyâ bir yâd ayak basmış

Rahşânî

Kızarmış derleyip ruhsârın ey meh-tâb göstermiş

Halîl-âsâ cemâlin âteş içre âb göstermiş

Rif'at Kırımlı

Uşşâka hayâlinde dil-ârâ görünürmüş

Mecnûn'a cihân dopdolu Leylâ görünürmüş

Sa'yî

Fenâ gül-zârıdır âlem bahârında hazân kalmış

Meh-i nev sanma uçmuş andelîbi âşiyân kalmış

Sultân Selîm-i Sâî

Hâlin ile zülfün el bir eylemiş

Dilleri dâmıyla nahçîr eylemiş

Hulk ile sen bir meleksin kim Hudâ

Sûret-i insânda tasvîr eylemiş

Hân-ı vaslın halka kısmet idicek

Hecrini Hak bana takdîr eylemiş

Sanasın nakkâş-ı kudret kaşını

Nûndur nûr üzre tahrîr eylemiş

Ârız-ı dilberdeki hatt ey Selîm

Dûd-ı âhındır ki te'sîr eylemiş

Sun'î

Kangı âşık ki gubâr-ı reh-i cânân olmuş

Tahtını yel götürür kendi Süleymân olmuş

Tıflî

Bu lücce keşti-i Nûha necât vermiş işitdik

O da zamân ile bir kerre rûzgârına düşmüş

Âsım Çelebi-zâde

Dürüst-gûy olanın kimse yâri olmaz imiş

Nifâk bilmeyenin îtibârı olmaz imiş

Azîzî

Gözün kan dökmeği ol gamze-i bî-dâddan görmüş

Zihî hûnî ki merdüm-küşlüğü üstâddan görmüş

Atâyî

Harâbâtı meger biz görmeyelden çok zamân olmuş

Yetişmiş tâzeler muğ-beççeler pîr-i mugân olmuş

Avnî Beğ

Gulâm-ı meşreb-i irfânıyım ol rind-i aşkın kim

Ne sunmuş destini tesbîhe ne zünnâra bağlatmış

Fâik Beğ Manastırlı

Nazardır cümle eşyâda tefâvüt gösteren yoksa

Terâzû-yı mahabbet hüsn ü aşkı reng göstermiş

Değildir cây-ı ârâm olmağa mülk-i sivâ kâbil

Hudâ âşıklara kevn ü mekânı teng göstermiş

Fuzûlî

Büt-i nev-resim namâza şeb ü rûz râgıb olmuş

Bu ne mezheb Allâh Allâh büte secde vâcib olmuş

Ve lehü

Ey hoş ol mest ki bilmez gam-ı âlem ne imiş

Ne çeker âlem için gam ne bilir gam ne imiş

Fıtnat Hanım

Yine bu gün acebâ kaç cihân harâb olmuş

Ki gûşe-i nighin mahşer-i itâb olmuş

Murâdı fitnenin ancak bir intisâbındır

Ya kâkülünde şiken ya hatında tâb olmuş

Miyân hayâl gibi ince kâmeti mevzûn

Aceb nişânlayacak beyt-i intihâb olmuş

Ruhu geçen aya dek bir hilâl idi yârin

Bu gün sabâh ile gördüm ki âftâb olmuş

Ve lehâ

Süveydâya hayâl-i tal'atın cânâ sığırdırmış

Gönül bir zerreye mihr-i cihân-ârâ sığırdırmış

Kâzım Paşa

Şeb-i hicrân gören hûnîn müjemle çeşm-i giryânım

Sanır bir havzdır etrâfı saf saf erguvân açmış

Kaşın bir fülkedir devrilmiş ey meh mevc-i hüsnünden

Cebînin lüccesinde kâkülünden bâdbân açmış

Nişâncı Mustafa Çelebi

Semen-sâ kâkülün kim safha-i ruhsâra yasdanmış

İki Hindûya benzer kim yatıp gülzâra yasdanmış

(s. 106)

Nâilî

Miyânın fikr eden diller ki zülfün âşiyân etmiş

Piristû-beççelerdir gûyiyâ bir mûya bağlanmış

Nâbî

Gülsitân-ı dehre geldik reng yok bû kalmamış

Sâye-endâz-ı kerem bir nahl-i dil-cû kalmamış

Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rûzgâr

Hokka-i pîrûze-i gerdûnda dârû kalmamış

Teşnegânın çâk çâk olmuş leb-i hâhişleri

Çeşmesâr-ı merhametde bir içim su kalmamış

Kadrin anlar yok bilir yok her dür-i sencîdenin

Çârsû-yı kâbiliyyetde terâzû kalmamış

Ceyş-i gamdan kanda etsin ilticâ ehl-i niyâz

Kal'a-i himmetde Nâbî burc ü bârû kalmamış

Ve lehü

Nakş-ı safâ sahîfe-i âlemde kalmamış

Bûy-ı vefâ hamîre-i âdemde kalmamış

Ve lehü

Aşka düşdün bana derken gam ü mihnet ne imiş

Sen de gör çâşnî-i câm-ı mahabbet ne imiş

Ve lehü

Reşk-i ruh-ı âlinle gül âteşlere düşmüş

Mey hasret-i la‘linle keşâkeşlere düşmüş

Ve lehü

Seyr edin kevkebe-i nîm-güzeşt-i yâri

Devlet-i hüsnü kemâlinde iken bu ne imiş

Ve lehü

N’olaydı düşmen olaydım o meh-pâre ile

Ki vasla mânî olan perde-i mahabbet imiş

Neşâtî

Nigârın zülf-i pür-tâbı ruh-ı gül-nâra yasanmış

Sanasın iki ejderdir yatur gülzâra yasanmış

Şu âşık kim nigârın âstânın yasanur yatur

Başı göğe erişmiş künbed-i dîvâra yasanmış

Bir iki derdmendindir meh ü mihr ey şeh-i devrân

Dururlar âstânında der ü dîvâra yasanmış

Dayansa saîd-i pür-dâğına genc-i mahabbetde

Neşâtî’yi gören der bâliş-i zerkâra yasanmış

Nevâî

Men ser-geşte cismin dâğ ile kan lâle-zâr etmiş

Koyun yâhûd tökülkan lâle-zâr içre güzâr etmiş

Tenimdin kan çıkargan her taraf peykanların gûyâ

İrür yagmurga tufragdın çiçekler âşikâr itmiş

Şeyh Mısrî Niyâzî

Dermân arardım derdime derdim bana dermân imiş

Bürhân arardım aslıma aslım bana bürhân imiş

Sağım solum gözler idim dost yüzünü görsem deyü

Ben taşrada arar idim ol cism içinde cân imiş

İşit Niyâzînin sözün bir nesne örtmez Hak yüzün

Hakdan ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş

Neylî

Âhir olmuş meclis-i Cem câm-ı iştret kalmamış
Devri dönmüş sâgarın sahbâda hâlet kalmamış

Vâsıf

Erbâb-ı lutf ü himmet o da bir zamân imiş
Biz görmedik inâyet o da bir zamân imiş

Yâr-ı kadîmin etmez imiş dostân fedâ
Yârânda mürüvvet o da bir zamân imiş

Şimdi münâfıkânedir ülfet zamânede
Ahbâb ile mahabbet o da bir zamân imiş

Hâhiş ne bizde kaldı ne yârân ü yârda
Cünbiş mahabbet ülfet o da bir zamân imiş

Kim şimdi nazm ü nesre eder Vâsıf îtibâr
İnşâ vü şî're rağbet o da bir zamân imiş

Yüsrî

Derdimiz cânâna söylenmiş devâ söylenmemiş
Mâcerâ söylenmiş ammâ müddeâ söylenmemiş

Ve lehü

Değil hâl-i siyeh ol nev-resin gird-i dehânında
Dil-âzâr oldığıyçün dâye-i kudret biber koymuş

Lâ-edrî

Dünyâda gözüm gibi bana olmaya yoldaş
Kim bile yatur bile durur bile döker yaş

(s. 107)

Lâ-edrî

Ruhunda hâba varmış hâl-i Hindû kâkûl örtünmüş
Şeh-i mülk-i Habeşdir gül döşenmiş sünbül örtünmüş

Lâ

Dârı gam ü medârı belâ vü esâsı derd
Çarh-ı berîn dedikleri bir âsiyâ imiş

Lâ [Bâkî]

Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş

Lâ

Uşşâk-ı melâmet-zede rüsvâ olagelmiş

Necâtî

Gönül murâdın ise etmek imtihân-ı hulûs
Hamûşluk kadar olmaz sana nişân-ı hulûs

Suçun bilip düşer ayağa zülf-i fettânın
Azîz başın için iyilik eyle fitneyi bas

Rûhî

Bilsin ey dil çeşminin yaşı neden olur revân
Mâcerânı eyle gâhî hâk-i pâ-yi yâra arz

Şânî Bosnevî

Ser çekmesin semâya kaddini kılmasın arz
Farkı boyunla servin ‘‘beyne’s-semâi ve’l-arz’’

Fuzûlî

Kıl sabâ gönlüm perîşân olduğun cânâna arz
Sûret-i hâlin bu vîrân mülkûn et sultâna arz

Azmî

La‘lin ki zâhir eyledi ey gül-izâr hat
Yâkûtdur ki müşg ile yazdı gubâr hat

Mihr-i ruhu erişdi zevâle görüp hatın
Oldu felekde sen hatt-ı nısf-ı nehâr hat

Nâbî

Kangısının irtikâbından gönül hayrettedir
Hem güneş hem girye-i hacletdir istiğfâra şart

Ve lehü

Halk-ı zamân hep anda mukîm olsalar sezâ
Tenün olduğu mebâni-i dârü’s-şifâ galat

Bâkî

N’ola gelse dil-i mecrûha derd-i dil-rübâdan haz
Eder hasta ne denli nâ-ümîd olsa devâdan haz

Gam-ı aşkın cihân mülkünde buldum şâdmân oldum
Kişi gurbet diyârında edermiş âşnâdan haz

Nâbî

Li'llâh ise va'zında eger niyyet-i vâ'iz
Kürsiyy-i semâvâta çıkar şöhret-i vâ'iz

Bâkî

Bahs etmesin 'izârın ile encümende şem'
Kanda çerâg-ı mâh-ı şeb-efrûz kanda şem'

Avnî Beğ

Zehri tiryâk eyleyip tiryâkı zehr eylerdi halk
Olmasa tağyîr-i mâhiyyât-ı eşyâ mümteni'

Anlaşılmaz Avniyâ remz-i hurûf-ı kâinât
Nüsha-i âlemden istihrâc-ı ma'nâ mümteni'

Nâbî

Nev-be-nev revnak-peziâr-i sun' iken gül-zâr-ı sun'
Gaflet etmek aybdır hâhişger-i esrâr-ı sun'

Ve lehü

Ârifânın diline vesvese etmez te'sîr
Dîv bisyâr ise dîvân-ı Süleymân vâsi'

Nevâî

Hecr otıdın şâm anar mıydın dik imes bî-hâb şem'
Rişte-i cânıga niçün saldı pîç ü tâb şem'

Bir kopaş hicri de eger küymas nideyin pes min gibi
Kevkeb-i eşkin tüker andak ki dürr-i nâb şem'

(s.108)

Nâbî

Meh-veşim dik dime kim bolmuş libâs-ı la'l-gûn
Min gibi kan yasnın oldu gurfe-i hûn-âb şem'

Gice kim tîre kilim ni yâr ol kuyaş

Teng imas encüm dik olsa ol gice nâ-yâb şem'

Ahmed Paşa

Ol serv-i nâz nâza dahi nâz eder dirîg
Ehl-i niyâza merhametin az eder dirîg

Şemsi Paşa

Kırmızı güller durur sînemde dâğ

Kim demişler âşıkâ dağ üstü bâğ

Nesîb

Mevc uran reng-i eser-i berk-ı tecellîdir hep
Gülde mânend-i şerer lâlede mânende-i dâğ

Hüner-i tıfla verir seylî-i isnâd revâc
Eser-i destî olur kâlede mânende-i dâğ

Nevâî

Yüzüng hecrîde kim çıktı figân zâr min yanglıg
Kim açtı yüzde gül-gün eşkidin gül-zâr min yanglıg

Eger uşşâkını bir tîg ile hüsn ehli katl itey
Kişi hicrânına kalıp olmadı düş-vâr min yanglıg

Firâk ehli egerçi ölmek ister iy ecel kil kim
İmes sindin kişi bu işde minnet-dâr min yanglıg

Mecânın boldular etfâl taşı din köp âzürde
Velî başdın ayak bir bolmadı efkâk min yanglıg

Birevni iy ki sivmek ârzû kılding hevâsında
İligdin ihtiyârın birmegil zinhâr min yanglıg

Kişi bed-hûylar ‘ışkıdın itmek ihtirâz evlî
Yok irse körgüsü her lahza yüz âzâr min yanglıg

Nevâyî ger hîred mülkide sevdâdın be-teng bolsang
Kadem urgil fenâ deştide Mecnûn-vâr min yanglıg

Eger uşşâkını bir tîg ile hüsn ehli katl etdi
Kişi hicrânına galib olmadı düşvâr

Bâkî

Müje haylin dizer ol gamze-i fettân saf saf
Gûyiyâ cenge durur nîze-güzârân saf saf

Seni seyr etmek için reh-güzer-i gülşende
İki cânibde durur serv-i hırâmân saf saf

Gökde efgân ederek sanma geçer hayl-i küleng
Çekilir kûyuna murgân-ı dil ü cân saf saf

Kûyun etrâfına uşşâk dizilmiş gûyâ
Harem-i Ka‘be’de her cânibe erkân saf saf

Vasf-ı kaddinle hırâm etse alem gibi kalem
Leşker-i satrı çeker defter-i dîvân saf saf

Leşker-i eşk-i firâvân ile ceng etmek için
Gönderir mevclerin lücce-i ummân saf saf

Câmi‘ içre göre tâ kimlere hem-zânûsun
Şekl-i sakkâda gezer dîde-i giryân saf saf

Kadrini seng-i musallâda bilip ey Bâkî
Durup el bağlayalar karşına yârân saf saf

Sultân Süleymân
Kadd-i dil-dâra kimisi serv okur kimi elif
Cümlelerin maksûdu bir ammâ rivâyet muhtelif

Ziyâ Beğ
Bezm-i nûş-â-nûşda gam bir taraf mey bir taraf
Sâkıyâ gam kanda âlem bir taraf mey bir taraf

Zevk-ı feyz-i aşk ayrılmaz dil-i âgâhdan
Olamaz peymâne-i Cem bir taraf mey bir taraf

Mey ağar merhemden ol hâtır-ı mecrûhuma
Konsa bir mîzâna merhem bir taraf mey bir taraf

Kangısın bilmem dil-i şûrîde etsin ihtiyâr
Bûs-i la‘l-i yâr-ı gül-fem bir taraf mey bir taraf

Merhamet verdi Ziyâ meclisde yâre mest iken
Girye-i çeşm dem-â-dem bir taraf mey bir taraf

(s. 109)

?.. Paşa
(Merd-i meydân-ı hüner ma‘lûm olur rûz-ı masâf)

İzzet Molla
(Bellidir zîver-i efser olacak gevher-i sâf)

Bâkî
Hâl-i âlem ezeli böyle perîşân ancak

Kimi handân kimi giryân kimi nâlân ancak

Kimisi bülbül-i nâlân-ı gül-i ârız-ı yâr
Kimi pervâne-i şem‘-i ruh-ı cânân ancak

Bu cihân kimine kasr-ı tarab-ı ayş ü safâ
Kiminin başına mihnet ile zindân ancak

Pây-mâl olmada âhir şütür-i devrâna
Pâdşâh ile gedâsı hele yeksân ancak

Ve lehü
Dehr-i bî-bünyâd için renc-i talebden fârig ol
Bâri birkaç gün huzûr-ı kalb ile dünyâyâ bak

Câm-veş kimdir bu bezm içre ciger-hûn olmayan
Gonca-i gül-zârı seyr et lâle-i hamrâyâ bak

Tevfik
Reng-i tebessüm-i leb-i dilber ne var ne yok
Çün mevc-i âb-ı lücce-i gevher ne var ne yok

Şevk u visâl ü nîm firâkıyla dilberin
Sabr ü şekîb-i âşık-ı muztar ne var ne yok

Îm‘ân olunsa âlem-i hulyâda nakş-ı kâm
Mevc-i ser-âb gibi musavvir ne var ne yok

Bûy-ı abîr-i zülf -i dil-âvîz-i yârdan
Gel ey nesîm-i subh haber ver ne var ne yok

İkbâl ü câh tûde-i rîg-i revân gibi
Bûd ü ne-bûdu oldu berâber ne var ne yok

Remzî
Mübtelâlar gerçi çokdur yâra ammâ yâra yok
Bir benim gibi belâlî âşık-ı bî-çâre yok

Kandan açâ yara ol hûnî aceb şimden gerü
Sînem üzre kalmadı bir yer ki anda yâra yok

Oldu Remzî bir tabîb-i bî-vefâyâ mübtelâ
Nabzını tutdum ona ölmekden özge çâre yok

Riyâzî

Her câmda bir bâde vü her bâdede bir şevk
Her şevkde bir neşve vü her neşvede bir zevk

Şânî Yeniceli

Fürûg-ı ârızın olsun mu her kâşâne lâyık
O bir şem‘-i safâdır meclis-i şâhâne lâyık

Ziyâ Beğ

Eyledi bî-tâb-ı hayret gönlümü derd-i firâk
Oldu mâni‘ arz-ı ihlâsa kemâl-i iştiyâk

İzzet Alî Paşa

Belâdır dilber-i bîgâne-tavra âşinâ olmak
Tahammül-sûzdur yâd-âşinâyâ mübtelâ olmak

Hüner halvet-nişîn-i encümen olmakdandır yoksa
Kemîngâh-ı riyâdır kûşegîr-i inzivâ olmak

Olursa hûnbahâsı va‘de-i vasl-ı revân-bahş
Sana ey bî-mürüvvet câna minnetdir fedâ olmak

İzzet Molla

Erdi hazân güşâyış-i dilden nişâne yok
Varsa nesîm-i feyz bizim gülistâna yok

Çok serv-kadd-i keşîdesi var bâğ-ı devletin
Şâhında murg-ı bî-kese bir âşiyâne yok

Kendi ayağımızla tutulduk çü fâide
Bildik bu dâmgehde bize âb ü dâne yok

Ve lehü

Yüzümüz yok Hudâya yalvaracak
Bilemem hâlimiz neye varacak

Ve lehü

Meyi terk eyledik idâre için
Şimdi İzzet idâresiz kaldık

Fuzûlî

Leblerin tek la‘l ü lafzın tek dür-i şeh-vâr yok
La‘l ü gevher çok lebin tek la‘l-i gevher-bâr yok

Devr ser-mest-i şarâb-ı gaflet etmiş âlemi
Bunca ser-mestin temâşâsına bir hüşyâr yok

Ve lehü
Olur ruhsârına gün la‘line gül-berg-i ter âşık
Sana eksik değil gökden iner yerden biter âşık

Figânî Maslûb
Habs edermiş zenahın zülfüne ber-dâr olanı
Ne kuhsâr acebâ ben dahi berdâr olıcak

(s. 110)

Nâbî
Hakîki sanma her seyr etdiğin per-hîzkârânı
Fesâda derd-mendin n’eylesin destinde âlet yok

Sebeb hep bendeki bu vaz‘-ı bî-sabrânedir yoksa
O şûhun kat‘-ı çeşm-i ülfetinde kabâhat yok

Ser-â-ser çeşm-i ibretten geçirdim nüsha-i dehri
İçinde ma‘nâ-i ârâma dâir bir ibâret yok

Ve lehü
Bir bahr-i gamda urmadayız dest ü pây kim
Keştîsi yok kenâresi yok nâhudâsı yok

Kevn ü fesâdın anladım îrâd ü masrafın
Dil-hâhına mezâyakadan mâ-adâsı yok

Ve lehü
Bir devlet için çarha temennâdan usandık
Bir vasl için ağyâra mudârâdan usandık

Ve lehü
Ücrete gitmede kesb etdiğimiz nakd-i nefes
Sehv imiş sûk-ı taayyünde dükkân-gîr olmak

Hoca Neş’et
Ne hevâ vü ne kemân vü ne kemân-keş ancak
Erdiren menziline tîri nidâ-yı yâ Hak

Ve lehü
Telâş-ı va‘d-i visâle sebeb nedir bilmem
Yalan mı yok güzelim özr-i ârifâne mi yok

Nevres Efendi

Çok söz velî tekellüme nutkun mecâli yok
Derd-i derûnu söylemenin ihtimâli yok

Ve lehü

Tutuşsun ol çemen kim lâlesinde dâğ-ı hasret yok
Gülünde bûy-ı ülfet nergisinde çeşm-i ibret yok

Kesilsin o ser-i bî-kayd kim bir zülfe bağlanmaz
Yer etsin taşlar evvel dilde kim nakş-ı mahabbet yok

Vâsıf

Dağıtıp zülfünü sevdâ-yı hicâbı atdık
Fülk-i sahbâ ile başdan kara yâra çatdık

Bu şeb ağlar görüp ağyârı gam-ı reşkinden
Biz dahi yâr ile gülşende gülüşdük yattık

Girye-i bülbülü gülşende alıp masharaya
Güldüre güldüre ol gonca-i gülü çatlatdık

Âlemin çeşmine bir gonca için hâr olduk
Seveli ol gül-i zîbâyı cihâna batdık

Ve lehü

Bîmâr-ı nigâhın emeliyle dil-i âşık
Vermez dil ağız haste yatar üstüne sağlık

Hüdâyî Müezzîn

Misâl-i Ka'be eyâ nûr-ı dîde-i uşşâk
Gören cemâlini müştâk görmeyen müştâk

Lâ-edrî

Yûsuf gibi envâ-ı mihen çekmege mevkûf
Âsân değil ihvâna veliyyü'n-niam olmak

İshâk Efendi Şeyhü'l-islâm

Kılma sehâb-ı zülf iledir perde gerdenin
Olsun amûd-ı subh feleklerde gerdenin

Zulmet karîn şâm-ı hased olsa vechi var
Rûy-ı sabâh kıldı siyeh-çerde gerdenin

Tahmîr edince tıynetin üstâd-ı lem-yezel
Etmiş fûrûğ-ı nûr ile perverde gerdenin

Menkût-ı levh-i sûre-i nûr eyledi kıyâs
İshâk zîr-i hâl-i muanberde gerdenin

Es‘ad Paşa
Tahsîl-i kâma sanma değildir emek gerek
Derler emeksiz âdeme olmaz yemek gerek

Evzâ‘-ı nâ-be-câsını nev-câh olanların
Nâ-çâr halk çekse felek çekmemek gerek

Ve lehü
Çalış gamgînleri şâd etmeğe şâd olmak istersen
Sevindir kalb-i nâsı gamdan âzâd olmak istersen

Bâkî
Dilâ cihânı sirişkimle pür-şarâb etdin
Be hey harâb olası âlemi harâb etdin

Ne sende mihr ü vefâ var ne bende sabr ü karâr
O yok bu yok ne aceb bizden ictinâb etdin

Ve lehü
Görmez eşîği taşını ol kible-i cânın
Çûb düşdü meger kim gözüne kible-nümânın

Ve lehü
Câm la‘lindir senin âyîne rûy-ı enverin
Adı var câm-ı Cemin âyîne-i İskenderin

(s. 111)

Bâkî
Cümle tedbîr pes-i perdede üstâdındır
İhtiyârî mi sanırsın harekâtın suverin

Ve lehü
Câm-ı mey böyle şikest olacağı belli idi
Halk çokdan okumuşlardı duâsın kadehin

Ve lehü
Kelâm-ı aşk ey Bâkî ser-â-ser sırr-ı vahdetdir
Murâdı cümlelerin birdir bütün dünyâyı söyletsen

Bezmî

Billâh ey dîde benim aynımı kanda gördün
Bu kadar yaş geçirdin bu kadar dem sürdün

Hâfız Acem

Bâde hillinde aceb bir hîle buldum gûş edin
Mest olun teklîf sâkıt olsun ondan nûş edin

Hâletî

Defterinde nâmımız bulduk bugün cânânenin
Ölmeden gördük hele kaydın dil-i dîvânenin

Harîrî Bursalı

Ey murâdım aksine devr eyleyen keç-rev felek
Şimdi gönlüm nâ-murâd olmak diler n'itsen gerek

Hıfzî Edirneli

Ten şu had ile nahîf ü nâle şol denli zaîf
Ne gözü gördü ne işitdi kulağı kimsenin

Hilmî İznikli

Öpdürmemeğe ağzını and içdin egerçi
Hiç yok yere Allâha efendim kasem etdin

Hâkânî

Fark olmaz oldu lem'a-i ruhsârdan yüzün
Anlanmaz oldu şîve-i güftârdan sözün

Hâlisî

Doğru bakamaz yüzüne ol kıble-i cânın
Âşık gibi ditrer yüreği kıble-nümânın

Hayâlî

Jâlelerdir eşk-i çeşm-i hûn-feşânı bülbülün
Berg-i güldür penbe-i dâğ-ı nihânı bülbülün

Ve lehü

Değil içindeki merdüm bu çeşm-i giryânın
Hayâl-i hâlidir uçar gözümde cânânın

Hayri Reîsü'l-küttâb

Ahz-ı metâ' lutfuna sâhib sehâların
Nakdînesi elinde duâdır gedâların

Ve lehü
Âftâb-ı rûy-ı yâra karşı durmuşsun yine
Ey kamer var ise hengâm-ı zevâlindir senin

Haylî
Geh dergehine geh der-i hicrâna düşürdün
Derdinle beni pâdşehim der-be-der etdin

Hem gönlümü hem aklımı hem sabrımı aldın
Ey şûh-ı cefâ-pîşe bana sen neler etdin

Zâtî
Ben gözümde gördüğüm ben nâleden işitdiğim
Ne gözü gördü ne işitdi kulağı kimsenin

Râif Mollacık-zâde
Düşüp izârına aks-i piyâle-i gül-reng
Çerâğ yakdı gülistâna lâle-i gül-reng

Duhân-ı sürh değil feyz-i mihr-i âteş-i aşk
Bitirdi sünbül-i âha külâle-i gül-reng

Bahâr-ı hat gelicek hill-i bâde-i lebine
Yazıldı gül-varak üzre risâle-i gül-reng

Sunar fütâdeye nev-rûz-ı vasl erişdi deyü
Dehânı hokka-i şekker nevâle-i gül-reng

Gelince hat dil-i pür-hûnu tuhfe kıl yâra
Geçer bahârda makbûle kâle-i gül-reng

Hayâl-i vasf-ı leb-i la‘l-i yâr ile Râif
Çekîde oldu kalemden makâle-i gül-reng

Râgıb Paşa
Rûşenî pey-revidir tîregî-i eyyâmın
Akabinden erişir feyz-i sabâh akşâmın

Ve lehü
Hilâf-ı tıynetimdir tab‘-ı ahabâba keder vermek
Değildir meşrebim mânend-i sahbâ derd-i ser vermek

Ve lehü

Ey çeşm-i girye-hîz eserin yok mudur senin
Âteş içindeyim haberin yok mudur senin

Râmî Paşa
Nedir bu ızdırâb ey murg-ı cân-ı nâle-i mu‘tâdım
Bulursun dâm-ı gamdan âkıbet bir gün rehâ

Kanı hâsiyyet-i te’sîrin ey feryâd-ı âteş-nâk
Ya sen ey nâle pey-der-pey

(s.112)

Remzi Bahâdır Giray
Sakınır ol gül-i ruhsârı esen yellerden
Sanma tahrîk-i sabâdan yüzün örter zülfün

Rüşdî-i Kadîm
Rehber olalı semtine ol beyt-i Hudâ’nın
Bir sırça saray oldu yeri kible-nümânın

Reşîd Vak‘a-nüvis
Şehâ ne tûr-ı cihânın gedâların gördük
Gedâya gıpta eder pâdşâların gördük

Yine çıkar sonu hamyâze-i humâr gama
Bu meclisin mey-i hâlet-fezâların gördük

Şikestegî-i dile çâre-sâz olur sanma
Tabîb-i tesliyetin mû-miyânların gördük

Atâsı kâma delîl-i ser-âb-ı hırmândır
Kibâr-ı asrımızın çok atâların gördük

Refî
Gösterdiği’çün ışığın ol kible-i cânın
Bir mîl çekildi gözüne kible-nümânın

Rûhî
Zîr ü bâlâsına bak ol hatt-ı anber-fâmın
Cennet altında ya üstünde demişler Şâmın

Riyâzî
Getirdin câna bûy-ı sünbülün ey bâd hoş geldin
Mukîm-i gûşe-i hicrânı etdin yâd hoş geldin

Gece pervâne-i ser-mesti bâl-efşân gelir gördüm
Dedim ey âteşi efzûn dil-i nâ-şâd hoş geldin

Senin ey seng-i cevri-yâr baş üzre yerin vardır
Dil-i vîrânemi etdin yine âbâd hoş geldin

Ve lehü
Felek bir ehl-i kemâlin kebâb eder ciğerin
Bir iki câhili bulsa ziyâfet eyleyecek

Hoca Sa‘deddîn
Makdeminden eyleyip hazz hâne ol ferzânenin
Secde-i şükr etdi arşı ferşi üzre hânenin

Sultân Selîm-i Evvel
Şîrler pençe-i kahrımdan olurken lertzân
Beni bir gözleri âhûya zebûn etdi felek

Sâbirî
Çekmeden yâr gamın kâkül-i anber-bûnun
Düşdü ey saçları sünbül göbeği âhûnun

Sabûhî
Gözlerindir yine eğlencesi ben mahzûnun
Mûnis ü hem-demi âhû yaraşır Mecnûnun

Safâyî Sinoblu
La‘l-i mey-gûnuna meyl etdi diye cânânenin
Su yerine kanını içsem gerek peymânenin

Ziyâ Beğ
Olaydı olduğu hâle rızâsı insânın
Bu rütbe olmaz idi çok belâsı insânın

Nedir o hüsn o tenâsüb o kâmet-i bâlâ
Seni görür de kalır mı riyâsı insânın

Esîm-i mu‘terife merhamet mürüvvetdir
Karîn-i afv ola gelmiş hatâsı insânın

Doğar elemle geçer derd ile ölür gamla
Bilinse âh ne demdir safâsı insânın

Sipîhr medfenini me’kel etmiş insâna

Olur yine ten-i insân gızâsı insânın

Ziyâ sezâ olamaz ni‘met-i mahabbetine
Civân olursa dahi bî-vefâsı insânın

Ve lehü
Akl bir mîzân-ı nâkısdır hukûku vezn için
Vakt olur kim hak çıkar vaktiyle bâtıl sandığın

Tâli‘î
Görelî tal‘at-ı garrâsını ol sîm-berin
Çarhı bitdi güneşin yıldızı düşdü kamerin

Süleymân Ârif Beğ
Bilmem kiminle kılmış nûş-ı şarâb çeşmin
Olmuş neşât-ı meyle mest ü harâb çeşmin

Nahvetle hâb-ı nâza yok çeşm-i iltifâtın
Ya böyle olmasın mı bîmâr-ı hâb çeşmin

Âsım Çelebi-zâde
Bâde-nûşân-ı hevâdan zümre-i zühhâda dek
Eylemişdir şimdi bir ayâr tersâ-zâda dek

Ey sitem-ger zahm-ı gamzen görmedik var mı meger
Dîdeden dilden cigerden hâtır-ı nâ-şâda dek

Ubeydî
Derdin ne be hey âşık bî-çâre neden oldun
Bir yerde karârın yok âvâre neden oldun

Dokunmadı çün sana tîr-i müjesi yârin
Ey sîne-i mecrûhum pür-yâra neden oldun

(s. 113)

Ubeydî
Ol mihr-i cihân-ârâ oldu mu gözünden dûr
Ey gözlerimin yaşı seyyâre neden oldun

Bir gonca sevip ey dil hâr-ı gama mı düşdün
Gül gibi bu gülşende sad-pâre neden oldun

Pâ-mâl-i mahabbetsin yokdur başına çâren
Çak böyle Ubeydî sen bî-çâre neden oldun

İzzet Alî Paşa

Uşşâka zahm-ı sîne değil zahm-ı cân gerek
Zîrâ ki ber-güzâr-ı mahabbet nihân gerek

Ve lehü

Eder mi fâide hiç ızdırâb-ı tab‘-ı acûl
Husûl-i kâma tevakkuf gerek zamânına dek

Azmî-i Kadîm

Yer yer belirmiş ol hatt-ı reyhân bölük bölük
Saf saf yazılmış âyet-i Kur’ân bölük bölük

Sînemde deste deste okun benzer ana kim
Ok menziline cem‘ ola yârân bölük bölük

Üftâdeler ayağına düşmüş dizin dizin
Düşmüş yüzüne zülf-i perîşân bölük bölük

Kınalı-zâde Alî Efendi

İmrenme görüp mîve-i bâğın ümerânın
Kim sular anı gözleri yaşı fukarânın

Ve lehü

Pîrlik erdi Ali şi‘r ü gazelden fârig ol
Geldi eyyâm-ı hazân geçdi zamânı bülbülün

Mâmâ-zâde Alî Efendi

Şâdî-i merg-i adûdan cismim etdi cânı terk
Müddet-i ömrümde bir şâd oldum ol da şâd-ı merg

Avnî Beğ

Sînelerde varsın ârâm eylesin tîr-i kazâ
Ey hadeng gamze-i cânân yerin cândır senin

Sen dahi bir gerden-i billûra mı oldun esîr
Söyle ey perçem n’içün hâlin perîşândır senin

Ve lehü

Kâfîr olayım korkar isem tîg-ı kazâdan
Ey reh-güzer-i yâr eğer medfenim olsan

Ey yâr-ı cefâ-cû bu kadar cevri edemezdin
Ahvâlîme rahm eyler idin düşmenim olsan

Ve lehü
Kibriyâ aşkına ey muğ-beçegân mey getirin
Vermeyin fâsıla bir lahza pey-â-pey getirin

Ve lehü
Dünyâyâ eger vakt-ı cehâletde geleydin
Tâ‘at-gede-i hüsn-i İlâhî sen olurdun

Ve lehü
Mey-hâneye biz mest-i şarâb olmağa geldik
Evvel yıkılıp sonra türâb olmağa geldik

Ve lehü
Evvel nazarda olmadın ey cân-fedâ-yı yâr
Tâ haşr olunca hâk-ı nedâmetde âr çek

Ve lehü
“Len terânî” idi gâhîce sözün gâh ednâ
Çeşm-i Mûsâ sen idin nev‘-i tecellî sen idin

Ve lehü
Fark-ı kâma dest-i reddimdir çeleng-i iftihâr
Rezm-i aşkın zûr-ı bâzû-yı Nerîmânın görün

Ve lehü
Ben de hayrânım ne keyfiyyetle etmiş imtizâc
Şâh-bâz-ı gamze-i şûhunla âhû gözlerin

Gâlib Dede
Vardık der-i saâdetine yâri görmedik
Girdik behişte hayf ki dîdârı görmedik

Ve lehü
Dûzâh-nişîn-i âteş-i fakr olduğun kalır
Ey âhiret-harâb tehîdir tevekkülün

Fâik Memdûh Beğ
Âsmân pertev bulur dâg-ı serimden reng reng
Mihrim olmuşdur cihân tâb ü ferimden reng reng

Husrev-i fakrım serimde zahm-ı gûn-â-gûn değil
Oldu cevherler nümâyân efserimden reng reng

Ben tılsım-ı küntü kenzim bir güherdir sözlerim
Gark-ı nûr olsun bu âlem cevherimden reng reng

Mest-i ser-germ-i elestim şu'le nûş hasretim
Nûr akar dâmân-ı haşre sâgarımdan reng reng

Bir aceb tâvus-ı kudsüm gülşen-i lâhûtda
Oldu cennet cünbiş-i bâl ü perimden reng reng

Nakş-bend-i der-geh-i aşkım ki sırr-ı insıbâğ
Rû-nümûndur ehl-i hâle peykerimden reng reng

Mazhar-ı esmâ-i hüsnâyım nukûş-ı mümkünât
Fâik olmuştur dil-i feyz-i âverimden reng reng

(s.114)

Fuzûlî
Lebin reşki mizâcın telh kıldı bâde-i nâbın
Kaşın meyli yüzünü kıbleden döndürdü mihrâbın

Ve lehü
Çekmezem gam dökse kanım tîg-ı bürrânın senin
Vehmim ondandır ki pür-hûn ola dâmânın senin

Fıtnat Hanım
Bilmedik zevk-ı visâlin çekmeyince fırkatin
Olmayınca haste kadrin bilmez âdem sıhhatin

Tab'-ı nâ-ehle muvâfıkdır sipihrin gerdişi
Akrebe vâbestedir seyr ile çarhı sâatin

Kâmî
Bir dem elden komadı dâmenin ol hoş-bûnun
Sanki zülfüyle kesildi göbeği âhûnun

Keşfi
Kec bakdı meger kûyuna ol Ka'be-i cânın
Çekdi gözüne mîl felek kible-nümânın

Lem'î
Müjesi çeşmine sad-neşter-i endûh olsun
Bed-nigâh ile sana ey gül-i ter göz dikenin

Misâlî

Câme-i sürh ü kebûd içre nihândır hancerin
San şafak içre hilâl-i âsmândır hancerin

Âsmânda mâh-ı nev deryâda mâhî havf eder
Mâhdan mâhiye dek hükmü revândır hancerin

Teşne-diller gördüğü demde n'ola cân verseler
Bir güzel belden çıkar âb-ı revândır hancerin

Şöyle geç-gîndirki kanda yatdığın bilmez şehâ
Gamze-i mest-i müdâmından nişândır hancerin

Tatlı dillerle Misâlî'nin giripdür gönlüne
Gûyiyâ bir dil-ber-i şîrîn zebândır hancerin

Sultân Mehmed Fâtih
Cigerim yaraladı hancer-i cevri ü sitemin
Sabrımın câmesini doğradı mîkrâz-ı gamın

Secdegâh eyler idi Ka'be'de mihrâb gibi
Kûyun içinde melek görse nişân-ı kademin

Nâilî
Soran hakikat-i âmed-şüd-i cihânı bana
Demez ki mescide vardın namâzdan geldin

Nâbî
Çok görmüşüz zevâlini gaddâr olanların
Hengâm-ı fırsatında dil-âzâr olanların

Zilletdedir karârı eger sağ olursa da
Kûtâh olur hayâtı sitem-kâr olanların

Her bir sözü tahallüf-i va'din güvâhıdır
Eymânı hîn-i va'dede bisyâr olanların

Ve lehü
Çeşminde kadrin anlayanın 'izz ü rif'atin
Çeşm-i hasûd revnakıdır rûy-ı devletin

Evvelki günden eyler idin hırmenin hebâ
Şükr eyle kim elinde değildir irâdetin

Bir zerre yok bu kârgah-i sun'da abes

Vâbestedir biri birine çarhı sâatin

Ve lehü

Satamaz kevkebe hurşîd-i cihân-tâb gibi
Müste‘âr olmağla pertevi meh-tâbların

Gizlice tûl-i emel olduğun istiğnâda
Gösterir aynî ile san‘atı mûtâbların

Ten pür cünbüş-i sîmînine reşkindendir
Bu kadar lerziş pey-der-pey sîm-âbların

Nâbiyâ şimdi atâyâsı kibâr-ı asrın
Değmez ebrûlarının çînine bevvâbların

Ve lehü

Râz-dâran olsa râzın söylemez cânânenin
Çıkmadı gitdi dehânından haber pervânenin

Turre-i yâri tararken öpdü ruhsârın meger
Lezzetinden çâk çâk oldu dehânı şânenin

Ve lehü

Olmaz karîb havza-i ikbâli devletin
Kadri bilen selâmet-i künc-i kanâatin

Tâ geçmeyince medrese-i kîl ü kâlden
Anlanmaz ıstîlâhı kitâb-ı mahabbetin

Ve lehü

Sad-çâk olurdu murg-ı giriftâr görmese
Ümmîd-i fûrce rahnelerinden kafeslerin

Nî‘met husûle geldiği sûretde Nâbiyâ
Râhat mı var müdâfaasından megeslerin

(s.115)

Nâbî

Gönül nâmında bir vîrâne olmuş hâne kalmışdı
Alıp onu da âhir ey cefâ-cû vakf-ı derd etdin

Niçin saldın bürûdet ey hazân eczâ-yı gülzâra
Yine kâr ben hezâr-ı bî-nevânın âh-ı serd etdin

Ve lehü
Künc-i ferâğın anlamayanlar safâsını
Devlet komuşlar adına gavgâ-yı âlemin

Nâdân ile mücâlesedir ehl-i dânişe
Dünyâda çâşnisi azâb-ı cehennem

Ve lehü
Bâzîçeğâh arsa-i nâ-üstüvârda
Muhtâc olur himâyesine şeh piyâdenin

Ve lehü
Kem-kadr kufl-i âhene muhtâcdır yine
Memlû iken derûnu güherle hızânenin

Kec sandığın üstâdın işi cümle çıkar râst
İmzâya bu da‘vâyı yeter nakşı nigîn

Ve lehü
Bâdeyi âb ile âmîhte kıl ey sâkî
Hayli demdir ki hakîmâne günâh işlemedik

Ve lehü
Âşık ifnâ-yı vücûd eylemeden kasdı budur
İstemez kimseye bâr olduğunu tâbûtun

Ve lehü
Yâ Rab sarây-ı devletin et âşiyân-ı bûm
Ehl-i dilin derûnunu vîrân edenlerin

Ve lehü
Hat-ber-âverde olan tâze dem-i vuslatda
Başka bir zevk verir geçdi zamânım diyerek

Necâtî
Cevre mâil olmasın yâri İlâhî kimsenin
Zulm âdet eylesin pâdşâhı kimsenin

Ben günehkârı bugün men‘ etme sûfî içmeden
Kim sorulmaz kimseden yârin günâhı kimsenin

Ey güzellik göğüne hûrşîd olan yakma bizi
Yerde kalmaz çün bilirsin dûd-ı âhı kimsenin

Dôstum şol korkudan âhım uyutmaz şehrini
Düşe düşünde sana nâ-geh nigâhı kimsenin

Nedîm
Bir dahi bezme dönüp gelmek değildi niyyetin
Gittiğinde anladım ömrüm şitâbından senin

Nazîm
La‘linde senin siyâh hâlin
Zemzemdeki aksidir Bilâl’in

Naîm
Söyle ey dîde benim aynımı kanda gördün
Bu kadar yaş yaşadın sen bu kadar dem sürdün

Nevâî
Ârızının güldür gül üzre sünbül-i ter kâkülünün
Allâh Allâh gül yüzünün kılmış muanber kâkülünün

Kâmetinindir şem‘ ü ruhsârınıdır anun şu‘lesi
Şu‘leninin dûdıdır ey şûh-sitem-ger kâkülünün

Nevres-i Kadîm
Çokdan husûlünü göremem müddeâların
Te’sîri bende zıddına düşdü duâların

Mevc-i hatardan olmadı âsâyîşe medâr
Tâ yanına oturmuş idim nâ-hudâların

Muhtâc ola İlâhî dilenci kapısına
Şol kâm-rân ki dâdın işitmez gedâların

Bîgâneler inâyetine düşdü ihtiyâc
Bir lutfu olmadı bu kadar âşinâların

Etdi kibâr lutfu beni haste-i melâl
Te’sîri bende aksine düşdü devâların

Hâzır olun belâya ey erbâb-ı berg ü sâz
Çıkdı hadeng-i âhı göğe bî-nevâların

Nevres Efendi
Dem gelir bir minnet-gerde olur âlet-i rızk
Uzv-ı maktûu gibi sâil-i âfet-zedenin

(s. 116)

Nevres Efendi

Ey dil kimin içindir her gece bu figânın
Yetmez mi halkı yakdı âh-ı şerer-feşânın

Her âşiyâna konma ey tâir-i behiştî
Cândır senin makâmın gönlümdür âşiyânın

Lâyık mıdır sana kim her kûşe menzil olsun
Ey nûr-ı çeşm merdüm gözdür senin mekânın

Ve lehü

Gülmez görüp sirişkim olsam ne denli giryân
Şeb-nem ile açılmaz pek goncadır dehânın

Sensin bu gül-sitânın sermâye-i safâsı
Allâh ey bahârım göstermesin hazânın

Nev'î

Başı erişdi göğ'e rif'at ile her dînun
Hak budur kim katı alçaklığı var gerdînun

Seyyid Vehbî

Şeydâ-ter eyledi beni hôy-gerde gerdenin
İki yakayı görmeye bir yerde gerdenin

Olsun günâhı boynuna bir dahi söylemem
Çöz düğmeni ki olmaya âzürde gerdenin

Zanneylerim ki leyle-i Kadr içre nûrdur
Gördükce zîr-i zülf-i muanberde gerdenin

Gird-âb içinde pertev-i mâh-tâbı görmeyen
Görsün miyân-ı ıkd-i mücevherde gerdenin

Sünbül-zâde Vehbî

Alırdım intikâmın çâk çâkî-i girîbânın
Gireydi âh zâlim destime bir kerre dâmânın

Ne dersin Vehbiyâ sen cümlesin görmüş geçirmişsin
Mey ü mahbûbdan gayrı safâsı var mı dünyânın

Ve lehü

Her sözünde olsa bin dürlü yalanı şâirin
Setr eder aybın yine hüsn-i beyânı şâirin

Ta'n ederler yâra vü mahbûba meyl ü şevkine
Halk insâf eylemez mi yok mu cânı şâirin

Hân mân-ı ırz u nâmûsu yakar bir hicv ile
El-hazer şiddetli âteşdir zebânı şâirin

Vehbi-i zârın efendim gayrı dest-âvîzi yok
Ya gazeldir ya kasîde armagânı şâirin

Ve lehü
Gelmez iki yakası bir yere ehl-i rakamın
Sebeb-i çâk-i girîbânı bu olmuş kalemin

Kerem erbâbına vermezdi atâyâ nevbetin
Zevkını bilse bahîlân dahi bezl-i diremin

Arab ü Rûmda üstâd-ı suhandır Vehbî
Acemî oldu yanında şuarâsı Acemin

Veysî
Gönlüne girmek idi bir büt-i şîrîn-dehenin
Taşlar kesmeden ancak garazı Kûh-kenin

Hüdâyî-i Kadîm
Komadı suda safâ ârız-ı âlem-tâbın
Çekilip döndüğü andan bu imiş dölâbın

Ve lehü
Cemâlini nice yüzden görem diyen diller
Şikeste âyîneler gibi pâre pâre gerek

Lâ-edrî
Leb kızıl ruhlar kızıl destinde câm-ı mey kızıl
Kim kızıl dîvâne olmaz görse ruhsârın senin

Lâ
Gâh hurşîd ü gehî meh diyerek gâhî melek
O sehî-servi biz eflâke çıkardık öğerek

Lâ
Şem'-i ikbâlîni nâr eylesin derse felek

Kişi yakdığı çerâg üstüne pervâne gerek

Lâ

Her gece bir câyı rûşen eylemekdir âdetin
Ey kamer her-câyîsin bildik senin mâhiyyetin

Lâ

(Dâd elinden gönlümün feryâd elinden gönlümün)

Lâ

(Verâ-yı perdede esrâr var zuhûr edecek)

Lâ

(Kâr-ı evvelde kişi âkıbet-endîş gerek)

Lâ

(Değmez humârına feleği sâgar eylesen)

(s.117)

Eşref Paşa

Sakk-i tedbîr ile sûret bulur ahkâm-ı emel
Hükm-i takdîre muvâfık ise i'âm-ı emel

Kuvve-i vâhimenin mevsim-i bâzârıdır
Şeb-i yeldâ-yı elem vüs'at-i eyyâm-ı emel

Hırsı harmân eder ez-cümle adedce ta'kîb
Rakam-ı ye's ile yeksân sayılır nâm-ı emel¹⁷

Düşürür bendine hep ehl-i hevâyı Eşref
Merd-i lâkaydı giriftâr edemez dâm-ı emel

Usûlî

Cânı terk eyle cihân anma bu şehir-i aşkdır
Kâtiline bunda âdetdir diyet verir katîl

Pertev-i Kadîm

Cefâ etsen vefâ etmişce dil memnûn-ı ihsânın
Ne eyler isen eyle hâsıl-ı ömrüm hemân var ol

Bahâyî

Hirâsân olmasa gülden dil-i nâ-şâdın ey bülbül

¹⁷ Ebced hesabına göre “ye's” ve “emel” kelimeleri aynı (71) değerdedir.

Neler eylerdi hâra âh-ı âteş-zâdın ey bülbül

Dil-i dil-dârı nerm etmiş işitdim nâle vü zârın
Acebdır taşa te'sîr eylemiş feryâdın ey bülbül

Ne teshîr etdi dil-dârı ne urdu âteşe hârı
Yine durmaz okursun rûz şeb evrâdın ey bülbül

Güle olur n'olursa yoksa âhir gerdiş-i gerdûn
Gelir bir dem alır hârın elinden dâdın ey bülbül

Çekil sen dahi kûy-ı derde gülzâr-ı selâmetden
Bahâyî-veş çekildi aşk ile çün adın ey bülbül

Celâlî

Sen şâha bende etdi beni hâkim-i ezel
Alır göz ile bak kölesi olduğum güzel

Hâzık

Gülistânı ser-â-ser kapladı âvâzın ey bülbül
Nedendir oldu nâle rûz u şeb demsâzın ey bülbül

Reg-i câna geçerken hâr cevri verd-i gülşenden
Yine rencîde olmaz hâtır-ı nâ-sâzın ey bülbül

Hemîşe gerdişin berg-i giyâh-ı sebzedir ammâ
Ne derdin var derûnda kimse bilmez râzın ey bülbül

Gül-i pür-jâle gibi sende yokdur ukde-i hâtır
Musaffâdır kederden meşreb-i mümtâzın ey bülbül

Sarîr-i hâme-i Hâzık gibi âfâk-gîr oldu
Ne hâletdir sadâ-yı nağme-i şeh-nâzın ey bülbül

Hubbî Kadın

Aksa n'ola dil ârızın âbın görüp ey cân
الجنس الى الجنس كما قيل يميل

Bu nazm-ı şehe nice nazîre diye Hubbî
فى الحزن مضى العمر هي الآن عليل

Halîm Girây

Gel ey belâ-yı dil-i-zâr-ı müstemendim gel
Beni esîr-i firâk eyleyen efendim gel

Ve lehü
O şûh o mertebe mest-i şarâb-ı nâb değil
Bize bir işvedir ancak murâdı hâb değil

Rahmî
Yâsemendir haddi ya gül ikiden hâlî değil
Zülfü şebbûdur ya sünbül ikiden hâlî değil

Ağlar inler serv kaddin gül ruhun yâd eyleyip
Dil ya kumrudur ya bülbül ikiden hâlî değil

Aklın alır âşıkın fi'l-cümle reng ü âlda
Berg-i güldür la'li ya mül ikiden hâlî değil

Dün ki ehl-i derde aşkın hâlini sordum dedi
Ya seferdir ya tahammül ikiden hâlî değil

Evveli aşkın melâmetdir nedâmet âhiri
Sen gerek ağla gerek gül ikiden hâlî değil

Ve lehü
Kaddin andım bâğda servi der-âguş eyledim
Yâd edip ruhsâr ü zülfün bağladım bir deste gül

Rûhî
Ay geçer görmeyiz ol mâh-ı cihân-ârâyı
Elimizden ne gelir tâli'imiz yâr değil

İzzet Molla
Sensiz ârâm edemez bir gece ey mâh gönül
Neyse ben sabredeyim vâh gönül âh gönül

Derdden derde düşürdün beni de kendini de
Vermesin düşmenime sen gibi Allâh gönül

(s. 118)

İzzet Molla
Hezâr-ı bâğ-ı gam-ı âşiyân gözümde değil
Değil bu köhne kafes gülsitân gözümde değil

Garaz o güller hakî görme yoksa feyz-i sirişk
Müjemde gonca biterse inan gözümde değil

Kınalı-zâde Ali Efendi
İki zevrakdır kim oldu bâd-ı âhımdan nigûn
Eşk-i deryâ bârım üstünde iki ebrû değil
Fasîh
Tenin hâkister etmiş âh-ı âteş-zâdın ey bülbül
Acebdir hârı sûzân etmemek feryâdın ey bülbül

Görürken gonca-i şâd-âbı feryâd etmedir kârın
N'olur fasl-ı hazân hâl-i dil-i nâ-şâdın ey bülbül

Şehenşâh-ı bahâr olmuş ser-â-pâ gûş güllerle
Pesend etmiş nevâ-yı nakş-ı nev-îcâdın ey bülbül

Sultân Murâd-ı Sâlis
Elbetde bu hâlimden o yârin haberi var
El kalbi mine'l kalbi ile'l kalbi sebîlâ

Mantıkî
Ârızın ya lâle ya gül ikiden hâlî değil
La'l-i nâbın gonca ya mül ikiden hâlî değil

Gerd-i rûyunda nümâyân sanma hat ey serv kad
Sâye-i ebrû ya kâkül ikiden hâlî değil

Gülşen-i dilde hayâl-i kâkül ü zülf-i nigâr
Yâsemen ya saçlı sünbül ikiden hâlî değil

Nokta-i hâl-i siyeh taraf-ı ruh-ı dil-dârda
Habbetü's-sevdâ ya fülful ikiden hâlî değil

Murg-ı tab'-ı Mantıkî bu lehçe-i cân-bahş ile
Sanki tûtîdir ya bülbül ikiden hâlî değil

Nâbî
Hûn-i dili mey goncayı câm eyledi bülbül
Bezm-i gülü nâle ile tamâm eyledi bülbül

Her nâlede bir nahl-i güle konu safâdan
Her nağmede tebdîl-i makâm eyledi bülbül

Gehvâresini gerçi nesîm eyledi tahrîk
Ammâ gözüne hâbı harâm eyledi bülbül

Etdi sözün âmihte-i şekve-i hicrân

Mest olmağ ile halt-ı kelâm eyledi bülbül

Ve lehü

Zebânın bilmek istersen o şûhun hem-zebânın bul
Sühan kalsın zebâna sen hele evvel dehânın bul

O şûha töhmet-i nâ-mihr-bânî gerçi vâriddir
Ser-efrâzân-ı hüsnün sen bana bir mihr-bânın bul

Bu meydân-ı fenâda olma sâhib-i dâvâ-yı merdî
Zemîne gelmemiş püştü bana bir pehlevânın bul

Dü-çeşm-i âb-şârım pül gibi yollarda kalmışdır
Gelir mi bir haber sor kûy-ı yârin kârbânın bul

Nâbî

İzhâr-ı kîn şîâr-ı dil-i zârımız değil
Ağyâr ile cidâl bizim kârımız değil

Ve lehü

Hemân var ol da tek dünyâda sen ey ömrümün vâri
Dilersen âşık aldat ahd ü peymân boz dil-âzâr ol

Nedîm

Esdikçe bâd-ı subh perîşânsın ey gönül
Benzer esîr-i turre-i cânânsın ey gönül

Hac yollarında meş‘ale-i kârbân gibi
Erbâb-ı aşk içinde nümâyânsın ey gönül

Ben sana bâde içme güzel sevmi mi dedim
Benden n’içün bu gûne girîzânsın ey gönül

Gül mevsiminde tevbe-i meyden benim gibi
Zannım budur ki sen de peşîmânsın ey gönül

Ve lehü

Hücûm-ı nâle-i şeb-gîrden zâlim haber-dâr ol
Beni hicrân-ı bîmâr eyledin sen dahi bîmâr ol

Hemân ser-meclis-i rindâna gelmekdir senin matlûb
Gel ey bîgâne meşreb bâde içmezsen kadehkâr ol

Çözölmüş dügmeler çâk-i girîbân nâfe dek inmiş

Buna sabr olunur mu zâhidâ sen âşığ-ı zâr ol
Nefî
Tûti-i mu‘cize-gûyem ne desem lâf değil
Çarh ile söyleşemem âyînesi sâf değil

Ehl-i dildir diyemem sînesi sâf olmayana
Ehl-i dil bir birini bilmemek insâf değil

(s. 119)

Nefî
Ârif ol ehl-i dil ol rind-i kalender-meşreb ol
Ne müselmân-ı kavî ne mülhid-i bî-mezheb ol

Akla mağrûr olma Eflâtûn-ı vakt olsan dahi
Bir edîb-i kâmilî gördükde tıfl-ı mekteb ol

Âftâb-ı âlem-ârâ gibi sür hâke yüzün
Kevkebe basdır cihânı hem yine bî-kevkeb ol

Hızr’a minnet çekme var sonra dil-i Nefî gibi
Lûle-i âb-ı hayât-ı feyz ile leb-ber-leb ol

Nevres-i Kadîm
Yok âşıkın cihânda be-kâm olduğun gören
Hep nâ-husûl kalsa gerek ârzû-yı dil

Nevres Efendi
Reh-güzerlerde düşüp kaldı gözüm katreleri
Sanır etfâl-i sirişkim gören ebnâ-yı sebîl

Nevâî
Uykudan ol gülünü ger görmek murâdım bolmas
Gözüme yâ Rab ki her bir kırıgin bir hâr kıl

Vâlî
Emr iledir zuhûra gelen fi‘l ü kârımız
Dahl etme hûb ü ziştimize iş bizim değil

Vusûlî
Ol miyân da güzel ol zülf-i semen-bû da güzel
Kılca yok fark beğim o da güzel bu da güzel

Hâşimî
Hattı geldi dil-berin şimden gerü şâd ol gönül

Bir müdebbir kul idin var gamdan âzâd ol gönül

Yahyâ Efendi Şeyhü'l-islâm
Giyinip sürh-libâs içine al üstüne gül
Jâleden câmesinin dizdi leâl üstüne gül

Nahl-bend oldu meger şehr-i gülistân-ı nesîm
Durmayıp dizmededir bir nice dal üstüne gül

Sahn-ı gülzârda bir şûh kenâr-ı cûda
Câmesin tâzeleyip serdi nihâl üstüne gül

Sarınıp şâl takınmış gül o nahl-i mevzûn
Seyr edin nice yaraşmışdır o dal üstüne gül

Ve lehü
Gamze özler dil ya gönül ikiden hâlî değil
Tîg lâzım ona ya gull ikiden hâlî değil

Câm-ı mey dönmezse gam bulmaz nihâyet sâkıyâ
Devrdir yâhud teselsül ikiden hâlî değil

Dil-berâ ruhsâr-ı rengîninde hâl-i anberîn
Müşg-i terdir ya karanfil ikiden hâlî değil

Ya erem kaddine Yahyâ yâhud olam pâ-y-mâl
Ya terakkî ya tenezzül ikiden hâlî değil

Ve lehü
Erdi bahâr sen dahi şâd olmadın gönül
Güllerle goncalarla güşâd olmadın gönül

Yahyâ Beğ
Bîmârım ey ecel bu gece bekle yanım al
Rûz-ı firâk-ı dil-beri gösterme cânım al

Lâ-edrî
Dâmen-i kûh-ı kanâ'atde mi bitmiş bilmem
Bir piyâz ile geçindi nice yıllar sünbül

Lâ
Feyz-i Hak'da buhl yok herkes velî tâlib değil
Bî-sebeb ıslâh-ı âlem Tanrı'ya vâcib değil
Lâ

Hattıyla seyr hâline vech-i münâsebet
Yüzden ziyâde ben bulayım etme kıl ü kâl

?... Beğ
(Çokdan zamîrimizden ümîd oldu munfasıl)

Lâ
(Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül)

?...Dede
(Kârbân-ı şîve geçdikde sadâ lâzım değil)

Lâ
Mey o mey sâkî o sâkî hâlet o hâlet değil)

Ebu's-suûd
Yine sevdâ-zede-i zülf-i siyehkâr oldum
Yine bir olmayacak derde giriftâr oldum

Ahmed Paşa
Bî-dilim dil-sitândan ayrıldım
Âh ârâm-ı cândan ayrıldım

Eşiği hasretiyle hâk olsam
Yeridir ki âsmândan ayrıldım

N'ola Ülker gibi inerse yaşım
Meh-i nâ-mihr-bândan ayrıldım

(s.120)

Ahmed Paşa
Gemi gibi denizde ser-gerdân
Gezerim båd-bândan ayrıldım

N'ola micmer gibi yanarsa içim
Bezm-i şâh-ı cihândan ayrıldım

Ben de Ahmed gibi garîbim kim
Hânedan hânmandan ayrıldım

Ve lehü
Çîn-i zülfün müşge benzetdim hatâsın bilmedim
Key perîşân söyledim bu yüz karasın bilmedim

Kad kıyâmet gamze âfet zülf fitne hat belâ
Âh kim ben hüsnünün bunca belâsın bilmedim

Ve lehü
Ey kemân ebrûsuna peyveste kurbân olduğum
Zülf-i şûrîden gamındandır perîşân olduğum

Esrâr Dede
Gören sanır ki safâdan semâ-ı râh ederim
Döner döner bakarım kûy-ı yâra âh ederim

Eşref Paşa
Aceb kim mestlikle halka-i işretde sâkîyi
Kenâr-ı havza konmuş kâse-i billûr zannetdim

Âgâh
Nâr sanırdım kumâş-ı dehri tâ ol denli kim
Câmesinde âstîn buldumsa dâmen bulmadım

Emrî
Sûfî mecâz anladı yâre mahabbetimin
Âlemde kimse bilmedi gitdi hakîkatim

Bâkî
Dâne-i hâline bak cennet-i ruhsârında
Nice sabr eylesin Allâh'ı seversen âdem

Pertev Paşa
Garaz ihlâs iken hatm-i süverden
Riyâ taglît edip Tebbet'de kaldım

Belîğ
Ten-i bîmârımı gam öyle zaîf eyledi kim
Kendimi görmek için gözlüğe muhtâc oldum

Ve lehü
Çeşm-i alîli hasret ile pür-nem eyledim
Îl id-i ekber eyledi ben mâtem eyledim

Celâl Çelebi [Manastırlı]
Bunca feryâdım işitdin demedin dâd edeyim
Sen ki dâd etmeyesin ben kime feryâd edeyim

Cevdet-i Kadîm

Gitdim kalınca tâ adem-âbâda bir konak
Ben şâh-râh-ı vasla çıkar râh bulmadım

Cevrî
Sâkıyâ âyîne-i sâgarı göster görelim
Nice seyr eyledi dünyâyı Sikender görelim

Kays'ı lâ-ya'kıl edip Kûh-ken'i kıldı helâk
Bâde-i câm-ı mahabbet bizi n'eyler görelim

Şeb-i gamda olalım muntazır-ı subh-ı ümîd
Gösterir mi o günü çarh-ı sitemger görelim

Hâfız Sirozî
Dilde safâ-yı aşkın dîde gamınla pür-nem
Bir evde ayş-i şâdî bir evde ye's ü mâtem

Hâletî
Zevkî yalınız geşt ü güzâr etmede buldum
Aklın bile yâr olduğunu istemez oldum

Ve lehü
Geçmez bu bender içre metâ-ı hünerverî
Lâyık budur ki beste dura yârimiz bizim

Habâbî
Dem-i âhirde sanman menzilim zîr-i türâb etdim
Günâhım çokluğundan yerlere girdim hicâb etdim

Hersekli Hikmet Beğ
Fürûg-ı sâgarı âyîne-i âlem-nümâ buldum
Cihânda gûşe-i meyhâneyi cây-ı safâ buldum

Berîdir çirk-i teşvîşât ü çirk-i hîd-nümâyîden
Melâmet ehlini âzâde-i zerk u riyâ buldum

Belâ-yı akl ile âzürde-i çûn ü çerâ olmaz
Cünûn erbâbını âlemde bî-havf ü recâ buldum

Değildir âlem-i âsûdeği hengâme-i âlem
Cihânda herkesi bir gûne derde mübtelâ buldum

Şuûnât-ı tabiatda bidâyet yok nihâyet yok
Vukûât-ı zamânı bir müselsel mâcerâ buldum

Tasavvur eyledim ahvâlini çok kerre dünyânın
Nihâyet sûret-i da' mâ keder huzmâ safâ buldum

(s. 121)

Halîm Giray
Hem-derdim olmadı dil-i gam-hâr sandığım
Bîgâne çıkdı hayf benim yâr sandığım

Hep cehle çıkdı ilm-i rûsûmun netîcesi
Sermâye-i hasâret imiş kâr sandığım

Ve lehü
Gelir gördüm gibi ol şûhu bir şey hâtıra ammâ
Ve lâkin gördüğüm rû'yâ mıdır hayâl midir bilmem

Ve lehü
Sevâd-ı merdüm ağardı füzûn-ter oldu eşk
Erişdi yaşınız âhir kemâle dîdelerim

Hisâlî
Düşeli aşkına günden güne bîmâr oldum
Allâh Allâh ne aceb derde giriftâr oldum

Hayâlî
Ayn-ı dilden cûş edip gözden akar yaşım benim
Su terâzûsu olubdur gâlibâ başım benim

Ve lehü
Bana yer verdiler saff-ı niâlinde harâbâtın
Başım eflâke erdi gün gibi âlî-cenâb oldum

Ve lehü
Kadîmi âşnâlardan görüp bîgânelik resmin
Vefâ ümmîdine bîgânelerle âşnâ oldum

Ve lehü
Ey bir gedüğine bu cihânın konulmayıp
Gam illerinde seng-i beyâbân olan başım

Hayrî Reîsü'l-küttâb
Dil ü dînim o zülf-i ser-keş-i bî-dâda ben verdim
Bütün mahsûl-i ömr-i nâzenînim bâda ben verdim

Dervîş Paşa Bosnalı
Haste hâl-i gam-ı hicrânınım elden gitdim
Gel benim ömrüm eğer gelmez isen ben gitdim

Râşid Müverrih
Şekveden ancak garaz teskîn-i sûz-ı sînedir
Hâl-i dilden yoksa ol âfet habîr olsun demem

Ve lehü
Lutf ummayız hemân bizi rencide etmesin
Ancak kibâr-ı asra recâmız budur bizim

Terâzû-yı nigâh-ı râst-sencân-ı hakikatde
Tefâvüt eylemez dirhem kadar bîş ü kem-i âlem

Râgıb Paşa
Sezâdır çâk çâk etse dil-i mecrûhumu zîrâ
O şûhun destine şemşîr-i istiğnâyı ben verdim

Rahmî
Cem câminı nûş etdi sürdü demini Hâtem
Meclis yine ol meclis âlem yine ol âlem

Resîm
Zebân-ı asrı tamâm anladık hemân biz de
Hulûsuna göre halkın sadâkat eyleyelim

Ve lehü
Bir giden bir dahi gelmez ne aceb hikmetdir
Âlem-i râhata benzer gibi iklim-i adem

Rûhî
Akl mâni'dir safâ-yı aşka mest-i şevk olup
Sen dağıtsan zülfü ben akli perîşân eylesem

Ve lehü
Bunda meyden bî-nasîb anda riyâsından hacel
Zâhid-i nâdân çeker dünyâda gam ukbâda gam

Sâmi'î
Kaddin cihânda serv-i dil-ârâda görmedim
Tûbâ mısın ki mislini dünyâda görmedim

Senîh Efendi

Aşkınıdır figânlar edip âh çekdiğim
Gel ey benim firâkını her gâh çekdiğim

Sen âftâb-ı hüsnüsün et subh-dem tulû‘
Ey tal‘atıyçün âh-ı sehergâh çekdiğim

Bir gün cezâsını göreceksin cefâların
Kalmaz esersiz âh edip Allâh çekdiğim

Cevr etmedense öldürüver bâri kurtulam
Senden yeter benim nedir ey mâh çekdiğim

Ve lehü
Belâ-yı aşka giriftâr olan gönülceğizim
Benim dûçâr-ı gam-ı yâr olan gönülceğizim

O tıfl-ı gonca-fem ü gül-ruha olup mecbûr
Hezâr-ı zâr gibi zâr olan gönülceğizim

Devâ nedir acebâ derd-i bî-devâna senin
Fırâş-ı hecrde bîmâr olan gönülceğizim

Ve lehü
Diyâr-ı gurbete geldim vatandan ayrıldım
Vatan gözümde değil âh senden ayrıldım

Seyyid Çelebi
Mûnisim mihnet ü gam olalı handân oldum
Bende-i aşk olalı âleme sultân oldum

(s.122)

Şem‘î
Âr edermiş beni öldürmeğe ol sîm-tenim
Varayım yalvarayım boynuma takıp kefenim

Beni tek zülf-i dil-âvîzine ber-dâr eyle
Çekeyim pâdşehim kendi elimle resenim

Göremez girsem eğer mûr-ı zaîfin gözüne
Ey Süleymân-ı zamân şöyle hayâl oldu benim

Şem‘iyim kûşe-i mey-hâneyi vermem feleğe
Ravza-i bâğ-ı İrem’den bana yeğdir vatanım

Şehrî

Dün o bî-dâdın ser-i kûyunda feryâd eyledim
Bismilân-ı hasretin ervâhını şâd eyledim

Tâ gam-ı vahşî gazâl-i çeşmin etdim der-kemend
Ol safâdan sad tezerv-i ayşî âzâd eyledim

Eyleyip timsâlimi ben seng-i kalb-i yâra nakş
Tîşe-i te'sîrimi mahsûd-ı Ferhâd eyledim

Ol Hüseyin-i teşnegî-i nûş-ı gamım kim tâ-be-haşr
Âb-ı hayvân-ı neşâtı vakf-ı hussâd eyledim

Şeyh Sâdık-ı Erzurûmî
Hayât-ı câvidânı şeyh-i kâmilden suâl etdim
Ölümden evvel ölmekdir deyince intikâl etdim

Subhî Hakîm-zâde
Ben şehîd-i tîğ-ı mihrim ten gubârımdır benim
Yerde sâyem sûreti resm-i mezârımdır benim

Ziyâ Beğ
Alır her lahza zevka ömr bir mey-hânedir âlem
Verir her katresin bin câna bir peymânedir âlem

Cihân âteş-perest-i pertev-i ikbâl ü devletdir
Eğer sûzân olursan şem'ine pervânedir âlem

Hemân bir var imiş bir yok imişdir hâsıl-ı devrân
Ser-â-ser 'ibret-efzâ bir garîb efsânedir âlem

Cünûn ü aklı temyîz eylemek ma'nîde müşkildir
Hele mâkûl olan şu akl ise dîvânedir âlem

Harâbî-i cihân umrânına nisbetle vâki'dir
Ne rütbe olsa mâmûr ol kadar vîrânedir âlem

Ne Husrevler ne Cemler geldi geçdi cilvegâhından
Nice bâzîçe görmüş bir tiyatro-hânedir âlem

Ziyâ bin kârbân-ı âkıl güzâr etdi zemîninden
Bilinmez bilmedi hem kimseler hâlâ nedir âlem

Ve lehü

Diyâr-ı küfrü gezdim beldeler kâşâneler gördüm
Dolaşdım mülk-i İslâm'ı bütün vîrâneler gördüm

Bulundum ben dahi dârü's-şifâ-yı Bâb-ı âlîde
Felâtûn'ı beğenmez anda çok dîvâneler gördüm

Huzûr-ı kûşe-i mey-hâneyi ben görmedim gitdi
Ne meclisler ne sahbâlar ne işret-hâneler gördüm

Ziyâ değmez humârı keyfine mey-hâne-i dehrin
Bu işretgehde ben çok durmadım ammâ neler gördüm

Ve lehü
Bir efendi yok ki başka varayım
Sen dururken ben kime yalvarayım

Ârif Süleymân Beğ
Edip cism-i nizârı za'f ile sûzen neler çekdim
Geçince kayd-ı esbâb-ı taallukden neler çekdim

Ne zehr-âb-ı sitemler nûş kıldım dest-i sâkîden
Çekince câm-ı sahbâ-yı murâdı ben neler çekdim

Âsım Çelebi-zâde
Hayâl-i kaddini etdim derûnda perverde
O nahl-i ar'arı ben mîve-dâr olur sandım

Yazık yazık telef etdim metâ-ı cân ü dili
Bu çâr-sû-yı mahabbetde kâr olur sandım

Yemm-i belâya düşürdüm dirîg fülk-i dili
Biraz müsâ'de-i rûzgâr olur sandım

Ve lehü
Gam-ı humâr ile sâkî pür-ıztırâb oldum
Be hey harâb olası gel yetiş harâb oldum

Ve lehü
Hep hüsn ü aşka dâir imiş güft ü gû-yı halk
Dillerde dâsitân imiş esrâr sandığım

(s.123)

Âsım Mütercim-i *Kāmûs*
Nice bir hidmet-i mahlûk ile mahzûl olalım

Sâil-i Hak olalım nâil-i mes'ûl olalım

Akalım pâyna bir bahr-i hamîyyet bulalım
Sıla-i himmetine mâ gibi mevsûl olalım

Biz de sûret verelim kendimize kâbil ise
Girelim ehl-i safâ bezmine makbûl olalım

Getir ey sâkî yeter eyledin işgâl bizi
Bir zamân da mey-i bî-gıış ile meşgûl olalım

Kalmadan hâk-i mezellete hemân ey Âsım
Âzim-i sû-yı semâ-sâ-yı Sitanbûl olalım

Âlî Müverrih
Gider nev-reste dil-berlerle seyr-i bâğa cânânım
Bir iki goncasız kopmaz yerinden verd-i handânım

İzzet Molla
Dünyâ benim'çün ağladığım gördü düşmenim
İl mâtem etdi mevtime ben şenlik eyledim

Ve lehü
Ol gül-izâra eşkim edip şeb-nem ağladım
Çarhın bana bu lutfuna güldüm hem ağladım

İsmetî
Serim misâl-i dıraht-ı şükûfedâr sefid
Elimde câme-i gül-gûndan hicâb ederim

İffet Bursalı
Pürşîş-i la'line hattınla cevâb istemedim
Ben şarâb istedim ey şûh kitâb istemedim

Avnî Beğ
Ben kûyuna ümîd-i şehâdetle gelmişim
Öldür tekâsül eyleme kurbânın olduğum

Ve lehü
Geline vakt-ı hâcet geçmedim hâtırlarından hiç
Anın'çün bende şimdi hâtır-ı ahhâbdan geçdim

Gâlib Dede
Neye müncer ola hâlim bu televvüsle benim

Dil peşîmân gine tevbeye varmaz dehenim

Garîbî Erbilî

Yârin ruh-ı zibâsın âyîneye benzetdim

Veh veh ne hatâ etdim ayı neye benzetdim

Ferâgî

Yüzüme bakmaz ne bilsin yâr giryân olduğum

Hâtırım sormaz neden anlar perîşân olduğum

Fuzûlî

Vefâ her kimseden kim istedim andan cefâ gördüm

Kimi kim bî-vefâ dünyâda gördüm bî-vefâ gördüm

Kime kim derdimi izhâr kıldım isteyip dermân

Özümden hem beter bir derde anı mübtelâ gördüm

Mükedder hâtırımdan kılma bir kimse gam def'in

Safâdan dem uran hem-demleri ehl-i riyâ gördüm

Eğerçi dâmenin tutdum revân döndürdü yüz benden

Ve ger gözgüden umdum sıdk aks-i müddeâ gördüm

Fuzûlî ayb kılma yüz çevirsem ehl-i âlemden

Neden kim her kime yüz tutdum andan yüz belâ gördüm

Ve lehü

Ey kemân-ebrû şehîd-i hancer-i müjgânınam

Bulmuşum feyz-i nazar senden senin kurbânınam

Kâkülün târına peyvend etmişim cân riştesin

Başın için bir terahhum kıl ki ser-gerdânınam

N'ola kılsam terk-i mey minnet kılıp zâhidlere

N'eylerim mey neş'esin ben kim senin hayrânınam

Câna meylin var ise hükm ile teslîm eyleyem

Şâh sensin ben senin bir bende-i fermânınam

Kan edip bağrım işim âh etme her dem ey felek

Hürmetim tut bir iki gün kim senin mihmânınam

Ve lehü

Tutuşdu aşk oduna şâd gördüğün gönlüm

Mukayyed oldu ol âzâd gördüğün gönlüm

Diyâr-ı hecrde seyl-i sitemden oldu harâb
Fezâ-yı aşkda âbâd gördüğün gönlüm

Ne gördü bâdede bilmen ki oldu bâde-perest
Mürîd-i meşreb-i zühhâd gördüğün gönlüm

Firâkın odunu gördükce mûm tek eridi
Sebât-ı sabrda fûlâd gördüğün gönlüm

Fuzûlî eyledi âheng-i ayş-hâne-i Rûm
Esîr-i mihnet-i Bağdâd gördüğün gönlüm

(s.124)

Fuzûlî
Penbe-i dâğ-ı cünûn içre nihândır bedenim
Diri oldukca libâsım budur ölgeç kefenim

Câmı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil
Ne nizâ‘ eyleyelim ol ne senindir ne benim

Tavk-ı zencîr-i cünûn dâire-i devletdir
Ne revâ kim beni andan çıkara za‘f-ı tenim

Ve lehü
Her habâb-ı eşkime bir aks salmış peykerim
Şâh-ı mülk-i mihnetim tutmuş cihânı leşkerim

Aşk-ı ser-gerdânyım göğsümde bin bin dâğlar
Bir sipîhr-i sâirim sâbit cemî‘-i ahterim

Ve lehü
Şem‘-i şâm-ı firkatim subh-ı visâli n’eylerim
Bulmuşum yanmakda bir hâl özge hâli n’eylerim

İhtimâl-i hecr teşvîşine değmez zevk-ı vasl
Vasl kim var anda hicrân ihtimâli n’eylerim

Ve lehü
Hoş ol zamân ki harîm-i visâle mahrem idim
Ne mübtelâ-yı belâ ne mukayyed-i gam idim

Hemîşe secdegehim hâk-i âstânın idi

Bu itibâr ile bir ser-bülend-i âlem idim

Ve lehü

Zâir-i mey-hâneyim muğ secdesidir tâ'atim

Pîr-i aşkım nakd-i cân nezrim tevekkül niyyetim

Her yana baksam surâhî tek sücûd etmek işim

Kanda olsam bâdenin düşmek ayağa âdetim

Ve lehü

Ney gibi her dem ki bezm-i vaslını yâd eylerim

Tâ nefes vardır kuru cismimde feryâd eylerim

Ve lehü

Secdedir her kanda bir büt görse âyînim benim

Hâh mü'min kâh kâfir tut budur dînîm benim

Ve lehü

Cigerim dâğına merhem bulamadım senden

Nice âh eylemeyim âh yanubdur cigerim

Figânî

Ağlamazsa bana bir dem acıyıp dîdelerim

Göreyim dursun iki gözüne hûn-ı cigerim

Ve lehü

Yerden üstün ola ger dün göreyin haşre kadar

Ki cihân içre benim üstüme oldur dönerim

Kâmî

Geldik bu dehr-i dûna hatâmız budur bizim

Terk eyledik bekâyı fenâmız budur bizim

Mâlikî

Reh-i aşkında cânâ çeşmelerdir çeşmedir başım

Ana dest-i belâ yapmış kemerlerdir iki kaşım

Muhibbî Sultân Süleymân

Rindler bezminde sâkî bir aceb nâm eyledim

Mescidin kandîlini mey-hâneye câm eyledim

Ve lehü

Sûre-i ve'l-leyl okurdum dün namâz-ı şâmda

Zülfün andım dil-berin n'itdim ne kıldım bilmedim

Sultân Mehmed Fâtih
İmtisâl-i câhidû fi'llâh olubdur niyyetim
Dîn-i İslâm'ın mücerred gayretidir gayretim

Fazl-ı Hakk u himmet-i cünd-i ricâlû'llâh ile
Ehl-i küfrü ser-te-ser kahr eylemekdir niyyetim

Enbiyâ vü evliyâyâ istinâdım var benim
Lutf-ı Hak'dandır hemân ümmîd-i feth u nusretim

Nefs ü mâl ile n'ola kılsam cihânda ictihâd
Hamdû li'llâh var gazâyâ sad hezârân râğbetim

Ey Muhammed mu'cizât-ı Ahmed-i Muhtâr ile
Umarım gâlib ola a'dâ-yı dîne devletim

Muhibbî Niğdeli
Sen lebi âb-ı hayâtı kucan ölmez derler
Ahdım olsun seni cânâ kucayın olmaz isem

Münîf
Gözümle ol perînin âftâb-ı tal'atin gördüm
Bu gün ben merdüm-i çeşmin bir insâniyyetin gördüm

Nâbî
Eyyâm-ı bahâr olmaz idi gülşen olaydım
Hûrşîd tulû etmez idi revzen olaydım

Gül-berge sabâ urmaz idi pençe-i târâc
Sahrâ-yı temennâda eğer dâmen olaydım

Ol şûh dirîğ etmez idi nakd-i visâlin
Hâhişger-i ihsânı hemân bir ben olaydım

(s. 125)

Nâbî
Kettân gibi fersûde olursam da olaydım
Tek ol meh-i sîmîn-tene pîrâhen olaydım

Ve lehü
Gelin ey bâde-keşân azm-i harâbât edelim
Câyımız dergeh-i Cemşîd'de isbât edelim

Olalım reşha gedâ-yı der-i meyhâne-i feyz

Destimiz kâse-i der-yûze-i hâcât edelim

Derdimiz havsala-i hâmeye sığmaz Nâbî
Anı vâbeste-i hengâm-ı mülâkât edelim

Ve lehü
Kalem kec-dil mürekkeb rû-siyeh kâğıd dü-rû bilmem
Kimi etsem o şâha arz-ı hâlim yazmağa mahrem

Mücâzâtında hûb u zîştin etmez zerrece taksîr
Aceb sûret-nümâ-yı adldir âyîne-i âlem

O denlü pest olursun her ne denlü i'tilâ etsen
Bu dâvânın sübûtunda sana bürhân yeter süllem

Ve lehü
Olsun âmâde hücûm-ı meges-i idbâra
Dârü'n-ni'âmın eden cûş-ı gedâdan mahrûm

Cûybâr-ı keremin teşneye sarf etmeyenin
Geşt-i ümmîdi olur neşv ü nemâdan mahrûm

Ve lehü
Ne azm-i kûşe-i râhat ne meyl-i hâb edelim
Girince dâmen-i maksûd ele şitâb edelim

Ve lehü
Nâ-tüvânlık o kadar etdi sirâyet tene kim
Kalkamaz ârız-ı hûbâna düşünce nighim

Ve lehü
Şevk-ı ümîd-i afv komaz kendi hâlîme
Ben her ne denlü meyl-i günâh etmeyem desem

Ve lehü
Tek hemân eyleme pejmürde nihâl-i emelim
Geçdim ey ebr-i kerem neşv ü nemâdan geçdim

Ve lehü
Halkdan gönlümün ol mertebedir vahşeti kim
Aksim âdem deyü mir'âta nigâh eyleyemem

Ve lehü
Yine hem-cinsi çeker birbirinin gayretini

Zahm-ı mıkırâza urur sûzen anın'çün merhem

Necîb

Hatın da gulse fikr-i ebruvândan bir zamân geçmem
Ben iller geçdiği köprüden ey kaşı kemân geçmem

Nahîfî

Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım
Kurbânın olam var mı benim bunda günâhım

Ve lehü

Murâd üzre sana tefhîm ederdim mihnet-i aşkı
Seni kendin gibi bir bî-vefâya mübtelâ görsem

Nedîm

Ey zülf-i ham-be-ham dökülüp sînem üstüne
Zencîr-i pâ-yı ömr-i şitâbânım ol benim

Nef'î

Bahâr erse yine seyr-i gülistân olduğun görsem
Güzel seyr eylemek uşşâka âsân olduğun görsem

Letâfetden görünse âsmânın aksi her yerde
Çemende başka bir âlem-i nümâyân olduğun görsem

Kızarsa gül gül olsa tâb-ı mâdan ârız-ı sâfı
Ruh-ı cânânı hem gül hem gülistân olduğun görsem

Safâdan birbirinin sînesin çâk etse dilberler
Güzeller mest olup dest ü girîbân olduğun görsem

Bakıp geh sîne-i cânâna geh câm-ı mey-i hâba
Dil-i dîvâne berr ü bahra sultân olduğun görsem

Nevres-i Kadîm

Sînede hâk-i vatandan iğbirârım var dahi
Dostlar ayb etmen ahabâbı ferâmûş etdiğim

Tûtîyim gerçi velî âyîneden ayrılmışım
Kendimi Nevres tehî mi böyle hâmûş etdiğim

Ve lehü

Gelmeden nutka mantık öğrendim
Dahi söz bilmeden kelâm okudum

Ve lehü
Nevresin cürmüne pâyân yoğ imiş farz edelim
Ya senin merhametin yok mu meded pâdşehim

Nev'î
Tükendi nakd-i eşkim gözlerim ağardı pîr oldum
Civânım bana rahm etmez mi pîr oldum fakîr oldum

(s.126)

Vâsıf
Vasl-ı yâr ile geçen ömrümü der-hâtır edip
Demi bin cân değer efkârım ile eğlenirim

Hîçbir eğlenecek şey bulamazsam Vâsıf
Kendi mecmû'a-i eş'ârım ile eğlenirim

Ve lehü
Alınca ol gül-i ali hayâle dîdelerim
Derûn-ı havzda döndü sıfâle dîdelerim

O nev-bahâr firâkım ki oldu hasret ile
Süvâr-ı merdûme kim dâğ ü lâle dîdelerim

Vecdî
Beni getirmez o hercâyî yâdına hergiz
Lisân-ı aşkda nâmım vefâ mıdır bilmem

Sünbül-zâde Vehbî
Nice bir hâhiş-i âmâl ile mecbûl olalım
Terk-i matlab edelim nâil-i me'mûl olalım

Men ü mâ dâ'iesin nakş-ı zamîr eylemeyip
Sıla-i âtîfet-i devlete mevsûl olalım

Dâhil-i bezm-i kibâr olmak için hâricden
Girerek her kapıya dâhil ü medhûl olalım

Kâbiliyyet eserin mahv edelim kâbil ise
Biz dahi câhil-i mukbil gibi makbûl olalım

Çekmeyip bezm-i gamın renc-i humârın Vehbî
Bâde vü dil-ber ile cünbüşe meşgûl olalım

Yahyâ Beğ

Bu gün o merdüm-i âlî-nazardan ayrıldım
Gözüm yaşı gibi nûr-ı basardan ayrıldım

Bu gece şem‘ine cem olmuş idim ol mâhın
Ne kara günlere kaldım nelerden ayrıldım

Sadef gibi n’ola çâk olsa sînem ey Yahyâ
İki cihâna değer bir güherden ayrıldım

Ve lehü

Kûh ü deşte varalım nâle vü feryâd edelim
Kays ile Kûhkenin rûhların şâd edelim

Ko surâhîyi bize râh-ı gama hâdî ol
Seni ey pîr-i mugân bâri biz irşâd edelim

Feleğin sûret-i ikbâline aldanmayalım
Kendimiz cevr ü cefâ çekmeğe mu‘tâd edelim

Cevri eyyâmına incinmeyelim ey Yahyâ
Ayş ü nûş ile geçen günlerimiz yâd edelim

Yakînî

Gördüm ol Yûsuf-ı gül-pîrezeni vâkıada
Uyanıp eylediğim nâleyi tâbîr edemem

Lâ-edrî

Cânâ ben eğer derd-i firâkınla ölürsem
Öldür beni bir dahi bu dünyâya gelirsem

Lâ

Cânâ yolunda ölmeğe lâıyk değilim
Kurbânın olduğum sana âşık değilim

Lâ

Arz-ı hâl etmeğe cânâ seni tenhâ bulamam
Seni tenhâ bulıcak kendimi aslâ bulamam

Lâ

Olmazdı pâk-dâmen serv olmasaydı ser-keş
Düşmezdi hâr eline gül olmasa mülâyim

Lâ

Devâ-yı aşk ile bîmâr olan gönülceğizim
Garîb derde giriftâr olan gönülceğizim

Lâ
Zevkî yalnız geşt ü güzâr etmede buldum
Aklım bana yâr olduğunu istemez oldum

Lâ
Gözünden sakınır oldum o mâh-ı âlem-ârâyı
Belâ-yı aşkî gör kim kendime kendim rakîb oldum

Ahmed Paşa
Ârızın arz et güle gülşende zîbâlanmasın
Serve göster kaddini nâz ile bâlâlanmasın

Kıl mukavves kaşların taraf-ı külâhından ıyân
Gurre-i meh şekl-i ebrûsuyla gırrâlanmasın

Ve lehü
Kûyunu görmekle dilden sâkin olmaz şevk-ı yâr
Kâni' olmaz cennet-i firdevse dîdâr isteyen

Ahmed'in aybı güzeller sevmek ise gam değil
Yârsız kalır cihânda aybsız yâr isteyen

(s. 127)

Ahmed Paşa
Cân ne ârâm eylesin ârâm-ı cânımdır giden
Dil nice sabr eylesin kim dil-sitânımdır giden

Ve lehü
Sor dil-i miskînimin hâlin perîşân zülfüne
Hâlini bilmez perîşânın perîşân olmayan

Âzerî Defterdâr
Telh etdi ayşimi lebini nûş-hand eden
Kılmış seni tabîb beni derdmend eden

Vermiş şekîb ü sabrı sevip sen sitemgeri
Sabr et belâ-yı aşka deyü bana pend eden

İshâk
Gamdan öldüm ey meh-i nâ-mihrbânım kandasın
Göklere erişdi feryâd ü figânım kandasın

Gülşeninden ayrı ârâm eylemez dil bülbülü
Ey yüzü gül kâmeti serv-i revânım kandasın

Leblerinle gel şeker-rîz ol dil ü cân bezmine
Kandasın ey tûtî-i şîrîn-zebânım kandasın

Şevkdan İshâk ölürdü lutf ile bir kez desem
Ey benim şeydâ vü zâr ü nâ-tüvânım kandasın

Ve lehü
Düşde öpdüm leblerin gör zahm-ı dendân olmasın
Korkarım tâ ki arada yok yere kan olmasın

Bend-i gîsûna giriftâr olmadık dil kalmadı
Hâtırın cem‘ eylesin zülfün perîşân olmasın

Aldanıp bir bûsesin bin câna ikrâr eylemiş
Yalvarıp öpmek gerek tâ ki peşîmân olmasın

Kim ola gönlün alıp İshâk’ı meftûn eylesin
Dün görüp görmezlenen bî-rahm fettân olmasın

Ve lehü
Ko gönül la‘line cânıyla harîdâr olsun
Kerem et yok deme ey hâce ki bâzâr olsun

Yine ol teng-dehen hiç günâhım yoğ iken
Beni düşünâm ile yâd eyler imiş var olsun

Hak bilir derd ile cân verdiğime gam yimezin
Öldüren tek beni sen yâr-ı cefâkâr olsun

Ve lehü
Kimseler ol nergis-i fettâna meftûn olmasın
Kimsenin aklın alan sihr ile efsûn olmasın

Hâsıl olmaz gerçi cân vermekle vaslın dostum
Bir ölümdür borcumuz yolunda olsun olmasın

Hâtırım mahzûn bağrım hûn u bahtım ser-nigûn
Sabra tâkat kalmadı gâyet zebûn oldum zebûn

Ve lehü

Bâde kim nûş ederim ayrı düşüp yârımdan
Katre katre dökülür dîde-i hûn-bârımdan

Ve lehü
Sen ki gülzâr-ı cihânda gül-i handân olasın
Sünbülün gibi yaraşır mı perîşân olasın

Öldürürsen hecr ile terk etmezem derd ü gamın
Ölmek âsândır kişiye firkat-i ahbâbdan

Es'ad Efendi (Şeyhü'l-islâm)
Sabâ var ol tabîb-i câna bîmâr olduğum söyle
Beni bir kerre görmek ana sıklet gelmesin gelsin

Muhlis Es'ad Paşa
Gâh havf-ı ihtirâk ü Gâh hevl-i iğtirâk
Mihnet-i vapur kalmaz renc-i rüst-â-hîzden

Nev-hevesler kim ede tanzîr şî'r-i kâmilân
Sohbet-i sadra karışmak gibidir dehlîzden

Ve lehü
Neş'e tahsîl ettiğin sâgar da senden gamlıdır
Bir dokun bin âh dinle kâse-i fağfûrdan

Esad Bağdâdî
Uşşâka eski eylediğin nâz ü turfaya
Söyle utanma şimdi peşîmân değil misin

Âgâh
Felekde bî-tekellûf kevkeb-i ikbâl anındır kim
Çıka her subh-dem bir mihr-i tâbân câme hâbından

(s.128)

Âgehî
Ayırdı ben gubârı reh-i kûy-ı yârdan
Çokdur bizim şikâyetimiz rûzgârdan

Emrî
Yârsız bu cihânda n'eylersin
Gülü yok bostânda n'eylersin

Aşk-ı Leylâyı iste gönlünde
Hay Mecnûn yabânda n'eylersin

Tîr-i âhen gibi felekden geç
Lâ-mekân ol mekânda n'eylersin

Ümîdî
Sarardıp cism-i zârım etdi altun
Beni harcatmak ister gibi gerdûn

Enîs Dede
Leb-i câma dokunsun tek hemân la'î-i nemek-rîzin
Katarsan bâde-i nâba nemek kat kat helâl olsun

Bâkî
Dil giriftâr-ı belâ dilber-i hevâyî n'eylesin
Dâma düşmez yerlere konmaz hümâyı n'eylesin

Gönlün eğler nâle-i zencîr ile Mecnûn-ı aşk
Nağme-i ûd ü sadâ-yı çeng ü nâyı n'eylesin

Kâinâtın seyr eden nakş-ı safâsın câmdan
Safvet-i âyîne-i âlem-nümâyı n'eylesin

Mübtelâ-yı aşkının dermândan istiğnâsı var
Derdine mûtâd olan diller devâyı n'eylesin

Ve lehü
Bildin mi sen de kendini ey bî-vefâ nesin
Âşûb-ı dehr ü âfet-i devr-i zamânesin

Sana bahâne idi cefâ pîşe olmasın
Hakkâ budur ki bî-bedel ü bî-bahânesin

Ve lehü
Zahm-ı şemşîrin vefâ resmin gidermez sînedin
Âb nakş-ı sûreti mahv eylemez âyînedin

Ve lehü
Erdim figân ü zâr ile ol âstâne ben
Çıkdim kemend-i nâle ile âsmâne ben

Ve lehü
Gâhî cenâb-ı Leylî'ye mektûb uçurmağa
Urundu Kays başına murg âşyânesin

Ve lehü
Garaz yâr ile işretdir bu nüzhetgâh-ı hurremden
Mey ü mahbûbdan gayrı nedir maksûd âlemden

Ve lehü
Hep senin'çündür benim dünyâ cefâsın çekdiğim
Yoksa ömrüm varı sensiz n'eylerin dünyâyı ben

Ve lehü
Cânân odur ki meyl ede anı görünce cân
Esbâb-ı hüsnü hûb ola ammâ be-şart-ı ân

Ve lehü
Nâm ü nişâne kalmadı fasl-ı bahârdan
Düşdü çemende berg-i dıraht itibârdan

Ve lehü
Gark eder âlemleri bir katre âb-ı mağfiret
Var kıyâs et vüs'at-i deryâ-yı rahmet neydüğün

Ve lehü
Günâhım bildim eylersem n'ola şefkat recâ senden
Benim devletlü sultânım hatâ benden atâ senden

Sultân Bayezid-i Sânî
Subha dek nâlânım ey hûrşîd-ruh sen mâhdan
Nice bir feryâd idem korkmaz mısın Allâh'dan

Bahtî Sultân Ahmed-i Evvel
Bûy erse cân meşâmına fasl-ı bahârdan
Murgân sadâsı gelse yine murgzârdan

Bulsa nevâda gül gibi nev-besteler zuhûr
Kim tâze nakş ü savt işidilse hezârdan

Nev-rûz erişse yâd edip ol eski demleri
Her kimse alsa dâdını bu rûzgârdan

(Bahtî) erişse hâsılı eyyâm-ı nev-bahâr
Ayrılmasak çemende leb-i cûy-bârdan

Pertev Paşa
Hâk-i murg olmaz siper tîg-ı nigâh-ı hasrete
Göz göz oldum şöyle kim gırbâle döndüm yaradan

Ve lehü
Efsâne-i Mecnûn-ı belâ-keşden uzundur
Şekvâlarımız zülf-i dil-âvîzin ucundan

(s. 129)

Pertev Paşa
Ol gonca-i ser-mest sabâh oldu uyansın
Âyîne-i mül gül yüzünü görsün utansın

Belîğî
Ol kadar pür-yaradır sînem görünmez yaradan
Yaradan halk eylemiş benzer vücûdum yaradan

Bekâyî İstanbullu
Durmayıp geçmekdedir sâat-be-sâat dehr-i dîn
Ra'd ile ona münebbihdir bu tas-ı ser-nigûn

Bekâyî İznikli
Âşıkân kûy-ı yâre cem' olsun
Hâcî hâcîyî Ka'be'de bulsun

Binâyî
Serime çeksin özünü nergis mestânından
Şâne kessin elini zülf-i perîşânından

Bahâyî
Dağıtdın hâb-ı nâz-ı yâri ey feryâd n'eylersin
Edip fitne ile dünyâyı harâb-âbâd n'eylersin

Edersin gerçi her derde tabîbim bir devâ ammâ
Cünûn-ı ehl-i aşk olunca mâder-zâd n'eylersin

Dil-i mecrûhuma rahm eyle kalsın dâm zülfünde
Şikeste-bâl olan murgu edip âzâd n'eylersin

Varıp gîsû vü zülf-i yâri biri birine katdın
Yine bir fitne tahrîk eyledin ey bâd n'eylersin

Güzel tasvîr edersin hatt ü hâl-i dil-beri ammâ
Füsûn u işveye geldikde ey bih-zâd n'eylersin

Ve lehü
Hem yıkarsın berk-ı şimşîr-i sitemle âlemi

Hem yine dersin ser-i kûyumda feryâd olmasın

Bîdârî

Göz göz oldu cism-i zârım nâvek-i dil-dârdan
Cümleten çeşm oldum ammâ doymadım dîdârdan

Sâbit

Sana her meclisinde söyleriz sen mülzem olmazsın
Değil kürsîye vâ'iz arşa çıksan âdem olmazsın

Câzim

Bizi rakîbe edersin fedâ görünmezsın
Vefâ mısın nesin ey bî-vefâ görünmezsın

Cevdet Paşa

Lebi cân tâzeler bîmâr-ı çeşmi cân alır sûret
O şûha dil veren dil-haste her an ağlasın gülsün

Cevrî

Râzıyım devrân beni bir lahza handân etmesin
Tek gubâr-ı gussa-i dehr ile hayrân etmesin

Yakmasın geçdim murâdım şem'ini hergiz felek
Tek şeb-i târik-i gamda zâr ü giryân etmesin

Açmasın dil-goncasın bağî cihânda rûzgâr
Hâtırım tek berg-i gül gibi perîşân etmesin

Her ne mihnet çekdirirse râzıyım Cevrî bana
Tek hemân minnet-keş-i ihsân nâdân etmesin

Ve lehü

Dilden ârâm alıcı dilber zibâsın sen
Yine ârâm-ı dil-i âşık-ı şeydâsın sen

Zâhid ü rindi kodun aşkın ile bir şekle
Bu el-aceb şûh-ı dil-ârâ büt-i ra'nâsın sen

Getirir nutka tebessümle büt-i deyri lebin
Turfê-i Îsâ-nefes ü şûh-ı dil-ârâsın sen

Seyr eden hüsnünü bir lahza verir gamzene cân
Kimse dîdârına doymaz ne temâşâsın sen

Hâletî

Yâri görünce kaldı gönül arz-ı hâlden
El değmedi şikâyet şükr-i visâlden

Hâmî

Vermek istersen cihânda nâm mânend-i nigîn
Merkezinde göster istihkâm mânend-i nigîn

Kâviş-i hakkâke sabr etmek gerekdir eyleyen
Sîm ü zer tahsîline ikdâm mânend-i nigîn

Geh çıkar nakşın beyâza geh olur rûyun siyâh
Etme râzın herkese i'âm mânend-i nigîn

(s. 130)

Sultân Hüseyin Baykara

Aşk ara hiç kim menîn dîg zâr ü şeydâ bolmasın

Bolsa hem de mîn gibi mehcûr u rüsvâ bolmasın

Hîç kişi aşk içre mîn dîg bolmasın gönlü şikest

Ehl-i hüsn içre senin dîg gönlü hârâ bolmasın

Cevr ü bî-dâdını mühlik isterim cânınga kim

Hîç aşkı ol ay nîk temennâ bolmasın

Hilmî Moralı

Arz etdi gerçi ârızın ol meh nikâbın
Gün yüzüne bakılmadı ammâ hicâbdan

Hüdâyî

Her dil-ber için sînede bir yara mı olsun
N'itsin dil-i mihnet-zede bin pâre mi olsun

Huldî

Kıl tevbe seyyiâtına gözler kapanmadan
Vaktiyle gör hesâbını defter kapanmadan

Hüsrev

Yeşiller giydiğince tûtî-i gûyâya benzersin
Siyeh-pûş olduğunca Ka'be-i ulyâya benzersin

Kaçan kim nâz ile ak sâde giysen ey semen sîmâ
Sadefde hâsıl olmuş gevher-i yektâyâ benzersin

Giyip egnine mâi câmeler seyr-i çemen kılsan
Yemm-i hazrâda Hızır'a gökdeki Îsâ'ya benzersin

Libâs-ı sürh ile cânâ yeşil ferâce giydikce
Tarâvet gül-şeninde gonca-i ra'nâyâ benzersin

O gül-ruhsârı vafetdin aceb rengîn edâlarla
Sözünde Hüsrevâ sen bülbül-i şeydâyâ benzersin

Hayâlî
Ey sanem bir bir diyem bu resme kâfirlüklerin
Rûz-ı mahşerde görürsem Hazret-i Îsâ yüzün

Haftalarla gülmeyip yıllarla ağlarsam n'ola
Ay olur göstermez ol mihr-i cihân-ârâ yüzün

Ve lehü
Yâr ile hem-sohbet ol cisminde cânın duymasın
Hâlet-i aşkı hikâyet kıl zebânın duymasın

Ve lehü
İdelden oklarından dem-be-dem sûrâhların peydâ
Sadâ-yı ney gelir âh eylesem her üstühânımdan

Ve lehü
Kûy-ı yârin bir gubârın kondurursan çehreme
Ey sabâ yüklet bana rûy-ı zemînin minnetin

Dürrî
Bûy almadı bu bâğda bir yâsemen diken
Kaddini görmek olmadı hiç nârın diken

Kim gül dikerse dehrde hâr oldu kısmeti
Güller takındı gül-şen-i dehre diken diken

Râsih Atîk
Benden o şûha arz-ı hulûs et cihân cihân
Çekdiklerimi söyle sabâ hep yegân yegân

Ve lehü
Ey şûh aceb ki derd-i nihânı bilir misin

Aşkın ne hâle koydu bu cânı bilir misin

Ağyâra lutf bana sitem öldürür beni
Etme efendim etme amânı bilir misin

Lutfun dirîg etmez idin bir zamân idi
Kurbânın olduğum o zamânı bilir misin

Erbâb-ı aşka ta'nı ko zâhid sakın sakın
Ol âfeti o şûh cihânı bilir misin

Râsih şikâyet etme kerem bil cefâsını
Kimdir o şâh-ı memleket anı bilir misin

(s. 131)

Râşid Müverrih
Bülbül-i dil-şüdenin bir gülüne göz dikdin
Sahn-ı gül-zâr-ı ümîdinde dikenler bitsin

Ve lehü
Eder savt-ı ceres râh-ı hatarda da'vet-i reh-zen
Hele dünyâda yokdur âdeme şöhet kadar düşmen

Râgıb Paşa
Mest-i câm ü vaslının hicriyle mahmûr olmasın
Gördüğünden kimseler âlemde mehcûr olmasın

Râmî Paşa
Beni sîr-âb-ı hayât eyledi bir nûkte ile
Âb-ı hayvân leb-i cân-bahşına kurbân olsun

Kâilim neşter-i âzâr-ı tabîb-i dehre
Tek hemân derd-i dil-i zârıma dermân olsun

Ve lehü
Bizimle eylediğin vaz'-ı nâ-sezâ bir gün
Sana vesîle-i şerm ü hicâb olur göresin

Ve lehü
Ser-şâr-ı gamım fehm-i meâl eylediğimden
Hûndur cigerim kesb-i kemâl eylediğimden

Resîm
Dahi hâlî iken bend oldum ol zülf-i perîşâna

Sana ey bî-vefâ sermâye-i cem‘iyyet oldum ben

Kanâat eylemezken nazra-i didârına evvel
Değil mektûba şimdi bir selâma hasret oldum ben

Revânî
Güzelim serv-i kâmet olmuşsun
Allâh Allâh ne âfet olmuşsun

Leblerin kevser ü yüzün cennet
Hak budur kim kıyâmet olmuşsun

Rûhî
Koyup ruhsâr-ı pâkin bûse istersin dehânından
Sen ey tıfl-ı dil-i bî-çâre yoğu varı bilmezsin

Riyâzî
Ağla hâlin yâre çeşm-i hûn-feşânın duymasın
Sırr-ı aşkı şöyle takrîr et zebânın duymasın

Râz-ı aşkı şöyle pinhân et derûn-ı sînede
Dil haber-dâr olmasın rûh-ı revânın duymasın

Ve lehü
Goncaya ol felek cem‘iyyet-i hâtır verir
Görmek için rûzgâr ile perîşân olduğun

Ve lehü
(Yıkıldı hâtırım şimdengerû âlem harâb olsun)

Zekeriyyâ Efendi Şeyhü’l-islâm
Yoluma cân verene vaslım dirîg etmem demiş
Ger bu ahdinde vefâ eyleyse cânân işte ben

Etmedi hergiz dil-i sengîn Şîrine isr
Taşı başa başı taşa urdu gerçi kûh-ken

Sâlim Beğ
Olmaz karîn şevk u gamım i‘tiyâd olan
Bilmez safâ-yı bâl nedir nâ-murâd olan

Sâmî
Çarh-ı leîm sâhib-i irfânı n’eylesin
Nâdân olan herîf sühendânı n’eylesin

Sırrî

El-hazer olmaz esîr-i nâm mânend-i nigîn
Rû-siyâh eyler seni eyyâm mânend-i nigîn

Nâm-cûyânın eder hakkâk-ı çarh-ı bed-güher
Cismini bir şerha-i âlâm-ı mânend-i nigîn

Hoca Sa‘deddîn Şeyhü’l-islâm
Gam-ı firâkın ile ceyb-i sabrı çâk iderin
Bu derde ben doyamam kendimi helâk iderin

Rakîb der ki sakın yâre arz-ı hâl etme
Sen iltifât idicek gayrıdan ne bâk iderin

Selmân
Tîgınlâ cân diler kim ten pâre pâre olsun
Her pâre ol izâra cây-ı nezâre ol

Selîkî
Gamımız ağyârdan hâtır-nişân eden seni
Zahm-ı hârı aynına almaz efendi gül diken

(s. 132)

Sultân Selîm-i Evvel
Ben yatam lâyük mıdır karşımda ayağın dura
Serv-i nâzım deyin ben öldükde namâzım kılmasın

Selîm
Bir kerre de yâri dil-i dil-berde esir kıl
Ey âh ciger-sûz senin yandım elinden

Süheylî
Mahv ola gide harâret mihr-i âlem-tâbdan
Tâb-ı mihrin gitmeye bu sîne-i pür-tâbdan

Şâmî Mustafa Beğ
Yetmez mi temâşâ-yı cemâl elde sunarsın
Ey âşık-ı mihnet-zede buldukca bunarsın

Şâhî Okcu-zâde
Makbûl olur egerçi güzellerde hüsn ü ân
Ammâ ne ân ki bâis-i cevri ola her zamân

Şîrî

Ben umardım ki bana yâr vefâ-dâr olasın
Ne bilirdim ki seni böyle cefâ-kâr olasın

Bed-duâ etmezin ammâ göreyin bencileyin
Bir sitem-kârı sevip sende hevâ-dâr olasın

Sâhib Pîrî-zâde
Hatâdır intihâb-ı cây-ı bûse rûy-ı dil-berden
Gönül sahn-ı harîm-i Ka'be'de mihrâb-ı n'eylersin

Sun'î Gelibolulu
Hatm eyleyen ey hoca benim mushaf-ı aşkı
Ve'lleyliye dek okumuş ancak anı Mecnûn

Ziyâî
Bekler gözün alıp ele tîr ü kemân kemîn
Der-bend-i aşkı kim geçer ey bî-amân emîn

Âhımdan ızdırâbdadır her gün âsmân
Terdir yaşımdan ey yüzü meh her zamân zemîn

Yerleşdi kaldı dilde gam-ı aşkın olalı
Anda hayâlin ey şeh-i âlî mekân mekîn

Gelmez kaçır o kevkeb-i ferhunde yanıma
Olmaz gedâya hüsrev-i sâhib-kırân karîn

Ziyâ Beğ
Tîr-i müjgânın gönülde yâdigârımdır bütün
Sevdiğim etdiklerin hâtır-güzârımdır bütün

Âşık her şûh mey-meşreb-i kalender-i tâlî'im
Çekdiğim peymâneler meclisde yârımdır bütün

Lâyıkım her cevre kim kopdu elimde dâmenin
Çekdiğim mahsûl dest-i ihtiyârımdır bütün

Âlimim tahkîkde mey-hâne-i feyzim Ziyâ
Ârifân bezmimde rind-i lâ-y-hârımdır bütün

Ve lehü
Âsafın mikdârını bilmez Süleymân olmayan
Bilmez insân kadrini âlemde insân olmayan

Zülfüne dil vermeyen bilmez gönül ahvâlini
Anlamaz hâl-i perîşânı perîşân olmayan

Kim ki korkmaz Hak'dan andan korkar erbâb-ı ukûl
Her ne isterse yapar Hak'dan hirâsân olmayan

Îtirâz eylerse bir nâdân Ziyâ hâmûş olur
Kadr-i güftârın bilir bilmez sühandân olmayan

Ve lehü
Gürîzândır huzûr u hâb cism-i nâtüvânımdan
Usandırdı beni telhî-i hicrin tatlı cânımdan

Eger ben gül-şen olsaydım bu baht-ı vâj-gûnumla
Biterdi her giyeh ma'kûs hey'et-i hâkdânımdan

Geçen ehl-i dili âşüfte-kâm-ı aşk eder hâkim
Gelir bûy-ı mahabbet rîze rîze üstühânımdan

Sebeb esrâr-ı aşkı fâşa feryâd ü figândır hep
Ziyâ feryâd âhımdan figân kendi figânımdan

Ve lehü
Fünûn-ı fitneyi zülfün hat-ı pür-fenden öğreysin
Kişi bir ders öğreysin de tek düşmenden öğreysin

Yanar bin dâg var sînemde hâcet yok beyâbâna
Fünûn-ı aşkı Mecnûn şimdi gelsin benden öğreysin

(s. 133)

Ziyâ Beğ
Visâl-i yâre ermez sîne-çâk-i hasret olmazsa
Gönül resm-i tarîk-ı aşkı pîrâhenden öğreysin

Çeker yıllarca hasret vuslat-ı yek-rûze-i yâre
Hezâr âyîn-i sabrı gül-bün-i gülşenden öğreysin

Ve lehü
Bir gün gelecek ben gibi nâlân olacaksın
Etdiklerine sen de peşîmân olacaksın

Bu işve bu reftâr ki var sende küçükden
Bilmem ne yamân âfet-i devrân olacaksın

Çok hâtır-ı mey yıkdın ayâ çarh-ı sitem-kâr
Çok geçmeyecek sen dahi vîrân olacaksın

Bir gün gelecek hayf Ziyâ'ya diyeceksin
Etdiklerine sen de peşîmân olacaksın

Ve lehü
Düşmenlerin çerâğı diyemem rûşen olmasın
Hak'dan bulur eden kötülük benden olmasın

Kurb-ı visâl-i hazret ise kasdın ey Mesîh
Peşmîne-i dilinde gam-ı sûzân olmasın

İbret alıp hikâyet-i Ferhâd ü Kays'ın
Merdüm-i dîn cihânda esîr-i zen olmasın

Dâvud-ı çarh-ı derd ile mûm eyledi Ziyâ
Âlemde kimse ben gibi âhen-ten olmasın

Ârif Süleymân Beğ
Rûyunu meydîr meyi rûyun dil-ârâ gösteren
Gül-şeni güldür gülü gül-şen mutarrâ gösteren

Ve lehü
Izdırâb-ı hâl bâdî-i sükûnet olduğı
Tıfl iken ma'lûmum oldu cünbiş-i gehvâreden

Âtîf
Ey sûr-ı kıyâmet yine gavgâ ise maksûd
Kaldırma bizi hâkde âsûde yatarken

Abdurrahmân Efendi
O denli mürtefi' bünyâddır kasr-ı tevâzu kim
Riyâz-ı cennete nezzâre kâbildir zemîninden

İmâm Sultânî Abdullâh Efendi
Bilindi sırr-ı la'li harf-i düşnâmın vürûdundan
Hüveydâdır o şûhun nûkte-i nâ-bûdu bûdundan

Zırh pûş-ı rehâdır seng-i a'dâ kârger olmaz
Teni erbâb-ı cûdun halka-i çeşm-i hasûdundan

İdeliden dilde hayret bî-temeyyüz-i vasl ü hicrânı
Rehâ-yâb-ı niyâzız ol mehin gayb ü şuhûdundan

Husûl-i kâmin istikbâli mahz-ı âfet-i cândır
Olur pervâne sûzân şu‘le-i şem‘in sa‘ûdundan

Biz ol sevdâ-ger ber-çîde kâlâ-yı diliz Abdî
Metâ‘-ı hâhişin âsûdeyiz hüsrân ü sûdundan

Ve lehü
Yoklamak bezm ehlinin semt-i dil-i ferzânesin
Resm-i nat‘-ı ülfetin saymakdır evvel hânesin

Himmet-i tab‘ı hü mâ-yı evc-i istiğnâ olan
Ukde-i hâtır bilir bu dâm-gâhın hânesin

İnkisâr-ı ehl-i dil etmez kabûl-i iltiyâm
Özr edip sâkî gerdûn sunsa ne peymânesin

Şu‘le-i tâkât-güdâz şem‘-i hüsnün n’olduğun
Anlamaz hâkister içre görmeyen pervânesin

Subh-ı mahşerde olur bî-dâr-ı vassâf ol mehin
Güft ü gû-yı gamzesinin gûş eden efsânesin

Ve lehü
Ümîd ü lutf-i himmet âlemin nev-devletânından
Niyâz-ı sâyedir sûrun hemân nahl-i revânından

Gubârın mû değil hod-reste taraf-ı ebruvânından
O şûhun zûr hüsnü toz koparmışdır kemânından

Libâs-ı cüssenin yokdur medârı bahs-i irfânda
Çerâğı meclisin rûşen-ter olmaz şem‘dânından

Tekellûf ber-taraf tûtî-i hoş-güftâre râcihtir
Sana düşnâm-ı telhî ol mehin abdî lisânından

İzzet Molla
Bak derde ki derd-i dili takrîr edemezsin
Tacrîre mecâl olsa da ta‘bîr edemezsin

(s. 134)

İzzet Molla
Bir derde uğramış nigehe derd cân iken
Düşmüş belâya kendi belâ-yı cihân iken

Bir kâfir eylemiş anı zünnâr-ı zülfe bend
Erbâb-ı aşka dahl edici Müslimân iken

Ve lehü
Bülbül ağlar gül ciger-hûn lâle pür-dâg-ı mihen
Zevkını bilmem bu dâr-ı mihnetin kimdir süren

Ve lehü
(Süleymânlar dahi eyler şikâyet rûzgârdan)

İzzet
Bülbül-i şiftenin bir gülüne göz dikenin
Sahn-ı gül-zâr-ı ümîdinde dikenler bitsin

İzzetî
Muğberr gönül cihânda safâ ülfet olmasın
Tek rûzgâra zerre kadar minnet olmasın

Hîç olmazız fîrite va‘d-i kudûmüne
Biz hâk-i pâya yüz süreriz zahmet olmasın

Hergiz yapılmasın dil-i vîrân-ı ehl-i derd
Yâ Rab eski şehre yeni âdet olmasın

İlmî Edirneli
Açıl açıl ki cihân gül-şeni bahâr olsun
Salın salın ki çemen servî bî-karâr olsun

Ulvî
Yıkanlar hâtır-ı mahzûnumu âlemde şâd olsun
Benim’çün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

Ve lehü
Hayât-efzâ-yı âlem rûh-bahş-ı mürde-i gamsın
Hemân ben hastenin cânı değilsin cân-ı âlemsin

Ankâ Beğ
Gece yârân ile geh hancerin andık geh ebrûsun
Biraz söyleşdik ol mâhın orasından burasından

Avnî Beğ
Bir sûz ile âh eyle ki eflâk tutuşsun
Âb âteşe dönsün küre-i hâk tutuşsun

Bir mey içirin zâhîde ki tâb u tefinden
Destâr-ı şerîfindeki misvâk tutuşsun

Ve lehü
Âhiret hakkın helâl etsin bize pîr-i mugân
Sormasınlar rûz-ı mahşerde hesâb bâdeden

Avniyâ gül-gûn-ı devlet arsa-i ikbâlde
Tîz-terdir neş'e-i pâ-der-rikâb-ı bâdeden

Ve lehü
Bir safvet iktisâbına sa'y et ki rûh-veş
Cism-i cihân içinde mekânın görünmesin

Dünyâda öyle mahv-ı vücûd eyle kim gönül
Mahşer gününde nâm ü nişânın görünmesin

Ve lehü
Gel ser-i kabrimde dur bir lahza ey sîmîn beden
Nûrdan bir serv dikmişler kıyâs etsin gören

Ve lehü
Öyle bir arz-ı cemâl eyle ki ey reşk-i melek
Seyr eden sûret-i dîdârını Allâh desin

Ahdî
Kanda varam sâye-i serv-i bülendim var iken
Kime kul olam senin gibi efendim var iken

Gâlib Dede
İsterim hüsnün gibi cevrine pâyân olmasın
Tek seni sevmek cihân halkına âsân olmasın

Ve lehü
Devr-i ruhunda devr-i şarâba ne ihtiyâc
Gül mevsimi gül-âb hem olsun hem olmasın

Gamî
Ben umardım ki cihân içre bana yâr olasın
Yârlık işi tamâm oldu begim var olasın

Beni âzâde iken aşka giriftâr etdin
Göreyin sen de benim gibi giriftâr olasın

Bed-duâ etmezin ammâ ki Hudâ'dan dilerin
Bir senin gibi cefâ-kâra hevâdâr olasin

(s. 135)

Fâik-i Kadîm
Derûn-ı sîneye sad-dâg-ı hasret oldu sûz-efgen
Yine ey cism-i zâr derd-perver dîdeler rûşen

Fâik Beğ Manastırlı
Mehcûr-ı adn-ı maksad olur âdemim diyen
Dünyâda kâm alır har-ı lâ-yefhemim diyen

Ve lehü
Resm-i edebî meclis-i mey-hâneden öğren
Âyîn-i Cem'i sâkî-i peymânenen öğren

Fâik Memdûh Beğ
Her lâle tutmuş mînâ-yı gül-gûn
Cûlarla aksın sahbâ-yı gül-gûn

Taşlar yutarmış kan içre Ferhâd
Şîrîn girmiş hârâ-yı gül-gûn

Fâik midâd-ı sürh kalmadan
Görsün melekler tûbâ-yı gül-gûn

Fasîh Dede
Berg ü yârından biz el çekdik bu fânî gül-şenin
Mîve-i maksûd ister olsun ister olmasın

Ve lehü
Baht ister ise subh-ı kıyâmetde göz açsın
Biz kat'-ı nazar eylemişiz matlabımızdan

Fazlî
Bâd-ı sabâya zülfî peyâmın getir dedim
Geldi getirdi başıma sevdâ haberlerin

Ve lehü
Kanlar dökülür hancer-i bürrânın ucundan
Başlar kesilir zülf-i perîşânın ucundan

Fuzûlî

Ele alır yürüse ol gül-i ra'nâ etegin
Vehm eder kim tuta bir âşık-ı şeydâ etegin

Dâdlar kılmağa ol kâfir elinden geceler
Çıkar âhım göğsâ tuta Mesîhâ etegin

Öyle uryân gerek âvâre-i sahrâ-yı cünûn
Ki taalluk dikenini tutmaya kat'â etegin

Rind hâk olsa dahi dürd-i hum-i bâde olur
Ne ise koymaz elinden mey-i sahbâ etegin

Güller açıldı Fuzûlî yakalar çâk ederek
Gel turalım mey ü mahbûb ile sahrâ etegin

Ve lehü
Yakma cânım nâle-i bî-ihyârımdan sakın
Dökme kanım âb-ı çeşm-i inkisârımdan sakın

Aşk odu yakdı beni yanımda durma ey gönül
Bir tutuşmuş âteşim kurb u civârımdan sakın

Durma kabrim üzre ey aşk içre ben tek olmayan
Ta'na taşıdır sana seng-i mezârımdan sakın

Ve lehü
Yüceldin kabrim ey bî-derdler seng-i melâmetden
Ki ma'lûm ola derd ehline kabrim ol alâmetden

Mezârım üzre koyman mîl eger kûyunda cân versem
Koyun bir sâye düşsün kebrime ol serv-i kâmetden

Tarîk-i sabr ü tedbîr-i selâmet lezzetin bilmem
Bana aşk ü melâmetin gelir sabr ü selâmetden

Fuzûlî geç selâmet kûçesinden sabr kûyundan
Ferâgat olmayan yerde sefer yeğdir ikâmetden

Ve lehü
Kerem kıl kesme sâkî iltifâtın bî-nevâlardan
Elinden geldiği hayrî dirîg etme gedâlardan

Sabâ kûyunda dil-dârın nedir üftâdeler hâli
Bizim yerden gelirsün bir haber ver âşnâlardan

Ve lehü
Gerdi rehin ey eşk yudun çeşm-i terimden
Terk-i edeb etdin n'ola düşsen nazarımdan

Her bâde ki sensiz içerim bezm-i belâda
Hûn-âb olur elbette akar dâdelerimden

Ve lehü
Zamâne içre mücerrebdır intikâm-ı zamân
Hemîşe yahşıya yahşı verir yamâna yamân

(s. 136)

Fuzûlî
Kurb-ı âteşden olur elbette dâmen-çîde berg
Ben demem ol gül-beden bizden girizân olmasın

Fevrî
Yumazsa âb-ı rahmet ehl-i cürmün cürmünü yâ Rab
Ya ol bî-hadd ü bî-pâyân olan deryâyı ne'ylersin

Lem'î
Yâd edersen zekan-ı yâri hayâl et zülfün
Çeh-i hayrette sana rişte-i tedbîr olsun

Muhibbî Sultân Süleymân
Pend gûş etme dilâ alma ele âr etegin
Ko ne derlerse desinler tuta gör yâr etegin

Hâbde yâri görüp fırsat ile bûsesin al
Uyanıp hışma gelirse koma inkâr

Sultân Mehmed Fâtih
Benim sen şâh-ı meh-rûya kul olmak iledir fahrim
Gedâ-yı dil-ber olmak yeğ cihânın pâd-şâsından

Medhî
Kadrini üftâdenin anlar mı cânân olmayan
Kıymetin bilmez kulun dünyâda sultân olmayan

Lezzetin cân vermenin bilmez sana cân vermeyen
Îd-i vaslın anlamaz kûyunda kurbân olmayan

Mantıkî

Sâyesin dervîş bî-berg ü nevâdan dûr eden
Saklasın ârâyîş-i tâbûta nahl-i kâmetin

Biz ki ceyb-i hırkaya çekdik seri şimdengurû
Başına çalsın felek zıll-i hü mâ-yı devletin

Ve lehü
‘Înânın çeşm-i giryân aldı dest-i ihtiyârımdan
Savulsun bana sedd-i râh olanlar reh-güzârımdan

Münîf
Demem ser rişte-i maksûdu ehl-i câhdan bulsun
Gönül esbâba etmez ilticâ Allâh’dan bulsun

Mihri Hâtûn
Sen ki gül-zâr-ı cinânın gül-i nevrestesisin
Ne revâ ola ki her hâr ü hasa yâr olasın

Nâilî
Nâyın ki çıkar zenzeme sûrâhlarımdan
Bülbüller öter sanki gülün şâhlarımdan

Ve lehü
Bağlanır zülfüne diller nice câdûsun sen
Harem-i Ka‘be’yi dâm eyleyen âhûsun sen

Nâbî
Noktayı idrâk eder harf üzre tahmîl etdiğin
Kâtib-i sun‘un bilen icmâli tafsîl etdiğin

Tâkdan humdan sebûdan kâsedan sâkî-i bezm
Sarf eder hâk-i reh-i dil-dâra tahsîl etdiğin

Âftâb-ı hüsn derlerse aceb mi Yûsuf’a
Gûş edenler delvden mîzâna tahvîl etdiğin

Darb-ı sikke ile olur zer nâmdâr-ı iştihâr
Müste‘idd-i izz eder üstâd tezlîl etdiğin

Bir nevâden bir diraht-ı bâr-ver eyler zuhûr
Hâk eder teksîr-i devr-i çarh taklîl etdiğin

Olduğun anlar bu âlem bir muammâ-yı garîb
Fehm eden üstâdının terkîb ü tahlîl etdiğin

Kendi tavrında meges ednâ değil tâvusdan
Anla Hakk'ın Nâbiyâ Kur'an'da temsîl ettiğin

Ve lehü
Beni şâd eylemedin sen dahi nâ-şâd olasın
Şu'le-i âh-ı garîbân gibi ber-bâd olasın

Künc-i hicrâna olup sen de benim gibi esîr
Rûz ü şeb dest-i zen-i dâmen-i feryâd olasın

Vere nahl-i emelin mîve-i eşk-i hırmân
Bir sitem-kâra niyâz etmeğe mu'tâd olasın

Rûzgâr eylesin eflâke gubârın peyvend
Göreyim pâ-zede-i leşker-i bî-dâd olasın

Telh-kâm-ı sitemin gör ne çekermiş bilesin
Sen de zehr-âbe çeş-i kâse-i hussâd olasın

Eyledin Nâbî-i bî-çâreye çok cevır ü sitem
Yok ümîdim ki mükâfâtıdan âzâd olasın

(s. 137)

Nâbî
Yâre varsın peyk-i nâlem âh ü zârım söylesin
Zahm-ı hûn-pâş-ı derûnum inkisârım söylesin

Çâk-çâk-i sîne versin mevce-i gamdan haber
Âb-ı çeşmim girye-i bî-ihtiyârım söylesin

Gonca gülsün gül açılsın cûy feryâd eylesin
Sen dur ey bülbül biraz gül-şende yârim söylesin

Ârzû-yı vasl ile şeb-zinde-dâr olduklarım
Girye-i hasretle çeşm-i intizârım söylesin

Bende yok kudret edâya harf-i şevk-ı Nâbiyâ
Hâme-i rengîn-sarîr-i bî-karârım söylesin

Ve lehü
Ne dem ol şûh edip seyr-i gül-istân gösterir kendin
Çemende gülde bülbül gibi nâlân gösterir kendin

Teâlallâh ne hüsn-i heş-rübâdır kim gören âşık
Müsül-i sûret-i dîvâr hayrân gösterir kendin

Ne denli zahm-ı hâr hâr ise gül-i bağ-ı âlemde
Yine mânend-i dâg-ı sîne handân gösterir kendin

Meger bûy-ı dil-âvîz-i dirîg eyler gedâlardan
Ki geldikce sabâ zülfün perîşân gösterir kendin

Ne âşık dostdur gör şem'-i şâm efrûzu kim dâim
Berâ-yı hâtır-ı pervâne sûzân gösterir kendin

Ve lehü
Şâne-âsâ kâkül-i yârin dolaş pîç ü humun
Kışver-i hüsnün temâşâ et sevâd-ı âzamın

Lâübâlî resmdir iklîm-i hüsn ol gûne kim
Âftâbı eylemez cezbe tenezzül şeb-nemin

Çok tekâpû eyledim pest ü bülendin âlemin
Bulmadım teslîmden gayrı tarîk-i eslemin

Lezzet-i gam nüsha-i sun'un temâşâsındadır
Kem-hıreddir çekmeyen evzâ'-ı dünyânın gamın

Sahn-ı ferdâda değildir teşnesiz kalmak baîd
Cûybâr-ı mümkünâtın bilmeyenler maksimin

Ve lehü
Olur kâsır-ı verâ-yı perde-i sun'un şuhûdundan
Nazar-bend olmayanlar âlemin bûd ü ne-bûdundan

Olursa cinsine olur atâsı kec-i nihâdânın
Siphrin yokdur erbâb-ı vefâya hisse cûdundan

Ticâret-hâne-i dâna ferîb-i dehrin ey Nâbî
Gerekdir ihtirâz etmek ziyânı denli sûdundan

Ve lehü
Pâşide etsin âb-ı ruhun hâk-i zillete
Bâlâ-yı sadr-ı câha terakkî murâd eden

Âsûdelik ümîdin eder zill-i asrdan
Asrın devâm-ı devletine îtimâd eden

Nâbî tenezzül eylemez esbâb-ı hâhişe
Teslîm ile tevekkül ile ittihâd eden

Ve lehü
Ey nâme sen ol mâh-likâdan mı gelirsin
Ey hüdhüd-i ümmîd Sebâ'dan mı gelirsin

Âlûde-i hûndur yine dâmân ü girîbân
Ey gamze-i hûn-hâr gazâdan mı gelirsin

Zâhid bizi tahvîf ile teşvîşe düşürme
Sen mahkeme-i rûz-ı cezâdan mı gelirsin

Ve lehü
Zillet erbâbı olur bâb-ı İlâhîde azîz
Halk câmi'de el üzre götürür pâ-pûşun

Aklın aldırılmış iki mâh-veşin beyninde
Âşıkın görmedik âyîne-i kadr medhûşun

Ve lehü
Zehr-âb ise de nûş edelim verdiği câmı
Tek düşeyelim pîr-i mugânın nazarından

Rûyundan olur sînesinin safveti zâhir
Ma'lûm olur ahvâli nehârın seherden

Ve lehü
Bir kerre bana gelmedin ey sâgar-ı neşât
Bildim ki sen de tâbî'-i devr-i zamânesin

Kasdım hemân şikâyet-i baht-ı siyâhdır
Ey dûd-i âh sen arada bir bahânesin

(s. 138)

Nâbî
Bize sâkî ne hurşîd ü ne mâh-ı îd göstere
Esîrân-ı neşâtız sâgar-ı Cemşîd göstere

Gönül ey mâh mihr-engîz geçmez senden isterse
Felek her gece bir meh günde bir hurşîd göstere

Ve lehü

Etme mecmûaya tevcîh-i nazar gül var iken
Ney zen-i kec nigehi dinleme bûlbûl var iken

Ve lehü
Etdi harf-i şevk sîmâ-yı şikâyetde zuhûr
Yâra hicrânın taaddîsin garaz tefhîm iken

Ve lehü
Egerçi âbın içdin lîk âba reng ü bû verdin
Piyâzın âbı ey nergis sana kat kat helâl olsun

Ve lehü
Hûbân-ı maânîye veren kisve-i tâze
Kudret bulamaz îdde tecdîde libâsın

Ve lehü
Düşürdün yâre farzâ fırsat-ı arz-ı niyâz ammâ
Görünce cebhesinde çîn-i istîgnâ ne söylersin

Ve lehü
Ederse pâyni âzürde zahm-ı hâr nedir
Şikâyet eylemenin vechi bâğ-bânından

Ve lehü
Nakş-ı cebîni birisinin rast biri kec
Mihrin budur tefâvütü seng-i mezârdan

Ve lehü
Zâhid yürü var savmaa da çille-güzîn ol
Sen mey-gedenin zevk u safâsın ne bilirsin

Nâmî
Ey hat riyâz-ı çehrede sünbül müsün nesin
Reyhân mısın benefşe misin gül müsün nesin

Necâtî
Sen bu genc-i hüsn ile kan eylemezsen işte ben
Râzımı dünyâya destân eylemezsen işte ben

Al ele âyîne bak hüsn-i cihân efrûzuna
Gül gibi çâk-i girîbân eylemezsen işte ben

Îd-i adhâdır cemâlin bulana âşıkları
Ka'be-i kûyunda kurbân eylemezsen işte ben

Ol güle şeydâlanırsın ey gönül bülbül gibi
Gece gündüz âh ü efgân eylemezsen işte ben

Ey Necâtî'nin emîri sen bu çeşm-i hışm ile
Ser-be-ser dünyâyı vîrân eylemezsen işte ben

Ve lehü
Ben üzümün suyun severin sûfî dânesin
Zîrâ kimi kızını sever kimi ânesin

Ve lehü
Arz u semâda mesken edinmem sehâb-veş
Tâ yerde gökde zerre kadar minnet olmasın

Ve lehü
Ko gönül bûsene cânıyla harîdâr olsun
Billâh ey gonca-dehen yok deme bâzâr olsun

Görüp âşüftelerin hâline rahm eylemeyen
Göreyin bencileyin derde giriftâr olsun

Ve lehü
Derler lebine halk Mesîhâ küçücükden
Kim oldu Mesîhâ gibi gûyâ küçücükden

Öldürse vefâ dögse safâ sögse duâdır
Kişi güzeli sevmeye illâ küçücükden

Nahîfî
Var mıdır mihr-i cihân-ârâda bu vech-i hüsn
Mâh-i tâbânım nazar kıl işte hurşîd işte sen

Ve lehü
Ağardı mûy-ı rîş ü ser gönül dünyâya kanmazsın
Sabâh oldu dahi sen hâb-ı gafletten uyanmazsın

Ve lehü
Kâse kâse zehr-i gam nûş eyledim aşkınla ben
Dest-i cevrenden neler çekdim şikâyet olmasın

Nedîm
Âkıbet gönlüm esîr etdin o gîsûlarla sen
Hey ne câdûsun ki âteş bağladın mûlarla sen

Ben mi sâkî olayım bezme dururken sevdiğim
Böyle sîmîn sâklar billûr bâzûlarla sen

Ve lehü
Çeşm ü ebrûya kafa-dârsın ey zülf-i siyâh
Sen de kâfirsın o kâfirlere imdâdın için

(s. 139)

Nedîm
Ayağın sakınarak basma amân ey sâkî
Dökülen mey kırılan şîşe-i rindân olsun

Ve lehü
Gamze pür-zehr çıkar çeşm-i tenük-hûsundan
Kişver-i hüsnünün ejder doğar âhûsundan

Nizâmî
Gussanı âlemde şâdî bilmeyen şâd olmasın
Olmayan aşkın esîri gamdan âzâd olmasın

Nazîm
Komaz âsyâbını çarh ki murâdım üzre dönsün
Mesel-i dakîkdir bu ögünürse baht ögünsün

Gam-ı ebrû-yı dil-ârâ bizi etdi sâim-i hicr
O hilâl-i îd-i behcet ne var ayda bir görünsün

Ve lehü
Ehl-i mahabbet eylemez pest ü bülende îtibâr
Aşka düşen gedâ olur şâh-ı felek-i cenâb iken

Bir dil-i tîre kim bula pertev-i aşk ile kemâl
Zerresi âftâb olur zerre-i âftâb iken

Ve lehü
Alma âhım sûziş-i bî-ihyârımdan sakın
Nahl-i âteş-bârı aşkım rûzgârımdan sakın

Ve lehü
Yapmadı vîrâne gönlüm dest-i lutf-ı rûzgâr
Âlemin şimdengeru taş üzre taşı olmasın

Ve lehü

Aks-i hüsnün girye mahv etmez derûn-ı giryeden
Şüst ü şû kılmaz izâle sûreti âyîneden

Ve lehü
Rü'yâda seni hayr ola âğuşuma aldım
Tâbîrini ey Yûsuf-ı hüsnüm ne yorarsın

Fenn-i nevâ-yı nâlede uydum hezâra ben
Olsam aceb mi bâğ-ı cihânda hezâr-fen

Nef'î
Âşıka ta'n etmek olmaz mübtelâdır n'eylesin
Âdeme mihr ü mahabbet bir belâdır n'eylesin

Zülfüne kalsa perîşân eylemezdi gülleri
Onu da tahrîk eden bâd-ı sabâdır n'eylesin

Gönlü dil-berden kesilmezse aceb mi âşıkın
Gamzesiyle tâ ezelden âşnâdır n'eylesin

Ve lehü
Vermesin dil ruhsat âh-ı cân-güdâze n'eylesin
Sabrı yok bî-çârenin bin dürlü nâza n'eylesin

İztırârî dil nice cân vermesin ol gamzeye
Çâre yok tîr-i kazâdan ihtirâza n'eylesin

Ve lehü
Diller nice bir çâh-i zenahdânına düşsün
Sâyen gibi zülfün de ko dâmânına düşsün

Çöz zülfünü bâri bu bahâneyle dil-i zâr
Geh gerdenine gâh girîbânına düşsün

Şâne ko ciger pârelesin sîne değil tek
Dil pâyına yüz sürmek için yanına düşsün

Nevâî
Ey musavvir tutgalım ol servi tasvîr edesin
Şîve-i retârığa gel-kec ne tedbîr edesin

Nevres Efendi
Devr-i la'linde baş eğmem bâde-i gül-fâma ben
Sâye-i pîr-i mugânda minnet etmem câma ben

Geh esîr-i gurbet eyler geh enîs-i gam beni
N'eyleşem bilmem ne etsem baht-ı nâfir-câma ben

Eylerim dârü's-selâmı kendime beytû'l-hazen
Hasret-i hâl-i siyâhınla gidersem Şâm'a ben

Halk ile lâzımdır oldukca mümâşât eylemek
Ger bana uymazsa eyyâm uyarım eyyâma ben

Nevresî etmez senin şîrîn kelâmın telh-kâm
Sen hemân eyle tekellüm râzıyım düşnâma ben

Ve lehü
Ben ki terk eylemişim cânımı cânânım için
Nice cânân mı terk eyleyeyim cânım için

Şerh edeydim gam-ı hicrân ile çekdiklerimi
Kâfir ağlardı benim hâl-i perîşânım için

Ve lehü
Aşk-ı Şîrîn eyledi meşhûr yoksa kimseler
Bilmez idi Bîsutûn dağında Ferhâd olduğun

Ve lehü
Hayret almış bülbülü bilmez ne etsin n'ışlesin
Ağlasa gül incinir gülse dîker ağzın diken

(s. 140)

Nevres-i Kadîm
Elebette uğrar âteşine bir sitem-keşin
Ey dūd-ı âh gel feleğe bizden olmasın

Nev'î
Câm-ı safâ gerekmez dünyâ-yı dūn elinden
Merdâneler şikârı almaz zebûn elinden

Ve lehü
Dil safhasına bakdım etrâf cümle meşrûh
Bildim bu nüsha çıkmış bir zû-fünûn elinden

Gam çekme câm-ı mergi yeksân sunar zamâne
Ol zehri Cem de çekmiş gerdûn-ı dūn elinden

Ferhâd yüz çevirdi dağlardan âh ederken
Yoksa değildi âciz bir Bîsütûn elinden

Pâ-mâlin oldum etme hazer ben gubârdan
Bir gün gelir yoluna sakın rûzgârdan

Zâhide mihrâb-ı mescid ârife ebrû-yı yâr
Cilve-gerdir pertev-i nûr-ı Hudâ her kûşeden

Nihâd Beğ
Cûlarla kûhsârda çağlardı kûh-ken
Zannetme kendi kendine ağlardı kûh-ken

Şîrîn'in acı sözlerini eyledikce yâd
Zencîr-i eşke dağları bağlardı kûh-ken

Kûh-i belâda ben dahi giryân idim Nihâd
Zannetme kendi kendine ağlardı kûh-ken

Ve lehü
Demem ki kâğad uçursun peyâm göndersin
Kebûter-dil ile bir selâm göndersin

Neylî
Bûselikle eğer uşşâka verirsen de karâr
Yok muhâlif sana kârında muhayyersin sen

Vâsıf
O gül-endâm bir al şâla bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün

Alıp âğuşa bu çağında o nâzik bedeni
Saran ol serv-kaddi Vâsıf ögünsün yürüsün

Vâlihî-i Kadîm
Gam-ı zülfünle siyeh şâla bürünsün yürüsün
Sâye-veş aşk eri ardınca sürünsün yürüsün

Âkıbet çarhına dokunmaz ise seyl-i sirişkin
Âsyâbı feleğin varsın ögünsün yürüsün

Câm-ı gül-fâm ile sâkî yine refîâre gelip
Bezm-i gül-şende nihâl-i güle dönsün yürüsün

Ermeyip s ur u vis aline çeken m atem-i gam
C uy-ı   kim gibi taşlarla d g ns n yürüsün

Ve lehü
Bir gonca sevdim eyledim a y r  lemi
 ekv -y  h r eden de benim g l diken de ben

V li
Hic b altında korsa böyle s k nin ger ibr m 
Leb-i k st h-ı ismet b s-ı d m n mdan el çeksin

Vecd 
Benimdir nevb t-i fery d bülbüller ham   olsun
Fig n m ehl-i a ka m ye-i c   u hur   olsun

Ve lehü
Gece gördüm h ka salm   dilleri zülfün çözüp
Kimse y  Rab böyle bir h b-ı per   n görmesin

V c d 
Y r  hey z l dehr-i p r-f ten bir kahbe zensin sen
N'ola   r n isen s retde Ferh d  ld rensiz sen

Vah d
Dil a y r olur h t r ni  n n ahde durmazs n
Seb -y  h t r m k rd n sen artık dest  k rmazs n

Vass f
Bilindi sırr-ı la'li harf-i d   n m n v r d ndan
H veyd d r o   hun n kte-i n b du b d ndan

Seyyid Vehb 
Zülfün değil mi böyle per   n eden beni
 s de olmasın o dahi r zg rd n

Ve lehü
D  m   mahabbete dahi nevres-civ n iken
Olmuş es r p d-  h-i hüsn    n iken

P m l-i esb-i nahveti olmuş bir  fetin
Bir t fl-ı ney-s v r mahabbet ne-d n iken

Olmuş z l l-i vuslatına te ne bir mehin
Ser- e me-i mahabbete  b-ı rev n iken

Bir necm-hüsnü görmeğe olmuş rasad-nişîn
Dâg-ı derûn mihr ü meh-i âsmân iken

Bir nahl ile sarılmak için girye-nâk imiş
Mânend-i tâk-i tâze yetişmiş fidân iken

Çarpılmış ol da kendi gibi bir perî-veşe
Aldırmış aklın akl alıcı dil-sitân iken

(s. 141)

Seyyid Vehbî
Meftûnu olmuş ol dahi Vehbî bir âfetin
Âşûb-ı dehr ü fitne-i âhir zamân iken

Ve lehü
Mest olmadık şarâb-ı visâliyle yârdan
Kurtulmasın onun da nigâhı humârdan

Veysî
Gider hâb-ı tegâfûl dîdelerden dûr olur bir gün
Bu meclis böyle kalmaz mestler mahmûr olur bir gün
O la‘lin kubbe-i âlî o dîvân-ı zer-ender-zer
Başında bâz-gûne âteşin tennûr olur bir gün

Yahyâ Efendi
Şöyle medhûş ol ki zahm-ı tîg-ı hecr-i dilberi
Tende dil hissetmesin sînende cânın duymasın

Bir hayâl etsin beni aşkın ki hengâm-ı visâl
Şöyle âgûş ideyin nâzik miyânın duymasın

Ve lehü
Gönül umar nice demdir ki yâr-ı gam-hârın
Olursa lutf-ı İlâhî görür bu gün yarın

Ve lehü
Getir câm-ı sürûr encâmı diller şâd-kâm olsun
Tamâm etdi bizi gam sâkıyâ gam da tamâm olsun

Yümnî
Eyleyip ümmîd-i feth-i bâb-ı vuslat yârdan
Halka-veş gitmez gözüm dâim der-i dil-dârdan

Lâ
Etme ümmîd-i vefâ dehr-i denî-perverden
Bir içim suyu dirîg eyledi İskender'den

Lâ
Felekde bir gün ise görmek ey gönül kasdın
O mâh pâreyi gör âfitâbı n'eylersin

Lâ
O denli pür-halâvetdir ten-i sîmîni yârin kim
Miyânıdır eger var ise cisminde eser mûdan

Lâ
Recâ-yı vasl ile kâr etdi tîşen seng-i hârâya
Dokundun hâtır-ı Şîrîn'e ey Ferhâd n'eylersin

Lâ
Tefevvuk etse ne gam rinde câhil-i hôd-bîn
Gehî tefevvuk eder bahre keştî-i sergîn

Lâ
Kapatdım dâğ-ı sînem şerhadan kesdirme yol açdım
Bu da güm-geşteğân-ı râh-ı aşka bir tarîk olsun

Lâ
Her hâr ü has harîm-i güle mahrem olmada
Nergis gibi bakar nazar ehli kenârdan

Lâ
Sükût etdiyse kevkeb mihr-i âlem ber-karâr olsun
Yere düşdüyse bir mîve dırahtı mîve-dâr olsun

Lâ
Eger burc-ı saâdetden gurûb etdiyse bir kevkeb
Cihâna fer veren hûrşîd-i devlet pâ-y-dâr olsun

Lâ
Gerek sûz-ı dilimden tut gerek fart-ı cünûnumdan
Ser-i kûyunda bir âh eylemek kopdu derûnumdan

Lâ
Ey nûr-ı basar vuslatı düşlerde görürsün
Bir bunda beni bir dahi mahşerde görürsün

Lâ
Dilde âteş gözde nem ser-kubbe çeşmim câmlar
Ey perî nemdir benim eksik olan hammâmdan

Lâ
Çağırırdım katı âvâz ile Leylî Leylî
Dağ ses verdi cevâbımda ki Mecnûn Mecnûn

...? Müverrih
(Afv râcihdir berây-ı terbiyet tekdîrden)

Âsım Çelebi-zâde
(Hudâvende olur râci‘ şikâyet kethudâsından)

Fâzıl
Bilinir kadr-i abâ mevsim-i bârân olsun)

Es‘ad Muhlis Paşa
Biliş çıkdık Bebek’de bir büt-i bîgâne-meşreble
Beşiktaş’da çocukken sevdiğim bir nûr-civândır bu

Füsûn-ı gamzesinden fitne-i hat oldu efzûn-ter
Şer artar gün-be-gün hayr eksilir âhirzamândır bu

Abesdir devr-i nâ-sâz-ı felekden bî-huzûr olmak
Gam ü şâdiye bakma zevke bak Muhlis cihândır bu

Ânî Zeyrek-zâde
Miyânından haber sordum dedi ol gözleri âhû
Verâsı kûh-ı Billûra çıkar bir ince yoldur bu

(s. 142)

Cevdet Paşa
Dîvân-ı hüsne bâri sen ey hatt-ı nev çıkıp
Arz et siyâh-nâme-i hicrânı mû-be-mû

Ey şâne kîl ü kâl ile tel kırmadan varıp
Şerh eyle yâre hâl-i perîşânı mû-be-mû

Hanîf
Ey câm-ı bâde leblerin öp benden ol mehin
Arz eyle telh-kâmî-i hicrânı mû-be-mû

Rüşdî-i Kadîm
Heves-i zülfün ile azm-i reh-i Çîn etdim
Seni şimden gerû ey gözleri âhû yâ hû

Rûhî
Kaddine ermek umar dil ne temennâdır bu
Eremez kimse buna âlem-i bâlâdır bu

Doyamaz kimse tecellî-i cemâl-i yâre
Özge hâl özge cemâl özge temâşâdır bu

Rindler mey-gedede ehl-i vera‘ mescidde
Hây ü hûy etmede bilmem ki ne gavgâdır bu

Ziyâ Beğ
Ne nâleye ne âh-ı sehergâha ser-fürû
Etmem tarîk-ı aşkda hem-râha ser-fürû

Tahsîn ki minnet etmedi Şîrîn’e cân için
Ferhâd kıldı tîşe-i cângâha ser-fürû

Ve lehü
Ta‘zîm ile ayağını bûs eylemek için
Eyler surâhî bezmde ol mâha ser-fürû

Ma‘zûr eder cünûnu rûkû u sücûddan
Gâhîce âşık eylemez Allâh’a ser-fürû

Bu nazm-ı nev-zemîn-i belâgât-nisârda
Âlem eder Ziyâ-yı dil-âgâha ser-fürû

Ve lehü
Sanma kim sâat çalar bil başına tokmak urur
Mevte bir sâat dahi yaklaştın ey gâfil deyû

Tâlib Bursalı
Ey şâne pâ-yı zülfüne düş benden ol mehin
Şerh eyle çâk çâkî-i hicrânı mû-be-mû

İzzet Molla
Girîbânım gibi çâk olmayınca koymayam elden
Geçer dâmân-ı vaslın destime bir gün cihândır bu

Emân bilmez figândan bî-haber feryâddan gâfil

O yahşiler ki sevdim her birisinden yamandır bu

Uçurma kendin ey murg-ı felek-peymây-ı evc-i câh
Nice ankâları güm-gerde etmiş âşiyândır bu

Ve lehü
Demîde olmamışdı sünbül sîr-âb-ı ruhsârı
Geçen yıl Göksu'da seyr etdiğim nevres civândır bu

Ve lehü
Ben usanmam gözümün nûru cefâdan ammâ
Ne kadar olsa cefâdan usanır cândır bu

Ulvî
Gurûr etme libâs-ı fahr ile ömrüm cihândır bu
Kabâ-yı cismîni kor bunda herkes câmekândır bu

Fâizî
Kays'ı gör Mecnûn iken âlemde şöhret-gîrdir
Hiç seni bir kimse yâd eyler mi âkıldır deydü

Figânî
Şemîm-i kâkûlün almış nesîm gül-şende
Demiş ki sünbüle sende emânet olsun bû

Ve lehü
Figânî yaşını dök rûz-ı hecr-i zülfünde
Ak akçe kara gün için denir meseldir bu

Nâbî
Ey mîl sürme gözlerin öp benden ol mehin
Arz et siyâhkârî-i hicrânı mû-be-mû

Vâlî Yenipazarlı
Öldükde günâhım ile memlû
Mahşerde neler çeker terâzû

Merdümî
Biri birine baş ursa aceb mi küştî-gîr âsâ
Melâhat arsasında pehlevândır ol iki ebrû

Necâtî
Nice kâkûl nice sünbül gül-i hoş-bûdur bu
Dostlar işte benim istediğim bûdur bu

Ne gönül kodu ne göz hâl-i ruh-ı ârız-ı dost
Oda yanmaz suya batmaz nice câdûdur bu

(s. 143)

Lâ edrî
Sa'y et akıt sirişki kadd-i nigâra karşı
Meyli olur nihâlin âb-ı revâna karşı

Lâ
Ey düğme benden öp o iplik gibi gerdenin
Arz eyle sîne çâkî-i hicrânı mû-be-mû

İbn-i Kemâl
Düşdü diller gül yüzünde zülf-i pür-tâb üstüne
Üşdü mâhîler sanasın suda kullâb üstüne

Çeşm-i pür-eşk üzre tâb ursa ruhun aksi n'ola
Resm var kandîlde âteş yanar âb üstüne

Hattına dolaşsa dil hüsnün kitâbında n'ola
Ekseriyyâ bahs-i tefsîr olur i'râb üstüne

Ârızında hat çıkıp tutdu sevâd-ı zülfünü
Rûmdan leşker varupdur sanki A'râb üstüne

Hokka-i yâkûtdur çeşmim dürr ü gevher döker
Leblerin aksi düşelden eşk-i hûn-âb üstüne

Eyledi Mûsâ-sıfat zülfün asâsın ejdehâ
Saldı hattın Hızır-veş seccâdesin âb üstüne

Ârızı âyînesinde aks-i ruhsârım benim
Gûyiyâ berg-i hazândır kim düşer âb üstüne

Ebu's-suûd Şeyhü'l-islâm
Yoluna çarh edeyim nakd-i hayât elde iken
Ki geçer fırsat-ı ömr-i güzerân girmez ele

Kalb-i meyyâlim elinden nice idem yâ Rab
Göricek âb-ı revân gibi akar her güzele

Ahmed Paşa
Kemend-i zülfüne yârin giriftâr olmasın kimse

Benim şûrîde bahtımdan siyehkâr olmasın kimse

Tenin söğüd gibi başdan ayağa hancere sancar
Hey ol serv-i hevâ-bahşe hevâ-dâr olmasın kimse

Senin bâzâr-ı aşkında eder dellâl-ı cân feryâd
Metâ'-ı akl kâsiddir harîdâr olmasın kimse

Yüzün gülzârı şevkından yine mest oldu bülbüller
Bahâr ü mevsim-i güldür ko hüşyâr olmasın kimse

Ve lehü
Almazdı adım ağzına ol matla'-ı cemâl
Mecmûasında mahlas-ı eş'ârım olmasa

Ve lehü
Âlemde zülf-i yâr idi devlet dedikleri
Yâr olmadı çün Ahmed'e devlet ne fâide

Ve lehü
Sâid-i sîmînine zerrîn süvâr oldu süvâr
Sanki âteşden devâir çekdiler âb üstüne

Ve lehü
Zülfün şebinde verdim dil hüsnüne gören der
Mağribde bir kalender âyîne sunmuş aya

İshâk-ı Kadîm (Nâzım Şâm'da vefât eylemiştir)
Cennet kokusu gelmeye başladı meşâma
Yaklaşdı gibi kâfilemiz menzil-i Şâm'a

İshâk Efendi Şeyhü'l-islâm
Hâlimi arz et sabâ dil-dâra Allâh aşkına
Şûriş-i dilden haber ver yâra Allâh aşkına

Ey tabîb-i hâzık-ı nabz âşinâ-yı derd-i dil
Haste-i hecrim bana bir çâre Allâh aşkına

Rûşen etsin zulmet-i şeb zindedârân-ı gamı
Mîhr-i rûyun göster ey meh-pâre Allâh aşkına

Harf-i vasl-ı kâkülün ketm et lisân-ı şânedan
Keşf-i esrâr eyleme ağyâra Allâh aşkına

Es'âd-ı Bağdâdî
Arz eyler idim şekve-i hicrânı huzûra
Bir kerre görüşseydim eger âh seninle

Eşref Paşa
Dâğ açar tîg-ı felâket dil-i nâ-çârımıza
Cân atar tîg-ı kazâ sîne-i bîmârımıza

Dâmen-i feyzinde deryûze-keş-i nâmiyedir
Tûbâ-i bâğ-ı İrem sahn-ı çemenzârımıza

Mest-i sahbâ-yı tarab-hâne-i şevkız ki müdâm
Rûh-ı Cem gıpta eder sâgar-ı serşârımıza

Sîne çâk olmayıcak hâme gibi ey Eşref
Kimse mahrem olamaz çarhda esrârımıza

(s. 144)

Âgâh
Buhl ile âleme darbü'l-mesel olmak yeğdir
Mahz-ı da'vâ ile sâhib kerem olmakdan ise

Ve lehü
Koyalım murg-ı dili lâneye bülbül yerine
Şâyet ol gonca-dehen seyr-i gülistâna gele

Ve lehü
Sûzişim etme füzûn hüsnüne zînet verme
Âteşim bana yeter sen de harâret verme

Ve lehü
Minnet-i huşk ey tabîb-i bî-mürüvvet tâ-be-key
Merhemini ya derdime dermân ola ya olmaya

Hâtır-ı sâkînin Âgâh inkisârından sakın
Yoksa tevbe mûcib-i gufrân ola ya olmaya

Emrî-i Kadîm
Şâd etmek için rûhunu her gece zamâne
Ve'l-leyl okur türbet-i Mecnûn üzerinde

Ve lehü
Ver cânı Emriyâ o leb-i hâl-dârına

Almaz mısın akîdeyi miski bahâsına

Emîn

Oldum şehîr aşkın ile nûkte-dânlara
Düşsün senin de mısra‘-ı la‘lin zebânlara

Emîn Bursalı

Etmem hutûr hâtır-ı nâ-mihr-bânına
Etsem de beste târ-ı nigâhi benânına

Ehlî

Ser-i kûyundan ayrılmam felek bir yana salmazsa
Yolunda ölmedir kasdım eger Hak cânım almazsa

Âhî

Bir hasîrim yoğ iken külbe-i ahzânımda
Bûriyâ nakşı görünür ten-i uryânımda

Ve lehü

Ayın on dördü gibi dün gece meclisde idi
Kanda akşâmlayacak ol meh-i tâbân bu gece

Bâkî

Müşkil imiş ki dil-rübâ tıfl ola dil-sitân ola
Âşık-ı zâr ü mübtelâ pîr ola nâ-tüvân ola

Yaşıma bakmaz ol perî bilmedi kadr-i gevheri
Tâlib ola bu demleri bulmaya bir zamân ola

Gûş tutup münâfika cevri ko yâr-ı sâdika
Dil-ber odur ki âşika müşfik ü mihr-bân ola

Bâkîye sâkıyâ ferah ver ki fenâ bula terah
Şol meyi sun ki bir kadeh pîr içe cüvân ola

Ve lehü

Câme-hâb ol âfeti aldıkca tenhâ koynuna
Sanırım ebrin girer mâh-ı şeb-ârâ koynuna

Subh-dem ey fâhte bîhûde efgân eyleme
Çün girersin her gece bir serv-i bâlâ koynuna

Niçin ağlarsın felekden bilsem ey şeb-nem seni
Çün girersin her gece bir verd-i ra‘nâ koynuna

Ve lehü
Vaktine mâlik olan dervîşdir sultân-ı vakt
İzz ü câh-ı saltanat değmez cihân gavgâsına

Ve lehü
Cây etmiş idi Leylî'ye Mecnûn dil içinde
Bir sûret idi cilve kılan mahmil içinde

Ve lehü
Korkum oldur göz değe hâk-i der-i cânânıma
Yoksa kuhl-âsâ çekerdim dîde-i giryânıma

Ve lehü
Bî-tekellûf yüz sürer her şeb ruh-ı rengînine
Böyle niçin yüz verirsin sevdiğim bâlînine

Ve lehü
Yokdur sebât çünkü cihân-ı harâbda
Birdir hezâr-sâl ile yek-dem hisâbda

Pertev-i Kadîm
Anda da nâz eyleyip göstermemek lâıyk mıdır
Kâilim dîdârını rü'yâda olsun görmeğe

Pertev Paşa
Reng ü bûdur güle zînet güzele hüsn ü bahâ
Gül denir her güle ammâ gül-i zîbâ başka

Belîğ
O al fes kâkül üzre berg-i güldür sünbül üstünde
İzârında arak gûyâ ki şeb-nemdir gül üstünde

Düşelden sâgar-ı leb-rîze aks-i gabgab-ı sâkî
Habâb-ı bâde-âsâ gözlerim kaldı mül üstünde

Ve lehü
Der ü dîvârı olsa keh-rübâdan bir hünermendin
Yine anın bulunmaz arasan bir kâh beytinde

Ve lehü
Câhilin dâim murâdınca döner çarh-ı felek
İltifât eyler gedâ ferzend-i nâ-bînâsına

(s. 145)

Behiştî

Bir âh-ı sûznâk etmiş ezel kûhsârda Ferhâd
Anın te'sîridir pinhân olan âteş-i hecrlerde

Beyânî İstanbullu

Budur lâyük olan şâhım cihânda ehl-i irfâna
Ki yakdığı çerâğ üstüne dâim ola pervâne

Beyânî Ruscuklu

Aldılar aklım perî-rûlar perîşân etdiler
Bir yere gelmez meger cem'iyet-i hûbân ola

Bîdârî

Sûret-i yâr ile dil hânesini deyr eyle
Yâri her kûşede bir sûret ile seyr eyle

Sâbit

Ezhârı taksîm etdiler gül düşdü hârın pâyına
Hâr-ı cefâ değdi gül-i terden hezârın pâyına

Ve lehü [Mezâkî]

Sunar bir câm-ı memlû bin tehî peymâneden sonra
Felek ehl-i dili dil-şâd eder ammâ neden sonra

Şehzâde Cem

Koparır başıma kıyâmet âh
Ne belâdır bu kadd ü kâmet âh

Devletimdir visâl-i yâr ammâ

Bana yâr olmadı o devlet âh

Baş komak pâyına saâdetdir ammâ

Lîk yok başda bu saâdet âh

Hat-ı tezvîrine kaşı şâhid

Gör ne eğri kılar şehâdet âh

Çünkü zulmü yine sen eylersin

Cem kime eylesin şikâyet âh

Ve lehü

Dil helâk edip gözün hancer çeker cân üstüne
Nice hûnîdir ki kan etmek diler kan üstüne

Dedim ey meh çün lebin cândır bana bir bûse ver
Gül gibi kıldı tebessüm dedi kim cân üstüne

Ağladıkca kaşımı rengîn ü hûnîn yaşımı
Der gören kavs-i kuzah kuruldu bârân üstüne

Dilde gamzen oku var iken gamın gönderme kim
Konmak olmaz ey sanem mihmân mihmân üstüne

Sünbül-i hattın gamından şöyle hayrân oldu kim
Bâğ-bân sular seper her gece reyhân üstüne

Ve lehü
Kemend-i kâkül-i yâra giriftâr olmasın kimse
Benim baht-ı siyâhımdan siyekâr olmasın kimse

Cinânî Bursalı
Var mı bir ruhsâra kim hatt-ı siyeh-fâm olmaya
Devr içinde kangı gün gördün ki akşâm olmaya

Cevdet Paşa
Gâlib gelip hazân ü şitâsı bahârına
Devrin safâ-yı neş'esi değmez humârına

Gül-berg-i ârızındaki reyhânî hattını
Yazdım hikâye yollu Gülistân kenârına

Uymaz zamâne kimseye hakkıyla çâresiz
Lâkayd olup da gitmeli âdem uyarına

Lafz-ı vefâyı yazsa da bilmez meâlini
Kimse güvenmesin bu zamâne kibârına

Yârin vefâsı yok dil-i ağyâr kîne-cû
Cevdet azîmet etmeli uzlet diyârına

Ve lehü
Câm-ı ikbâli felek şimdi rakîbe sunsun
Dil-i nâ-kâma da nevbet gelir inşâallâh

Yârin ağzın ara ey bâd-ı sabâ der mi aceb
Yine İstanbul'a Cevdet gelir inşâallâh

Cevrî

Geçdi dil râh-ı talebden kâm-ı dünyâdan bile
Fârîğ oldu ârzûlardan temennâdan bile

Teşne-leb bîmârım ölsem de müdâvâ istemem
Hızr u Îsâ'dan değil la'l-i dil-ârâdan bile

Hâsıl olmaz berg ü bâr-ı ârzû ehl-i dile
Gül-bün-i bâğ-ı İremden nahl-i tûbâdan bile

Rızk-ı dünyâdan mezâk-ı ehl-i dil mahrûmdur
Telh-kâmîdir nasîbi nûş-ı sahbâdan bile

Ermedi ser-menzil-i ümmîde Cevrî tîr-i âh
Geçdi ammâ ne felekden arş-ı a'lâdan bile

(s. 146)

Cevrî

Olmasa gamzen dem-â-dem yâr ü hem-dem çeşmine
Mülk-i fitne böyle olmazdı müsellemler çeşmine

Ol nigâh-ı fitne-engîze hezârân âferîn
Fenn-i sihri öğredir hem gamzene hem çeşmine

Etse âsâyış kaçan halvet-serâ-yı hâbda
Nâz olur bîgâne olmaz şîve mahrem çeşmine

Böyle nâz ü şîveden hâlî iken ammâ yine
Bakmağa tâkat getirmez kimse bir dem çeşmine

Yalnız Cevrî değil meftûn ü âşüften senin
Beste dünyâ zülfüne dil-haste âlem çeşmine

Ve lehü

Âşık öldürmede ölsen de sen ihmâl üzre
Günde bin kan olur ol gamze-i kattâl üzre

Fitne salmazdı sevâd-ı kamere sâyesini
Kâkûlün düşmese gâhî o hat ü hâl üzre

Dil-i Cevrî küre-i zülfünü hal edemedi
Târ ü pûd emelim kaldı bu minvâl üzre

Ve lehü

Dil-i pâkî gören ol kâkûl-i pür-tâb üzre
Katre-i jâle sanır sünbül-i sîr-âb üzre

Düşürünce ruhuna turre-i pür-çînini bâd
Muztarib-i mevc girih-gîre döner âb üzre

Değil ebrûların üstünde cebîn-i berrâk
Nûrdur câmi‘-i hüsnündeki mihrâb üzre

Ve lehü
Gâhî ki eder turre-i dâmânını çîde
Bin dil sarılır her ham-ı kullâb-ı ümîde

Söyletdi dili gamzesi râzım işitildi
Oldu iki mestâne sebep güft ü şenîde

Bir nâfe-i pür-müşg ola her katre-i eşkim
Olsa heves-i zülfün ile hâke çekîde

Levh-i dile ebrûlarının nakşı çekildi
Ol dem ki kalem Besmele’ye verdi keşîde

Ve lehü
Yok minnet-i ikbâli sipihrin üzerimde
Pest olsa n’ola pâye-i âlem nazarımda

Ve lehü
Ehl-i dil kadrin niçin fehmi eylemez sâhib-hüner
Biz bu râz-ı müşkili bilmekte hayrânız hele

Ve lehü
Nisâr-ı âb-ı rûyu hâhiş etmekden kaçılmazdı
Recâ-yı himmete lâyük cihânda bir murâd olsa

Hâletî
Bekâ yok gerçi kim bin yıl da olsa zindegânîde
Katı müşkildir ammâ merg hengâm-ı civânîde

Ve lehü
Karâr eyler nüzûl eden belâ elbette cânımda
Şeh-i mülk-i gamım âsûdedir dünyâ zamânımda

Hasan Çelebi
Gerek seng-i siyâh olsun gerekse atlas ü hârâ

Garaz bir bâliş-i râhat bulunmakdır ser altında

Ve lehü

Hudâ ömr-i dırâzî sana versin ey boyu servim
Yolunda hâk olan uşşâk yatdıkca yer altında

Halîm Giray

Dü-bâlâ oldu aşkım hatt-ı anber-fâmdan sonra
Mücerrebdir cünûn efzûn olur akşâmdan sonra

Ve lehü

Gördüğüm gün kaşını bayram geldi hâtıra
Ol hilâle döndüğüm eyyâm geldi hâtıra

Huldî

Şeb-i târı sanırdı kâkül-i müşgîn-i cânâne
Müselsel her gece yâ Leyl derdi Kays-ı dîvâne

Hayâlî

Âyîne her dem koyar dil-dârı tenhâ koynuna
Nâz ile Yûsuf girer gûyâ Züleyhâ koynuna

Râh-ı gülzâr-ı fenâda cismini eden gubâr
Rûzgâr ile girer bir serv-i bâlâ koynuna

Ve lehü

Ben belâ Ferhâd'ıyım kûh-ı gam-ı dil-dârda
Şu'le-i âhım başımda lâledir kûhsârda

Ve lehü

Sûzım sirâyet etse Mecnûn-ı nâ-murâda
Kuşlar kebâb olurdu başındaki yuvada

Pîrî Reîsü'l-küttâb

Hâil olmaz eşk-i çeşm ol meh-likânın aksine
Perde olmaz âb mihr-i pür-ziyânın aksine

Dîde-i rûşen-güherde pestdir câh-ı bülend
Kıl nazar âyînede tâk-ı semânın aksine

(s. 147)

Hayrî Reîsü'l-küttâb

Gör hayâl-i kaddinin rûşen-dilâna rabtını
Bak kenâr-ı cûda nahl-i dilsitânın aksine

Meh gibi ser-menzil-i maksûdunu elbet bulur
Öpdüren reftârını devr-i zamânın aksine

Haylî
Habs etse aceb mi anı dil mahbes-i tende
Tîr-i sitemin ana neler etdi geçende

Râtib Paşa
Sînesinden dûr ola rûhu Îlâhî an-karîb
Kim sebebsen ol bütün benden eger ib‘âdına

Râcî
Görüp şevkîm sürûr-âlûde-i zevk-ı cihân sanma
Neşâtım hep gamımdandır beni sen şâdmân sanma

Râsih-i Enderûnî
Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne
Urma zahmın sîneme peykân peykân üstüne

Pâre-i elmâs eger her açdığı zahma o şûh
Lutfu var olsun eder ihsân ihsân üstüne

Dilde gam var şimdilik lutf eyle gelme ey sürûr
Olamaz bir hânede mihmân mihmân üstüne

Yârdan mehcûr iken düşdüm diyâr-ı gurbete
Bana gösterdi felek hicrân hicrân üstüne

Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkıma
Eylemişler Râsihâ bühtân bühtân üstüne

Râsih
Bırakdı nâr-ı hicrâna kimin başına döndümse
Beni yakdı çü pervâne kimin başına döndümse

Edersem nâle vü zârı n’ola seng-i felâhan-veş
Ki âhir atdı yabâna kimin başına döndümse

Aceb mi girye vü âh eylesem mânende-i gerdûn
Giriftâr etdi bühtâna kimin başına döndümse

Edip pür-pîç ü tâb âhir beni destâr-veş Râsih
Kodu hâl-i perîşâna kimin başına döndümse

Râşid-i Kadîm

Bâlâ-yı çarha çıksa dahi pâ-mâl olur

Pervâz eden çû tîr per-i digerân ile

Râşid Müverrih

Nemek rîzî-i nâsûr etmedir zahm çeker rîşe

Nevâziş gûne harf-i tesliyyet âzârdan sonra

Râgıb Efendi

Vuslat-ı yâr için ağyâra müdârâ eyler

Zehr içen âşık-ı dil-haste şifâ niyyetine

Râgıb Paşa

Mübâlât eylemez rindâne-meşreb her husûsunda

Meğer kim bâde-i gül-fâm ile sâgar husûsunda

Ne çâre kullanılsa hıdmet-i dîgerde çâr-ebrû

Hele câiz değil dellâk ile bir yer husûsunda

Olur mu çeşm-i hasret hüsn-i âlem-sûzdan beste

Bakılmaz hâtır-ı ahbâba hiç dil-ber husûsunda

Eger maksûd eserse mısra‘-ı berceste kâfîdir

Aceb hayretdeyim ben sedd-i İskender husûsunda

Ve lehü

Bir kerre dokunsan teline sâz-ı derûnun

Bin dürlü nevâzişle düzelmez bozulunca

Ve lehü

Eyledim mezheb-i ebnâ-yı zamânı taklîd

Yâd-ı yâdımda olur dost ferâmûşumde

Ve lehü

Sâatin çaldığı evkâtı değildir her kâr

Müddet-i ömrü gelip geçtiğine eyler âh

Rahmî

Şekl-i ebrû-yı siyâhı ruh-ı cânân üzre

Güyyîâ Besmele’dir sûre-i Rahmân üzre

Hâl-i haddin mi bu ya sûhte-i pervâne midir

Kızarıp düşmüş ola şem‘-i şebistân üzre

Devlet-i dehre ererse n'ola gâhî dûnân
Dîvler gâh çıkar taht-ı Süleymân üzre

Ve lehü
Hat-ı nev-reste sanman ol sehî-kaddin izârında
Hızırdır hâba varmış çeşme-i hayvân kenârında

Biten güller değildir hâk-i kabri üzre Ferhâd'ın
Açılmış cânib-i Şîrîn'e revzenler mezârında

(s. 148)

Rahmî
Kendi serîr-i çarhda rûyî türâbda
Seyret rüsûm-ı meskenini âftâbda

Ali Rızâ Beğ
Eyledim tevcîh iç ilden dâğ-ı dil tîmârını
Enderûn-ı sîneden çıksın çerâgım olsun âh

Remzî Bursalı
Dediler sakın seni tutar cefâsı taşına
Geldi hep dedikleri ben mübtelânın başına

Revânî
Sen mi öğretdin cefâyı gamze-i bî-dâdına
Hûb ta'lim eylemişsin âferîn üstâdına

Ve lehü
Yâr olmaz tâli'im buluşmasam cânânıma
Başıma gün doğmasa sâyem de gelmez yanıma

Riyâzî
Âşık-ı sâfî derûnundur girerdin gönlüne
Bir nigâh-ı lutf ile baksan eger âyîneye

Zârî
Göz karasın eşk ile yuyayın ağarınca
Tâ kim nazarı pâk ola dil-dâra varınca

Sâ'î
Bâğ olsa bahâr olsa fezâ-yı çemen olsa
Tenhâca ben olsam o bût-i sîm-ten olsa

Bir gûşede rindâne çekip bâde olup mest
Pîrâhenimiz berg-i gül ü yâsemen olsa

Bin nâz ile ol serv-i revân sîneye gelse
Cân şevk ile âzâde-i kayd-ı beden olsa

Sânih
Mâcerâ var seni garkâb eder eşkim acırım
Yeter ey bahr-i siyâh giderim Akdeniz'e

Sırrı
Meyden evvel arakın hükmü geçer mülk-i dile
Bunda takdîm olunur vâlidine şeh-zâde

Sa'dî Tâc-zâde
Yâ Rab n'olaydı âlem içinde dil olmasa
Bârî olursa her güzele mâil olmasa

Sa'id Sırrı Beğ
Mizâc-ı âlemi tashîhe sa'y eden her-gâh
Görür divâ gibi cîn-i cebîn-i istikrâh

Sûzî
Serv-i kaddin dikmesidir şâh-ı gül gülzârda
Eşkimin perverdesidir lâleler kûhsârda

Ya gönül sînemde mihrin sakladı ağyârdan
Ya örümcek perde çekdi Ahmed üzre gârda

Vasl-ı dil-berdir hemîn dünyâ metâ'ından garaz
Yoksa aşk ehli ne aldı satdı bu bâzârdan

Seyfî Defterdâr
Döndü cism-i zaîf-i pür-nâle
Mîveden mîve nâleden nâle

Şâkir Beğ
Eger kim hükm-i faslını olursan fikr-i ücrâda
Bulun germâbede sermâda germâda sermâda

Şerîf Efendi
Etdim güzeller içre alâka efendime
Sad-âferîn tabîat-ı dil-ber-pesendime

Şehrî
Hükm-i istisnâ hamûş etdi dehân-ı hâhişim
Kâm-ı dünyâdan değil maksûd-ı ukbâdan bile

Ve lehü
Bir âşıkâne girye ile heft dûzahın
Mahşûr olmayam su komazsam ocağına

Ve lehü
Der-i mey-hânede Şehrî-i rüsvâ-mesti dün gördüm
Yıkılmış kendi bir yerde yatur destâr bir yerde

Şîrî
Nahîf cismimi döndürdü âh ü zâr neye
Görün beni neye döndürdü rûzgâr neye

Sâdık-ı Kadîm
Kûh-ı gamda dil-i Ferhâd'ımızı yâd eyle
Acı ey husrev ü şîrîn-dehenim dâd eyle

Kulluğum hâsılı ey husrev-i hûbân senin
Kullan ister diler öldür diler âzâd eyle

(s. 149)

Sabrî
Ey hoş evrend-i aşk kim bî-keder humâr ola
Çekdiği câm-ı bâdenin keyfi hîred-figâr ola

Vakti kalır mı tevbenin böyle zamânda bâ-husûs
Sâkî şîve-kâr ola mevsim nev-bahâr ola

Serde felek felek hevâ gözde kadeh kadeh şarâb
Korku budur ki râz-ı dil âleme âşîkâr ola

Bâd-ı taleble fûlk-i dil sâhil-i kâma ermedi
Vay ana ki rehberi himmet-i rûzgâr ola

Ve lehü
Ol seng-dile sûz-ı dilimden haber eyle
Ey âh-ı hazînim eser eyle eser eyle

Der-hâb mı bîdâr mısın nâzı ko ey baht
Ya kim nîgeh ol ya bana hüsn-i nazar eyle

Tuhm-1 emelim şûre-sitân-1 gama düşdü
Yâ Rab nem-i lutfunla anı sebz ü ter eyle

Bir başka safâ ver yine kasr-1 gama ey aşk
Her dîdemi fevvâre-i hûn-1 ciger eyle

Görsün nice olur çâşnî-i câm-1 mahabbet
Bu akl-1 hûd-ârâyı da benden beter eyle

Ziyâ Beğ
Nev'-i insân haşre dek ta'zîm ederler adına
Kim fedâ-yı nefis ederse cinsinin imdâdına

Taşdan olsa tevbenin kalbi dayanmaz bâğda
Neylerin efgânına bülbüllerin feryâdına

Rû-yı hâki zulm ile pâmâl eden zâlimlerin
Zîr-i hâkin hâleti gelmez mi yâ Rab yâdına

Şimdiki âcizlerin dâvâsını seyr eyleyen
Geçmişin rahmet okur Fir'avnına Şeddâdına

Ya kanâat ihtiyâr eyler ya züll-i irtikâb
Asrımızda uyduranlar masrafı îrâdına

Nîk ü bed herkes bulur âlemde elbet etdiğin
Kendi bulmazsa cezâ mîrâs olur evlâdına

Çarhdan aldım Ziyâ tîg-1 zebânla intikâm
Rahmet olsun fenn-i nazmın pîrine üstâdına

Tâli'î
Hat bozdu ise hüsnünü ebrûsu kemâ-kân
Mescid n'ola vîrân ise mihrâb yerinde

Tıflî
Ey şâne ser-i zülf-i perîşâna dokunma
Tel kırma sakın hâtır-ı yârâna dokunma

Zarîf
Gelsin hırâma söyleyin ol serv kâmete
Şâyed helâk olam kala hasret kıyâmete

Ârif Süleymân Beğ

Dernâk eyledin beni billâh
Âh ey rûzgâr-ı gaddâr âh

Ârifî Kadîm
Bîgânele mahabbeti bilmez kenârdan
Girdâb-ı bahr-i aşkı sorun âşinâlardan

Îzârî Edirneli
Dik gelmek istedi kadd-i bâlâ-yı dil-bere
Tûbâyı dikdiler tepesi üstüne yere

Ve lehü
Gelmedi sâkî kanâat var iken mey-hânede
Bir ayağım evdedir bir ayağım mey-hânede

İzzet Beğ
Bir perî gördüm alayda yine gitdi aklım
O gidişdir ki gider gelmedi hâlâ yerine

İzzet Ali Paşa
Himl-i ibtidâ dürûgnadır sonra adline
Şâhid ne denli sıdk ile dâvâda gelse de

Ve lehü
Hat ber-âverdelerin rû-yı tirâşîdeleri
Haklı hüccet gibidir dâvâ-yı tezvîr üzre

İzzet Molla
Efsâne gelir bana döğüp söğmesi yârin
Dil-berde vefâ olmama darbü'l-meselince

Ve lehü
Âfitâba eylerim câm-ı meyi her şeb bedel
Bâdesiz bir kerre akşâm etmedim etmem yine

Ve lehü
Ankâ ol ister isen eger zâg-ı lâşe ol
Yeksândır irtikâb ile iffet zamânede

(s. 150)

İzzet Molla
(Hased bir mânevî ta'rîzdîr eltâf-ı Mevlâ'ya)

Ve lehü

(Süleymân dahi olsan rûzgâra îtimâd etme)

Ve lehü

(Bekle kendi dârını Dârâyı der-bân eyleme)

İsmetî

Geç o nahl-i tâzenin berg ü berinden İsmetî

Mâye-i cân olsa da güçdür tahammül bârına

Avnî Beğ

Doymadım gitdi mey ü mahbûba bu mey-hânede

Bir gözüm sâkîde kaldı bir gözüm peymânede

Ve lehü

Hayret-efzâ-yı ukûl olmaz idi bir Mecnûn

İttifâk olsa salâha ukalâ beyninde

Ve lehü

Şartınca rûze-dâr deriz ol fakîre kim

İftâr sofrasında şarâbı bulunmaya

Ve lehü

Rûz-ı mahşerde sorarlarsa nemiz var diyecek

Biz bu dünyâda günâh etmedik insâncasına

Ve lehü

Öyle mest et bizi ey sâkî-i rûh-efzâ kim

Hûş-yâr olmayalım rûz-ı kıyâmetde bile

Ve lehü

Zehr-âb-ı meskenet gibi bir nîmet isteriz

Kim hûn-ı ârzûda hasûdu bulunmaya

Biz kâiliz cehenneme ey Rabb-i müstegâs

Ammâ anın içinde Yehûdî bulunmaya

Ve lehü

Der-i pür-rahmet-i Yezdân-ı bî-enbâzdan gayrı

Görölmüş şey değildir adl ü istiklâl bir yerde

Ehibbâ şîve-i yağmâda mebhût eyler a‘dâyı

Hudâ göstermesin âsâr-ı izmihlâl bir yerde

Gâlib Dede

Bağlanıp zülfünde bozdum ahdi de peymânı da
Çeşmini gördüm unuttum derdi de dermânı da

Ey hoş ol mest-i mahabbet kim humâr-ı aşkdan
Bir kadeh meyle değişmiş küfrü de îmânı da

Merd-i bî-kayda belâ-keşlikdedir ârâm-ı dil
Yoksa çokdan terk ederdi cânı da cânânı da

Ve lehü
Ağlama ey bülbül-i dîvâne Allâh aşkına
Merhamet kıl haste-i hicrâna Allâh aşkına

Rûşen et çeşm-i çerâğı cân ü dil bulsun safâ
Zulmet içre kalmasın pervâne Allâh aşkına

Bâri sen ey âh-ı hasret satr-ı mektûb-ı gam ol
Tesliyet ver ol gül-i handâna Allâh aşkına

Fâizî
Teşrîfin ile hânemi reşk-i İrem eyle
Ağlatma beni iki gözümler gel kerem eyle

Ahd eyledi öpdürmege pâyn gelecek id
Yâ Rab sen o meh-pâreyi sâbit-kadem eyle

Ve lehü
Nasîb olur mu dil-hâh üzre sohbet tâze-rûlarla
Geçer mi yoksa bilmem ömrümüz bu ârzûlarla

Fâik Beğ Manastırlı
Gözüm açdırmadın ey çarh-ı bed-girdâr ömrümde
Bana göstermedin âlemde bir gün var ömrümde

Ve lehü
Dehri tahrîb eyledi Ye'cûc ü Me'cûc-ı zamân
Halkın ümmîdi yine Mehdî ile Deccâlda

Fuzûlî
Olsaydı bendeki gam Ferhâd-ı mübtelâda
Bir âh ile verirdi bin Bîsütûnu bâda

Verseydi âh-ı Mecnûn feryâdımın sadâsın
Kuş mu karâr ederdi başındaki yuvada

Serverlik ister isen üftâdelik şîâr et
Kim düşmedin ayağa çıkmadı başa bâde

Ve lehü
İstedim merhem okundan cigerim yâresine
Atdı bin ok ki değer her biri bir pâresine

Birbiriyle çekişir gerd-i rehin'çün müjeler
Gör ne kanlar düşecektir onların arasına

Ve lehü
Mushaf demek hatâdır ol safha-i cemâle
Bu bir kitâb-ı sözdür fehm eden ehl-i hâle

Ruhsâra nokta konmak resm-i hat olmasaydı
Düşmezdi menzil etmek ruhsârın üzre hâle

Ve lehü
Âşık oldur kim kılar cânın fedâ cânânına
Meyl-i cânân etmesin her kim ki kıymaz cânına

(s. 151)

Fuzûlî
Yürütmengiz arakı meclis içre bâde ile
Harâm-zâdeyi koyman helâl-zâde ile

Ve lehü
Batalı kana okun dîde-i giryân içre
Bir elifdir sanasın kim yazılır kan içre

Ve lehü
Küfr-i zülfün salalı rahneler îmânımıza
Kâfir ağlar bizim ahvâl-i perîşânımıza

Fıtnat Hanım
Olmada diller rübûde gamze-i câdûsuna
Deşt-i hüsnün sayd olurlar şîrler âhûsuna

Reng ü bû da zülf-i cânâna müşâbih olmasa
Kim bakar gülzâr-ı dehrin sünbül ü şebbûsuna

Sad-hezârân fitne meftûn bir nigâh-ı şûhuna
Bin dil-i Hârût beste her ham-ı gîsûsuna

Çille-i sahtın çeker her dem kemân ebrûların
Âferin erbâb-ı aşkın kuvvet-i bâzûsuna

Cismi hâk et ol sehî-kaddîn yolunda Fıtnatâ
Nâil olmaksâ murâdın devlet-i pâ-bûsuna

Fehîm
Kanâat eyledi Ankâ'yı Kâf-ı şöhrete vâsıl
Kişi mümtâz olur âlemde elbet uzlet etdikce

Kâdirî
Hengâme-gîr olursa surâhî aceb değil
Kim nice pehlevânı basar bir ayağ ile

Kâtibî
Yine ey câm-ı musaffâ seni gördük silme
Meclisin revnakısın dünyada art eksilme

Kirâmî
Çarha dayanma her ne kadar üstüvâr ise
Yerin efendi altı da var üstü var ise

Kemâl-i Zerd
Ey kâş bu ten yoluna hâk-i kadem olsa
Ki gâh anun izleri anda rakam olsa

Lutfî
Ey kaddinin tûbâ vü cennet hadd-i gül-gûn üstüne

Görmedi devrân sining dik ay gerdûn üstüne

Boldu sözüm nâzik ü gönlüm hoş ü tab'ım latîf

Her kaçan saldım nazar ol tab'-ı mevzûn üstüne

Serv-i âning dik kâmetinin hayrânıdır kim başına

Kıldı kuşlar âşiyân andak ki Mecnûn üstüne

Ger vatan-ı Lutfî gözü de tütmeding yokdur aceb

Evi koparmaglıg irür düşvâr ceyhûn üstüne

Mâlikî

Söyledikce ol iki leb âşıkı eyler helâk
Ger sükût eylerse bir dem kan olur kan üstüne

Muhibbî Sultân Süleymân

Bu nazm-ı dürer-bârı okursa n'ola dil-ber
Lü'lü yaraşır la'l-i Bedahşân arasında

Mürîd-zâde

Lutf eyle sabâ kâkül-i cânânıma değme
Aklım dağılır zülf-i perîşânıma değme

Vermem sana çek benden elin ey melekü'l-mevt
Cânânıma nezr eylediğim cânıma değme

Ağlatma mürîd oğlunu Ya'kûb-ı hüzdür
Ayırma beni Yûsuf-ı Ken'ânıma değme

Meşâmî

Boşala kîse-i kân kâse-i ummân tükene
Ne gam-ı dil ne nem-i dîde-i giryân tükene

Şol kadar arayayım şâhid-i maksûdumu kim
Cüst ü cûda talebim rahşına meydân tükene

Makâlî

Ne cânib kim kadem basdın yüzüm ol yerde ferş olsun

Ne yer kim sâye saldın hâk olam ol reh-güzâr üzre

Makâlî ta'n-ı câhilden ne gam erbâb-ı irfâna

Atarlar taşı elbette dıraht-ı mîve-dâr üzre

(s. 152)

Mekkî

Merg erer erbâb-ı derdin âkıbet imdâdına
Bîsütûnun çeşm-i im'ân ile bak Ferhâdına

Nâilî

Ahsentü ol gedâ-yı tahammül be-dûşa kim
Yansa cihân içinde hasîri bulunmaya

Ve lehü

Kim kaçardı irtifâ'-ı tîr-i ikbâlden
Kevkeb-i baht erâzil-i vahşet-engîz olmasa

Ve lehü
Hikmetinde ben de hayrânım ki yok cem' eylemiş
Meşreb-i irfân ile akl-ı maâşı bir yere

Nâbî
Vermezdi kimse kimseye nân minnet olmasa
Bir maslahat görölmez idi rüşvet olmasa

Yok bîgaraz muâmele ehl-i zamânede
Kimse ibâdet etmez idi cennet olmasa

Kendi vücûduna bile kıymazdı mâli halk
Kasd-ı nümâyîş-i şeref ü şevket olmasa

Etmez zuhûr asrda bir kimseden kerem
Zımnında kasd-ı dâiye-i şöhret olmasa

Bakmazdı kimse âyîne-i sâfa Nâbiyâ
Hôd-bînlik alâkasına âlet olmasa

Ve lehü
Müşg-sâr etdi dimâğ-ı bâdı gîsûlar yine
Nâfe-rîz oldu bu sevdâlarla âhûlarla yine

Hâhiş-i vuslat mı hissetdi telâşımdan aceb
Mevc-hîz-i çîn-i nâz olmakda ebrûlar yine

Gamze hâmûş-ı tegâfûl dîde leb-rîz-i gazab
Fırsat-ı güftâr bulmuş gibi bed-gûlar yine

Yâr meclisde gül-i câm elde bülbül nâlede
Vaktidir mestâne refât eylesin cûlar yine

Ferş-i zülf olmak gibi bir nev-nihâle niyyetin
Nâbiyâ hâlî değildir bu tekâpûlar yine

Ve lehü
Ten-be-hâk-i acz olan şeb-nem gibi üftâdenin
Cümleden evvel yeten hûrşîd olur imdâdına

Meşrebimde irtikâb-ı çeşm-i zahm âsân gelir

Bâis olmakdan sipendin sözüne feryâdına

Ol gülü çokdan ederdim zîb-i destâr-ı visâl
Bakmasaydım andelîbin nâle vü feryâdına

Reng ü bûyun gâret etdin besdir ey bâd-ı sabâ
Olma bâdî gül gibi bir hânenin ber-bâdına

Ve lehü
Gamınla ağlamakdan çeşm-i pür-nem kanda ben kanda
Hırâş-ı sîneden ser-pençe-i gam kanda ben kanda

Anın câmı dolardı bâde-i gül-reng ile ammâ
Benim hûn ile pürdür sâgarım Cem kanda ben kanda

Çemende güllere şeb-nem fenâda ben gül-i câma
Bakılsa çeşm-i insâf ile şeb-nem kanda ben kanda

Görüp rûyunda zülfün reşkden kanlar döker çeşmim
Safâ-yı turre-i pür-pîç ü pür-hum kanda ben kanda

Pür olsa hokkası eczâ ile gerdûnun ey Nâbî
Hezârân zahm-ı nâsûr ile merhem kanda ben kanda

Ve lehü
Bahâr olursa dahi pâ-yı beste bağımda
Yine hazân mutarassıd solumda sağımda

O şeb ki çeşmin olur nûr bahş-ı çeşm-i hayâl
Yanan usâre-i bâdâm olur çerâğımda

Görüp bu sûret-i hâkisterîde bilmezsın
Ne âteş olduğumu ben de kendi çağımda

Ve lehü
Gelir şevke kesel neyl-i visâl-i yârdan sonra
Olur ârız girânlık sâime iftârdan sonra

Kinâd etsen yine ayb-ı şikâf-ı kâse bâkîdir
Olur kasd-ı nevâziş bî-nemek âzârdan sonra

N'ola resm-i hamûşî âlet-i kat'-ı kelâm olsa
Ki leb mîkrâz şeklin gösterir güftârdan sonra

(s. 153)

Nâbî

Ol ârzûnun etme heves cüst ü cûsuna
Kim hâsîdin müeddî ola güft ü gûsuna

Şol matlabın husûlüne la‘net ki tâlibi
Lâzım gele mürâcaat etmek adûsuna

Ol mey ki neş‘esinde ola bûy-ı imtinân
Seng-i kazâ dokunması yeğdir sebûsuna

Ümmîd-i lutf mahz-ı hatâdır o şahsdan
Kim himmetini hasr ede gîr u gülûsuna

Ve lehü

Bakılır mı o şeh-i kişver-i hüsnâbâda
Etse mir‘âta nazar aksi gelir feryâda

Hüsn olur bî-nazar rağbet-i uşşâk abes
İltifât âyînedir sûret-i isti‘dâda

Ve lehü

Olmadan bûy-ı gül kâm-ı meşâm-âmâde
Olur âgûş-ı meşâmımda zükâm âmâde

Gâh sâkîsi gehî sâgarı geh bâdesi yok
Görmedim meclis-i maksûdu tamâm âmâde

Ve lehü

Gül-çîn-i kâm odur var ise rûzgârda
Gül-geşt-i bâğ eyleye bir gül-izâr ile

Olsun harâm câm-ı mahabbet o meste kim
Nâbî kanâat etmeye bûs ü kenâr ile

Ve lehü

Cemşîd görse bezm-i erâzilde bâdeyi
Bî-şek teessüf eyler idi ihtirâ‘ına

Bu meclis-i münâfese âmiz-i âlemin
Değmez neşât-ı vuslatı hüzn-i vedâ‘ına

Ve lehü

Baht her firkada cârî ki gül-i ter var iken

Pest-tâli'dir o şeb-nem ki düşer gâh üzre

Âlem-i peste nüzûlün sebebin idrâk et
Anla dölâb ile delvin amelin çâh üzre

Ve lehü
Ey mâh-pâre kimdir olan sed-i râh-ı vasl
Sohbet seninle rûz-ı ezelden nasîb ise

Ey gonca bakma handeye sûz-ı derûnu gör
Pervânedir dilim dehenim andelîb ise

Ve lehü
Bülbül bilir ol gonca-i rânâ kimi görse
Pervâne sanar şem'-i şeb-ârâ kimi görse

Mey-keşlere ta'lîm-i edeb olmasa kasdı
Baş eğmez idi bezmde sahbâ kimi görse

Ve lehü
Dünyâya bu telâş nedir ey esîr-i nefis
Râhat bulur mu avret alan avret üstüne

Tâ vakti gelmeyince umûr eylemez zuhûr
Devr eyler âsyâb- felek nevbet üstüne

Ve lehü
Âşık lebin hayâl ile bûs etdiğin duyar
Ol mest-i nâz ne kadar nîm-hâb ise

Ve lehü
Kemân-misâl kec ol maksadın takrîb ise
Atılma ok gibi yabâna istikâmet ile

Ve lehü
Miyânıyla serini fikridir hep söyleden yârin
Taaccüb eyleme hep sözlerim gass ü semîn olsa

Ve lehü
Aklına mecnûnların tahsîn ki ketm-i râz edip
Geh sipihre geh der ü dîvâre söyler söylese

Ve lehü
Hudâ göstermesin yoksa mizâc-ı ayşî telh eyler

Mücerrebdır rakîbin meymenet yokdur kudûmunda

Ve lehü

Gönül senin gibi hem-bezm-i yâr idim ben de
Neşât mend-i mey-i i'tibâr idim ben de

Ve lehü

Safâ-yı bânını bundan kıyâs mümkündür
Lezîz olur ne nümâyân olursa rü'yâda

Ve lehü

Bî-mevc-i şûriş olmaz âsâyişi cihânın
Deryâ taaffün eyler oldukca ârâmîde

Ve lehü

Deryûze-girândan şuarâ ekser olurdu
Düzdân-ı maânîde eger kat'-ı yed olsa

Ve lehü

Seni tebrîde benden olsa ağyâr ittifâk üzre
Ne bâkim var hulûs elbette gâlibdir nifâk üzre

(s. 154)

Nâbî

Bakdım sûtûr-ı nüsha-i âfâka ser-te-ser
Yek-harf-i nâ-be-kâ'ide yokdur miyânede

Ve lehü

Eyledin akl ü dil ü cânımı târâc-ı nigâh
Dahi bilmem ni'deceksin bana bundan sonra

Ve lehü

Kanda kim cem' ola câm ü dil-ber ü aşk ü şebâb
Anda iblîsin ne hâcet mekrine ihlâline

Ve lehü

Biz râzıyız derûnumuz olsun harâb-ı gam
Ol mest-i nâza mâye-i zevk u sürûr ise

Ve lehü

Elden gelen âzârda hiç eyleme taksîr
Eyyâm-ı gurûrun sana pâyende kalırsa

Ve lehü

Lezzeti inkâr olunmaz bezl ü isrâf etmenin
Âh zımnında eger endîşe-i vâm olmasa

Ve lehü
Bir kez açılmasın ser-i hum yoksa kim bakar
Fermân-ı akla şahne-i şehrin yasağına

Ve lehü
Âşık ki senden ede temennâ-yı iltifât
Şâyân olan müsâ'dedir iltimâsına

Ve lehü
Mîhr-i bahâr etmese gül-hand-i iltifât
Gül-goncanın ne cânı olur leb-güşâlîğa

Târik
Bana âh eylemez demiş ol mâh
Âha tâkat mi kaldı sînede âh

Necâti
Çıkalı göklere âhım şereri döne döne
Yandı kandîl-i sipihrin cigeri döne döne

Ayağı yer mi basar zülfüne ber-dâr olanın
Zevk u şevk ile verir cân ü seri döne döne

Ka'be olmasa kapın ay ile gün leyl ü nehâr
Eylemezlerdi tavâf ol güzeri döne döne

Ve lehü
Bu cefâdan ki kadeh ağzın öper döne döne
Nâr-ı gayretle kebâb oldu ciğer döne döne

Gözlerim kıble-nümâ gibi olubdur n'ola ger
Işığın cânibine kılsa nazar döne döne

Nahîfi
Lâzım değil inâyeti ehl-i tekebbürün
Bahş eyledim atâsını vech-i abûsuna

Ve lehü
Kerîm odur ki mücâzât-ı afv ede hasma
Felek müsâ'de-i intikâm verdikce

Nedîm

Kaşların bâlâda seyr et ruhların gör zîrde
Kıl temâşâ huldu zîr-i sâye-i şemşîrde

Nesîb

Sende yok insâf ü şefkat yoksa ey nâ-mihr-bân
Kâfir olsa merhamet eyler benim feryâdına

Hoca Neş'et

Feleğin meşrebini mezhebini anlayarak
Meyl-i ikbâl edenin hâhişine eyvallâh

Nazmî Çelebi

Nahl-i emel sebz olmadın geldik bu dehrin bâğına
Şu rûzgârın değmedik biz bir yeşil yaprağına

Nazîm

Hancer kemer yâre münâsib o bel ince
Hancer kemerince kemeri ince belince

Nef'î

Bir dolu nûş et şarâb-ı nâb gelsin çeşmine
Mest olursan nâza başla hâb gelsin çeşmine

Ve lehü

Gamzene pür-tâb iken tâkat getirmez âfitâb
Bâde aklı var ise bî-tâb gelsin çeşmine

Ve lehü

Kalmazsa eger kûşe-i dâmân elimizde
Elden ne gelir çâk-i girîbân elimizde

Fikr-i zülfün dile tâb-ı sûz-ı aşkın sînede

Nârdır gül-handa gûyâ mârdır gencînede

Nev'î

Tâli' bu vech ile dîn ser-keş nigâr böyle
Bî-çâre âşıkı gör baht öyle yâr böyle

Vaslında bîm-i hicrân hecrinde mihnet-i cân

Derd-i firâk böyle vasl-ı kenâr böyle

Dil-dâr tünd ü ser-keş ağyâr ise cefâ-cû

N'itsün ya bülbül-i dil gül böyle hâr böyle

Ten zevrakın düşürme girdâb-ı ıztırâba
Sabr et gönül ki kalmaz bu rûzgâr böyle

(s. 155)

Nev'î
Aşkda demler gelir bu zevrak-ı nüh bâd-bân
Bir gedânın gark olur deryâ-yı istiğnâsına

Ve lehü
Giydin boyunca nâz ü letâfet libâsını
Öpdür doyunca dâmenini hâk-i pâlara

Nihâd Beğ
Eşk-i çeşmim mâni'-i seyr-i ruh-ı yâr oldu âh
Kendi göz yaşım bile ben zâra ağyâr oldu âh

Neylî
Hemîşe dil-ber-i mevzûn-hırâma meyl eyler
Belâya uğramışız tab'-ı şâirâne ile

Vâsıf
Ne dem ol gözleri mestâne gelir hâtırıma
İbtidâ sunduğu peymâne gelir hâtırıma

Bir mesel söyler o şûhu sararım fikri ile
Günde yüz bin kadar efsâne gelir hâtırıma

Ve lehü
Kendin gibi bir dil-bere meylin haber aldım
Gördün mü beğim derd-i mahabbet budur işte

Bir sâkî-i nev-res iki üç cândan ahabb
Keyfimce benim meclis-i işret budur işte

Vecdî
Varırsan ey sabâ ol zülf-i şeb-gûna selâm eyle
Düşerse hem dil-i mahzûn-ı meftûna selâm eyle

Sakınsın âteşimden nüh revâkın eylerim sûzân
Beni incitmesin ey âh gerdûna selâm eyle

Yine deşt-i cünûn hâli değildir söyle şâd olsun
Var ey feryâd benden rûh-ı Mecnûn'a selâm eyle

Ve lehü

Kasdı cân almakdır ol zâlim eger dâd etse de
Şâd-ı merg etmek murâd eyler beni şâd etse de

Dil-nüvâz olmakla gamzen terk-i bî-dâd eylemez
Olmaz ol kâfir müselmân Ka'be'yi bünyâd etse de

Bend-i zülfünden halâs olsa düşer zencîre dil
Aşk âzâd eylemez ger yâr âzâd etse de

Vusûlî

Eger dâmânına ermezse destim dâr-ı vuslatda
Elim yakanda ey serv-i ser-efrâzım kıyâmetde

Seyyid Vehbî

Ceyhûn'a döndü dîdelerim hûn-ı al ile
Merdüm-i şinâver oldu siyeh peştemâl ile

Sünbül-zâde Vehbî

Âgâh olagör dehrde ahvâl-i hilâle
Âlemde dilâ olma heveskâr kemâle

Âvâre-i âlemdir âsûde değildir

Ehl-i dil olur mâ-hasal âlûde melâle

Ma'kûs-ı elemdir emel-i dehr ser-â-ser

Olma heves-i mâlla âlûde melâle

Veysî

Ne zîbâ benzer ol nahl-i revânım sahn-ı âlemde
Otursa şem'e dursa serve gitse mâh-ı tâbâna

Ve lehü

(Bâğı dehrin değmedik biz bir yeşil yaprağına)

Hüdâyî

Hırlaşır bir lâşeye üşmüş nice yüz bin kilâb
Biz de pay almak için geldik bu gavgâ üstüne

Yahyâ Efendi

Dîdeden su sepdğim bu sîne-i sûzânıma
Korkarım sûz-ı dilim te'sîr eder cânânıma

Ve lehü
Gece pervânelerle bezmi germ-â-germ idi şem‘in
Seher gördüm ne şem‘-i meclis-ârâ var ne pervâne

Yahyâ Beğ
Eğler fakîri va‘de-i vaslın ne hâl ise
Cândır umar efendi ne denli muhâl ise

Ve lehü
Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa
Ne cihân olsa ne cân olsa ne hicrân olsa

Kâşki sevdiğimi sevse bütün halk-ı cihân
Sözümüz cümle hemân kıssa-i cânân olsa

Bir demir dağı delip boynuna almak gibidir
Her kişi âşık olurdu eger âsân olsa

Lâ-edrî
Sevdâ-yı mahabbet esiyor şimdi serimde
Takdîre nedir çâre bu varmış kaderimde

Lâ
Yelme hevâ-yı vuslat edip âh ü zâr eyle
Kim başa çıkdı sen çıkasın rûzgâr ile

(s. 156)

Lâ-edrî
Ruhunla aks-i dendânın düşelden bahr-i ummâna
Delindi bağı incinin aceb reng oldu mercâna

Lâ
Gül-gûn kabâsı fer verip ol serv-kâmete
Uğratdı ehl-i aşkı kızılca kıyâmete

Lâ
Hemân kendin sanar mihnetde herkes i‘tikâdınca
Felek derler buna bir kimsenin dönmez murâdınca

Lâ
Bir hilâlîm yoğ iken gûşe-i destârımda
Şimdi boynuzlar asıldı der ü dîvârımda

Lâ [Küfrî-i Behâyî]

Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahl eden dînimize bârî Müselmân olsa

Lâ
Ne olur avretin aklı sözü ne
Er odur uymaya avret sözüne

Lâ
Gıtdi Mecnûn hâne-i dehri bana sımarladı [vezin gereği]
Bir harâb evdir kalır dîvânedan dîvâneye

Lâ
Hep sa'y ü taleb gider yabâne
Âhir dediğin eder zamâne

Lâ
Rehâ kâbil değildir gayra muhtâc olmadan âdem
Gelû minnet-keş-i dest ü dehendir bir içim suda

Lâ
Lâyık değil ki gün gibi rûşen-zamîr olan
Lutf ile bir çerâğı yaka hem söyündüre

Lâ
Rakîbin ölmesi' çün çâre yokdur
Vezîr ola meger Sultân Selîm'e

Lâ
Getirme hâtırına mâcerâ-yı Ferhâd'ı
Derûnu yaralıdır kûhsârı söyletme

Lâ
Söyledikce ol iki leb âşıkı eyler helâk
Ger sükût eylerse bir dem kan olur kan üstüne

Lâ
Ne yerler kim kadem basdın yüzüm ol yerde ferş olsun
Ne yer kim sâye saldın hâk olam ol reh-güzâr üzre

Lâ
Bir kalem kaşlı mürekkeb saçlı kâtib dil-beri
Halkı mecnûn ede yazdı sahn-ı Kâğıdhânedede

İzzî

(Bakdın zamâne uymadı sen uy zamâna)

Lâ

(Kimi der ki öldür öldür kimi der ki kıyma kıyma)

Mekkî

(Âkıbet erbâb-ı derdin merg erer imdâdına)

Lâ

(Dîni ayrı kâfir olsa rahm eder feryâdına)

İbn Kemâl

Îş ü nûş eyle bu gün anma gam-ı ferdâyı

Sana ısmarlamadılar bu yalân dünyâyı

Ve lehü

Çımasın âhım odu ağzımı açdırma benim

Yakmasın sûz-ı derûnum seni söyletme beni

Ebu's-suûd Şeyhü'l-islâm

Gitdi hengâm-ı şebâb elden dem-i vuslat gibi

Geldi eyyâm-ı meşîb erdi şeb-i firkat gibi

Gerdiş-i eflâk tayyetdi sicill-i ömrümü

Şol sûtûru mahv olup ebter kalan hüccet gibi

Çökdü bünyân-ı beden bozuldu timsâl-i cesed

Deyr dîvârında yer yer mahv olan sûret gibi

Tende tâbın var iken sarf et maârif kesbine

Olmadın bî-çâre ben nâ-çâr ü bî-tâkat gibi

Bir zamân idi ki bâğ ü râğına etdikce güzer

Görünürdü her kenârı gülşen-i cennet gibi

Şimdi ol hâlâtın oldu cümlesi hâb ü hayâl

Âlem-i rü'yâda idrâk olunan hâlet gibi

Nağme-i bülbül ferah-bahş ü sürûr-encâm iken

Gam-fezâ oldu sadâ-yı bûm-ı pür-nekbet gibi

Za'f ile üftân ü hîzân ömr ser-haddin geçip

Bir garîb iklîme düşdüm âlem-i gurbet gibi

Mülk-i sıhhatde ikāmet müddeti oldu tamâm
Görüne şimdi adem iklimine rihlet gibi

Ahmed Paşa
Nergisin sihrinden efsûn öğrenir sâhir dahi
Düşmesin zünnâr-ı zülfün bendine kâfir dahi

Bir nazarda gönlün aldın ben garîb üftâdenin
Cânımı şükrâne al göster yüzünü bir dahi

(s. 157)

Ahmed Paşa
Hâl-i lebini gülşen-i hüsnünde gören der
Cennetde Bilâl-i Habeşî Kevser'e düştü

Âzerî
Şi'rime kâfiye etsem n'ola mâhı gâhî
Bir bahâne ararım anmağa Abdullâhı

İshâk
Fülk-i dil çıkmadın kenâra dahi
Rûzgâr atdı bir kenâra dahi

Garazın cân ise gel al kurtar
Borcumuz var mı intizâra dahi

Beni ışıında ey felek öldür
Mübtelâ etme bir nigâra dahi

Ve lehü
Mübtelâ-yı derd-i hicrân eyleyen sensin beni
Âşık-ı bî-sabr ü sâ mân eyleyen sensin beni

Raht-ı bahtım nâr-ı aşka yandırıp pervâne-vâr
Şem'-veş uryân ü biryân eyleyen sensin beni

Ve lehü
İsterim kim tal'at-ı hüsnün kimesne görmesin
Her gören sevmek mukarrerdir beğim zîrâ seni

Ve lehü
Gün yüzün görmeyeli gündüzümüz şâm oldu
Ay efendim dahi gelmez misin akşâm oldu

Ve lehü
Seninle mâhı vezn etdim terâzû-yı hayâlimde
O bir yanı göğe ağdı ko ma‘lûm oldu mikdârı

Es‘ad Musullu
Dil mâcerâ-yı aşkını dil-dâra açmadı
Bin dâğ-ı tâze açdı velî yâra açmadı

Es‘ad Muhlis Paşa
Geh güle geh şem‘a benzetdim ruh-ı cânâneyi
Bülbül-i pervâne-hâl etdim dil-i dîvâneyi

Pek müessirdir nevâ-yı ehl-i dil ehl-i dile
Nâle-i cân-sûz-ı bülbüldür yakan pervâneyi

Âfet-i fetretten olmaz hâne-i vuslat tehî
Bülbül anun’çün nihâl-i gülde yapmaz lâneyi

Halk-ı âlem ser-te-ser hubb-ı vatan mecbûrudur
Bin gülistâna değişmez bûm bir vîrâneyi

Ve lehü
Dem-be-dem yâda gelir çeşm-i siyehkârın ucu
Dile gûyâ dokunur hancer-i hûnhârın ucu

Yakasın dest-i keşâkeşde komaz âşık-ı zâr
Yed-i imkânda iken dâmen-i inkârın ucu

Kıl dolaşmış kaleme döndü zebân vasfında
Kâkül-i yâre dokunmuş gibi güftârın ucu

İstikâmetde gerekdir revîş-i sıdk ü sebât
Kademin merkeze kor devrde pergârın ucu

Bir dahi mürtebıt-ı sûzen-i tedbîr olmaz
Dest-i ifşâyâ giren rişte-i esrârın ucu

Yine tîg-ı nîgehinden mi dem urmuş Muhlis
Hûn-çegân olmadadır hâme-i eş‘ârın ucu

Eşref Paşa
Secdegâh-ı aşk kılmış kible-i ebrûsunu
Ka‘be-i hüsn etmiş ey bût kisve-i gîsûsunu

Ve lehü
Başkadır bezm-i harâbâtın safâ-yı işreti
Kasr-ı şâhiye değışmez rindler mey-hâneyi

Âgâh
Hattı geldikde bana râm oldu
Ne yaman yerde gün akşâm oldu

Emrî
Yârim gece geldi yine yârim gece gitdi
Ömrüm bilemem kim nice geldi nice gitdi

Ve lehü
Çünkü bir âşık dahi istersin ey meh kendine
Gamzenin cellâdı tîgıyla iki etsin beni

Bâkî
Halk-ı âlem gül seveydi kâşki bülbül gibi
Ol lebi gonca bana tenhâ kalırdı gül gibi

Ve lehü
Şâyed görüp terahhum ede hâksârını
Ömrüm geçince bekleyeyim reh-güzârını

Ve lehü
Ârâmgeh-i murg idi derler ser-i Mecnûn
Meydân-ı mahabbetde ne başlar yuvalandı

Ve lehü
Ey sabâ zülf-i dil-âvîz beni tahrîk etdin
Bu kadar fitne vü âşûba sen oldun bâdî

Şeyh Bayezid Halîfe
Kendi hüsnün hûblar şeklinde peydâ eyledi
Çeşm-i âşıkdan anı döndü temâşâ eyledi

(s. 158)

Pertev Paşa
Aceb mi özlesem yatsam sabâh-ı mahşer-engîzi
Uzandı leyle-i hasret meded yâ Şems-i Tebrîzî

Behiştî
Çıkmasın âhım odu ağzımı açdırma benim
Yakmasın sûz-ı derûnum seni söyletme beni

Tîgî
Cefâ için mi getirdi felek cihâna bizi
Dahi ne günlere saklar aceb zamâne bizi

Sâbit
Bulmaz yemezdir ekserî erbâb-ı iffetin
Gördük zamânenin nice perhîzkârını

Ve lehü
Kitâb-ı tıbb-ı müdâvâda zahm-ı a‘dâya
Îlâc var mı hakîmâne iltiyâm gibi

Ve lehü
Gaminla mahv-ı vücûd etdiğin şeb-i firkat
Lisân-ı şem‘ gece yana yana söyler idi

Ve lehü
Âşık bakmadığı fart-ı mahabbetdendir
Sakınır kendi gözünden dahi dil-dâde seni

Ve lehü
Vechi var kasd eylesem hecrinle ülfet etmeğe
Görmemek yegdir görüp dîvâne olmakdan seni

Sâkıb
Pâyâna ermedi gam ü hicrân tükenmedi
Ömrüm tükendi firkat-i cânân tükenmedi

Sâkıb tükendi germî-i ülfet o şûh ile
Ammâ zebân-dırâzî-i yârân tükenmedi

Sânî
Humlar şikeste câm tehî yok vücûd-ı mey
Etdin esîr-i kahve bizi hey zamâne hey

Câfer Çelebi
Günde bin kez görse bilmez ol büt-i ra‘nâ beni
N’eylesin bir demde bin şekle koyar sevdâ beni

Celâl Çelebi
Hallâk-ı cihân âleme kıldıkda tecellî
Her şahsı birer hâl ile kılmış mütesellî

Celîlî

Var ise meydân-ı aşkın bir dil-âver serveri
İşte meydân işte er merdim diyen gelsin beri

Cinânî

Kimini sevdi Hudâ kimini sevdâda kodu
Gülü ârâyış edip bülbülü gavgâda kodu

Şehzâde Cem

Ol dem kanı ki Ka‘be-i kûyun mekân idi
Ârâmgâhı gönlümün ol âsitân idi

Ol dem kanı ki sebzelerin tâze tutmaga
Ol gülsitânda yaşlarım âb-ı revân idi

Ol dem kanı ki sâye-i perr-i hümâ bigi
Zıll-ı zalîl-i gerd-i rehin sâye-bân idi

Ol dem kanı ki murg-ı dile âsitânının
Her gûşe-i müşerrefi bir âşiyân idi

Ol dem kanı ki mesken idi ışıgın Cem’e
Hayfâ ki geçdi bilmedik ol hoş zamân idi

Hâzık

Ağardı mûy-ı ser sevdâ-yı câha kalmadı hâhiş
Kapandı ser-te-ser râh-ı emel kühsârı kar aldı

Hâletî

Od yanar başımda gamdan sabra tâkat kalmadı
Bûriyâlar yakmağa ol şâha hâcet kalmadı

Ceyş-i sultân-ı gama yer yok güzergâh olmadık
Arsa-i âlemde bir künc-i ferâgat kalmadı

Ve lehü

Olup güncişk-i deyrin âşiyânı evc-i rif‘atde
Kalır pâ-beste-i bend-i belâ murg-ı Harem şimdi

Ve lehü

Sorsalar bilmezlenir ol şûh-ı bî-pervâyı
Bilmiş olsun öldürür âhir bu istiğnâ beni

Ve lehü

Zulmet-i ebr ile şebden seçemezler rûzu
Böyle eyyâm-ı gamın böyle olur nevrûzu

Hâmî
Fesâd kevne mukârin adem vücûda redîf
Cihân yok olmada mânend-i şem‘ var olalı

Hasan Çelebi Ahî-zâde
Uşşâkına baş eğmez gûş etmez âh ü zârı
Ol serv-i nâz bilmez ahvâl-i rûzgârı

Hasan Çelebi Mu‘îd
Bir gece evime gelmiş idi tâlii gör kim
Bî-çâre Hasan ol gece yabânda bulundu

(s. 159)

Hüseyin Baykara
Ey ecel âzâd kıl hicrân belâsıdın mini
Bir yolu kutkar ulusning mâcerâsından mini

Za‘fım aşdı hicr bâğında sirişk ü âhdın
Kutkar ey vasl ol çemen âb u hevâsından mini
Ey ecel korkutma öltürgüm dîben öltürge-sin
Ger tirigtapsang firâkıning cefâdın mini

‘Işk u hecr u reşk-i mühlik veh angâ cânım fidâ
Kim çıkargay bu belâlarınğ arasındın mini

Her niçe ötkerse haddin müdde‘î bî-dâd ü zulm
Ötkere almas visâling müdde‘âsıdın mini

Dir ki sabr itkil hakim ‘akl kılğıl sâkiyâ
Bir kadeh birle halâs itding devâsıdın mini

Ey Hüseyin saltanatdın anca fahrım yokturur
Kim digeyler kuyıning hayl-ı gedâsıdın mini

Hersekli Ârif
Bâde kim revnak-dih-i ümmîddir her katresi
Mâye-bahş-ı devlet-i câvîddir her katresi

Hikmet Beğ
Ser-girân-ı himmetiz bir câm-ı âteşnâkdan

Kim çerâğ-ı meclis-i Cemşîd'dir her katresi

Bârekallâh feyz-i sahbâ-yı mahabbet kim anun
Şu'le-pâş-ı âlem-i tevhîddir her katresi

Fikr-i reng ü bûy-ı ruhsârınla hûn-ı çeşmimin
Nefha-pîrâ-yı gül-i hûrşîddir her katresi

Bezm-i gamda Hikmetâ nûş etdiğim sahbâların
Dâğ-sâz-ı sîne-i nâhîddir her katresi

Halim Giray
İbâdet-hânemiz ey sûfî işret-hânedir şimdi
Fürûzân gördüğün kandîller peymânedir şimdi

Hayâlî
Aşk bir şem'-i İlâhîdir benim pervânesi
Şevk bir zencîrdir gönlüm anun dîvânesi

Rind oldur kim götürdü bezm-i kesretten ayag
Sâkî-i devrân elinden dolmadan peymânesi

Ve lehü
Gördü Mecnûn kim benî Âdem'de yok resm-i vefâ
Vardı ol dîvâne vahşîlerle ülfet bağladı

Ve lehü
Râh-ı gamda bin gubârı hâkdan kaldırmayan
Rûzgâr eksikliğidir rûzgâr eksikliği

Dâniş
Hep doğrulukla vâsıl olur tîr menzile
Pek de yabâna atmayalım istikâmeti

Derûnî İznikli
Kût edinmişdir bizi mûr-ı ecel erzen gibi
Kim taşır zîr-i zemîne dâne-i harmen gibi

Zâtî
Kâmetin ey bûstân-ı Lâ-mekân pîrâyesi
Nûrdan bir servdir düşmez zemîne sâyesi

Yûsuf'u gerçi görenler ellerini kesdiler
Gün yüzün gördü senin şakk oldu mâhın ayası

Râsih

Kuvâyâ geldi hâlel çün göründü mûy-ı sefid
Güm oldu râhatımız leylimiz nehâr olalı

Râsim-i Atîk

Ne sâ mân-ı tahammül var ne sabr-ı bî-vefâ kaldı
İşim ey çâre-sâz-ı âcizân ancak sana kaldı

Ne çekdimse mükâfât-ı vefâdır bana ammâ sen
Ne cevretdinse cümle yanına ey pür-cefâ kaldı

Ne var gel makdeminle hâkdan ref' eyle teşrîf et
Gözüm yollarda ey nûr-ı basar çün nakş-ı pâ kaldı

Henüz âsârı ile yâd ederler sûretâ baksan
Ne İskender ne hod âyîne-i kîtî-nümâ kaldı

Râgıb Paşa

Âhenden olsa da feleğin çek kemânını
Çekme felekde siflelerin imtinânını

Hûrşîd-veş gerekdir ola feyzi kâmilin
Bâlâ-ter eyledikce felek kadr ü şânını

Bûy-ı vefâ dokunmadı hergiz meşâmıma
Geşt eyledim hezâr cihân gül-sitânını

Ve lehü

Şâyân-ı kurb-ı hazret olur bir hulûsa bak
Zâhid behişte yoksa ibâdet komaz seni

Düşmenden ahz-i sâr kadar var mı safâ
Râgıb bu zevke âh mürüvvet komaz seni

(s. 160)

Râgıb Paşa

Kalmadı râbîta-i hâne vü sâ mân ü vatan
Çille-i saht-ı vezâret beni dervîş etdi

Ve lehü

Sorarsan Râgıb-ı şûrîdenin ey bî-vefâ hâlin
Gaminla geşt-i deşt ü kûh eder dîvânedir şimdi

Ve lehü
Bu bî-nemek muâmelenin kâinât ile
Bir lokma nân değil mi meâl-i muhassalî

Ve lehü
Aceb ihlâs ile hasret-keş-i pâbûs-i iclâlin
Şu yâd ellerde var mı Râgıb-ı mehcûrdan gayrî

Râşid Müverrih
Tehîdir merd-i himmet-pîşeden meydân-ı istimdâd
Cihânda kimden etsin âdem ümmîd-i meded şimdi

Muhill-i tavr-ı uzletdir kabûl-i şîve-i ülfet
Müraccahdır yanımda merhabâdan dest-i red şimdi

Edip târâc-ı hoş âmed [ü] şüd sevdâ-yı gam hayfâ
Bize sermâye-i derd-i cünûn oldu hîred şimdi

Ve lehü
Mahlas olmaz dile teslîm ü rızâdan gayrî
Kâr-ı takdîre nedir çâre rızâdan gayrî

Râmiz Paşa
Garîbim bî-kesim yokdur enîsim âhdan gayrî
Penâhım dest-gîrim kalmadı Allâh'dan gayrî

Rahmî
Zâhid mezâk-ı tecrübe-i ehl-i keyfdir
Hoşdur meyin atîkî duhânın yenicesi

Rüşdî-i Kadîm
Senden murâd alınmak hatt-ı izâra kaldı
Nûş-ı şarâb-ı la'lin evvel bahâra kaldı

Rızâyî
Ağardı câ-be-câ ser vakt-ı tedbîr-i salâh oldu
Uyan ey dîde-i cân hâb-ı gafletden sabâh oldu

Ve lehü
Rakîbi def' edemez oldu değme serd edâlar
Savulmaz oldu belâlar dahi duâ ile şimdi

Remzî-i Kadîm
Oluruz içmeyince bir dem mey

Ve mine'l-mâi külle şey'in-hayy

Deheni zerreye göre ma'dûm
Mûya nisbet miyânı leyse bi-şey'

Benim ağzımdan âh ü nâle eder
Remz ile karşı yerimde ney

Künc-i gamda beni kodun gitdin
Yürü hey yâr-i bî-vefâ yürü hey

Remzi düşmez sana kabâ-yı neşât
Yaraşır gam libâsın egnine giy

Rûhî Yeniçeri
Derlerdi hatt-ı dil-beri bir gün gelir çıkar
Hep geldi çıkdı ey dil-i şeydâ dedikleri

Riyâzî
Sâkıyâ ol ayş ü işretler o âlemler kanı
Ol safâlar vasl-ı yâr ile geçen demler kanı

Kanda gitdi devlet-i pâ-der-hevâ-yı câm-ı Cem
Âlemi der-kabza-i teshîr eden Cemler kanı

Şûh-meşrebler gazel-hânlar nedîm-i 'ayşlar
Tâze sâkîler o hem-demler o mahremler kanı

Ve lehü
Ey çeşm-i âhû hecr ile tenhâlara saldı beni
Çün nâfe bağrım hûn edip sahrâlara saldı beni

Kayd-ı dil-i dîvâneni gîsûlarım görsün dedin
Mecnûn-u ser-gerdân gibi sevdâlara saldı beni

Ve lehü
Mübtelâ-yı aşkı yârin istemez şâd olmağı
Böyle şâha kul olan ister mi âzâd olmağı

Ve lehü
Sâkî-i bezm dirîg etmez elinden geleni
Elimizden ne gelir hayr duâdan gayrı

Ve lehü

Cûyda aks-i gül-i sad-bergi dâim seyr edip
Bûlbûl eyler nâle vü feryâd bir yüzden dahi

Ve lehü
Âlâm-ı hecri anma dem vasl-ı yârdır
Şükr eyle hâle geçdi şikâyet zamânları

Zülâlî
Her taraftan çekmişim sînemde şekl-i Zülfikâr
Baş açık abdalınım gitmez dilimden yâ Alî

Ve lehü
La‘l-i cânân şevkıdır her lahza cân eğlencesi
Âşıkın olur şarâb-ı erguvân eğlencesi

(s. 161)

Sâlik
Sefer göründü zamân-ı vedâ‘a ruhsat yok
Yetişdir ol gül-i nâza sabâ selâmımızı

Sâmi‘î
Miyân-ı lücce-i gamda kalır mı keştî-i dil
Aceb müsâ‘de-i rûzgâr olmaz mı

Sehâbî
Diler ağyâr zevk-ı vuslatı uşşâk hicrânı
Meges celâb arar pervâne ister nâr-ı sûzânı

Sırrı İskenderli
Sabâ şikenc-i ser-i zülf-i yâri gördün mü
Ne hâlde dil-i mihnet-şîârı gördün mü

Ol âfetin mey-i aşkıyla mest imiş vâ‘iz
Bize nasîhat eden yâdgârı gördün mü

Ve lehü
Aks-i ruhsârınla etdin gülsitân âyîne-yi
Eyledin mahsûd-ı gülzâr-ı cinân âyîne-yi

El-hazer renc-i havf-ı âhdan ey mâh-rû
İtimâd etmezsen eyle imtihân âyîne-yi

Rûy-ı pâkin yâr aks endâz-ı mir‘ât eylemiş

Etmiş ol âyîne rû âyîneden âyîneyi

Bî-irâdet cilve-ger olmaz cihânda neste hiç
Şahs u timsâli gör eyle der-miyân âyîneyi

Sırrî Trabzonlu
Saklarım aşkım derûn-ı sînede cânım gibi
Kâfirim aşkın senin sevmezsem îmânım gibi

Kul olam mı kimseye şâhım ne anlarsın beni
Bir efendim var iken âlemde sultânım gibi

Sırrî Hanım Diyârbekirli
Şemşîr-i nigezle bana zahm açdı da sonra
N'oldun dedi Sırrî seni hancerlediler mi

Suûdî
Oldu habâb gibi gönül mübtelâ-yı mey
Başdan çıkardı anı dirîgâ hevâ-yı mey

Senîh Efendi
Gâib etdim azacık vakitde eyvâh seni
Bana çok gördü felek âkıbet ey mâh seni

Devr-i hecrinde neler çekdiğimi söyler idim
Görebilsem idi bir kerre dahi âh seni

Yâd-ı gîsû vü ruhunla geçer aylar günler
Var mı bir anmadığım şâm ü seher âh seni

Ve lehü
Her bakışda bir tecellî ile hüsnün gösterir
Cümle âlemden ibâret başka bir âlem seni

Halîl Şâkir Beğ
Yakdın ey âteş-zen-i ârâm yanmış gönlümü
Nev-heves kıldın şu dünyâdan usanmış gönlümü

(Pederi Sultân Süleymân ol emriyle İran'da şehîd olmuşdur)

Şâhî Şeh-zâde Sultân Bayezid
Ben nice zâyî' idem tûl-i emelle nefesi
Kalmadı zerre kadar dilde bu dünyâ hevesi

Kârbân-ı reh-i iklîm-i adem menziline
Dokunur oldu dilâ sem‘ime bâng-ı ceresi

Iztırâbı ko gel ey murg-ı revân sabr eyle
Eskiyip işte harâbe varıyor ten kafesi

Şâhî-i bî-dil ü bîmâr ü günehkâre ne gam
Sen olur isen eyâ lutf-i Hudâ dâd-resi

Subhî Hakîm-zâde
Dest-i sabâya verme saçın dâmenin gibi
Başdan çıkarma zülfünü pîrâhenin gibi

Sun‘î Kastamonulu
Yaşlı gözüme zülf-i siyehkare göründü
Ey merdüm-i keştî sevinin kara göründü

Sun‘î Gelibolulu
Vâiz ben eğer koymaz isem rehine kitâbı
Kâfir kapısında bulayım câm-ı şarâbı

Sûfî ezelîden biz anunla dem ü lahmiz
Terk eylemesek n’ola şarâb ile kebâbı

Za‘fî
Bu mezâhir kim vücûd-ı mutlak izhâr eyledi
Kendidir kim kendisine arz-ı dîdâr eyledi

Satdı hüsnün aldı aşkın ara yerde kimse yok
Kendi aldı kendi satdı kendi bâzâr eyledi

Zamîri
Bu nev-bahârda ancak açıldı lâle-i dağ
Güşâd-ı gonca-i dil kaldı bir bahâra dahi

(s. 162)

Ziyâ Beğ
Tâ-key gönül çekersin endûh-ı rûzgârı
Fasl-ı bahâr geldi seyr eyle lâlezârı

Gülzârı et temâşâ kıl nazra-i çemenzârı
Bak feyz-i lâ-yezâle gör sun‘-ı Kird-gârı

Ferş eyleyip zemîne bir perniyân-ı ahzar

İ‘zâz eder tabîat sultân-ı nev-bahârı

Reng-i şafak değildir her subh olan nümâyân
Aks etmiş erguvânın âfâka ihmirârı

Ser-tâ-be-pâ mücevher takmış sanır arûsân
Ezhâr ile görenler eşcâr-ı murgzârı

Her katre âb-ı nîsân bir çeşme mâ-i hayvân
Gûyâ ki cân bağışlar zerrâta rûhsârı

Yâ katre katre şeb-nem yâ kît‘a kît‘a elmâs
Yâ aks-i mihr-i tâbân yâ nûr-i feyz-i Bârî

Gül-berg içinde gonca gûyâ ki zâhir eyler
Levh-i zümürüd üzre yâkût-ı âb-dârı

Yâ sihr mi yâ Rab yâ nefha-i Mesîhâ
Yâ feyz-i kalb-i ârif yâ mevc-i âb-ı cârî

Gıpta o rind-i aşka kim azm-i gülşen eyler
Cebinde şîşe-i mey yanında gül-izârı

Bir elde câm-ı bâde bir elde dest-i cânân
Eyler seher-nişîmen sahrâ-yı lâlezârı

Geh nâkıl-i piyâle sad-ra‘şe eyle âşık
Geh sâkî-i kadeh-keş bin nâz eyle nigârı

Her şîvesinde pinhân bir tavr-ı hoş-rübâyî
Her nüktesinde meknûn bir vaz‘-i dil-şikârî

Ruhsârı gül gül olmuş destinde câm-ı lebrîz
Tâ nâfe dek dökülmüş gîsû-yı târ-mârı

Sad-çâk pîrehenler gül-i bûse-çîn dehenler
Bir yana zühd ü iffet bir yana şerr-i mesâri

Birdir Ziyâ fenâda tahkîk ile tasvîr
Var u yoğu cihânın hep emr-i i‘tibârî

Ve lehü
Tebeddül eyledi esmâ ile hâl-i cihân şimdi
Sipihre hâkdân derler zemîne âsmân şimdi

Hüner iş bilmemek humk u cehâlet kâr-dânlıktır
Dirâyet âciz aldatmak zarâfetdir yalan şimdi

Mukaddem merhamet gayret gibi şeyler dahi varmış
İşi erbâb-ı câhın cem‘-i servetdir hemân şimdi

Ricâl üzre nisâ kavvâme-i sâhib nüfûz oldu
Eder ta‘lîm-i âvâze horûsa mâkiyân şimdi

Tagayyür eylemişdir âlemin ol rütbe ahlâkı
Bize nakli tevârihin gelir gûyâ yalan şimdi

Ne rengîn söz bulurdu bir zamânlar gelse güftâra
Ziyâ’yı eyledi dem-beste-i hayret zamân şimdi

Ve lehü
Olmasın farz eyle hiç encâm-ı kâr endîşesi
Elverir insân isen nâmûs u âr endîşesi

Rûhdan unsurda oldukca kesilmez ıztırâb
Hâlidir murg-ı kafes-bendin firâr endîşesi

Gerçi bülbüldür olan âşüfte-hâtır goncadan
Goncanın da sorsalar vardır hezâr endîşesi

Zahm-ı hârı mevsim-i hecr-i hazânı yâd eder
Aklı varsa bülbülün etmez bahâr endîşesi

Kim Ziyâ bilsem seni böyle perîşân eyleyen
Rûzgârın hâli mi ya zülf-i yâr endîşesi mi

Ve lehü
Meh tal‘atin hayâli dil-i bî-karâra düşdü
Sanasın ki aksi mâhın yemm-i bî-kenâra düşdü

Ser-i kûy-ı hûn-ı dilden yine la‘l-zâra düşdü
Görünür ki meyl-i cânân heves-i şikâra düşdü

Dil-i zâra oldu zâhir reh-i şehir-i hayret âhir
Yolu reh-neverd-i aşkın ne aceb diyâra düşdü

Yazık ol hevâ-pereste ki bu bezm-i bî-bekâda
Bırakıp safâ-yı câmı gam-ı rûzgâra düşdü

(s. 163)

Ziyâ Beğ

Bana koklatıp gül-ruh orucum o mâh bozdu
Bu sene zihî tesâdüf Ramazân bahâra düştü

Ola ârifân-ı asra bu gazel Ziyâ hediyyem
Yemm-i aşk cûşa geldi bu güher kenâra düşdü

Ve lehü

Yârân dağıldı sohbet-i mey-hâne kalmadı
Ol işret ol mahabbet o peymâne kalmadı

Gûş etmem eski nâraları kûy-ı yârdan
Gûyâ ki deşt-i aşkda dîvâne kalmadı

Her târı oldu berzede-i dest-i rûzgâr
Etdikleri o zülf-i perîşâna kalmadı

Yandın fenâ dükânını hâkister eyledin
Ey şem' külfet eyleme pervâne kalmadı

Dil-beste olma âleme sultân isen dahi
Bir mülkdür cihân ki Süleymân'a kalmadı

Herkes zebûn-ı fikr-i maâş oldu asrda
Evvelki şevk-ı meclis-i rindâne kalmadı

Taşlar yedirdi nân yerine bir zamân felek
Nân verdi şimdi âh ki dendâne kalmadı

Olmaz o şûha hiç birisi kârger Ziyâ
Efsûn tükendi denmedik efsâne kalmadı

Ziyâî

Ne sürünür bile yanınca rakîb-i rû-siyeh
Sen ser-â-pâ nûrsun nûrun hûd olmaz sâyesi

Tâlib

Hayret-i hüsnünle etdin bî-zebân âyîneyi
Safha-i tasvîre döndürdün hemân âyîneyi

Dûr olan gözden gönülden dûr olur bî-iştibâh
Bu mesel zâhirdir etsen der-miyân âyîneyi

Kalb bî-cân idi lutf etdin ihyâ eyledin
Kurb-ı ruhsârınla ey rûh-ı revân âyîneyi

Âsım Çelebi-zâde
Her bün-i mûdan çıkar âh eyledikce şu‘leler
Dil değil sînemde bir deryâ-yı âteş var gibi

Gûş-ı câna subha dek her şeb sadâ-yı hû gelir
Burc-ı tende dil değil bir murg-ı dem-keş var gibi

Âtîf
Evvel yütül de sonra çalış sen de yütmege
Bâzîçekâr-ı devletin öğren kumârını

Bulmaz yemezdir ekseri erbâb-ı iffetin
Gördük bu âlemin nice perhîzkârını

Âlî
Bir âstâne idi mürüvvet dedikleri
Yapdı anun kapısını hisset dedikleri

Ölsen yolunda fâide yok sana kimseden
Zîrâ kim öldü ortada himmet dedikleri

Ârifleri mezemmet eder ehl-i ibtizâl
Şimdi zarâfet oldu sefâhet dedikleri

Bir şey midir vücûdu mu vardır ne nesnedir
Anlanmaz oldu gitdi sadâkat dedikleri

Bunca belâdan özge yine Âliyâ müdâm
Eksik değil gönülde kasâvet dedikleri

Abdullâh Efendi
Mey ü mahbûb iledir zevki behiştin de hemân
Haber aldık o taraftan bize Âdem geldi

Hayre’d-dîn-zâde
Hâtırım teskîn bulur görmey durup sorsam seni

Ubeyd Hân
Veh ne hâl olgay menga nâgâh eğer görsem seni

Ubeydî

Harâbât ehlini gördüm fenâ câmıyla mest olmuş
Düşüp ben de melâmet kûyuna oldum harâbâtî

Adnî Mahmûd Paşa

Ger suya bakmak ile bilinseydi sırr-ı gayb
Adnî bakıp yüzüne bilirdi dehânını

İzzet

Sevdiğim kim kurtarır zencîr-i zülfünden beni
Görmemek yeğdir görüp dîvâne olmakdan seni

İzzet Molla

Bûsesin pinhân alırdım şöyle kim duymazdı leb
Zîr-i lebde başka gûyâ bir dehânım var idi

İzzet Ali Paşa

Gördük hezârgonca-i kâmın bahârını
Değmez dem-i karârı gam-ı intizârını

(s. 164)

İzzet Molla

Farz edip ömrünü bir hâb-ı girân âlemde
Geçirür âkıl olan mihneti rû'yâda gibi

Ve lehü

Bu kadar nâlelerim etmedi âgâh seni
Kime şekvâ edeyim âh seni âh seni

Âhdan nâleden ümmîdimi çokdan kesdim

Mahrem etsin bu dil-i zârıma Allâh seni

Ve lehü

Perî-zâdem aceb kimlerle ünsiyetdedir şimdi
Demez mi âşık-ı mihnet-keşim gurbetdedir şimdi

Ve lehü

Tüketdi sanma hezârân hikâyet-i aşkı
O kıssadan dahi söylenmedik neler kaldı

Ve lehü

Hulyâ-yı kâmetin ber-geşte etdi her yerin
Bâğ-ı fikrimde nihâl-i ârzûlar var idi

Ve lehü
Serv-i nâzım etmedin gülzâra ednâ iltifât
Pâyına yüz sürmeğe cûyunda cûlar var idi

İzzetâ sen gelmeden evvel Nedîm-i şâirin
Misli halk olmaz deyü güft ü gûlar var idi

İsmetî
Bâzû-yı baht ger per ederse kemânımı
İster verâ-yı Kâfa kosunlar nişânımı

Ulvî
Bâdenin vardır humârı âlem-i aşkın gamı
Her safânın bir gamı var her gamın bir âlemi

Ve lehü
Ne aceb tîz geçer zevk u safâ eyyâmı
Olmadan nısf-ı nehârı erişir akşâmı

Gâlib Dede
Ey çeşm-i cihân-peymâ hiç eşk-i terin yok mu
Tûfân-ı mahabbetin yoksa güherin yok mu

Efsûn-ı nigâhından sahrâlara düşmüşsün
Dîvâne misin ey dil benden haberin yok mu

Bir şu'lesi olmaz mı bu âh-ı cihân-sûzun
Ey şâm-ı ziyâ-düşmen vakt-i seherin yok mu

Ve lehü
Yine zevrak-ı derûnum kırılıp kenâra düşdü
Dayanır mı şîşedir bu reh-i seng-sâra düşdü

Reh-i Mevlevîde Gâlib bu sıfatla kaldı hayrân
Kimi terk-i nâm ü şâna kimi îtibâra düşdü

Ve lehü
Ay yenisi gökde ne Ülker satar
Değmeyecek kesdiği tırnağını

Gınâyî
Ey lâle-ruh güle nice teşbîh idem seni
Sen pâdşâh-ı âlem o dervîş-i Gülşenî

Fethî

Fetîl-i şem‘-i bahtım gerçi sultânım uyandırdı
Çerâğ etdi beni ammâ ve lâkin yakdı yandırdı

Fürûgî

Nesîm-âsâ yeliz âvâre gönlüm bî-karâr oldu
Eser yok bûy-ı zülf-i yârdan çok rûzgâr oldu

Fasîh Dede

Cây edinsem etmen istib‘âd deyr-i mihneti
Âşıkım bir kâfir-i hüsne Muhammed ümmeti

Geceler azm etdiğim ol mâha sâyem havfıdır
Bir tarîk ile kabûl etmez mahabbet şirketi

İttihâdın şem‘le efsürde etmiş rûzgâr
Bulmadım pervânede evvel olan germiyyeti

Ve lehü

Nerde bir har-ı be-küsiste ‘inânı bulsa
Çarh-ı ser-keşte döner üstüne dölâb gibi

Fuzûlî

Beni cândan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan murâdım şem‘i yanmaz mı

Değildim ben sana mâil sen etdin aklımı zâil
Bana ta‘n eyleyen câhil seni görse utanmaz mı

Şeb-i firkat yakar cânım döker kan çeşm-i giryânım
Uyarır halkı efgânım kara bahtım uyanmaz mı

Gamım pinhân tutardım ben dediler yâre kıl rûşen
Desem ol bî-vefâ bilmem inanır mı inanmaz mı

Kamu bîmârına cânân devâ-yı derd eder ihsân
Niçin kılmaz bana dermân beni bîmâr sanmaz mı

(s. 165)

Fuzûlî

Gül-i ruhsârına karşı gözümünden kanlı akar su
Habîbim fasl-ı güldür bu akar sular bulanmaz mı

Fuzûlî rind-i şeydâdır hemîşe halka rûsvâdır

Sorun kim bu ne sevdâdır bu sevdâdan usanmaz mı

Ve lehü

Hayret ey büt sûretin gördükde lâl eyler beni

Sûret-i hâlim gören sûret hayâl eyler beni

Dehr vakf etmiş beni nev-res civânlar aşkına

Her büt-i meh-veş esîr-i hatt ü hâl eyler beni

Ve lehü

Her gören ayb etdi âb-ı dîde-i giryânımı

Eyledim tahkîk görmüş kimse yok cânânımı

Kangı bütdür bilmezem îmânımı gâret kılan

Sende îmân yok ki sen aldın diyem îmânımı

Ve lehü

Tâb-ı sûz-ı sîneden eksilmeyeydi göz nemi

Göz yumup açınca seylâbe verirdim âlemi

Her gözüm bir mevsiz deryâdır ol deryâ için

Her kaşımdır mevcden bir ser-nigûn olmuş gemi

Mûy-ı jülîdemdedir cem'îyyet-i esnâf-ı gam

Mülk-i sevdânın budur gûyâ sevâd-ı âzamı

Ve lehü

Merhem koyup onarma sînemde kanlı dâğ

Söndürme öz elinle yandırdığın çerâğ

Kaddin gamında servin sormağa za'f-i hâlin

Gülzârdan kesilmez ırmakların ayağ

Ve lehü

Fâriğ etdi aşkın özge meh-likâlardan beni

Hırz-ı cândır sakladı aşkın belâlardan beni

Ve lehü

Cânımın cismimle zevk-ı ittisâli kalmadı

Âh kim sensiz dirilmek ihtimâli kalmadı

Figânî Maslûb

Zülfü kemendin aldı ele hûnî gamzesi

Benzer Figânî zulm ile ber-dâr seni

Kadrî

İstikâmet vermek istersen mizâc-ı âleme
Gâh zahm ur gâh merhem fikrin et reg-zen gibi

Kudsî

Benim'çün kimse gam yer yok dil-i gam-hârdan gayrı
Döner yok üstüme bu çarh-ı kec-reftârdan gayrı

Kirâmî

Diyemez sanmayın ol tıfl-ı cihân-ârâyı
Benzer ebrûma deyû ağzına almaz râyı

Kelîm

Gösterirsen ölmeden göster bana ol sîneyi
Yoksa haste son nefesde n'eylesin âyîneyi

Nâmık Kemâl Beğ

Meğer halk-ı cihân hep âşnâ-yı vahdet olmuşdur
Müsâvîdir nazarda imtiyâz-ı nîk ü bed şimdi

Cihân mahrûmdur hep kâle-i zer-târ-ı servetden
Libâs-ı fâhir-i erbâb-ı devletdir nemed şimdi

Aceb mi ben de olsam kâğıd-ı şi'rimle devlet-hâh
Varakdır hep medâr-ı germî-i dâd ü sited şimdi

Molla Lutfî Maktûl

Öldürmeyince mihr ü vefâ etmezsin demiş
Ger eyler ise mihr ü vefâ öldürün beni

Kemâlî Kadîm

Peyk-i Cibrîli kodun deşt-i fenâda süst-pey
Âferîn ey arsagâh-ı lâ-mekânın yügrüğü

Leylâ Hanım

Bulmamışken dil-i mecrûhuma bir çâre dahi
Açdı gaddâr felek sinemde bir yâre dahi

Mânî

Kapılma lutfuna ey dil kibâr-ı asrın bil
Ümîd-i red iledir verdiği selâm dahi

Muhibbî Sultân Süleymân

Halk içinde mu‘teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi

Olsa kumlar sağışınca ömrüne hadd ü aded
Gelmeye bu şîşe-i dehr içre bir sâat gibi

Saltanat dedikleri ancak cihân gavgâsıdır
Olmaya baht ü saâdet dünyada vahdet gibi

Ko bu ayş ü işreti çün kim fenâdır âkıbet
Yâr-ı bâkî ister isen olmaya tâat gibi

Ger huzûr etmek dilersen ey Muhibbî fârig ol
Olmaya vahdet makâmı gûşe-i uzlet gibi

(s. 166)

Fâtih Sultân Mehmed
Zülfünün zencîrine bend eyledi şâhım beni
Kulluğundan etmesin âzâd Allâhım beni

Misâlî
Hat basdı rûy-ı dil-beri ben kaşdayım dahi
Akşâm erişdi seyr-i kemân-keşdeyim dahi

Ya dest-i üstühânına döndü dil-i zaîf
Ben yâr için el ile keşâkeşdeyim dahi

Pederi Sultân Süleymân emriyle şehîd olmuşdur.
Muhlisî Şeh-zâde Sultân Mustafâ

Rif‘at istersen eger mihr-i cihân-ârâ gibi
Sür yüzün her gün yere eyle tenezzül mâ gibi

Sûzen-i müjgânlarından geçmedi dil riştesi
Yolda kaldım ey Mesîhâ Hazret-i Îsâ gibi

Pehlevân-ı âlem olmuş kalb-i istiğnâ ile
Tôb-ı çarhı dehr elinde oynatır elma gibi

Katreden kemdir vücûdun Muhlisî ammâ aceb
Nazm edip dürlür döker tab‘ın senin deryâ gibi

Sultân Murâd-ı Sâni
Sâkî getir getir yine dünkü şarâbı

Söylet getir beri yine çeng ü rubâbımı

Mekâlî

Saklasın cânâ nikâb et zülf-i hamder ham seni

Âlemi seyr eyle sen seyretmesin âlem seni

Bir mükemmel mâhsın devr-i felekde şimdi sen

İsterim Hakdan kim olsun isteyenler kem seni

Ya meleksin ya perî ya bir musavver rûhsun

Bu melâhatle diyen kimdir benî Âdem seni

Melîhî

Ter ideyin sirişk ile kûy-ı nigârımı

Tâ kim sabâ götürmeye andan gubârımı

Ey bâd eğer yolun düşe zülf-i siyâhına

Lutf eyle yokla anda dil-i bî-karârımı

Dil mülkünü sipâh-ı belâ yıkdı ey sabâ

Âgâh kıl bu vâkı‘adan şehr-i yârımı

Âhım nesîmi ermedi gülzâr-ı kûyuna

Zâyi‘ geçirdim ey yüzü gül rûzgârımı

Ferhâd-ı aşk idüğüm anlar Melîhî

Her kim okursa levha-i seng-i mezârımı

Nâilî

Turfе mecnûnum ki pey-der-pey hayâl-i zülf-i yâr

Dolaşır etrâfımı ser-geşte âhûlar gibi

Ve lehü

Kadem kadem gece teşrîfi Nâilî yârin

Cihân cihân elem-i intizâra değmez mi

Nâbî

Nûr-ı çeşmim perdelendi Ka‘be-i ‘ulyâ gibi

Gûşe-gîr-i halvet oldu dîde-i bînâ gibi

Oldu çün kim âlem-i sûretde âsâyış ‘adım

Dîde-i agyârdan oldu nihân ma‘nâ gibi

Gördü yokdur merdüm-i âlemde âsâr-ı vefâ

Girdi ism-i bî-müsemma şekline ‘Ankâ gibi

‘İllet-i âşûb sârî olduğun dehre görüp
Hum-nişîn oldu Felâtûn-ı hikem-fermâ gibi

Hırmen-i dünyâyı etdi çün savâ‘ik târümâr
Etdi ebr içre tevârî beyza-i beyzâ gibi

Dîdelerden çeşme-i âb-ı hayât oldu revân
Oldu rûz-ı hicr tûlânî şeb-i yeldâ gibi

Rûzgârın şiddetinden oldu âsâyîş-gürîz
Zîr-i dâmân-ı hafâda şem‘-i bezm-ârâ gibi

Mesned-i ‘ulyâdan etdi âb-ı nîsânveş nüzûl
Muhtefî oldu sadefde lû‘lû-i lâlâ gibi

Dest-bürd-i sîmyâ-perdâzî-i eyyâmdan
Cîb-i gaybı eyledi menzil yed-i beyzâ gibi

Görmedi zâhirde râhat bâtına kıldı ‘ubûr
Âlem-i sâhib-sülûk-ı âlem-i bâlâ gibi

Olduğundan mes’ele müşkil makâsîd muhtelif
Oldu nâdândan hafî mâhiyyet-i eşyâ gibi

Ni‘met-i nâber-karârın çâşnîsin bulmayıp
Oldu âlemden keşîde dest-i istiğnâ gibi

(s. 167)

Nâbî
Revhdür rûhun olur hâsiyyet-i zâtı hafâ
Bûy-ı gül tab‘-ı ma‘âdin neşve-i sahbâ gibi

Gâh olur bârî hele zevk-ı mülâkâta sebeb
Gayrı yok bana tesellî-bahş olur rû’yâ gibi

Eyledi takdîr sandûk-i tahazzürde nihân
Mevsim-i eyyâm-ı îde saklanan kâlâ gibi

Oldu gönlüm Nâbiyâ bâzîçe-i emvâc-ı aşk
Çalkanır geh ye’s ü geh ümmîd ile deryâ gibi

Ve lehü

Bulsa her kanda ki bir sâf-dili âb gibi
Dil-i ser-geşte döner üstüne dölâb gibi

Kıblegâh-ı saf-ı maksûd olamazsın ey dil
Sîne çâk olmayıcak sûret-i mihrâb gibi

Çıkmadı dâire-i dâğ-ı mahabbet dilden
Sîne-i yemde olan halka-i gird-âb gibi

Ve lehü
Kim düşer dâmenine katre-i hûndan gayrı
Kim öper pâyını zencîr-i cünûndan gayrı

Hep şikâyetdeyiz ammâ ki yine başımıza
Kimimiz var dönecek çarh-ı nigûndan gayrı

Ve lehü
Gül gülşeni terk eyledi sohbet sana kaldı
Bülbül yine meydân-ı mahabbet sana kaldı

Biz dâ'îye-i vuslat ile hâk-i reh olduk
Ey bâd-ı sabâ lutf ü mürüvvet sana kaldı

Ve lehü
Dem gelir kim dübüründen çıkarırlar nefesin
Olma leb-teşne-i hûn şîşe-i heccâm gibi

Mihnetin anlamayan masraf ile îrâdın
Sofradan lezzet alır zümre-i huddâm gibi

Ve lehü
Künc-i gurbet gülşen-i cennet kadar cân-bahş olur
Dâr-ı gurbetde bulunsa âşnâlardan biri

Sûk-ı hicrânda mezâd olmakda beytü'l-mâl-i gam
Var ise vâreste olmuş bî-nevâlardan biri

Ve lehü
Râm eyledim niyâz ile ol şîvekârımı
Şeh-bâz-ı dest-i himmetim aldım şikârımı

Ve lehü
Geçirdi çâşnî-gîr-i felek ol denli vaktin kim
Nevâl-i ârzû meydâna geldi iştiâ gitdi

Ve lehü
Kudemânın görüp âsârını biz zevk etdik
Kudemâ görmedi hayfâ bizim âsârımızı

Ve lehü
Kalır gider mi bize etdiği bu cevır ü sitem
Sipihirden acebâ intikâm alınmaz mı

Ve lehü
Bu kadar sitem-keşânın eser etmez inkisârı
Acebâ o gamze-i nâz ne duâyâ mazhar oldu

Ve lehü
Bilir tehî idüğün tab'ımız tekellüfden
Gören muâmele-i lâübâliyânemizden

Ve lehü
Hûrşidine nâz ile olsun mu pençe-gîr
Mâhın gelirse bir yere kavm ü kabîlesi

Ve lehü
İntizârım sanadır subha dek ey mihr-i münîr
Berg-i hâtırda olan şeb-nem-i ümmîd gibi

Ve lehü
Lisâna arz-ı hâle cür'etim yok pîş-gâhında
Meded ey hâme-i müşkil-güşâ himmet sana kaldı

Ve lehü
Hezârân dil gezersin ey hayâl-i yâr insâf et
Bu seyrân etdiğin yerlerde bir ma'mûru gördün mü

Necâtî
Ol bezm kanı k'anda gönül yârî görürdü
Yârân oturur şem' durur câm yürürdü

Ve lehü
Âh kim iki adem ortasıdır bâğ-ı vücûd
Bir harâb-âbâda geldik subh birdir şâm iki

(s.168)

Nahîfî
Etmedi hâlîme vâkıf eser-i âh seni

Hak ede derd-i dilimden meger âgâh seni

Eyleme mekr-i rakîb ile beni rencîde
Mekr-i düşmenden emîn eyleye Allâh seni

Eylemiş zümre-i uşşâka beni ser-defter
Hüsn ile leşker-i hûbâna eden şâh seni

Bir nefes sabr edemem firkat-i dîdârına âh
Görmek ister dil-i firkat-zede her gâh seni

Âftâb olsa görünmez bana senden gayrı
Bu Nahîfî seni özler seni ey mâh seni

Nedîm
Sînede evvel ne muhrîk ârzûlar var idi
Lebde ser-keş âhlar âteşli hûlar var idi

Böyle bî-hâlet değildi gördüğüm sahrâ-yı aşk
Anda mecnûn bîdler dîvâne cûlar var idi

Ben bu gün bir nev-bahâr-ı hüsn ü ân seyreyledim
Tarf-ı destârında sünbül gibi mûlar var idi

Sen yine bir nev-niyâz âşık mı peydâ eyledin
Kûyuna yer yer dökülmüş âb-ı rûlar var idi

Ey Nedîm ey bülbül-i şeydâ n'îçün hâmûşsun
Sende evvel çok nevâlar güft ü gûlar var idi

Ve lehü
Mest-i nâzım kim büyütdü böyle bî-pervâ seni
Kim yetiřdirdi bu gûne servden bâlâ seni

Bûydan hoş rengden pâkîzedir nâzik tenin
Beslemiş koynunda gûyâ kim gül-i rânâ seni

Bir elinde gül bir elde câm geldin sâkıyâ
Kangısın alsam gülü yâhûd ki câmı ya seni

Sandım olmuş ceste bir fevvâre-i âb-ı hayât
Böyle gösterdi bana o kadd-i müstesnâ seni

Ve lehü

Sînede bir lahza ârâm eyle gel cânım gibi
Geçme ey rûh-ı revân ömr-i şitâbânım gibi

Ve lehü
N'ola gitse kendüden hayretle cân-ı nâ-sabûr
Ya seferdir ya tahammül çünkü aşkın çâresi

Ve lehü
Bir nîm-neş'e say bu cihânın bahârını
Bir sâgar-ı keşîdeye tut lâlezârını

Ve lehü
Bir şeker-hande ile bezm-i şevka câm etdin beni
Nîm sun peymâneyi sâkî tamâm etdin beni

Ve lehü
Ey kaşı yâ yüzün bize dönmez misin dahi
Ey gurre-i ümmîd görünmez misin dahi

Nazîm
Görmek olur mu almadan Allâh cânımı
Sultânımı efendimi şâh-ı cihânımı

Nevres-i Kadîm
Kendi derdim kor ilin derdine ağlar gezerim
Lâlenin dâğı gülün âteşi yandırdı beni

Goncanın gitdi başı araya bir hande ile
Var kıyâs eyle bu gülşende dem-â-dem güleni

Ve lehü
Sühan bir rûtbe mezmûm ehli şöyle müttehemdir kim
Dehân-ı şâir-i tasvîri koklar muhtesib şimdi

Ve lehü
Cilvegâh etdim hayâl-i rûy-ı yâra sînemi
Eyledim vakf-ı nigâristân çîn âyînemi

Ve lehü
Gark etdi eşk-i dîde tenim rûh duymadı
Tûfânlar oldu şûr-nümâ Nûh duymadı

Nevres Efendi
İhtiyâcın câma çok görmem harâbât ehlinin

Mülk-i câm ma'mûr iken âyîneye muhtâc idi

Ve lehü

Cânımı cânânımın dîdârına nezr eyledim
Alma yâ Rab cânımı göstermeden cânânımı

Ve lehü

Evvel senin elinden şekvâya ben giderdim
Âlemde âşıkâna bir dâd-hâh olaydı

Zülfün görenlerin hep bahtı siyâh olurmuş
Tek zülfünü göreydim bahtım siyâh olaydı

Nev'î

Mâye-i nakd-i hayât olsa eğer dîdârı
Ölümümdür benim ağyâr ile görmek yâri

(s. 169)

Nev'î

Güller bizden evvel meclis-i aşkı tamâm etmiş
Bize ol bezm-i âliden bu câm-ı ser-nigûn kaldı

Nihâd Beğ

Hayâlinden hayâl oldum mecâlim kalmadı fikre
Hayâli za'f-ı cismimle hayâl-ender-hayâl oldu

Neylî

Arz etmediğim yâre meğr yâre mi kaldı
Ya etmediğim derd-i dile çâre mi kaldı

Nihânî

Gel ey nâsih ko pendî hâl dilinden bî-habersin sen
Benî dîvâne etdi ol perî bilmem ne dersin sen

Vâsıf

Veremem nakd-i dili va'de-i vasl etsen de
Senden evvelki de bu dekle dolandırdı beni

Görmeden kimse latîfe ile çalıp gönlümü yâr
Saklamış zülfüne dünyâyı aratdırdı beni

Gûşeme arz-ı visâl etdi uyurken dil-dâr
Bir yalan söyledi şeytân ki inandırdı beni

N'ola terk eyler isem yâri de yârânımı da
Feleğin mihneti cânımdan usandırdı beni

Reis Vâsıf
Yâr vaslıyla seni şâd edecektir dediler
Haber-i hayr verir neş'e yalan olsa dahi

Ve lehü
Yâre te'sîrde te'hîr edersin ey âh
Ahdım olsun seni de terk edeyim nâle gibi

Vâlî
Gönülde muzmer olan derd-i bî-devâ gitdi
Hezâr şükr-i Hudâ böyle bir belâ gitdi

Ve lehü
Bîgâne yüz ol âfete mihr ü vefâ gibi
Mehcûr-ı çeşmiyüz nek-i âşinâ gibi

Sa'y ile bî-haber edemez kat'-ı menzilet
Ömrü seferde geçse dahi âsiyâ gibi

Vecdî
Dil-i çeşm-âşinâ sâ mân ile bîgâne olmaz mı
Hemîşe mest ile ülfet eden mestâne olmaz mı

Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr gül handân
Bu esbâb-ı cünûnu seyr eden dîvâne olmaz mı

Kenâr-ı âb sâkî tâze vü mey köhne dil pür-şevk
Bu bezme tevbeler nukl ü vera' peymâne olmaz mı

Mey anda dil-ber anda cümle yârân-ı safâ anda
Geçip cennetden Âdem sâkin-i mey-hâne olmaz mı

Sebû zânûda sâgar elde yâr âgûş-ı vuslatda
Bu tarz-ı hâs ile meclis aceb rindâne olmaz mı

Açılmış gül gibi pehlû ruh âteş-bâr olup meyden
Gönül hem bülbül-i şûrîde hem pervâne olmaz mı

Bu mahsûd-ı tabâyi' sözleri kandan bulursun sen
Küdûret vermesin Vecdî aceb yârâne olmaz mı

Ve lehü
Tâ kim hatın ey mâh-cebînîm âhım yüze çıkdı
Esrâr-ı dil-i zâr ü hazînîm yüze çıkdı

Ruhsârına hat geldi deyu ağlamam ammâ
Baht-ı siyeh ser bekemînîm yüze çıkdı

Ve lehü
Sana dil oldu mübtelâ al haberin sahîhini
Cürmümü ben dedim sana al haberin sahîhini

Hîç dile bend-i zülfdan var mı halâsa ihtimâl
Kâkülüne dokun sabâ al haberin sahîhini

Vahîd
Te'sîr edip o gonca-femin bî-vefâlığ
Güller de âdet etdi hezâr-âşnâlığ

Bezm-i emelde âhir olur tîre-rûzgâr
Mânend-i şem' pîşe eden hûd-nümâlığ

Abdullâh Vassâf Efendi
Benim bitâbî nezzâreme ey lâle-had şimdi
Figân kim cünbüş-i müjgânlarımdır dest-i red şimdi

Bilinmez ârifin mevtinden evvel kadr-i âsârı
Mihekk-i hâk ile sencîdedir nakd-i hîred şimdi

Bün-i câh-ı hiyelden cezb ederler Yûsuf-ı kâmı
Tevâzu' pîşedir ser-tâ-ser erbâb-ı hased şimdi

Hümâ-yı evc-i dâniş üstühân-i zâr-ı mâhâna
Gelû-yı itibârın eylemez Vassâf med şimdi

(s. 170)

Hüdâyî Kadîm
Şehlâ gözü gözetmeyeli oldu dil harâb
Vây ol 'imâretin ki alîl ola nâzırı

Seyyid Vehbî
Fürûg-ı devlet-i imsâk meşrebânın halk
Zevâlini gözedir âftâb-ı rûze gibi

Ve lehü

Bir ester eyledi sebkat nice küheylânı
Zamânede veled-i zinâlar aldı meydânı

Yahyâ Efendi
Şevk bir meydir neşât-efzâ benim mestânesi
Aşk bir gencînedir gönlüm anın vîrânesi

Ve lehü
Sûz-ı dilden bî-haberdîr sanmanız cânâneyi
Şem‘i yakmaz mı ol âteş kim yakar pervâneyi

Lâ-edrî
Kalb-i âşık gibi vîrân etdiler mey-hâneyi
Bî-vefâlar ahdine döndürdüler peymâneyi

Lâ
Unutdun gûşe-i târîk-i mihnetde bu mehcûru
Düşer mi sana böyle bî-vefâlıklar gözüm nûru

Lâ
Beni yâd etmez oldun bir selâmınla gözüm nûru
Unutdun mu aceb ben âşık-ı şeydâ-yı mehcûru

Lâ
Bir nîm-neş‘e say bu cihânın bahârını
Bir sâgar-ı keşîdeye tut lâlezârını

Lâ
Kimini sevdi Hudâ kimini sevdâda kodu
Gülü ârâyîş edip bûlbûlü gavgâda kodu

Lâ
Dört oldu gözüm gözlemeden makdem-i yâri
Gözlük takarım görmek için rûy-ı nigârı

Lâ
Tâkatım yok rû-be-rû arz etmeye ahvâlimi
Pâdşâhım bâri mektûbumdan anla hâlîmi

Lâ
Âkıl isen deme Ferhâd ile Mecnûn‘a deli
Eylesen halka nazar her biri bir gûne deli

Lâ

İbâdet-hânemiz ey sûfî işret-hânedir şimdi
Fürûzân gördüğün kandîller peymânedir şimdi

Lâ
Ârzû eyler kemend-i kâkül-i cânâneyi
Bağlasan zencîrler tutmaz dil-i dîvâneyi

Lâ
Böyle görmekten seni mahrûm olaydım kâşki
Gelmeyeydim âleme ma'dûm olaydım kâşki

Lâ
Âlemde seninle bulurum lezzet-i cânı
Sen olmayacak ben n'iderim cân ü cihânı

Lâ
Şâd eder gamgîn dili Allâh bir yüzden dahi
Feth eder her müşkili Allâh bir yüzden dahi

Lâ
Geçdi günüm firâk ile cânân görünmedi
Akşâmlar oldu ol meh-i tâbân görünmedi

Lâ
Dırâz etsin felek şimdengerü dâmân-ı maksûdu
Ki ben nevmîd olup kat' eyledim dest-i temennâyı

Lâ
Mecnûn ile bir mekteb-i aşk içre okurduk
Ben mushafı hatm etdim o ve'l-leyl'de kaldı

Lâ
Ebnâ-yı zamân mesâil-i îkâz-ı fitendir
Gehvâredeki kûdegenin şerrine ninni

Lâ
Bî-hûde düşdük üstüne çün şeb-nem ol gülün
Zahmet havâya gitmesi günden ıyân idi

Lâ
Kuvâya geldi hâlel çün göründü mûy-ı sefid
Güm oldu râhatımız leylimiz nehâr olalı

Lâ

Nasîbimiz bu fenâda sihâm-ı kürbet imiş
Kemân-ı çarh bizi atdı bir diyâra dahi

Lâ
Rûzgâr eyler anı cennetde olsa ser-nigûn
Kim ki kayd-ı ser-firâzîye düşer tûbâ gibi

Lâ
Aşk odu evvel düşer mâşûka sonra âşîka
Şem‘i gör kim yanmadan yandırmadı pervâneyi

Lâ
Bir câm-ı vâj-gûn ile çarh-ı desîsekâr
Mest-i harâb-ı gaflet eder ehl-i devleti

Lâ
(Günde bin kez ölmenin firkat komuşlar adını)

(s. 171)

Hem-demî
Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân
Hatâlardan emîn eyle İlâhî âl-i Osmânı
Çün etdin bunları sen ehl-i İslâmın nigeş-bânı

Bu nesl-i pâk ile dîn-i Muhammed takvîyet buldu
Şeref-bahş oldu dehre bunların âyn ü erkânı

İtâat üzredir şer‘-i mübîne bunlar dâimâ bunlar
Kavîdir hak bu kim bu hânedânın sıdk u îmânı

Adâletle şecâatle sehâvetle mürüvvetle
Nizâm-ı âlem için etdiler sa‘y-i firâvânı

Ayırıp bunların târîhini dikkat edip cümle
Getirdim nazma lutf-ı Hak ile Fihrist-i Şâhânı

Ola tâ herkesin hâtır-nişânı cümleten târîh
Gele her söz ki nazma vardır anun hıfza imkânı

Edip mevzûn ü hemvâr oldu bir şeh-nâme-i icmâl
Ricâm oldur ola ma‘zûr eger var ise noksânı

Kamunun evveli sultân (Osmân) bin Ertuğrul
Ki oldur cümleden evvel koyan resm-i cihân-bânı

Alâ'ed-dîn-i Selçûkî edip tabl ü alem irsâl
Muhakkak altı yüz doksan dokuzdur hutbe unvânı

Yiğirmiyle yedi yıl saltanat sürdü adâletle
Bu devletde bu vaz' etdi kamu tertîb-i dîvânı

Cihân-ı bî-bekâdan azm edip ol server-i âlem
Yerine gördü lâyük oğulu sultân (Orhanı)

Cülûs etdi yedi yüzle yiğirmi altı sâlinde
Saâdetle otuz beş yıl cihânın oldu sultânı

Gazâya sarf edip evkâtını hiç durmadı hâlî
Musahhar eyledi tadrîc ile etrâf-ı büldânı

Bu gülzâr-ı fenâdan ol da etdi âkıbet rihlet
O serv-i bâğ-ı devlet gitdi ukbâya hırâmânı

Cülûs edip yerine oğulu sultân (Murâd) anın
Tamâmen Rûm ilin feth etdi açdı kâfiristânı

Cülûsuna yedi yüz dahi altmış bir olur târih
Budur el-hak selâtînin şecîi merd-i meydânı

Otuz bir yıl sürüp devlet gazâ yolunda ser verdi
Şehâdetle o server hâsıl etdi kurb-ı Rahmânı

Şehîd oldu çün ol sultân-ı gâzî asker-i İslâm
Cülûs etdirdiler fi'l-hâl oğlu (Yıldırım) hânı

Cülûsuna yedi yüz dahi doksan ikidir târih
Şecâatde selâtîn içre anın yokdur akrânı

Ne dem azm eyleyip meydâna at salsaydı küffâra
Sanı[r]dın berk-ı hâtifdir elinde tîg-ı bürrânı

Serîr-i saltanatda eyledi on dördü çün tekmiîl
Sekiz yüz beşde âhir etdi terk-i âlem-i fânî

Süleymân Beğle Mûsâ Beğ sürüp bir nice yıl devlet
İkisi de atıp tutdu bulup hâlî bu meydânı

Sekiz yüzle on altıda zuhûr etdi (Muhammed) hân

Tagallüb eyleyip def' eyledi gavgā-yı ihvânı

Sekiz yıl müstakillen pâdşâh oldu edip rihlet
Sipârîş etdi oğlu han (Murâd)a cümle erkânı

Cülûsuna sekiz yüzle yiğirmi dört olur târih
Olubdur hân Murâd-ı evvele bu ismle sâni

Karâr etdi otuz yıl altı ay devlet serîrinde
Gazâlar etdi küffâra çekip şemşîr-i bürrânı

Tamâm oldu anun da devri rihlet etdi dünyâdan
Koyup sultân (Muhammed) Hân-ı Sâni'ye bu meydânı

Cülûs etdi sekiz yüz elli beşde ol şeh-i âdil
Otuz bir yıl cihânda kerr ü ferle sürdü devrânı

Budur İstanbul'u feth eyleyen gâzî Muhammed Hân
N'ola ecdâdına gâlib olursa şevket ü şânı

Cihânda def' ü ref'a himmet etdi zulmet-i küfrü
Ziyâ-yı seyf ile rûy-ı zemîni kıldı nûrânî

Erip pâyâna ömrü ol dahi azm-i behişt etdi
Yerini oğlu sultân (Bâyezîd)e gördü erzânî

Sekiz yüz seksen altıda cülûs etmişdir ol sultân
Odur Hakk'ın velîsi andadır esrâr-ı pinhânı

(s. 172)

Hemdemî
Anın dahi zamânında nice feth ü fütûh oldu
Kırıp küffârı icrâ eyledi âyîn-i şâhânı

Otuz iki sene devletle sultân-ı cihân oldu
Ferâgat etdi âhir terk edip bu dâr-ı ahzânı

Yerin sultân (Selîme) eyledi teklîf son demde
Bilir kim kimseye bâkî değil bu çarh-ı gerdânı

Cülûs etdi dokuz yüz on sekizde çünkü ol gâzî
Şecâatde n'ola tercîh edersem cümleden anı

Alıp Mısır'ı Acem iklimine sonra sefer eyledi

Şikest edip kaçırdı Çaldırân'da şâh-ı Îrân'ı

Sekiz yıl hem sekiz ay oldu ana saltanat rûzî
Koyup gitdi yerine âkıbet sultân (Süleymân'ı)

Cülûsuna dokuz yüz hem yigirmi altıdır târîh
Bunun eyyâm-ı adlinde bu devlet buldu mîzânı

Cihânda hân Süleymân kırk sekiz yıl pâdşâh oldu
Vilâyetler musahhar eyleyip artırdı unvânı

Cihân ma'mûr u âbâdân olup halk oldu âsûde
Zamânında zuhûr etdi nice âsâr-ı Sübhânî

Bu da gitdi cihândan tâc ü tahtı terk edip âhir
Yerine Hân (Selîm) oldu budur evvelkiye sâni

Cülûsuna dokuz yüz yetmiş ile dört olur târîh
Budur bu nesl-i pâkin hak bu kim sultân-ı zî-şânı

Zamânında bunun Kıbrıs gibi bir ülke feth oldu
Bunun şemşîri küffâr-ı Fireng'e verdi husrânı

Sekiz yıl hem beş ay ol server-i âlem sürüp devlet
Sefer kıldı cihândan mesken etdi bâğ-ı rıdvânı

Anın mesned-nişîni Hân (Murâd)-ı Sâlis olmuşdur
Budur cümle selâtînin güzîni ehl-i irfânı

Dokuz yüz hem dahi seksen iki geçdi çü hicretten
Cülûs edip müyesser oldu ana tâc-ı hâkânî

Olap sâbit-kadem tahtında zahmet çekmeyip aslâ
Edip serdârın irsâl aldılar Tebrîz ü Şîrvânı

Yigirmi yıl sekiz ay âleme hükm etdi adl üzre
Koyup gitdi o dahi âkıbet bu köhne eyvânı

Anın da oğlu kim sultân (Muhammed) Hân-ı sâlisdir
Cülûs etdi bin üçde oldu cârî emr ü fermânı

Bu devletde budur hünkâr-ı gâzî fâtih-i Eğri
Kıran küffârı ser-tâ-pâ edip ceng-i firâvânı

Dokuz yıl altmış üç gün saltanat sürdü edip rihlet
Bu mihmân-hânenin birkaç gün oldu ol da mihmânı

Geçip anın yerine adl ile Sultân (Ahmed) Hân
Yeniden oldu ihyâ hak bu kim âyîn-i Osmânî

Cülûsu hicretin bin on ikisinde olup vâki‘
Ana bu saltanat oldu Hudâ’nın lutf ü ihsânı

Zamânında Anadol semtinin etrâf ü eknâfin
Celâlî eşkiyâsı cümleten etmişdi talânı

Tevekkül eyleyip Allâh’a etdi bir kulun irsâl
Geçirdi tîg-ı kahrından ser-â-ser ehl-i tuğyânı

Hükûmet kıldı on dört yılla dört ay eyleyip rihlet
Cülûs etdirdiler anın yerine (Mustafâ) Hânı

Cülûsu bin yiğirmi altıda vâki‘ olup anın
Müyesser oldu ana gerçi ferr ü baht-ı sultânî

Ne hâl ise cülûsundan üç ay üç gün velî sonra
Edip gavgâ-yı âlemden ferâgat çekdi dâmânı

Anın ardınca (Osmân) Hân-ı Sâni pâdşâh oldu
Hakikatde budur bu hânedânın şîr-i garrânı

Cülûsu bin yiğirmiyle yedide vâki‘ olmuşdur
Olup dört yılla dört ay on gün anın cümle devrânı

Gazâ yolunda bezl-i himmet etdi ol şeh-i gâzî
Cihân serverliğin isbât edip gösterdi bürhânı

Ne çâre n’eylesin ammâ ki bahtı olmadı yâver
Cihândan almadı kâmı felek kıldı hebâ anı

Bu hâlet çün zuhûr etdi kamunun ittifâkıyla
Cülûs etdirdiler tekrâr Sultân (Mustafâ) Hânı

Ne fetretler ne gavgâlar olubdur bin otuz birde
On altı ay zamâne gösterip rûy-ı perîşânî

(s. 173)

Hemdemî

Müşevveş oldu çün ahvâl-i âlem gördüler âhir
Gelip bir yerde cem' oldu bu cümle devlet a'yânı

Cülûs etdirdiler Sultân (Murâd)-ı Râbî'i ol dem
Umûr-ı saltanat buldu yine evvelki mîzânı

Geçip tahta bin otuz ikide ol husrev-i gâzî
Bu devlet oldu ol şâh-ı güzîne Hakk'ın ihsânı

Mehâbetle salâbetle olup ecdâdına gâlib
Budur sâhib kırânı âlemin Sâm [ü] Nerîmânı

Adûnun kesdi ırkın eşkıyâdan intikâm aldı
Elinden ol gürûhun hiç biri kurtarmadı cânı

Edip izhâr-ı kudret fitne-i Ye'cûc'e sed çekdi
Sezâdır ana derlerse eğer İskender-i Sâî

Revân ile alıp Bağdâd'ı kahr etdi Kızılbaş
Kalaydı sağ eğer alırdı Îrân ile Tûran'ı

Cihânda on yedi yıl kâmrânlık eyleyip âhir
Nihâyet buldu emr-i Hakk ile anın da devrânı

Cülûs etdi karındaşı yerine Hân (İbrâhîm)
Bunun da oldu heft iklîme cârî emr u fermânı

Olup bin kırk dokuzda ana rûzî taht-ı firûzî
Getiridi sadra âhir rûzgâr ol zıll-i Yezdânı

Bi-hamdillâh zamanında Girit Hanyâ feth oldu
Azakda hûd Kazaklar tutdular semt-i gürîzânı

Dokuz yıldan üç ay eksik hükûmet eyleyip âhir
Ferâgat etdi ana keşf olup bir sırr-ı vicdânî

Nasîb oldu şehâdet âkıbet ol şâh-ı mazlûma
Ne çâre bu imiş çün tâ ezel takdîr-i Rabbânî

Anın ferzend-i âlî-şânı devletle saâdetle
Geçip evreng-i şâhîye müşerref kıldı dîvânı

Cülûs-ı Hân (Muhammed) eyledi âsûde dünyâyı
Dedi târihini erbâb-ı nazmın bir sühan-dânı

Odur hünkâr-ı gâzî pâdşâhânın ser-efrâzı
Dilim medh etmede kâsır o sultân ibn sultânı

Semiyy-i Fahr-ı Âlem pâdşâh-ı a‘del ü ekrem
Şehen-şâh-ı muazzam vâris-i mülk-i Süleymânî

Muhammed Hân râbi‘ pâdşâh-ı maşrık ü mağrib
Anındır tâc-ı hâkânî anındır taht-ı sultânî

Saâdetle serîr-i devlet üzre câ-nişîn olsa
Gören bedr oldu zanneyler felekde mâh-ı tâbânı

Süvâr olsa eger rahş-ı hümayûna sanırlar hep
Esed burcuna tahvîl eylemişdir mihr-i rahşânı

Cülûs esnâlarında gerçi olmuşdur biraz fetret
Kamusun ber-taraf kıldı edip tedbîr-i âsânı

Eser devrinde hergiz kalmamışdır fitneden aslâ
Meger erbâb-ı hüsnün ruhlarında hâl-i fettânı

Adâletle yeni başdan cihânı eyledi ma‘mûr
Yine buldu nizâmın devletinde âlem-i fânî

Bunun biz şükrünü mümkün müdür hergiz edâ etmek
Hudâ verdi bize bir pâdşâh-ı pâk-iz‘ânı

Yeter ey Hemdemî şimden gerü gel sıdk ile el aç
Duâya başla kim Fihrist-i Şâhân buldu pâyânı

Îlâhî eyle ervâh-ı selâtîni dem-â-dem şâd
Îlâhî sen hatâlardan emîn et şâh-ı devrânı

Îlâhî ömrün efzûn eyle anlar yerde yatdıkca
Îlâhî sen kabûl eyle duâ-yı müstemendânı

Zeyl-i Reşîd
Selefde Hemdemî merhûm edip Fihrist-i Şâhânı
Erişdirmiş idi Sultân Muhammed vaktine anı

Fütûhâtı zuhûrundan mukaddem eylemiş rihlet
Enîs ü Hemdemî ola cinânın hûr u gılmânı

Dedim lâıık değildir kala böyle ol eser nâkıs
Bu resm üzre anı tezyîle kıldım hâme-cünbânı

Muhammed Hân-ı râbi‘ kırk buçuk yıl pâdşâh oldu
N’ola ecdâdına olsa fütûhâtıyla rüchânı

(s. 174)

Zeyl-i Reşîd
Girit Basra Varat Cehrin Kamañe Yanova Uyvar
Odur feth eyleyen bunlar gibi meşhûr büldânı

Şikâr-ı devletin aldı elinden rûzgâr-ı âhir
Sipîhr-i kîne-ver çok gördü halka öyle sultânı

Mehmed Hân gâzînin yerine etdiler iclâs
Hayâtında karındaşı olan Sultân (Süleymânı)

Çü geçdi tahta bin doksan dokuzda fer ü şevketle
Müzeyyen eyledi üç yıl dokuz ay sadr-ı dîvânı

Beligrad alınıp ahdinde kıldı âlemi teshîr
Odur evvel geçen Sultân Süleymân Hân için sâni

Edince dâr-ı fânîden bekâya âkıbet rıhlet
Geçip tahtı münevver etdi Sultân Ahmed-i Sâni

Cülûsuna anın bin yüz ikinci sâlidir târîh
O da üç yıl dokuz ay oldu şâh-ı âlem-i fânî

Zamân-ı devletinde halk-ı âlem buldu âsâyış
Zuhûr etdi duâsıyla nice âsâr-ı Sübhânî

Cihân mülkü değil bâkî ana da kalmadı âhir
Bırakdı tahtı Sultân (Mustafâ)ya çekdi dâmânı

Cülûsu tahta vâki‘ oldu bin yüz altı sâlinde
Sekiz yıl dokuz ay on yedi gün âlemde unvânı

Bozup tabûr-ı küffârı Libovayı dahi aldı
Bu zât-ı pür-şükûhun gelmedi devletde akrânı

Vefâsın görmedi dehrin elini çekdi devletden
Zuhûr etdi o yüzden ana Hakk’ın emr ü fermânı

Serîr-i mülkü teşrîf etdi Sultân (Ahmed-i) Sâlis
Karındaşı hayâtında ana taht oldu erzânî

Saâdetle cülûs etdikde tahta bin yüz on beşde
Vücûdu ile zînet buldu tâc ü taht-ı Osmânî

Perîşân oldu havfından anın Moskov gibi düşmen
Bozup tabûrunu aldı Azâk ile Tayagânı

Sefer oldu Venedik semti üzre berren ü bahren
Mora'yı feth edip kırdı adûyu tîg-ı bürrânı

Budur ümmîdimiz Hak'dan anın da yanına kalmaz
O esnâlarda Nemçe bir iki gün etdi tuğyânı

Cihân sulh ü salâh ile o yüzden oldu âsûde
Ferâmûş etdiler gamla geçen eyyâm-ı devrânı

Olup sûr-ı hümayûn bin yüz otuz iki sâlinde
Beyân etdi anın tafsîlini asrın sühandânı

Otuz beşde sefer oldu Kızılbaş üstüne zîrâ
Gelip aldı o demde Mîr Üveys oğlu Sıfahân'ı

Alıp ol dahi Tiflis'i Hemedân ile Tebrîz'i
Revânı Gence'yi Levr'i musahhar kıldı Îrân'ı

Dahi nice fütûhâta muvaffak eyledi Mevlâ
O şâhenşâh-ı zî-şânı o sultân ibn-i sultânı

Nice âlî makâm ü kasr âbâd oldu vaktinde
Yapardı bir işâret eylese bin kalb-i vîrânı

Şikâyet yok anın devrinde feryâd etmedi kimse
Meger gülşende bülbül ede cevri-i gülden efgânı

Ferâgat etdi gavgâ-yı dehrden eyledi uzlet
Yiğirmi yedi yıl on bir ay oldu şevket ü şânı

Hayâtında birâder-zâdesi Sultân (Mahmûd)a
Verip tâc ile tahtı âkıbet terk etdi unvânı

Cülûsu oldu bin yüz kırk üçüncü sâlde vâki'
Şeref-yâb etdi taht-ı devleti ol zill-i Yezdânı

Muîn-i dîn ü devlet Hazret-i Sultân Mahmûd Hân
Zamânın pâdşâhı âlemin hûrşîd-i rahşânı

Şehenşâh-ı bülend-i ahter Sikender-re'y ü Dârâ-fer
Saâdetle sezâdır ana tâc ü taht-ı Osmânî

Adâletle şecâ'atle ede dünyâyı âsûde
Muvâfık ola her tedbîrine takdîr-i Rabbânî

Cülûsu sâline oldu anın târîh kutbü'l-arz
Îlâhî merkezinde dâim eyle şâh-ı devrânı

Reşîdâ mihr ü meh tâ kim ziyâ-bahş ola âlemde
Hatâlardan emîn etsin Hudâ şâh-ı cihân-bânı

(s. 175)

Zeyl-i Ziyâ
Mukaddim Hemdemî ile Reşîd etmiş idi tanzîm
Hulâsa bu vechle târîh-i nesl-i âl-i Osmânî

Cihânda bir güzel ibkâ-yı nâm etmiş de gitmişler
Hudâ'nın her biri olsun karîn-i afv ü gufrânı

Gelip Mahmûd-ı evvel asrına hâmûş olup kalmış
Reşîd-i nükte-dânın hâme-i ferhunde-unvânı

Muvaffak olmamış yüz elli yıldır kimse tezyîle
Cenâb-ı Hakk bu abd-i âcize saklar imiş anı

Cülûs etdikde Hân Mahmûd evvel ihtilâl üzre
Ocaklının güzâr etmişdi haddi bağı ü isyânı

O rütbe zorbalar yüz buldu kim bir yağlı kassâba
Emâret ile tevcîh etdiler Eflâk ü Boğdân'ı

O sultân-ı gayûrun himmetiyle az zamân içre
Kesildi ırkı erbâb-ı şekânın bitdi tuğyânı

Irak'a Nemçe'ye Rus'a pey-â-pey ordu sevk etdi
O teşvîşât içinde devletin oldu nîgeh-bânı

Murâd-ı Râbi'-i meşhûrdan sonra bu devletde
Celâdetde o şâhın gelmemişdi misl ü akrânı

Saâdet ile yirmi beş sene şâh-ı cihân oldu
Nişîmen eyledi altmış yaşında bâğ-ı rıdvânı

Sebâtı gör ki bir cum‘a namâzın haste kılmışdı
At üstünde gelirken kıldı terk-i âlem-i fânî

Sene altmış sekiz oldukda elli altı yaşında
Hak etdi dehre sultân dâderi sultân (Osmânı)

N’içün gasb etdi bilmem câmi‘in Sultân Mahmûd’un
Değil idi bu vaz‘ı lâıyk-ı evzâ‘-ı sultânî

Cülûsundan geçip on bir ay üç yıl rişte-i ömrü
Sene bin yüz ile yetmiş bir oldu buldu pâyanı

Yerine geldi Sultân (Mustafâ) kırk iki yaşında
Ki Sultân Ahmed-i mağfûrun idi necl-i zî-şânı

Cülûsunda sefâhet yapanı sedd eyleyip emri
Libâs ü ihtîşâm-ı halka koydu hadd ü mîzânı

Umûr-ı devleti tanzîm ü ıslâh eyledi el-hak
Îmâret kıldı ikdâmı nice emsâr ü büldânı

Nice olmaz umûrunda muvaffak kim nasîb etdi
Ana Râgıb gibi bir sadr-ı a‘zam lutf-ı Yezdânî

Dirîgâ sonradan ahvâl-i devlet oldu pek muhtel
Bekâya eylemekle irtihâl ol Âsaf-ı sânî

Umûr-ı saltanat hayfâ ki nâ-ehl ellere düşdü
Mühimmât-ı hutûb-ı devlete geldi perîşânî

Açıldı cehl ile Rûsiye üzre harb-i bî-hengâm
Tedâbîr ü mühimmâtın bilindi sonra noksânı

Ocaklı askere la‘net ki düşmenden kaçıp her-bâr
Koşarlar idi yağmâ etmege ordu-yı sultânı

Çıkıp elden Kilibenderle Akkirmân ü İbrâil
O iklimin perîşân oldu bin bin ehl-i îmânı

Üçüncü Mustafâ Hân etdi bu ekdâr ile rihlet

Cülûsundan on altı yıl geçip bî emr-i Sübhânî

Zimâm-ı hall ü akdi elli yaşında iken Mevlâ
Şerefle dâderi (Abdü'l-hamîd)e kıldı erzânı

Cülûsuna olur bin yüz ile seksen yedi târîh
Kemâle gelmiş idi devletin hâl-i perîşânı

Cülûs etdikde ol sultân-ı zâhid taht-i iclâle
Hurûş üzre idi hâlâ cihânın hâl-i buhrânı

Tuz etmek hâini olmağla asker âkıbet buldu
Keşâkeşler biraz Kaynarca ahdi ile pâyânı

Kırım'ı eyleyince sonradan Rûsiye istîlâ
Yine devletce harbin iktizâ etmişdi îlânı

Bu yandan Nemçe'de nakz eyleyip ahdin hücum etdi
Megerse var imiş Rûsiya ile ahd ü peymânı

Hotîn elden gidip Rusya hasr etdi özi hısnın
Geçirdi seyfdan bir yirmi beş bin ehl-i imânı

O şâh on altı yıldan sonra altmış altı yaşında
Bu âlâm ile oldu târik-i âlâyiş-i fânî

(s. 176)

Zeyl-i Ziyâ

Bin iki yüz üçüncü yılda oğlu Mustafâ Hân'ın
(Selîm)-i Sâlis oldu zîver-i taht-ı cihân-bânı

Hemân akd eyledi Rûsiye vü Nemçe ile sulhu
Bu asker ile bildi çünkü harbin yokdur imkânı

O şâh-ı âkıl idrâk etdi kim bu hâl ile elbet
Perâkende olur bu devletin terkîb ü erkânı

Nizâm ister idi fenn-i cedîd-i askerî üzre
Muallimler getirdi Avrupa'dan emr ü fermânı

Muallâ kışlalar nâdîde mahzenler binâ etdi
Ki âsârı henûz hayrân eder bakdıkca insânı

Mücedded havzlar anbârlar âlât yapırdı

Bütün tersânenin ikmâl olundu neyse noksânı

Ne kalyonlar ne üç anbarlılar indirdi deryâya
Urûca başlamışdı âsmâna devletin şanı

Fransız hîle ile eylemişken Mısır'ı istîlâ
Kılıç çaldı adûya unveten feth eyledi anı

Hünermend olmagın kendi ederdi terbiyet bi'z-zât
Zamânında olan erbâb-ı fazl ü ilm ü irfânı

Ocaklı zümresi ol pâdşâha oldular düşmen
Ki yağdı hîç birinin zerre denli akl ü iz'ânı

Belâyı def'e varken iktidârı etmedi masrûf
Kemâl-i hilmi râzî olmadı akıtmaga kanı

Sekiz ay on sekiz yıl çünkü geçmişdi cülûsundan
Küdûrât-ı felek bıkdırdı âlemden o hâkânı

Rızâsıyla verip Hân Mustafâ-yı Râbi'a tahtı
Çekildi kendi künc-i inzivânın oldu mihmânı

Cülûs-ı (Mustafâ) Hân bin iki yüz yigirmi ikidir
Ki zâtı idi Hân Abdülhamîd-i necl-i zî-şanı

Geçip bir yıl iki ay çıkdı Bayrakdâr Vukû'âtı
Şehîd etdi dirîgâ Hân Selîm'i bir alay cânî

O gün hem hal' olundu Mustafâ Hân hem nasîb oldu
Yerine dâderi (Mahmûd) Hân'a taht-ı sultânî

Bin iki yüz yirmi üçde yirmi dört yaşında
Cihâna pâdşâh etdi anı takdîr-i Sübhânî

Biraz sonra açıp Rûsiye harbi müstefîd oldu
Bilirdi Yeniçeri'nin çünkü dâim idi tuğyânı

O şeh Der'ıyyeyi aldı kesildi ırk-ı Vehhâbî
Ki bunlar hayli demlerdir karışdırmışdı urbânı

Bugât ü ser-keşânı her tarafda pâ-y-mâl etdi
Olundu himmetiyle devletin tathîr dâmânı

El altından edip tahrîk Rûsiye reâyâyı
Mora halkı otuz altıda etmişlerdi isyânı

Acebdır Avrupa'yı eyleyip Rusyalı iğfâl
Fransız İngiliz de Moskov'un olmuşdu a'vânı

Navârinde üçü birden yakıp devlet donanmasın
Nihâyet etdiler te'sîs-i istiklâl-i Yunan'ı

Tahammül etdi ol şâh on sekiz yıl çekdi zahmetler
Ocaklıyı ve lâkin olmadı ıslâhın imkânı

Gazâ-yı ekber oldu kırk birinci sâlde târîh
Ocağı kaldırıp ol pâdşeh söndürdü nîrânı

Müceddid dense lâyıkdır o hâkân-ı zafer-kâra
Yeniden eyledi temhîd esbâb-ı cihân-bânî

Nizâm üzre edip tanzîm-i asker eyledi ikmâl
Mühimmâtın var idi bahr ü berde hayli noxsânı

Nihâyet bin iki yüz elli beşde irtihâl etdi
Değildir çünkü bâkî kimseye bu âlem-i fânî

Serîr-i pâdşâhı on sekiz yaşında bi'l-ikbâl
Bu takrîb ile Hân (Abdü'l-mecîd)e oldu erzânî

Cülûs etdikde o şâh eyledi îlân Tanzîmât
Emîn ü mutmain kıldı ser-â-ser zîr-destânı

Gelip yüz sürdü bâb-ı devlete vâlî-i Mısr âhir
Geçen ahvâlden arz eyleyip rûy-ı peşîmânî

Hıyânet eyledi îlân-ı harb etmeksizin Moskov
Donanmayı Sinob'da yakdı hâlî buldu meydânı

Batum'da Tuna'da oldu muzaffer asker-i İslâm
Hezîmet gördü hasmın leşker-i bî-hadd ü pâyânı

(s. 177)

Ziyâ Beğ
Fıransız İngiliz Sardunya oldu devlete yâver
Getirdiler donanmalar ile cünd-i firâvânı

Sivastopol alındı tutdu düşmen dâmen-i sulhu
Ki idrâk eyledi yokdur halâsın gayrı imkânı

O şeh bin iki yüz yetmiş yedi zi'l-hiccesinde idi
Ki kırk bir yaşlarına etdi terk-i âlem-i fânî

Makâm oldu salı gün dâderine izz ü şevketle
Serîr-i saltanat ber-mûcib-i kânûn-ı Osmânî

Şehen-şâh-ı cihân (Abdü'l-azîz) ma'delet-fermâ
Hayât-ı cism-i devlet pertev-i taht-ı cihân-bânî

Zamânında terakkî buldu devletinde lâyıkdır
Edersem matla'-ı mahsûs ile tavsîf o hâkânı

Cihânın cânı devrânın penâhı âlemin cânı
Zemînin mâh-ı tâbânı zamânın mihr-i rahşânı

Cülûsundan beri ıslâh-ı mülke hasr-ı vakt etdi
Görüldü her işinde feyz-i tevfikât-ı Rabbânî

Kuvâ-yı devlete cân verdi icrââtı pey-der-pey
Nizâma girdi evvel askerin hâl-i perîşânı

Mücedded kisve giydirdi ser-â-ser askere lutfu
Garîk-ı nîmet etdi cümleyi eltâf ü ihsânı

Sunûf-ı askeri evlâdı bilmekle o şâhenşâh
O sınıfa bâis-i fahr oldular evlâd-ı zî-şânı

Muallâ kışlalar yapırdı ikdâmıyla her yere
Huzûr-ı ceş için bezl eyledi mahsûl-i imkânı

Nice yüz bin tüfekler toplar aldı cümle nev-îcâd
Aceb mi ditrese a'dâsının kalb-i hirâsânı

İki dârü's-silâh inşâ olundu sahr-ı sammâdan
Verir insâna dehşet her birinin şekl ü bünyânı

Hele tersâneyi tersâne etdi himmet-i pâki
Yapılmaz şeyleri yapırdı anda emr ü fermânı

Alındı yirmiden efzûn sefâin cümle âhenden
Bu yüzden devletin geldi yerine şevket ü şânı

İki âhen gemi tersânede yaptırdı ez-cümle
Edip esbâbın istihzâr ikdâm-ı firâvânı

Tarîk-ı servet açdı her tarafda yaptıdırıp yollar
Demir yollarla i‘mâr eyledi emsâr ü büldânı

Selefde olmadı kimse muvaffak böyle âsâra
N’ola ol pâdşâhın olsa eslâf üzre rüchânı

Ne mümkün eylemek ta‘dâd âsâr-ı hümayûnun
Ki saymak kâbil olmaz mevce-i deryâ-yı ummânı

Ziyâ el kaldırıp dergâh-ı Bârî’ye hulûs üzre
Edâ eyle duâ-yı devlet-i şâh-ı cihânbânı

Cihân durdukca dursun tahtgâh-ı izz ü şevketde
Ola her bir işinde mazhar-ı te’yîd-i Rabbânî

Olup her anda bin hayra muvaffak fevz ü nusretle
Cihânda bin sene muhyî-i devlet ola unvânı

SONUÇ

Ziya Paşa'nın *Harâbât*'ı Arap, Fars, Çağatay ve Osmanlı edebiyatından seçilen şiirlerden meydana gelen üç ciltlik hacimli bir antolojidir. *Harâbât*'ın başka birer yüksek lisans çalışmasının konusu olan I. cildinde kasîdeler, III. cildinde ise mesnevîler yer almaktadır. Elimizdeki II. ciltte ise kasîde ve mesnevî dışında kalan çeşitli nazım şekillerinden seçmeler vardır. Bunları terkîb-i bend, tercî-i bend, tesdîs, tahmîs, kıt'a, rubâî, gazel ve beytler şeklinde sıralayabiliriz. Ayrıca eserin 10. sayfasından 15. sayfasına kadar Arîş'in fethini konu alan muhammes tarzında yazılmış Sürûrî'nin bir tarihi ve 171. sayfasından 177. sayfasına kadar Hem-demî'nin Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân isminde manzum tarihi mevcuttur. Bu tarihe Reşîd'in ve Ziya Paşa'nın kendisinin yazdığı zeyiller de eklenmiştir.

Harâbat'ın bu cildi toplam 506 sayfadır. Eserde şiirlerden önce bir bölüm var ki bunlara ayrı numara verilmiş ve ilk sayfa boş bırakılarak 2'den 11'e kadar (*Harâbât*'ın işbu bezm-i sânisinde âsâr-ı müntehabe vü esâmî-i şuarâyı hâvî cedveldir) başlığı altında eserde şiiri olan şairler elifba sırasıyla yazılmıştır. Bu bölümün ilk sayfasında kitabın ismi yazılı olup şiirler 2. sayfadan itibaren başlamaktadır. 2. sayfadan 177. sayfaya kadar Türkçe şiirler, 178'den 382'ye kadar Farsça şiirler, 383'ten 506'ya kadar da Arapça şiirler yer alır. İçindekiler bölümü de dahil edilince eser 516 sayfaya çıkmaktadır. Bu cilt 27x19 ebadında olup her sayfa iki sütundan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Şiirler sütunların içine, şiirlerin şairleri ise sütunların dışına yazılmış vaziyettedir. Eğer arka arkaya aynı şairin farklı şiirleri varsa şairin ismi yerine "bu da onundur" manasında "ve lehü" ifadesi kullanılmıştır.

Ziya Paşa, *Harâbât*'ın bu cildinin Türkçe şiirler kısmını dört bölüme ayırmıştır. Aralarında eşit bir yer ayırma gayreti gözetilmeyen bölümler ve hacimleri şöyledir:

- 1- Tercî-i bend, terkîb-i bend, tahmîs, tesdîsler 2 ve 46. sayfalarda toplam 45 sayfa;
- 2- Kıt'alar 47 ve 56. sayfalarda toplam toplam 10 sayfa;
- 3- Rubâîler 57 ve 58. sayfalarda toplam 2 sayfa;
- 4- Gazeller ve beyitler 59 ve 177. sayfalarda toplam 119 sayfa şeklindedir.

Ziya Paşa eserin Türkçe şiirler bölümünde hangi dönemden, kaç şairden beğendiği şiirleri almıştır? Neredeyse Anadolu'da gelişen divan edebiyatının başlangıcı sayılabilecek 14. asırdan kendi yaşadığı devre, yani 19. asra kadar 397

farklı şairden seçmeler yapmıştır. Kendi döneminden Şeyhülislâm Ârif Hikmet, Cevdet Paşa, Hersekli Ârif Hikmet, Yenişehirli Avnî Bey, Leskofçalı Gâlib, Kâzım Paşa, Mahmud Nedîm Paşa, Yusuf Kâmil Paşa ve Osman Nevres Efendi'den değişik oranlarda seçmeler yapmıştır. Ayrıca Namık Kemal'in de sadece heveskârlık çağında yazdığı üç beytine yer vermiştir:

Meğer halk-ı cihân hep âşnâ-yı vahdet olmuşdur
Müsâvîdir nazarda imtiyâz-ı nîk ü bed şimdi

Cihân mahrûmdur hep kâle-i zer-târ-ı servetden
Libâs-ı fâhir-i erbâb-ı devletdir nemed şimdi

Aceb mi ben de olsam kâğıd-ı şî'rimle devlet-hâh
Varakdır hep medâr-ı germî-i dâd ü sited şimdi

Yukarıda belirtildiği üzere bu cildin Türkçe kısmı 4 bölümden ibarettir. Şimdi sırasıyla bu bölümler hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır:

1- Eserin birinci bölümünde bendlerle yazılan nazım şekilleri mevcuttur ve ilk olarak Bâkî'nin Sultan Süleyman için yazdığı mersiye yer verilir. Bu şiirde yer alan

Hûrşide baksa gözleri halkın dola gelür
Zîrâ görünce hâtıra ol meh-likâ gelür

Gül hasretinle yollara tutsun kulağını
Nergis gibi kıyâmete dek çeksün intizâr

beyitleri çok beğenilen hem sade, hem de edebî sanatların pek güzel kullanıldığı beyitlerdir. Daha sonra Cevdet Paşa'nın Reşid Paşa için yazdığı bir şiir ve arkasından Ziya Paşa'nın da nazîre yazdığı Bağdatlı Rûhî'nin

Sanman bizi kim şîre-i engûr ile mestiz
Biz ehl-i harâbâtınız mest-i elestiz

şeklinde başlayan *Terkîb-i Bend*'i gelir. Devamında sade bir dille yazılmış olan Sürûrî'nin Arîş'in fethi için yazdığı tarih gelir. Namık Kemal'in "*Terci' ile fikri*

kıldın i 'lâ” sözleriyle övdüğü *Tercî-i Bend*’i ile; “*Terkîb ile şî'ri etdin ihyâ*” diyerek beğenisini dile getirdiği *Terkîb-i Bend*’i bu bölümdedir. Bu bölümde yer alan bir başka *Tercî-i Bend* de Ali Şîr Nevâî’ye aittir. 14. asır Çağatay edebiyatının ürünü olan bu şiiri okumak bizim için oldukça güçtür. Bu yüzden bu şiirleri okurken üzerinde yapılmış çalışmalardan faydalandık. Bunların dışında bu bölümde Ziya Paşa’nın Fuzûlî’ye taklidi, muhtelif şairlerin müseddesleri, muhammesleri, murabbaları, sâkînâmeleri vardır.

2- İkinci bölüm 10 sayfadan ibaret olup kıt‘alardan meydana gelir. Burada Müeyyedzâde Hâtem, Edirneli Vâlihî, Hâkî, İbn Kemâl, Ahmed Paşa, Rûhî, Fuzûlî, Ali Şîr Nevâî, Nesîb, Nevres Efendi, İzzet Molla, Gubârî-i Kadîm, Gazâlî Deli Birâder, Münîf, Edirneli İlmî, Necâtî, Ârif Süleyman Efendi gibi şairlerin kıt‘alarından seçmeler mevcuttur. Bu bölümde Ziya Paşa’nın kendisinin de 6 kıt‘ası vardır. Bunlardan ikisini nümune olarak naklediyoruz:

Bağlıdır hâlince bir kayd-ı emelde her kişi
Cem‘-i mâl eyler kimi ister kimi zürriyeti
Bir esâretgâh-ı ibretidir bu âlem hâsılı
Duymadı kimse cihânda lezzet-i hürriyeti

Ahkâm-ı kader tahallûf etmez
Bu hâli bilen tekellûf etmez
Çün çarh-ı felek tevakkuf etmez
Âkıl hâle teessüf etmez

Ayrıca 24 adet de şâiri bilinmeyen kıt‘a vardır. Ve bunların şairi bilinmediği için “lâ edrî”nin kısa yazılışı olan “lâ” ile belirtilmiştir. Ancak biz bunlardan birisinin Yahyâ Nazîm’e, diğerinin de Nâbî’ye ait olduğunu fark ederek sahibinin mahlasını köşeli parantez içinde gösterdik. Şunu da ilave etmek gerekir ki Yahya Nazîm’e ait olan dörtlüğün kıt‘a olmadığını, divanın gazeliyyat bölümünden bulunan bir gazelin 1. ve 6. beyitleri olduğunu tespit ettik:

Lâ [Yahyâ Nazîm]
Kimseyi dil-teng-i âzâr etme sultanlık budur

Kalb-i mûrı tahtgâh eyle Süleymânlık budur
Gerçi herbir derde vardır bir tabîb-i çâre-sâz
Nabz-gîr-i kalb-i mahzûn ol ki Lokmânlık budur¹⁸

Lâ [Nâbî]
Erzân metâ-ı fazl ü hüner tâ o rûtbe kim
Bin ma‘rifet zamânede bir âferînedir
Ebnâ-yı vakt her hünere âferîn verir
Yâ Rab bu âferîn ne tükenmez hazînedir¹⁹

Bunlara ilâve olarak şunu da belirtelim ki sayfa 107’de Bâkî’ye ait bir mısra ve sayfa 156’da Küfrî-i Bahâyî’ye ait bir beytin hizasına “lâ edrî” kaydedilmiştir.

Lâ [Bâkî]
Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş²⁰

Lâ [Küfrî-i Bahâyî]
Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahl eden dînimize bârî Müselmân olsa²¹

3- Üçüncü bölümde rubâiler yer alır. Bu kısım eserin en az yer ayrılan bölümüdür. Sadece 57. ve 58 sayfalardan oluşmuştur. Bu bölümde Nevâî, Dervîş Bülendî, Hâfız, Âzim, İzzetî, Kelîm-i Eyyûbî, Yümnî, Zamîrî, Ârif, Âtîf, Fâmî, Kebûterî, Lebîb Efendi, Nahîfî, Neylî, Yûsuf-ı Mevlevî, Vâhid, Molla Yûsuf ve Ziya Paşa’nın seçilmiş rubâileri vardır. Ziya Paşa’nın kendisinin bir rubâîsi olup bu da Nef’î’nin bir rubâîsine nazire gibidir:

Âlemde huzûr etmeğe bir dem yoğ imiş
Âzâde-i gam aceb bir âdem yoğ imiş
Ya hep var imiş anlamadık biz yâhûd
Âdem yoğ imiş dem yoğ imiş gam yoğ imiş

¹⁸ **Nazîm Divânı**, İBB Atatürk Kitaplığı, Belediye Kitapları, (No:O/1768), İstanbul, (gazeliyyât kısmı), s. 372.

¹⁹ **Nâbî Divânı**, İBB Atatürk Kitaplığı, Hasan Cafer Ergin Koleksiyonu (No:504), İstanbul, 1924, (mukattaât kısmı) s.7.

²⁰ **Bâkî Dîvânı**, Haz. Sabahattin Küçük, Ankara, 1994, s. 234.

²¹ **Bahâyî Dîvânı**, Millet Kütüphanesi, AE, nr. 768, ur. 30 a-b.

Bu rubâînin nazire olduğunu düşündüren Nef'î'nin rûbâîsi ise şöyledir:

Ey dil hele âlemde bir âdem yoğ imiş
Vâr ise de ehl-i dile mahrem yoğ imiş
Gam çekme hakikatde eğer ârif isen
Farz eyle ki el'ân yine âlem yoğ imiş²²

Rubâîler kısmında da “lâ edrî” ile gösterilen dört rubâî vardır.

4- Bu kısım sayfa 59'dan başlayıp 177'de yani Türkçe bölümün sonunda biter. En hacimli olan bu bölüm 119 sayfadan müteşekkil olup burada beyitler ve gazellere yer verilmiştir. Ziya Paşa bazen bir gazelin tamamını alırken bazen de gazelin tamamını değil beğendiği beyitlerini almıştır. Bu da bize seçici davranmaya çalıştığını ve hassas bir şiir zevkine sahip olduğunu düşündürmektedir. Gazeller ve beyitler arasında az da olsa mısralara rastlanmaktadır. Sayfa 67'de İzzet Molla'ya ait şu mısra:

“Eylemem bir cân için cânâna arz-ı ihtiyâc”

Sayfa 73'te Âgâh'a ait şu mısralar:

“Nâ-mübârek kademi nehr-i Fıratı kurutur”

“Dahi ey şem‘-i bezm-ârâ fûrûzânlık ne gün-çündür”

Sayfa 94'te Enderunlu Vâsıf'a ait şu mısra örnek olarak gösterilebilir:

“Âteş kenârı kış gününün lâle-zârıdır”

Eserin ya basımından ya da zamanla yıpranmasından dolayı bazı şairlerin isimleri veya mahlasları yarım çıkmış veya çıkmamıştır. Bunlar “...?” şeklinde gösterilmiştir. Mesela sayfa 67'de iki şiirin sahipleri tam olarak okunamamıştır. Yapılan tahmin yanına parantez içinde yazılmıştır:

Sultân ...? (Hüseyin)

²² Nef'î Dîvânı, Matbaa-i Âmire, İstanbul, H.1252/M.1836, (gazeliyyat kısmı) s. 39.

Töküp kanım terahhum kılmadıñg hîç
Görüp hâlim tebessüm kılmadıñg hîç

Sâhib-i P...? (Pîrî-zâde)
N'ola serden geçerse pîrehen ser de geçer andan
Geçenden geç demişler sen de serden pîrehenden geç

Ancak başka sayfalardaki örneklerde farklı durumlar vardır. Bu sayfalarda yazılar silik değildir. Ama eserin aslı elektronik ortama aktarılırken muhtemelen kitabın şirazesı veya cildinin zarar görmemesi için sayfalar tam ayrılmamış ve buna bağlı olarak da bazı isimler yarım çıkmıştır. Çünkü bunlar sayfanın kenar kısmında değil, orta kısmına yazılan mahlaslarda görülen eksikliklerdir. Ve ayrıca ismin yarısının netliği de bu fikrimizi doğrular nitelikdedir. Aşağıdaki örnekler şu şekildedir. Sayfa 109'da:

?.. Paşa
(Merd-i meydân-ı hüner ma'lûm olur rûz-ı masâf)

Sayfa 119'da:

?... Beğ
(Çokdan zamîrimizden ümîd oldu munfasıl)

?...Dede
(Kârbân-ı şîve geçdikde sadâ lâzım değil)

Sayfa 141'de:

...? Müverrih
(Afv râcihdir berây-ı terbiyet tekdîrden)

Harâbât 1874-1875 yıllarında yani edebiyatta yenileşme hareketlerinin olduğu, Batı edebiyatından yeni edebî türlerin alındığı, dilin sadeleştirilmeye çalışıldığı bir dönemde hazırlanmıştır. Ziya Paşa da önceleri yenileşme hareketine katılmış, özellikle “*Şiir ve İnşâ*” (1868) makalesiyle gerçek edebiyatımızın Halk edebiyatı olduğunu, divan edebiyatının ise gayr-ı millî ve sunî olduğunu iddia etmişti. Aslında bu davranış Türk halkı ve edebiyatı için gereğine inandığı Batı tarzı edebiyatın kurulması için sarf olunan bir çabaydı. Nitekim Batı tarzı edebiyat yeni nesil tarafından kabul gördükten sonra “eski edebiyatın, hayatına asırlarca karıştığı ve kendisinden asırlarca hayat aldığı bir milletle hiçbir ilgisi bulunmadığı” gibi çok aşırı ve maksatlı bir düşüncüyü yumuşatmanın ve eski edebiyatın hakkını teslim etmenin bir gereği olarak, divan edebiyatı zevk ve kültürüyle yetişip zevk ve

hislerinden de vazgeçemeyen Ziya Paşa bu antolojiyi hazırlamıştır.²³ Ziya Paşa'nın *Harâbât*'a sadece Türkçe şiirlerden değil, Arapça ve Farsça şiirlerden de örnekler almasını günümüz gençleri hatta edebiyat fakültesi öğrencileri bile garip karşılayabilir. *Harâbât*, yakın geçmişte Arap ve Fars dünyasıyla hem kültür, hem de dil bakımından etkileşim içinde olduğumuzu göstermesi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Türkî Eş'âr (Türkçe Şiirler) bölümünü Latin harflerine çevirip hakkında bilgi verdiğimiz bu çalışmanın ilgi duyanlar için faydalı olmasını umuyoruz.

²³ Kenan Akyüz, **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, 4. Baskı, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1986, s.28.

KAYNAKÇA

- 1) Akyüz, Kenan. **Batı Tasirinde Türk Şiiri Antolojisi**, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1986, ss. 26-31.
- 2) Akyüz, Kenan. **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923**, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1995, ss. 44-48.
- 3) Aydın, Şadi. “Ziya Paşa’nın Harâbât’ında Fars Şiiri ve Farsça Söyleyen Şairler”, **NÜSHA**, Bizim Büro Ltd. Şti., Ankara, 2015 (c. 15 /sayı:41), ss. 159-170.
- 4) Bezirci, Âsım. **Dünden Bugüne Türk Şiiri** (Antoloji), İstanbul, 1968.
- 5) Bilgegil, M. Kaya. **Harâbât Karşısında Namık Kemal**, İrfan Yayınevi, İstanbul, 1972, s. 125.
- 6) Bilgegil, M. Kaya. **Ziya Paşa Üzerine Bir Araştırma**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, No:100, Erzurum, 1970.
- 7) Canbolat, Mustafa. **Ömer Bin Mezîd, Mecmuatü’n- Nezâir**, Ankara, 1982.
- 8) Cengiz, Halil Erdoğan. **Açıklamalı, Notlu Divan Şiiri Antolojisi**, 1967.
- 9) Cengiz, Metin. “Antolojiler Üzerine Notlar”, Varlık Dergisi, Aralık, 2000, c. 68, s. 1119.
- 10) Eğridirli Hacı Kemal. **Câmiü’n-Nezâir** (1512), Bayezid Genel Kütüphanesi, No:5872.
- 11) Göçgün, Önder. **Ziya Paşa’nın Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- 12) Gözler, H. Fethi. **Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri**, İstanbul, 1970.
- 13) Karagülle, Fırat. “Türk Edebiyatında Antoloji”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 2006, c. 4, s. 8.
- 14) Karataş, Turan. “Antolojiler Üzerine”, **Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı**, İstanbul, 2001, ss. 17-29.
- 15) Kocatürk, Vasfi Mahir. **Divân Şiiri Antolojisi**, Ankara, 1963.

- 16) Köprülü, M. Fuat. **Divan Edebiyatı Antolojisi**, 1934.
- 17) Kutlu, Şemseddin. **Divan Şiiri Antolojisi**, İstanbul, 1983.
- 18) Levend, Âgâh Sırrı. **Türk Edebyatı Tarihi**, I. cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1973.
- 19) Mehmet Fuat. “Antolojiler”, **Adam Sanat** dergisi, Ağustos, 1998, s. 153.
- 20) Onan, Necmettin Halil. **İzahlı Divan Şiiri Antolojisi**, 1940, 4.basımı 1946.
- 21) Pala, İskender. **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2000.
- 22) Uraz, Murat. **Edebiyat Antolojisi**, 6 Cilt, İstanbul, 1938-1940.
- 23) Ziya Paşa. **Harâbât**, Matabaa-i Âmire, 2. cilt, İstanbul, H. 1292/ M. 1875-1876.

DİZİN

A

- A'râb, 143
Abdî, 133
Abdî Himmet-zâde, 82
Abdullâh, 157
Abdullâh Efendi, 133, 163
Abdullâh Vassâf Efendi, 169
Abdurrahmân Efendi, 133
Abdü'l-hamîd (Sultan I.), 175
Abdü'l-hamîd (Sultan II.), 176
Abdü'l-mecîd (Sultan), 176
Abdü'l-azîz (Sultan), (55, 177
Abdürrahîm, 48
Acem, 5, 172
Âdem, 82, 101, 159, 163, 166, 169
Aden, 34, 102
Mehmed (Sultan III., Adlî), 100
Adnî Mahmûd Paşa, 82, 163
Âgâh, 72, 73, 97, 120, 127, 144, 157
Âgehî, 128
Ahdî, 48, 134
Âhî, 144
Ahmed (Sultan I.), 172 Bahtî Sultân
Ahmed-i Evvel, 128
Ahmed (Sultan II.), 174
Ahmed (sas), 52, 148
Ahmed (Sultan III.), 174, 175
Ahmed (Üstâd), 49
Ahmed Paşa, 48, 54, 71, 97, 104, 108,
119, 120, 126, 127, 143, 156, 157
Ahmed-i Harîrî, 48
Ahmed-i Muhtâr, 124
Akdeniz, 148
Alâ'ed-dîn-i Selçukî, 171
Alevî, 31
Alî (Hz. Ali), 29, 48, 50, 84, 160
Alî (İmâm), 54
Âlî, 163
Âl-i Beyt, 29
Alî Hân, 49
Âlî Kadîm, 82
Âlî Müverrih, 100, 123
Ali Rızâ Beğ, 148
Ali Rızâ Paşa, 70
Âli Uralı, 82
Alîm, 11
Allâh, 6, 10, 11, 14, 22, 23, 50, 51, 53, 58,
59, 69, 71, 78, 92, 95, 100, 105, 115, 116,
117, 120, 121, 121, 128, 131, 134, 136,
142, 143, 150, 160, 164, 166, 168, 170,
172
Anadol, 172
Ânî Fâtîma Hâtûn, 73
Ânî Zeyrek-zâde, 141
Ankâ, 151, 166
Ankâ Beğ, 134
Arab-zâde, 55
Ârif, 54, 58, 65
Ârif Hikmet Beğ (Şeyhü'l-İslâm), 52, 82
Ârif Süleymân Beğ, 122, 133, 149
Ârif Süleymân Efendi, 51
Ârifî Kadîm, 149
Ariş, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Arşî, 83
Âsâf, 4, 5, 11, 12, 13, 132, 175
Âsım (Mütercim), 82, 123
Âsım, 82
Âsım Çelebi-zâde, 82, 105, 112, 122, 141,
163
Âşık, 54, 82
Atâ Edirneli, 84
Atâ Üsküblü, 84
Atâyî, 29, 30, 105
Âteşî, 49
Âtîf, 58, 82, 133, 163
Avnî Beğ, 60, 63, 84, 100, 105, 107, 113,
123, 134, 150
Avrupa, 176
Aynî-i Kadîm, 69
Azâk, 174
Âzerî, 157
Âzerî Deterdâr, 127
Azîm, 57
Azîzî, 105
Azmi, 107

Azmî-i Kadîm, 84, 113
Azrâ, 32, 60

B

Bâbil, 57
Bağdâd, 6, 9, 25, 47, 48, 123, 173
Bahâî Şeyhü'l-İslâm, 97
Bahâyî, 74, 117
Bâkî, 2, 3, 4, 67, 70, 73, 103, 104, 107, 108, 109, 110, 111, 120, 128, 144, 157
Bârî (cc), 14, 177
Basîr-i Bağdâdî, 67
Batum, 176
Bayezid (Sultan I., Yıldırım), 171
Bayezid (Sultan II.), 128, 171
Bayezid, 87
Bayrakdâr Vukû'âtı, 176
Bebek (semt), 141
Bedahşân ,51, 151
Behâyî, 129
Behiştî ,145, 158
Behiştî Vizeli, 74, 104
Behrâm, 4
Bekâyî İstanbullu, 129
Bekâyî-i İznîkî, 74, 129
Belîğ, 120, 144
Belîğî, 129
Besmele, 146, 147
Beşiktaş (semt), 141
Beyânî İstanbullu, 145
Beyânî Ruscuklu, 145
Bezmî, 111
Bîdârî ,129
Bîdârî, 145
Bilâl-i Habeşî, 157
Billûr, 141
Binâyî, 129
Bîsütûn, 61, 72, 73, 77, 139, 140, 141, 150, 152
Boğdan, 175
Brehmen, 100
Bursalı Remzi, 78

C

Ca'd, 19
Ca'fer (İmâm), 54
Câfer Çelebi, 158
Câmî, 59
Câzîm 129
Celâl Çelebi (Manastırlı) 120
Celâl Çelebi 158
Celâlî 73, 117
Celîlî 158
Cem (Şeh-zâde) 59, 62, 65, 68, 145, 158
Cem 5, 11, 19, 26, 27, 38, 50, 53, 70, 74, 77, 79, 81, 94, 96, 99, 102, 106, 108, 110, 121, 122, 135, 140, 143, 152, 160
Cemşîd 26, 38, 125, 138, 153, 159
Cengîz 23
Cevdet Paşa 5, 74, 129, 142, 145
Cevdet-i Atîk 74
Cevdet-i Kadîm 59, 120
Cevrî 65, 74, 120, 129, 145, 146
Ceyhûn 155
Cibrîl 52, 53, 60, 87, 165
Cinânî 74, 105, 158
Cinânî Bursalı 145

Ç

Çaldıran 172
Çîn 67, 69, 142

D

Dâ'î Efendi 48
Dahhâk 23
Dâniş 53, 98, 159
Dârâ 2, 77, 94, 125, 150, 174
Dâvûd 133
Deccâl 150
Defterî 48
Derûnî İznîkli 159
Dervîş 49
Dervîş Bülendî 57
Dervîş Paşa 75
Dervîş Paşa Bosnalı 121
Dervîş Şinâsi 80
Dervîş-i Kadîm 65
Dımışk 9
Dürrî 75, 76, 130

E

Ebû Hanîfe 48
Ebu's-Suûd 52, 119, 143, 156
Edhem 23
Edip Emînî, 49
Eflâk, 175
Eflâtun, 119
Efrenc, 10, 11, 13, 15, 54
Ehlî, 144
Ehrimen, 17
Emânî, 73
Emîn (Bursalı), 97, 144
Emîn, 144
Emînî, 97
Emîrî, 104
Emnî, 95, 128
Emnî Amedî, 97
Emrî, 73, 104, 120, 157
Emrî-i Kadîm, 144
Endşîri, 4
Engürüs, 2
Enîs Dede, 128
Enverî Midâd-fürûş, 62
Ertuğrul (Gâzî), 171
Es'ad, 32, 72
Es'ad Efendi, 127
Es'ad Muhlis Paşa, 157
Es'ad Musullu, 157
Es'ad Paşa, 59, 98, 110, 143
Es'ad-i Bağdâdî, 70, 72, 127, 143
Esrâr Dede, 120
Eşref Paşa, 117, 120, 143, 157
Eyyûb, 19

F

Fağfûr, 76, 127
Fâik Beğ (Manastırlı), 84, 105, 135, 150
Fâik Beğ, 100
Fâik Memdûh Beğ, 69, 70, 84, 100, 104, 113, 135
Fâik-i Kadîm, 135
Fâiz, 100
Fâizî, 60, 142, 150
Fâizî Kaf-zâde, 84
Fâmî, 58
Fânî, 63
Fasîh, 118

Fasîh Dede, 104, 135, 164
Fâtîma, 29
Fâzıl, 66, 141
Fazlı, 48
Fazlî, 135
Fehîm, 151
Fehmi, 49
Felâtun, 5, 122, 166
Fennî Kâtib- i Cizye, 100
Fennî-i Kadîm, 101
Ferâgî, 123
Ferhâd, 6, 20, 32, 63, 69, 70, 72, 73, 77, 80, 85, 86, 87, 92, 94, 95, 122, 133, 135, 139, 140, 141, 142, 145, 146, 147, 150, 152, 156, 166, 170
Fethî, 164
Fettâh, 12
Fevrî, 136
Feyzî Efendi, 48
Fırat, 73
Fitnat Hanım, 105, 114, 151
Figânî, 49, 86, 109, 124, 142
Figânî Maslûb, 165
Fir'avn, 93, 149
Firâkî, 85
Firdevs, 79
Fireng, 2, 11, 13, 14, 24, 172
Fransız, 176, 177
Furûgî, 164
Fuzîlî, 86
Fuzûlî, 25, 34, 35, 37, 49, 50, 51, 55, 60, 61, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 85, 86, 101, 105, 107, 109, 113, 123, 124, 135, 136, 150, 151, 164, 165

G

Gâlib Dede (Şeyh Gâlib), 30, 31, 32, 69, 84, 104, 113, 123, 134, 150, 164
Gâlip Beğ (Palaslı), 52, 53
Gâmî, 134
Garîbî Erbilî, 123
Gâve, 23
Gavsî Dede, 100
Gazâlî, 84
Gazâlî Deli Birâder, 51
Gence, 174
Gınâyî, 164

Girdgâr, 101
Göksu, 142
Gubârî (Kadîm), 51
Gubârî, 100
Gülistân, 80, 145

H

Habâbî, 120
Habeş, 23, 107
Habîb, 55
Haccâc, 23
Hâfiz, 57
Hâfiz Acem, 111
Hâfiz Paşa, 47
Hâfiz Sirozlu, 98, 120
Hâkan, 95
Hâkânî, 54, 111
Hâkî, 47
Hâkî, 54
Hakîm, 36
Hâkim Vak'a-nüvis, 98
Hakk, 4, 6, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 23, 26, 27, 28, 36, 45, 46, 48, 54, 56, 60, 61, 74, 75, 83, 86, 90, 93, 95, 96, 105, 106, 119, 123, 124, 132, 133, 136, 166, 171, 173, 174, 175
Hâlet Efendi, 74
Hâletî, 65, 111, 120, 129, 146, 158
Hâletî Dervîş, 70, 74
Hâlık, 8, 28, 58
Hâlî Beğ, 49
Halîl, 19, 20, 21
Halîl Şâkir Beğ, 161
Halîlî, 75
Halîm Girây, 68, 75, 105, 117, 121, 146, 159
Halîmî Bursalı, 98
Hâlisî, 111
Hallâk, 70
Hamdî-i Sivâsî, 59
Hâmî, 129, 158
Hamîd, 49
Hâmid Enderûnî, 98
Hanîf, 75, 142
Harem, 158
Harîrî Bursalı, 111
Hârût, 151

Hasan (Hz. Hasan), 19, 54
Hasan Çelebi, 146
Hasan Çelebi Âhî-zâde, 158
Hasan Çelebi Mu'îd, 158
Hâsim Köprülü-zâde, 98
Hâşimi, 119
Haşmet, 74, 98
Hâtem, 47, 50, 53, 81, 121
Hâtemî (Edirneli), 75
Havâric, 31
Haverrnâk, 80
Hayâlî, 75, 111, 121, 130, 146, 159
Haydâr (Hz. Ali), 19
Haylî, 111, 147
Hayred'dîn-zâde, 163
Hayretî, 75
Hayrî, 29
Hayrî, 29
Hayrî Reîsü'l-Küttâb, 70, 75, 105, 111, 121
Hayy, 4, 26
Hâzık, 59, 74, 117, 158
Hâzık-ı Kadîm, 65
Hâzım, 98
Hemdân, 174
Hem-demî, 171, 172, 173
Hersekli Ârif, 66, 159
Hevâyî, 103
Hıfzî Edirneli, 111
Hisâlî, 121
Hızır, 8, 38, 39, 49, 51, 65, 95, 130, 143, 145, 147
Hızır Ağa-zâde, 59
Hikmet Beğ (Hersekli), 74, 75, 120
Hikmet Beğ, 66, 159
Hilâlî, 95, 103
Hilmî İznikli, 111
Hilmi Morali, 130
Hind, 67
Hindû, 71, 105, 107
Hisâr, 4
Hoca Neş'et, 102, 110
Hoca Neş'et, 154
Hoca Sâdeddîn, 131
Hoca Vehbî, 95
Hoca-zâde Es'ad, 72
Hoten, 60
Hotîn, 175

Hubbî Kadın, 117
Hudâ, 3, 4, 5, 8, 13, 21, 24, 28, 32, 37, 51,
53 55, 62, 77, 86, 88, 90, 93, 96, 101, 102,
105, 109, 134, 140, 150, 158, 161, 169,
170, 172, 174
Huldî, 130, 146
Hurrem Paşa (Kadîm), 55
Hurremî, 49
Hüdâyî, 130, 155
Hüdâyî Müezzîn, 62, 110
Hüdâyî-i Kadîm, 116, 170
Hülâgû, 19, 91
Hümâ, 22
Hüseyin (Hz.), 31, 54
Hüseyin Baykara, 130, 159
Hüsrev, 26, 92, 95, 122, 130

I

Irak, 25, 175

İ

İblîs, 84
İbn Kemâl, 47, 48, 51, 52, 55, 62, 65, 71,
143, 156
İbn Mülcem, 19, 50
İbn-i Alkam, 19
İbrâhîm (Sultân), 173
İbrâhîm (as), 104
İffet Bursalı, 123
İlâh, 2, 21, 23, 31, 75, 83, 89, 95, 115,
137, 147
İlhâmî, 80
İlmî (Edirneli), 51, 134
İlmî Remzi-zâde, 84
İngiliz, 176, 177
İrân, 101, 161, 173, 174
İrem, 122, 143, 145, 150
İsâ (as), 4, 8, 19, 52, 101, 130, 145, 166
İshâk, 71, 72, 97, 127, 157
İshâk Efendi Şeyhü'l-İslâm, 110, 143
İshâk-ı Kadîm, 143
İskender, 2, 4, 65, 76, 77, 101, 110, 120,
141, 147, 174
İskender-i Sâni, 173
İslâm, 12, 24, 48, 122, 171
İslâm, 176

İsmâîl (as), 31, 104
İsmetî, 84, 123, 150, 164
İstanbul, 94, 96, 102, 171
İzârî Edirneli, 149
İzzet, 134, 163
İzzet Ali Paşa, 63, 67, 83, 109, 113, 149,
163
İzzet Beğ (Yenilikçi), 83
İzzet Beğ, 60, 149
İzzet Molla, 28, 29, 51, 63, 67, 83, 84,
100, 104, 109, 117, 118, 123, 133, 134,
142, 149, 150, 163, 164
İzzetî, 57, 134
İzzetî Veşne-zâde, 84
İzzî, 156

K

Ka'be, 4, 24, 66, 77, 103, 108, 110, 114,
129, 130, 132, 136, 138, 154, 157, 158,
166
Kadîm, 36
Kadîr, 4
Kadîrî, 151
Kadr (gecesi), 52, 116
Kadrî, 165
Kâf, 151, 164
Kâğıdhâne, 156
Kâhire, 10
Kâmî, 124
Kâmî, 86, 11 4
Kâmil Paşa, 86
Kandehâr, 101
Kânî, 86
Karamanlı Nizâmî, 102
Kâtibî, 151
Kaynarca, 175
Kays, 63, 70, 78, 87, 92, 93, 95, 104, 120,
126, 128, 133, 142, 146
Kazak, 173
Kâzım Paşa, 66, 69, 105
Kebûterî, 58
Kefevî Hüseyin Çelebi, 69, 74
Kelâmî, 48
Kelîm (şâir), 101, 165
Kelîm(Hz. Mûsâ), 8, 11, 20
Kelîm-i Eyyûbî, 57
Kemâlî Kadîm, 165

Kemâl-i Zerd, 151
Ken'an, 69, 151
Kerbelâ, 29, 48, 53, 82
Kerîm, 36
Keşfî, 114
Keşfî Efendi, 48
Kevser, 29, 30
Kevserî, 49
Kıbrıs, 172
Kıbtî, 76
Kınalı-zâde Ali Efendi, 113, 118
Kırım, 175
Kızılbaş, 173, 174
Kibriyâ, 96
Kirâmî, 151, 165
Kirdgâr, 3, 162
Kudsî, 165
Kudüs, 8
Kûh-ken, 92, 116, 120, 126
Kur'an, 19, 48, 60, 113, 136
Kûlhânî-i Lâyhâr, 101
Kütahyalı Kabûlî, 86

L

La'î, 86
Lebîb Efendi, 58
Lebîbî, 86
Lem'î, 101, 114, 136
Levr, 174
Leylâ Hanım, 86, 165
Leylî, 20, 49, 63, 74, 78, 80, 85, 86, 93, 105, 128, 141, 144, 146
Lisânî, 86
Lokmân, 50
Lutfî, 151

M

M'ûsâ (İmâm), 54
Ma'bedî, 87
Mâbûd, 14, 24
Mâhir Baba, 101
Mahmûd (Sultan I.), 174, 175
Mahmûd (Sultan II.), 176
Mahmûd Nedîm Paşa, 26
Mahmûd Paşa, 83
Mahremî, 86

Mahtûmî, 86
Makâlî, 151
Mâlikî, 124, 151
Mâlik-i Dinâr, 6
Mama-zâde Ali Efendi, 113
Mama-zâde Hâdî, 95
Manastırlı, 100
Manastırlı Fâik Beğ, 63, 66
Mânî, 165
Mansûr, 19, 96, 101
Mantikî, 118, 136
Me'cûc, 150
Mecnûn, 16, 42, 49, 74, 77, 78, 80, 83, 85, 86, 92, 94, 95, 103, 105, 112, 128, 132, 141, 142, 144, 146, 150, 151, 155, 156, 157, 159, 160, 170
Mecûs, 23, 32
Medhî, 86, 136
Mehdî, 150
Mehmed (Sultan IV.), 173, 174
Mehmed (Sultan II.), 114, 124, 136, 166, 171
Mehmed (Sultan III.), 172
Mekâlî, 166
Mekkî, 152, 156
Melihî, 166
Memdûh Beğ, 85
Merdümî, 142
Meryem, 8, 19
Mesih, 8, 19, 39, 71, 93, 98, 133, 135, 138, 162, 166
Meşâmî, 151
Meşkî, 87
Mevlâ, 23, 46, 83, 87, 100, 102, 150, 174, 175
Mevlevî, 164
Meylî, 101
Mezâkî, 101
Mısır, 4, 5, 11, 12, 13, 14, 15, 99, 101, 172, 176
Mısrî, 66
Mihri Hâtûn, 136
Mîr Üveys, 174
Mirrih, 14
Misâlî, 114, 166
Molla Hasan, 49
Molla Lutfî Maktûl, 165
Molla Şerîf, 49

Molla Yûsuf, 58
 Mora, 174
 Moskov, 174, 176
 Mu'tezîlî, 58
 Muhammed (sas), 29, 49, 124, 164, 171
 Muhammed Murtazâ (Îmâm), 54
 Muharrem (Hicrî ay), 52
 Muhibbî (Sultân Süleymân), 101, 124, 136, 151, 165
 Muhibbî Niğdeli, 124
 Muhlis Es'ad Paşa (Şeyhü'l-İslâm), 72, 127
 Muhlisî Şeh-zâde Sultân Mustafâ, 166
 Muhtârî, 86
 Muîdî, 101
 Muîn, 12
 Murâd (Sultan I.), 87, 171
 Murâd (Sultan IV.), 47, 48, 173, 175
 Murâd (Sultan II.), 56, 64, 166, 171
 Murâd (Sultan III.), 86, 118, 172
 Murtazâ, 31
 Mûsâ (as), 98, 113, 143
 Mûsâ Beğ, 171
 Mustafâ (Sultan I.), 172
 Mustafâ (Sultan IV.), 176
 Mustafâ (Sultan II.), 174
 Mustafâ (Îmâm), 54
 Mustafâ (sas), 31, 71
 Mustafâ (Sultan III.), 175, 176
 Mustafâ İzzet Efendi, 54
 Musullu Es'ad, 68
 Muta'sım, 19
 Müeyyed-zâde Abdurrahmân Çelebi, 52
 Müeyyedzâde Hâtem , 47
 Münîf, 51, 87, 101, 124, 136
 Mürîd-zâde, 151
 Müselmân, 23, 32, 51, 63, 134, 156

N

Na'îm, 64, 115
 Nâbî, 37, 64, 66, 68, 70, 88, 89, 90, 101, 102, 106, 107, 108, 110, 114, 115, 118, 124, 125, 136, 137, 138, 142, 152, 153, 154, 166, 167
 Nahîfî, 58, 62, 90, 91, 125, 138, 154, 168
 Nâili, 35, 36, 64, 87, 88, 101, 106, 114, 136, 152, 166

Nâilî-i Kadîm, 61
 Nakdi, 49
 Nâlî, 97
 Nâmık Kemâl Beğ, 165
 Nâmî, 61, 138
 Nasîr-i Tûs (Nasîrüddin Tûsî), 19
 Nazîm, 37, 64, 70, 92, 115, 139, 154, 168
 Nazmî Çelebi, 154
 Necâtî, 52, 61, 90, 107, 115, 138, 142, 154, 167
 Necef, 6, 49
 Necîb, 125
 Nedîm, 62, 63, 64, 66, 115, 118, 125, 138, 139, 154, 164, 168
 Nef'î, 38, 40, 92, 118, 119, 125, 139, 154
 Nemçe, 174, 175, 176
 Nemrûd, 21, 93
 Nergisî, 91
 Nerîmân, 26, 31, 57, 113, 173
 Nesîb, 50, 64, 108, 154
 Nesîb Dede, 66, 102
 Nesîmî Şehîd, 91
 Neş'et, 91
 Neşâtî, 91, 92, 104, 106
 Nev'î, 93, 102, 104, 116, 125, 140, 154, 155, 168, 169
 Nevâî, 40, 41, 42, 43, 50, 53, 57, 58, 62, 64, 66, 68, 69, 70, 104, 106, 107, 108, 115, 119, 139
 Nevres Efendi, 50, 66, 68, 92, 93, 102, 110, 115, 116, 119, 139, 168
 Nevres-i Kadîm, 62, 66, 92, 102, 115, 119, 125, 140, 168
 Neylî, 94, 103, 106, 140, 155, 169
 Nidâyî, 49
 Nihâd Beğ, 56, 62, 94, 104, 140, 155, 169
 Nihânî, 169
 Nil, 15, 99
 Nişancı Mustafâ Çelebi, 105
 Niyâzî Mısırî, 106
 Nizâmî, 139
 Nûh (as), 8, 68, 70, 105, 168
 Nusretî, 49
 Nûşîrevân, 23
 Nûzhet-i Kadîm, 91

O

Orhan (Gâzî), 171
Osmân (Gâzî), 171
Osmân (Sultan II.), 172
Osmân, 49
Osmân Şems Efendi, 70
Osmânî, 172, 174, 175, 177

Ö

Ömer (hz), 19

P

Pertev, 54, 73
Pertev Paşa, (Erzurumlu) 74
Pertev Paşa, 66, 128, 129, 144, 158
Pertev-i Kadîm, 104, 117, 144
Peşeng, 38
Peyâmî, 5
Pîrî Reîsü'l-küttâb, 98, 146

R

Rab, 4, 9, 11, 13, 14, 18, 21, 23, 29, 31,
35, 36, 49, 50, 55, 59, 63, 64, 66, 71, 73,
75, 81, 87, 93, 96, 115, 134, 136, 140, 143,
148, 149, 150, 162, 168, 173, 174, 177
Râbıt, 105
Râcî, 147
Râfizî, 48
Râgıb, 47, 175
Râgıb Efendi, 147
Râgıb Paşa, 59, 62, 65, 76, 77, 98, 99,
111, 121, 131, 147, 159, 160
Rahmân, 86, 147, 171
Rahmî, 77, 117, 121, 147, 148, 160
Raşânî, 105
Râif, 111
Râif Molla, 76
Râmî Paşa, 77, 99, 111, 131
Râmiz Paşa, 160
Râsih, 147, 159
Râsih Atîk, 130, 147
Râsih Enderûnî, 147
Râsim-i Atîk, 159
Râşid Müverrih, 76, 121, 131, 147, 160
Râşid-i Kadîm, 59, 65, 98, 147
Râtib Beğ, 67

Râtib Paşa, 98, 147
Râzî, 76, 98, 99
Ref'î, 78, 112
Rehâyî, 9, 10
Reis Vâsıf, 169
Remzî, 109
Remzi Bahâdır Girây, 112
Remzi Bursalı, 148
Remzi Pîrî Paşa, 78
Remzî-i Kadîm, 160
Resîm, 121, 131
Resûlullâh, 84
Reşîd, 173, 174, 175
Reşid Paşa, 4
Reşid Vak'a-nüvis, 112
Reşkî, 59
Revânî, 131, 148
Rızâyî, 65, 79, 99, 160
Rif'at Kırımlı, 105
Riyâzî, 109, 112, 131, 148, 160
Ruh, 141
Rûhî, 5, 7, 8, 9, 25, 48, 49, 59, 78, 79, 99,
107, 112, 117, 121, 131, 142
Rûhî Yeniçeri, 160
Ruhsat, 78
Rûm, 25, 101, 123, 143, 171
Rus, 175
Rusya, 175, 176
Rûşenî, 39
Rüstem, 26, 39, 43, 92
Rüşdî, 62
Rüşdî-i Kadîm, 78, 112, 142, 160

S

Sa'dî, 99
Sa'dî Tac-zâde, 148
Sâ'î, 79, 148
Sâ'î Nakkâş, 79
Sa'îd Sırrı Beğ, 148
Sa'yî, 80, 105
Sâbirî, 112
Sâbit, 62, 65, 67, 98, 129, 145, 158
Sabrî, 99, 149
Sabûhî, 112
Sâdık Çelebi, 69, 80
Sâdık-ı Kadîm, 148
Safâyî Sinoblu, 112

Safvet, 60
 Sâhib Pîrî-zâde, 132
 Sâib-i Isfahânî, 59
 Saîd, 79
 Saîd Beğ Hızır Ağa-zâde, 80
 Sâkib, 158
 Sâlik, 59, 161
 Sâlim, 54, 79
 Sâlim Beğ, 131
 Sâlis, 100
 Sâm, 31, 39, 173
 Sâmi, 67, 99, 131
 Sâmi'î, 121, 161
 Sâni, 158
 Sânih, 148
 Sebâ, 137
 Sefvet, 80
 Sehâbî, 99, 161
 Selikî, 80, 131
 Selîm (Sultan I.), 10, 11, 48, 112, 132, 156, 172
 Selîm (Sultan II.), 4, 80, 105, 172
 Selîm (Sultan III.), 80, 176
 Selîm, 132
 Selmân (-ı sâni), 48
 Selmân, 131
 Senâi, 101
 Senîh Efendi, 59, 121, 161
 Sermed Şeker-zâde, 79
 Seyfî Defterdâr, 148
 Seyyid Çelebi, 121
 Seyyid Sabri, 80
 Seyyid Vehbî, 56, 95, 116, 140, 141, 155, 170
 Sıddîk (Hz. Ebûbekir), 19
 Sıfâhan, 100, 174
 Sırrı, 131, 148
 Sırrı Hanım Diyerbekirli, 161
 Sırrı İskenderli, 161
 Sırrı Trabzonlu, 161
 Sırrî, 79
 Sırrî Trabzonlu, 79
 Sinimmâr, 80
 Sinob, 176
 Sîretî, 63
 Sivastapol, 177
 Siyâh-pûş İrânî, 80
 Subhî Hakîm-zâde, 122, 161

Sultân Veled, 95
 Sûmenât, 77
 Sun'î, 105
 Sun'î Gelibolulu, 99, 132, 161
 Sun'î Kastamonulu, 161
 Surûrî, 10, 15, 104
 Surûrî Burdurlu, 79
 Suûdî, 161
 Sûzî, 148
 Sûzî, 59
 Sübhân, 176
 Süfyân, 19, 52
 Sühâyî, 69
 Süheylî, 15, 16, 132
 Süleyman (Sultan I.), 2, 3, 4, 65, 161, 166, 172, 173
 Süleymân (Hz. Süleymân), 22, 23, 50, 52, 60, 66, 73, 81, 83, 92, 105, 107, 108, 122, 132, 134, 147, 150, 163
 Süleymân (Sultan II.), 174
 Süleymân Ârif Beğ, 112
 Süleymân Beğ, 171
 Sünbül-zâde Vehbî, 103, 116, 126, 155

Ş

Şâh-ı İrân, 172
 Şâhî Okcu-zâde, 132
 Şâhî Şeh-zâde Sultan Bayezid, 161
 Şâkir Beğ, 148
 Şam, 90, 112, 139, 143
 Şâmi Mustafâ Beğ, 132
 Şânî bosnevî, 107
 Şânî Karamanlı, 99
 Şânî Yeniceli, 109
 Şeddâd, 149
 Şehrî, 53, 59, 80, 122, 148
 Şeh-zâde Korkut, 86
 Şem'î, 80, 122
 Şemr, 19
 Şemsi Paşa, 108
 Şems-i Tebrizî, 158
 Şer'-i Mübîn, 171
 Şeref Efendi, 80
 Şerh-i Ma'âni, 8
 Şerîf, 69
 Şerîf Efendi, 148
 Şeyh Bayezid Halîfe, 157

Şeyh Germiyânî, 104
Şeyh Sâdık Erzurûmî, 122
Şeyhi Hamîdî, 80
Şîrî, 132, 148
Şîrîn, 20, 64, 69, 70, 85, 86, 131, 135,
139, 140, 141, 142, 147
Şîrvân, 172
Şuğlî, 54

T

Tab‘î Efendi, 48
Tâif, 19
Tâli‘î, 112, 149
Tâlib, 60, 82, 163
Tâlib Bursalı, 142
Tâlib-i Kadîm, 100
Tanrı, 7,71, 119
Tanzîmât, 176
Târik, 154
Tarzî, 49
Tatar, 3
Tayâgan, 174
Tebbet, 120
Tebrîz, 172, 174
Tevfik, 66, 74, 98, 109
Tıflî, 54, 105, 149
Tiflis, 174
Tîgî, 74, 158
Tohmas Şah, 82
Tûbâ, 143
Tuna, 176
Tûr, 5, 52, 72, 101
Tûrân, 173
Tûsî, 92

U

Ubeyd Hân, 65, 163
Ubeydî, 53, 112, 113, 163
Uhud, 19
Ulvî, 84, 134, 142, 164
Usûlî, 59, 117

Ü

Ülker, 119
Ümîdî, 128

Üsküb, 71

V

Vahdetî, 54
Vâhid, 58, 169
Vâkıf, 62, 94
Vâlî, 119, 169
Vâlî Yenipazarlı, 142
Vâlihî (Edirneli), 47
Vâlihî-i Kadîm, 140
Vâmık, 32, 60
Vâsıf, 44, 45, 46, 62, 64, 68, 94, 106, 110,
126, 140, 155, 169
Vâsık, 70, 94
Vassâf, 140
Vecdî, 54, 64, 94, 95, 140, 155, 169
Vedûd, 11
Vehbî, 64
Venedik, 174
Veysî, 95, 116, 155
Vezîr-i Sultân Mehmed Fâtih, 82
Vüsûlî, 119

Y

Yâ‘kûb, 19, 53, 95, 151
Yahyâ (as), 19
Yahyâ, 50
Yahyâ Beğ, 103, 119, 126, 155
Yahya Efendi, 62, 95, 96, 103, 141, 155,
170
Yahyâ Efendi Şeyhü’l-İslâm, 119
Yakînî, 64, 96, 126
Yaycı-zâde, 55
Ye‘cûc, 150, 173
Yehûd, 19, 103
Yeniçeri, 176
Yetim Ali Çelebi, 95
Yezdân, 10, 11, 17, 150
Yezîd, 31, 52
Yunan, 176
Yûsuf (as), 11, 13, 19, 23, 53, 60, 89, 95,
110, 126, 136, 139, 146, 151, 159, 169
Yûsuf-ı Mevlevî, 58
Yümnî, 57, 141
Yüsrî, 69, 96, 103, 106

Z

Za‘fî, 161
Zamîrî, 58, 161
Zârî, 148
Zarîf, 149
Zâtî, 76, 111, 159
Zehîr, 48
Zehrâ (Hz. Fâtîma), 54
Zekâî, 76
Zekerîyyâ, 19
Zekerîyyâ Efendi, 131
Zeyneb Hâtun, 65, 79

Zihnî Defterdâr, 76
Zihnî-i Erzurûmî, 76
Ziyâ Beğ (Paşa), 16, 20, 25, 28, 47, 49,
51, 52, 53, 54, 55, 57, 60, 63, 65, 69, 70,
80, 81, 99, 100, 108, 109, 112, 122, 132,
133, 142, 149, 162, 163, 175, 176
Ziyâî, 132, 163
Zuhûrî, 100
Zülâlî, 160
Züleyhâ, 60, 146
Zülfikâr, 160

